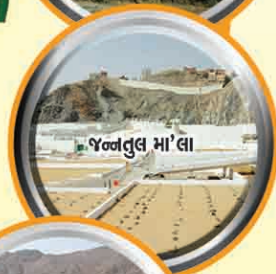
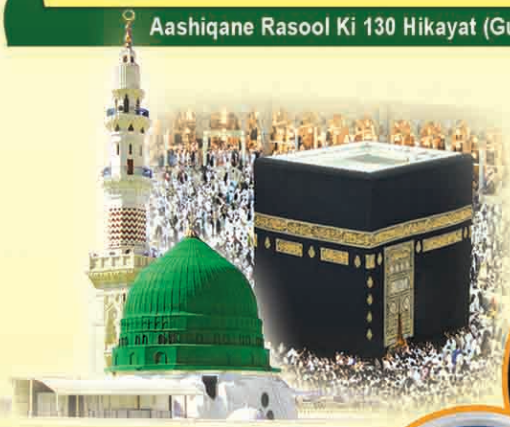

આશિકાને રસૂલ કી 130 હિકાયાત મઅ મક્કે મદીને કી ઝિયારતે

Aashiqane Rasool Ki 130 Hikayat (Gujarati)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ મિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અઘાર કાદિરી ર-અવી

کامت برکتہ
الکتاب

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
مَا بَعْدَ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી,
હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર
કાદિરી ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَهُ

દીની કિતાબ યા ઇસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ
પઢ લીજિયે إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

તરજમા : ઐ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! હમ પર ઇલ્મો હિકમત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર
હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! ઐ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે !

(المستطرف ج ١ ص ٤٠ دار الفكر بيروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના

વ બકીઅ

વ મગિરત

13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428 હિ.

કિયામત કે રોઝ હસરત

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : સબ સે ઝિયાદા હસરત
કિયામત કે દિન ઉસ કો હોગી જિસે દુન્યા મેં ઇલ્મ હાસિલ કરને કા મૌકઅ
મિલા મગર ઉસ ને હાસિલ ન કિયા ઔર ઉસ શખ્સ કો હોગી જિસ ને ઇલ્મ
હાસિલ કિયા ઔર દૂસરોં ને તો ઉસ સે સુન કર નફ્અ ઉઠાયા લેકિન ઉસ ને ન
ઉઠાયા (યા'ની ઇસ પર અમલ ન કિયા). (તારિખ મેશ્ન લાઇન એસકાર, જ ૧૦ વ ૧૩૮ દારલ્લફરિયોત)

કિતાબ કે ખરીદાર મુ-તવજ્જેહ હોં

કિતાબ કી તબાઅત મેં નુમાયાં ખરાબી હો યા સફહાત કમ હોં યા બાઈન્ડિંગ
મેં આગે પીછે હો ગએ હોં તો મક-ત-બતુલ મદીના સે રુજૂઅ ફરમાઈયે.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઇસ્લામી)

પેહ કિતાબ (આશિકાને રસૂલ કી 130 હિકાયાત મઅ મકકે મદીને કી ઝિયારતે)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ ﷺ ને ઉદ્દૂ ઝબાન મેં તહરીર ફરમાઈ હૈ. મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઇસ્લામી) ને ઇસ કિતાબ કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર મક-ત-બતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા હૈ.

ઇસ કિતાબ કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દેતે હુએ દર્જે ઝૈલ મુઆ-મલાત કો પેશે નઝર રખને કી કોશિશ કી ગઈ હૈ :

(1) જહાં જહાં તલફ્ફુઝ કે બિગડને કા અન્દેશા થા વહાં તલફ્ફુઝ કી દુરુસ્ત અદાએગી કે લિયે જુમ્લોં મેં ડેશ (-) ઔર સાકિન હર્ફ કે નીચે ખોડા () લગાને કા એહતિમામ કિયા ગયા હૈ.

(2) ઉદ્દૂ મેં લફ્ફઝ કે બીચ મેં જહાં ع સાકિન આતા હૈ ઉસ કી જગહ ગુજરાતી મેં સિંગલ ઇન્વર્ટેડ કોમા (') ઇસ્તિ'માલ કિયા હૈ. મ-સલન ﷺ (દા'વત, ઇસ્તિ'માલ) વગૈરા.

ઇસ કિતાબ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી યા ગ-લતી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, E-mail યા SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

હુરુફ કી પહચાન

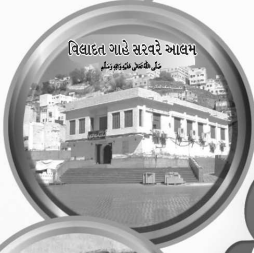
ફ =	પ =	ભ =	બ =	અ =
સ =	ઠ =	ટ =	થ =	ત =
હ =	ઊ =	ચ =	ગ =	જ =
ઢ =	ડ =	ધ =	દ =	પ્ =
ગ્ =	ઢ =	ડ =	ર =	ગ્ =
ગ્ =	સ =	શ =	સ =	ગ્ =
ફ =	ગ્ =	અ =	ગ્ =	ત =
ધ =	ગ્ =	ખ =	ક =	ક =
હ =	વ =	ન =	મ =	લ =
ઈ =	ઈ =	ઐ =	ઐ =	ય =

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઇસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,
ત્રીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 9374031409

E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

મુઅલ્લિક

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ
મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دامت برکاته

નાશિર : મક-ત-બતુલ મદીના અહમદઆબાદ

اَحْمَدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

નામ કિતાબ : આશિકાને રસૂલ કી 130 હિકાયાત

મઅ મકકે મદીને કી ઝિયારતે

મુઅલ્લિફ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે
ઇસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ
મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دامت برکاتهم العالیة

સિને તબાઅત : જૂલાઈ 2016 સિ.ઈ.

નાશિર : મક-ત-બતુલ મદીના અહમદ આબાદ

મક-ત-બતુલ મદીના કી શાખે

સુરત : વલિયાભાઈ મસ્જિદ, ખ્વાજા દાના દરગાહ કે
પાસ. મો. 9377869225

મોડાસા : ફૈઝાને મદીના, બાગે હિદાયત સોસાયટી, કોલેજ
રોડ. મો. 9725824820

ભરૂચ : ફૈઝાને મદીના, મેમણ કોલોની, બુન્યાદ નગર,
ડુંગરી શેરપૂર રોડ. મો. 9327522145

બાલાસિનોર : મદીના મસ્જિદ કે સામને, નિસાલ ચૌક
મો. 9586327091

જામનગર : પાંચ હાટડી. મો. 9327977293

મદની ઇસ્તિજા : કિસી ઔર કો ચેહ કિતાબ છાપને કી ઇજાઝત નહી હે.

इंहेरिस

उन्वान	सङ्ख्या	उन्वान	सङ्ख्या
दुइद शरीफ की इजीलत	14	«18» मांगो तो बड़ी थीज मांगो	34
आँठरीने मदीना की 51 हिकायात	15	«19» आ'वा हजरत ने मिना	
«1» रौजओ पाक से बिशारत	15	में दुआओ मज्फिरत करवाँ	37
«2» दरे रसूल पर लाजिर होने		«20» तुम जियारत को न आओ	
वाला बज्शा गया	16	तो हम आ गओ	38
«3» ओ आँठरे रौजओ अन्वर !		«21» हम ने तुम्हारा उज्जर	
मज्फिरत याइता लौट जाओ	18	कबूल कर लिया है	39
«4» देओ मदीना आ गया !	19	«22» बेटा कैद से रिहा हो गया	40
«5» सज्ज घोडे सुवार	20	«23» गैबदान आका ने प्वाब	
«6» दूसरे का सलाम पछो'या'ने		में बारिश की बिशारत दी	41
की ब-र-कत से दीदार हो गया	21	«24» कुंओ से रिहाई दिल्वाँ	42
«7» लाजिरीन ने रौजओ अन्वर		मशहूर आशिके रसूल ईमाम	
से जवाबे सलाम सुना	20	मालिक की 12 हिकायात	43
«8» وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا وَلَدِي	24	«25» मदीने में नंगे पाँ	43
«9» وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ يَا مُحَمَّدُ هَاشِمِ التَّيَّوِي	25	«26» हर रात दीदारे	
«10» कब्रे अन्वर से		सरवरे काओनात	44
दस्ते मुबारक निकला	25	«27» मदीने में सुवारी से	
«11» مَعْلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ		परहेज	44
के पास आया हूँ	26	«28» जिंके नबी के वक्त	
«12» مَعْلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ		रंग बढल जाता	45
ने	27	«29» दसैं हदीसे पाक का	
जाना बिजवाया	28	अन्दाज	46
«13» सरकार ने जाना बिलाया		«30» बिखू ने 16 उंक मारे	
«14» सरकार ने दिरहम	30	मगर दसैं हदीस ज़ारी रप्पा	46
अता इरमाओ		«31» अलादीस के अवराक	
«15» सरकार مَعْلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ		पानी में डाल दिये मगर...	47
रोटी अता इरमाँ	31	«32» ईशके रसूल में रोने वाले	
«16» जागा तो आधी रोटी		मुहदिस की कद्रदानी	48
लाथ में थी !	31	«33» पाके मदीना की तौहीन	
«17» शुक्र ओक करम का ली अदा		करने वाले के लिये सज़ा	48
हो नहीँ सकता	33		

उन्वान	सफ़्हा	उन्वान	सफ़्हा
﴿34﴾ कज़ाअे हाजत के लिये हरम से बाहर जाया करते	49	हाजियों की 42 हिकायात	71
﴿35﴾ मस्जिदे न-बवी में आवाज़ धीमी रहो	49	दुर्इद शरीफ़ की इज़ीलत	71
﴿36﴾ रौज़अे रसूल की तरफ़ मुंह कर के हुआ मांगो	51	शह-शाहे अनाम عَلَيْهِ السَّلَام	
﴿37﴾ जिस से हो सके वोह मदीने शरीफ़ में मरे	52	का सलाम अपने अेक गुलाम के नाम	71
﴿38﴾ मदीने में वफ़ात, ब वक़्ते रुख़सत नेकी की द्वा'वत	53	﴿52﴾ वालिदे मर्हूम पर जंगल में करम बालाअे करम	72
﴿39﴾ महबूब को मनाने के निराले अन्दाज़	54	﴿53﴾ अपने आका से पहले तवाफ़ नहीं करुंगा	74
﴿40﴾ अज़ाने बिलाव	55	﴿54﴾ 20 पैदल सफ़रे हज	75
﴿41﴾ गरनाता का मायूसुल एलाज मरीज़	57	﴿55﴾ आका के साथ बारिश में तवाफ़ की सआदत	77
﴿42﴾ ज़मज़म का बा क़माल साकी	58	﴿56﴾ मुजे हरम शरीफ़ में ले यलो	78
﴿43﴾ तीन रुपिया मदीना...	60	﴿57﴾ हल्क में सूई युल्मने का ज़मज़म से एलाज हो गया	79
तीन रुपिया मुस्तान	60	﴿58﴾ प्यास का बीमार और आबे ज़मज़म की बहार	79
﴿44﴾ आका के करम से गुमशुदा बेटा मिल गया	63	﴿59﴾ अताओं का कूवां सज़ाओं का कूवां	80
﴿45﴾ आका को पुकारने से कमज़ोरी दूर हो जाती	64	﴿60﴾ हिन्द से यकायक का'बे के इ-बज़	82
﴿46﴾ गुम्बदे भज़रा देभ कर दम निकल गया	65	﴿61﴾ अनोपा कोढी	83
﴿47﴾ कर्ज़ अदा करवा दिया	66	﴿62﴾ जब बुलाया आका ने पुद ही इन्तिज़ाम हो गअे	87
﴿48﴾ तुर्क मरीज़ का एलाज	67	﴿63﴾ हम ने तेरी बात सुन ली है	89
﴿49﴾ मदीने की मिट्टी और कुलों में शिफ़ा	69	﴿64﴾ सभ्र करते तो कदमों से यश्मा जारी हो जाता	90
﴿50﴾ साल भर का बुज़ार अेक दिन में जाता रहा	69	﴿65﴾ अेक ताईफ़ की निराली हुआ	91
﴿51﴾ भाके शिफ़ा से वरम का एलाज	70	﴿66﴾ अल्लाह أَكْبَرُ की पुफ़या तदबीर	93

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
﴿67﴾ એ કાશ ! મੈં ભી	95	﴿77﴾ એક બુરુર્ગ કા	114
રોને વાલોં મેં સે હોતા		શૈતાન સે મુકા-લમા	
﴿68﴾ વુફૂકે અ-રફાત કરને વાલોં	95	﴿78﴾ બુલન્દી યાહને વાલે કી	115
કી મઘિરત હો ગઈ		રુસ્વાઈ	
﴿69﴾ આકા કે નામ કા હજ કરને	96	﴿79﴾ હજ કી ખ્વાહિશ થી	116
વાલે પર કરમ બાલાએ કરમ		મગર પલ્લે ઝર ન થા	
﴿70﴾ 60 હજ કરને વાલા હાજ	97	﴿80﴾ હર દિલ અઝીઝ ખલીફા	118
﴿71﴾ રુખ્સત કી ઈજાઝત કે		﴿81﴾ બુરકઅ પોશ આ'રાબિયા	119
મુન્તઝિર જવાન કો બિશારત	98	﴿82﴾ બ કસરત રોને	
﴿72﴾ માયૂસ ન હોને વાલા હાજ	99	વાલા હાજ	122
દુઆ કબૂલ ન હોને કી હિકમતે	100	﴿83﴾ હાજિયોં કી હૈરત અંગેઝ	
﴿73﴾ કિસ કે દર પર		ખૈર ખ્વાહી	124
મેં જાઊંગા મૌલા !	101	﴿84﴾ ઈમામ શાફેઈ કી	
﴿74﴾ હજજાજ બિન યૂસુફ		સફરે હરમ મેં સખાવત	126
ઔર એક આ'રાબી	102	﴿85﴾ મૈં ક્યું ન રોઊં ?	127
﴿75﴾ જિન કા હજ કબૂલ ન હુવા		﴿86﴾ લબ્બૈક કહતે હી	
ઉન પર ભી કરમ હો ગયા	103	બેહોશ હો ગએ	127
﴿76﴾ સફરે હજ કે બેહતરીન		﴿87﴾ અપાહજ હાજ	128
હમ-સફર	104	﴿88﴾ ઈદે કુરબાન મેં	
અજબ અન્દાઝ મેં		જાન કુરબાન કર દી	129
નફસ કી ગિરિફત	105	﴿89﴾ પુર અસરાર હાજ	132
હુબ્બે જાહ કી લઝઝત ઈબાદત		﴿90﴾ બિગૈર હજ કિયે હાજ	134
કી મશક્કત આસાન કર દેતી હૈ	106	﴿91﴾ શૈખ શિબ્લી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلَّى	
હુબ્બે જાહ કે મુ-તઅલ્લિક		કા હજ	139
અહમ તરીન મ-દની ફૂલ	107	﴿92﴾ છ ⁶ લાખ મેં સે સિફ છ ⁶ !	140
અપને મુંહ મિયાં મિઠૂ બનને		﴿93﴾ ગૈબી અંગૂર	141
વાલે હાજિયોં કે લિયે		મસ્તૂરાત કી 4 હિકાયાત	143
મ-દની ફૂલ	111	﴿94﴾ આશિકે રસૂલ ખાતૂન ને	
ક્યા અપને હજ વ ઉમ્રહ કી		રોતે રોતે જાન દે દી	143
તા'દાદ બયાન કરના ગુનાહ હૈ ?	112	﴿95﴾ ઉમ્મુલ મુઅમિનીન ને	
દો હજ ઝાએઅ કર દિયે	113	નફલી હજ સે ઈન્કાર ફરમા	
નેકિયાં છુપાઓ	114	દિયા	144

ਉਤ੍ਰਾਨ	ਸਫ਼ਲ	ਉਤ੍ਰਾਨ	ਸਫ਼ਲ
﴿96﴾ ਐਕ ਹੁਜ਼ੂਨ ਕੇ ਤੁਝੈਲ ਸਬ ਕਾ ਹੁਜ਼ ਕਭੂਲ ਛੋ ਗਯਾ	145	﴿110﴾ ਜੰਨਤੁਲ ਬਕੀਅ ਮੇਂ ਲਾਸ਼ੋਂ ਕੇ ਤਭਾ-ਦਵੇ	163
﴿97﴾ ਪੈਦਲ ਸਫ਼ਰੇ ਹੁਜ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਨਾਭੀਨਾ ਚੁਡਿਆ	146	﴿111﴾ ਗੱਲਾਖਿਏ ਅਮਾਂ ਔਰ ਮੁਫ਼ਤੀ ਅਹਮਦ ਧਾਰ ਘਾਂ ਪਰ ਸੁਲਤਾਨੇ ਦੋ ਹੁਲਾਂ <small>عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ</small>	164
ਉ-ਲਮਾਓ ਅਹਲੇ ਸੁੰਨਤ ਕੀ 17 ਲਿਕਾਯਾਤ	147	ਕਾ ਅਹਲਾਂ	165
﴿98﴾ ਆ'ਲਾ ਹੁਜ਼ਰਤ ਕੇ ਵਾਲਿਦੇ ਗਿਰਾਮੀ ਕੋ ਪੁਸ਼ੂਸੀ ਭੁਲਾਵਾ ਮਿਲਾ	147	﴿112﴾ ਅਵਲਾਮਾ ਕਾਜ਼ਿਮੀ ਸਾਇਬ ਔਰ ਧਾਰੇ ਮਈਨਾ	166
﴿99﴾ ਅਰਵੇ ਮੁਰਾਦ ਛਾਜ਼ਿਰੀ ਉਸ ਪਾਕ ਵਰ ਕੀ ਹੈ	148	﴿113﴾ ਭਾ'ਦੇ ਵਿਸਾਲ ਆ'ਲਾ ਹੁਜ਼ਰਤ ਕੀ ਵਰਥਾਰੇ ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਮੇਂ ਛਾਜ਼ਿਰੀ	167
﴿100﴾ ਈਮਾਮ ਅਹਮਦ ਰਜ਼ਾ ਔਰ ਦੀਵਾਰੇ ਮੁਸਤਫ਼ਾ <small>عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ</small>	149	﴿114﴾ ਕੁਝੇ ਮਈਨਾ ਔਰ ਗਰੀਬ ਝਾਓਰੇ ਮਈਨਾ	168
﴿101﴾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਸ਼ਿਕੇ ਰਸੂਲ ਅਵਲਾਮਾ ਧੂਸੁਫ਼ ਬਿਨ ਈਸਮਾਓਲ ਨਭਾਨੀ ਕਾ ਅਨਦਾਓ ਅਵਭ	152	ਜਿੰਨਾਤ ਕੀ 7 ਲਿਕਾਯਾਤ	169
﴿102﴾ ਪੀਰ ਮੇਹਰ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਝਿਧਾਰਤੇ ਮਕੀਨੇ ਗੁਮਬਦੇ ਖੜਾਰਾ ਭ ਮਕਾਮ ਵਾਇਏ ਹੁਮਰਾ	153	﴿115﴾ ਕਾ'ਭਓ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ਾ ਕਾ ਤਵਾਫ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਜਿੰਨ ਔਰਤੇਂ	169
﴿103﴾ ਸਗੇ ਮਈਨਾ ਕੀ ਨਾਝ ਭਰਵਾਰੀ	155	﴿116﴾ ਧਮਕੀਲਾ ਸਾਂਪ	170
﴿104﴾ ਆਕਾ ਭੁਲਾਓਂ ਤੋ ਉਤ ਕਰ ਜਾਨਾ ਧਾਇਏ	156	﴿117﴾ ਸਾਂਪ ਨੁਮਾ ਜਿੰਨ ਨੇ ਹੁ-ਯਰੇ ਅਰਵਦ ਧੂਮਾ	171
﴿105﴾ ਮੌਲਾਨਾ ਸਰਵਾਰ ਅਹਮਦ ਕੀ ਖੜੂਰੇ ਮਈਨਾ ਸੇ ਮਹੱਭਤ	158	﴿118﴾ ਪਾਨੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਰਹਨੁਮਾਓ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਜਿੰਨ	172
﴿106﴾ ਮਈਨੇ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਭਾਲ ਵ ਨਾਪੁਨ ਵਫ਼ਨ ਫ਼ਰਮਾਓ	159	﴿119﴾ ਗੌਸੇ ਆ'ਝਮ ਕੇ ਉਲੇ ਰੱਖਣੇ ਦੇ ਕਾਫ਼ਿਲਓ ਹੁਜ਼	173
﴿107﴾ ਅਭ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੋ ਮਈਨੇ ਕੇ ਸਿਵਾ ਧਾਦ	159	﴿120﴾ ਭਾਗ ਕੇ ਜਿੰਨਾਤ	174
﴿108﴾ ਮਈਨੇ ਕਾ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਖਿੰਦ ਸੇ ਪਛੌਧਾ ਮਈਨੇ ਮੇਂ	160	﴿121﴾ ਅਭਭੋ ਗਰੀਬ ਓਟਾ ਸਾ ਪਰਿੰਦਾ	177
﴿109﴾ ਐ ਮਈਨੇ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਤੇਰੀ ਜਗਤ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਹੈ	162	ਹੈਵਾਨਾਤ ਕੀ 9 ਲਿਕਾਯਾਤ	179
		﴿122﴾ ਵਰਿੰਦਾ ਭੀ ਤਾਭੇਅ ਛੋ ਗਯਾ	179
		“ਕਯਾ ਧੇਹ ਸ਼ੋਹਰਤ ਨਹੀਂ ?” ਕੀ ਵਯਾਹਤ	180

ઉત્વાન	સફહા	ઉત્વાન	સફહા
«123» શેર ને રાસ્તા બતાયા	180	મક્કતુલ મુકર્રમા ઔર	
«124» કુરઆને કરીમ કી		મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં	
તા'ઝીમ કરને વાલે		દજ્જાલ દાખિલ નહીં હોગા	196
બન્દર કી હિકાયત	181	મક્કતુલ મુકર્રમા કી	
«125» બારગાહે રિસાલત મેં		ગરમી કી ફઝીલત	196
ઇસ્તિગાસા	181	મક્કતુલ મુકર્રમા મેં	
«126» હરની કી પુકાર		બીમાર હોને વાલે કા અજ	197
બ હુઝૂરે શહન્શાહે અબરાર	182	મક્કતુલ મુકર્રમા મેં ફૌત હોને	
«127» ઊંટ ને તવાફે કા'બા		વાલે સે હિસાબ નહીં હોગા	197
કિયા ઔર ફિર.....	184	મક્કતુલ મુકર્રમા મેં	
«128» ઊંટોં ને આકા કો		મોહતાત રહિયે !	198
સજદા કિયા	185	મક્કતુલ મુકર્રમા મેં રિહાઈશ	
«129» ગમે મુસ્તફા મેં જાન દેને		ઈખ્તિયાર કરના કેસા ?	199
વાલે દો બે ઝબાન	186	મક્કે મેં રહને કે કાબિલ હઝરાત	200
«130» હરમ શરીફ કે કબૂતરોં		મક્કે મેં મુલા-ઝમત વ તિજારત	
કી આસ્તાનએ મહબૂબ સે		કરને વાલે ગૌર ફરમાઓં	200
મહબ્બત	187	મક્કે મેં ઝિયાદા રહને સે કા'બે	
મક્કે કી ઝિયારતે	188	કી હૈબત મેં કમી આ સકતી હૈ	201
હુઝૂદ શરીફ કી ફઝીલત	188	બદન કહીં ભી હો મગર દિલ	
મક્કતુલ મુકર્રમા કે ફઝાઈલ	188	મક્કે મદીને મેં રહે	202
મક્કતુલ મુકર્રમા અમ્ન વાલા		મક્કતુલ મુકર્રમા કી	
શહૂર હૈ	189	19 ખુસૂસિયાત	203
મક્કતુલ મુકર્રમા કે દસ હુઝૂફ કી		કા'બે કે બારે મેં દિલયરુપ	
નિસ્બત સે મક્કે કે દસ નામ	190	મા'લૂમાત	205
ર-મઝાને મક્કતુલ મુકર્રમા	190	હરમ મેં દરિન્દે શિકાર કા	
મક્કતુલ મુકર્રમા નબિયે કરીમ		પીછા નહીં કરતે	205
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કો મહબૂબ હૈ	191	કા'બા સારે જહાન કે લિયે	
મક્કતુલ મુકર્રમા અફઝલ હૈ યા		રાહનુમા	206
મદીનતુલ મુનવ્વરહ !	192	કા'બા શરીફ કે બારે મેં	
સવાબ મેં ફર્ક ક્યૂં ?	193	12 મ-દની ફૂલ	206
મક્કતુલ મુકર્રમા કી ઝમીન		બીમાર પરિન્દે હવાએ કા'બા સે	
કિયામત તક હરમ હૈ	195	ઈલાજ કરતે હૈં	208

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
કા'બે કી ઝિયારત ઇબાદત હૈ	209	શદીદ ગરમી મેં	
કા'બા કિબ્લા હૈ	209	તવાફ કી ફઝીલત	220
કા'બે કે અન્દર નમાઝ મેં		બરસાત મેં તવાફ કી ફઝીલત	221
કહાં રુખ કરે ?	210	જબ હમ બારિશ મેં	
સિફ્તી ત્રીન મસ્જિદોં કે લિયે		તવાફ કર ચુકે તો.....	221
સફર કી હદીસ મઝ તશરીહ	210	આ'લા હઝરત ને બારિશ મેં	
હર કદમ પર નેકી ઔર		તવાફે કા'બા કિયા	222
ખતા કી મુઆફી	212	આજ કલ બારિશ મેં	
સય્યિદુના આદમ عَلَيْهِ السَّلَام		તવાફ કી દુશ્વારિયાં	222
ઔર કા'બા	212	સફા મર્વહ	223
વિલાદત કી ખુશી મેં		મર્દ વ ઔરત પથ્થર બન ગએ	224
કા'બે પર ઝન્ડા	213	બીબી હાજિરા કી સઈ કી	
કા'બે કી એક ઝબાન ઔર		ઈમાન અફરોઝ હિકાયત	225
દો હોંટ હૈં	213	મકામે ઇબ્રાહીમ	226
લશ્કરે સુલૈમાન ઔર કા'બા	214	હ-જરે અસ્વદ	228
કા'બા સોને કી ઝન્જીરોં મેં બાંધ		હ-જરે અસ્વદ કી 4 ખુસૂસિયાત	229
કર મહશર મેં લાયા જાએગા	214	મકકએ મુકર્રમા ﷺ	
બરોઝે કિયામત કા'બએ મુશરફા		કી મસાજિદ	230
દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા	216	﴿1﴾ મસ્જિદુલ હરામ	230
તવાફ કે ફઝાઈલ	217	મસ્જિદુલ હરામ મેં 70	
તવાફ કી ઇબ્તિદા કેસે હુઈ ?	217	અમ્બિયાએ કિરામ કે મઝારાત	230
તવાફ મેં હર કદમ કે બદલે		મસ્જિદુલ હરામ મેં	
દસ નેકિયાં ઔર...	218	નમાઝે મુસ્તફા કે 11 મકામાત	231
ગુલામ આઝાદ કરને કે		﴿2﴾ મસ્જિદે જિન્ન	232
બરાબર સવાબ	218	બૂઢા જિન્ન	233
ગુલામ આઝાદ કરને કી ફઝીલત	218	﴿3﴾ મસ્જિદુરયા	233
રોઝાના 120 રહમતોં કા નુઝૂલ	219	﴿4﴾ મસ્જિદે ખેફ	234
પચાસ મર્તબા તવાફ કરને કી		﴿5﴾ મસ્જિદે જિઈર્ના	235
અઝીમ ફઝીલત	219	﴿6﴾ મસ્જિદે તન્ઈમ	236
તવાફ નમાઝ કી તરહ હૈ	220	અબૂ લહબ ઔર ઉસ કી	
તવાફે કા'બા કે લિયે		બીવી કી કબ્રેં	237
વુઝૂ વાજિબ હૈ	220	મસ્જિદે તન્ઈમ કી તા'મીરાત	238

ઉત્વાન	સફહા	ઉત્વાન	સફહા
﴿7﴾ મસ્જિદે નિમ્ના	238	યસરિબ કહના ક્યૂં મન્અ હૈ ?	254
﴿8﴾ મસ્જિદે ઝી તુવા	238	મદીને કી સપ્તિયોં પર	
﴿9﴾ મસ્જિદે કબ્શ	239	સબ્ર કરને વાલે કે લિયે	
ગારે મુર-સલાત	239	શફાઅત કી બિશારત	257
વિલાદત ગાહે		મદીનતુલ મુનવ્વરહ બેહતર હૈ	258
સરવરે આલમ <small>عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْحَمْدُ</small>	240	મદીનતુલ મુનવ્વરહ કી	
જ-બલે અબુ કુબૈસ	241	તંગદસ્તી પર સબ્ર કરને વાલે કે	
ખદી-જતુલ કુબ્રા <small>رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا</small>		લિયે શફાઅત કી બિશારત	259
કા મકાન	242	મદીનએ તથિબા કી	
ગારે જ-બલે સૌર	243	તકાલીફ પર સબ્ર કી ફઝીલત	260
ગારે હિરા	244	મદીને મેં રિહાઈશ	
દારે અરકમ	245	ઈપ્તિયાર કરના કેસા ?	260
મહલ્લએ મસ્ફલહ	246	મદીને મેં ઈસ્તિન્જા કરને કે	
જન્નતુલ મા'લા	246	મુ-તઅલ્લિક હિકાયત	261
મઝારે મૈમૂના <small>رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا</small>	247	મદીને કા અસ્લ કિયામ આકા	
બા'દે વફાત સયિ-દતુના મૈમૂના		કે અહકામ પર અમલ કરના હૈ	262
ને અંગૂર ખિલાએ	248	મદીનતુલ મુનવ્વરહ કી	
મદીને કી ઝિયારતે	250	17 ખુસૂસિયાત	262
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	250	મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ	
મદીનતુલ મુનવ્વરહ કે ફઝાઈલ	250	کى عَلَى صَاحِبِهَا السَّلَام	
કુરઆને પાક મેં ઝિકે મદીના	251	અરાઝી કા હુસૂલ	265
મદીને કે 12 નામ	252	બારગાહે રિસાલત મેં	
મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં		જિબ્રઈલે અમીન કી હાઝિરી	266
મરને કી ફઝીલત	252	મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ	
દજ્જાલ મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં		کى عَلَى صَاحِبِهَا السَّلَام	267
દાખિલ નહીં હો સકતા	253	તા'મીરે મસ્જિદે ન-બવી મેં	
મદીનતુલ મુનવ્વરહ		આકા ને શિર્કત ફરમાઈ	268
હર આફત સે મહફૂઝ	253	મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ	
મદીને કે તાઝા ફલ	254	کى عَلَى صَاحِبِهَا السَّلَام	
મદીના લોગોં કો પાકો સાફ કરેગા	255	નમાઝ કે ફઝાઈલ	268
મદીને કો યસરિબ કહના		રૌઝએ રસૂલ કે બારે મેં	
ગુનાહ હૈ	255	દિલચસ્પ મા'લૂમાત	269

उन्वान	सफ़हा	उन्वान	सफ़हा
सरवरे दो ज़हान का		(3) उस्तुवानअे तौबा	287
मक़ाने अर्श निशान	270	(4) उस्तुवा-नतुस्सरिया	288
हुज़रअे मुबा-रका में		(5) उस्तुवा-नतुल हरेस	289
विसाल व तदफ़ीन	271	(6) उस्तुवानअे वुफ़द	289
शैषैने करीमैन की हुज़रअे		(7) उस्तुवानअे जिब्राईल	289
मुतद्दरा में तदफ़ीन	272	(8) उस्तुवानअे तदज्जुद	290
हुज़रअे मुकदसा दो हिरसों में		दीगर सुतून भी मु-तबरक हूँ	290
तक़सीम था	273	रौ-ज़तुल ज़न्नाह (जन्त की क्यारी)	291
शैषैने करीमैन के बा'द कोई		मेहराबे न-बवी <small>على صاحبها الصلوة والسلام</small>	292
यहां दफ़न नहीं हुवा	274	मिम्बरे रसूल	293
हुज़रअे मुबा-रका का दरवाज़ा		अस्ल मिम्बरे मुनव्वर	
बन्द कर दिया गया	275	लकड़ी का था	293
हुज़रअे मुबा-रका की		मक़ामे अज़ाने बिलाल की	
दीवारों की ता'मीर	276	निशान देही नहीं हो सकती	294
ज़ाली मुबारक की तारीफ़	277	सुफ़्फ़ा शरीफ़	296
तीन क़ब्रों की नक़ली तसावीर	278	मसाजिदे मदीना	298
रौज़अे अन्वर पर		(1) मस्जिदे कुबा	299
गुम्बदे अल्हर की ता'मीर	278	उम्मे का सवाब	299
बडे और छोटे		फ़ाउके आ'ज़म और कुबा	299
गुम्बद शरीफ़ की ता'मीर	280	अब्दुल्लाह बिन उमर और कुबा	300
मुअज़्ज़िन पर दौराने अज़ान		(2) मस्जिदे इज़ीफ़	300
आस्मानि बिजली गिरी	282	(3) यम्सा (या सब्आ) मसाजिद	301
सब्ज गुम्बद कब बनाया गया	283	(4) मस्जिदे गमामा	302
दोनों गुम्बदों में अेक छोटा सा		(5) मस्जिदे ईज़ाबा	303
सूराफ़ रफ़ा गया	283	(6) मस्जिदे सुक्या	304
गुम्बद शरीफ़ के मुफ़्तलिक़ रंग	284	(7) मस्जिदे सज्दा	305
मस्जिदे न-बवी के		(8) मस्जिदे जिबाब (या मस्जिदे	
8 सुतूने रडमत	285	राया)	306
(1) उस्तुवानअे उन्नाना	285	(9) मस्जिदे अैनैन	306
(2) उस्तुवानअे आईशा	286	(10) मस्जिदे मशरबल	307
अगर लोगों को पता लग जाअे		उम्मे ईब्राहीम	308
तो कुरआ अन्दाज़ी करें	286	(11) मस्जिदे बनी कुरैज़ा	309

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
(12) મસ્જિદુન્નૂર	309	શુ-હદાએ ઉહુદ عَلِيمُ الرَّسُولِ	
(13) મસ્જિદે ફસ્હ	310	સલામ કરને કી ફઝીલત	327
(14) મસ્જિદે બની ઝફર (યા મસ્જિદે બગ્લા)	311	સય્યિદુના હમ્મા કી ખિદમત મેં સલામ	327
(15) મસ્જિદે માઈદા	312	શુ-હદાએ ઉહુદ કો	
(16) મસ્જિદે બની હરામ	313	મજમૂઈ સલામ	329
(17) મસ્જિદે શૈખેન	314	મઆખિઝો મરાજેઅ	330
(18) મસ્જિદે મિસ્તરહ	315		
(19) મસ્જિદે મિસ્બહ (યા મસ્જિદે બની ઉનેફ)	316		
(20) મસ્જિદે બની ઝુરૈક	316		
(21) મસ્જિદે કતીબા	317		
(22) મસ્જિદે બની દીનાર	318		
(23) મસ્જિદે મીના-રતૈન	319		
મરી હુઈ બકરી	320		
(24) મસ્જિદે જુમુઆ	321		
(25) મસ્જિદે મિ'રાસ	322		
(26) મસ્જિદે ઝુલ હુલૈફા	322		
(27) મસ્જિદે કિબલતૈન	323		
જ-બલે ઉહુદ	324		
મઝારે સય્યિદુના હાઝન	325		
મઝારે સય્યિદુના હમ્મા	325		
બા'ઝ શુ-હદાએ ઉહુદ કે			
મઝારાત કી નિશાન દેહી	326		

મનાસિકે હજ સીખને કે લિયે મક-ત-બતુલ મદીના

કી ચાર ઑડિયો કેસિટ કા સેટ હાસિલ કીજિયે. નીઝ વીડિયો સીડીઝ (1) હજ કા તરીકા (2) ઉમ્રહ કા તરીકા (3) મદીને કી હાઝિરી ભી મુલા-હઝા કીજિયે. નીઝ રિસાલા, “એહરામ ઓર ખુશબૂદાર સાબુન” પઢિયે ઓર અપની ઉલઝનેં દૂર કીજિયે.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
مَا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

આશિકાને રસૂલ કી 130 હિકાયાત

મઝ મક્કે મદીને કી ઝિયારતે

શૈતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ યેહ કિતાબ મુકમ્મલ પઢ લીજીયે
ઈમાન તાઝા હો જાએગા ઓર આપ મક્કે મદીને કી
હાઝિરી કે લિયે બેતાબ હો જાએંગે.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા
રિવાયત હૈ કે સાહિબે મે'રાજ, મહબૂબે રબ્બે બે
નિયાઝ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈશાદિ ફરમાયા : “જબ કોઈ
બન્દા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢતા હૈ તો ફિરિશ્તા ઉસ દુરૂદ કો લે કર
ઊપર જાતા હૈ ઓર અલ્લાહ غُرُجَّل કી બારગાહ મેં પહોંચતા હૈ તો
અલ્લાહ ઈશાદિ ફરમાતા હૈ : ઈસ દુરૂદ કો મેરે બન્દે કી કબ્ર મેં લે
જાઓ યેહ દુરૂદ અપને પઢને વાલે કે લિયે ઈસ્તિસ્કાર કરતા રહેગા
ઓર ઉસ (બન્દાએ ખાસ) કી આંખેં ઈસે દેખ કર ઠન્ડી હોતી રહેંગી.”

(جمع الجوامع ج ٦ ص ٣٢١ حدیث ١٩٤٦١)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

મઝાહરીને મદીના કી 51 હિકાયાત

(ઇન હિકાયાત મેં મદીને કી હાઝિરી વગેરા કા બિલ ખુસૂસ ઝિક હૈ)

❦ 1 ❧ રોઝએ પાક સે બિશારત

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે મૌલાએ કાએનાત, અલિય્યુલ મુર્તઝા શેરે ખુદા **كَرَّمَ اللهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيم** ફરમાતે હૈં કે તાજદારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર મેં જલ્લા ગરી કે તીન રોઝ બા'દ એક બદ્ હાઝિર હુવા ઔર ઉસ ને અપને આપ કો કબ્રે મુનવ્વર પર ગિરા દિયા ઔર ઉસ કી ખાકે પાક અપને સર પર ડાલી ઔર યૂં અર્ઝ ગુઝાર હુવા : **يَا رَسُولَ اللَّهِ** **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ! જો કુછ આપ ને અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા સે સુના હૈ વોહ હમ ને આપ સે સુના હૈ. (ઔર વોહ યેહ હૈ :)

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર અગર જબ વોહ અપની જાનોં પર **جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا** ઝુલ્મ કરેં તો ઐ મહબૂબ ! તુમ્હારે હુઝૂર હાઝિર હોં ઔર ફિર અલ્લાહ સે મુઆફી યાહેં ઔર રસૂલ ! ઉન કી **اللَّهُ تَوَّابًا رَحِيمًا** શફાઅત ફરમાએ તો ઝરૂર અલ્લાહ કો બહુત તૌબા કબૂલ કરને વાલા મેહરબાન પાઓ.

(پ ۰۵، النساء: ۶۴)

યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! મૈં ને અપને ઊપર
ગુલ્મ કિયા હૈ (યા'ની ગુનાહ કિયે હૈં) ઓર આપ કી બારગાહે
બેકસ પનાહ મેં હાઝિર હુવા હૂં તાકે આપ મેરે વાસિતે ઇસ્તિઝ્ફાર
ફરમાએ. કબ્રે અન્વર સે આવાઝ આઈ : “قَدْ غُفِرَ لَكَ”
યા'ની તહકીક તેરે ગુનાહ બખ્શ દિયે ગએ હૈં. (وفاء الوفا ج ۲ ص ۱۳۶)

એબ મહશર મેં ખુલા હી ચાહતે થે મૈં નિસાર

ઢક કે પદાં અપને દામન કા છુપાયા શુકિયા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ.304)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿2﴾ દરે રસૂલ પર હાઝિર હોને વાલા બખ્શા ગયા

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના
કી મત્બૂઆ 413 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ “ઉયૂનુલ
હિકાયત” હિસ્સએ દુવુમ સફહા 308 પર ઇમામ અબ્દુરહમાન
બિન અલી જૌઝી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِیٰ નક્લ ફરમાતે હૈં : હઝરતે
સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન હર્બ હિલાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْوَالِی ને
બયાન કિયા : એક મર્તબા મૈં રૌઝએ રસૂલ પર હાઝિર થા, કે
એક આ'રાબી (યા'ની અરબ કે દીહાત કા રહને વાલા) આયા
ઓર હુઝૂરે અન્વર, શાફેએ મહશર, મહબૂબે રબ્બે અકબર
صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહે બેકસ પનાહ મેં ઇસ તરહ
અર્ઝ ગુઝાર હુવા : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! અલ્લાહ
તઆલા ને આપ (صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) પર જો સચ્ચી કિતાબ
નાઝિલ ફરમાઈ ઉસ મેં યેહ આયત ભી હૈ :

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ
اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا
اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

(પૃ. ૫૦, النساء: ૬૬)

તર-જ-મએ ક-તુલ ઈમાન : ઔર
અગર જબ વોહ અપની જાનોં પર
તુલ્મ કરે તો ઐ મહબૂબ ! તુમ્હારે
હુઝૂર હાઝિર હોં ઔર ફિર અલ્લાહ
સે મુઆફી યાહેં ઔર રસૂલ ! ઉન
કી શફાઅત ફરમાએ તો ઝરૂર
અલ્લાહ કો બહુત તૌબા કબૂલ કરને
વાલા મેહરબાન પાઓ.

ઐ મેરે આકા વ મૌલા (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) ! મેં
અલ્લાહુ ગફૂર عَزَّوَجَلَّ સે અપને ગુનાહ વ કુસૂર કી મુઆફી તલબ
કરતે હુએ હાઝિરે દરબાર હૂં ઔર આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો
અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં અપના શફીઅ બનાતા હૂં. યેહ
કહ કર વોહ આશિકે રસૂલ રોને લગા ઔર ઉસ કી ઝબાન પર
યેહ અશઆર જારી થે :

يَا خَيْرَ مَنْ دُفِنْتُ بِالقَاءِ أَعْظَمُهُ فَطَابَ مِنْ طَيِّبِهِنَّ الْقَاءُ وَالْأَكْمُ
رُوحِي الْفِدَاءُ لِقَبْرِ أَنْتَ سَاكِنُهُ فِيهِ الْعَفَافُ وَفِيهِ الْجُودُ وَالْكَرَمُ

તરજમા : (1)..... ઐ વોહ બેહતરીન ઝાત જિસ કા મુબારક વુજૂદ
ઈસ ઝમીન મેં દફન કિયા ગયા તો ઈસ કી ઉમ્દગી ઔર પાકીઝગી સે
મૈદાન ઔર ટીલે મુઅત્તર હો ગએ. (2)..... મેરી જાન ફિદા હો
ઉસ કબ્રે અન્વર પર જિસ મેં આપ (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) આરામ
ફરમા હૈં. જિસ મેં પાક દામની, સખાવત ઔર અફવો કરમ કા બેશ
બહા ખઝાના હૈ.

વોહ આશિકે રસૂલ કાફી દેર તક ઈન અશઆર કી તકરાર કરતા રહા, ફિર અપને ગુનાહોં કી મુઆફી માંગતા હુવા અશકબાર આંખોં સે વહાં સે રુખ્સત હો ગયા. હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન હર્બ હિલાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي ફરમાતે હેં : જબ મેં સોયા તો ખ્વાબ મેં સરકારે દો આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત સે શરફ યાબ હુવા, આપ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને મુઝ સે ઈશાદિ ફરમાયા : “**اَلْحَقَّ الرَّجُلُ فَبَشِّرُهُ اَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ غَفَرَ لَهُ بِشَفَاعَتِي**” આ'રાબી સે મિલો ઔર ઉસે ખુશ ખબરી સુનાઓ કે અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત عَزَّوَجَلَّ ને મેરી સિફારિશ કી વજહ સે ઉસ કી મફિરત ફરમા દી.” (عَيُونُ الْحِكَايَاتِ ص ૩૭૮ مَلْخَصًا) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

સર-ગુઝશ્તે ગમ કહું કિસ સે તેરે હોતે હુએ
કિસ કે દર પર જાઊં તેરા આસ્તાના છોડ કર
બખ્શવાના મુઝ સે આસી કા રવા હોગા કિસે !
કિસ કે દામન મેં છુપૂં દામન તુમ્હારા છોડ કર

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿૩﴾ **ઐ ઝાઘરે રૌઝએ અન્વર !**

મફિરત યાફતા લૌટ જાઓ

હઝરતે સય્યિદુના હાતિમે અસમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَكْرَم ને રહમતે આલમ, નૂરે મજસ્સમ, રસૂલે મુહ્તશમ, શાહે આદમ

વ બની આદમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે રૌઝાએ મુઅઝ્ઝમ પર ખડે હો કર દુઆ કી : “યા રબَّ عَزَّوَجَلَّ ! મેં ને તેરે હબીબે મુકર્રમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી કબ્રે અત્હર કી ઝિયારત કી અબ તૂ મુઝે ના મુરાદ ન લૌટા.” આવાઝ આઈ : “એ બન્દે ! હમ ને તુમ્હેં અપને મહબૂબ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી પાકીઝા તુરબત કી ઝિયારત કી ઇજાઝત હી તબ દી જબ તુમ્હેં પાક કરના મન્જૂર ફરમાયા, અબ તુમ ઔર તુમ્હારે સાથ ઝિયારત કરને વાલે મઘિરત યાફતા લૌટ જાઓ, બેશક અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ તુમ સે ઔર ઉન સે રાઝી હો ગયા જિન્હોં ને પ્યારે નબી મુહમ્મદે મ-દની صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે રૌઝાએ પુર અન્વાર કા દીદાર કિયા.” (الروض الفائق ص ૩૦૧) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઘિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

બુલાતે હેં ઉસી કો જિસ કી બિગડી યેહ બનાતે હેં

કમર બંધના દિયારે તયબા કો બુલના હે કિસ્મત કા

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿4﴾ દેખો મદીના આ ગયા !

હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખવાસ રَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હેં : મેં એક સફર મેં શિદ્દતે પ્યાસ સે બેતાબ હો કર ગિર પડા, તો કિસી ને મેરે મુંહ પર પાની છિડકા, મેં ને આંખેં ખોલીં તો ક્યા દેખતા હું કે એક હસીનો જમીલ બુઝુર્ગ ખૂબ સૂરત ઘોડે પર સુવાર ખડે હેં. ઉન્હોં ને મુઝે પાની પિલાયા ઔર ફરમાયા :

મેરે સાથ સુવાર હો જાઓ. અભી ચન્દ કદમ હી ચલે થે કે ફરમાયા : દેખો ! ક્યા નઝર આ રહા હૈ ? મેં ને કહા : “યેહ તો મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَ اللَّهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا હૈ.” ફરમાયા : ઉતરો ઔર જાઓ, રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ખિદમતે અક્દસ મેં સલામ અર્ઝ કરો ઔર યેહ ભી અર્ઝ કરના કે ખિઝર (عَلَيْهِ السَّلَام) ને ભી આપ કી ખિદમત મેં સલામ અર્ઝ ક્રિયા હૈ. (رَوْضُ الرِّيَّاحِينَ ص ۱۲۶) અલ્લાહ عُزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કિસી કે હાથ ને મુઝ કો સહારા દે દિયા વરના

કહાં મેં ઔર કહાં યેહ રાસ્તે પેચીદા પેચીદા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿5﴾ સબ્જ ઘોડે સુવાર

હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબૂ ઇમરાન વાસિતી رَاكَ اللَّهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا ફરમાતે હેં કે મેં મક્કએ મુકર્રમા سے સૂએ મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَ اللَّهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا સરકારે નામદાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર કે દીદાર કી નિચ્ચત સે ચલા, રાસ્તે મેં મુઝે ઇતની સખ્ત પ્યાસ લગી કે મૌત સર પર મંડલાને લગી, નિઢાલ હો કર એક કીકર કે દરખ્ત કે નીચે બેઠ ગયા. દફ-અતન (યા'ની યકાયક) સબ્જ લિબાસ મેં મલ્બૂસ એક સબ્જ ઘોડે સુવાર નુમૂદાર હુએ, ઉન કે ઘોડે કી લગામ ઔર ઝીન ભી સબ્જ થી નીઝ ઉન કે હાથ મેં સબ્જ શરબત સે લબાલબ સબ્જ પિયાલા થા, વોહ ઉન્હોં ને

મુઝે દિયા ઔર ફરમાયા : પિયો ! મેં ને તીન સાંસ મેં પિયા મગર ઉસ પિયાલે મેં સે કુછ ભી કમ ન હુવા. ફિર ઉન્હોં ને મુઝ સે ફરમાયા : કહાં જા રહે હો ? મેં ને કહા : મદીનએ મુનવ્વરહ مُنَوَّرَه તાકે સરવરે કૌનૈન, રહમતે દારૈન دَارِئِن رَحْمَتِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઔર શૈખૈને કરીમૈન كُرِّمَيْنِ કી બારગાહોં મેં સલામ અર્ઝ કરું. ફરમાયા : જબ તુમ વહાં પહોંચો ઔર અપના સલામ અર્ઝ કર લો તો ઉન તીનોં બુલન્દો બાલા હસ્તિયોં સે અર્ઝ કરના કે રિઝવાન (ફિરિશ્તા, ખાઝિને જન્નત) ભી આપ હઝરાત કી ખિદમત મેં સલામ અર્ઝ કરતા હૈ. (رَوْضُ الرِّيَّاحِينَ ص ૩૨૧) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

જાં બલબ હૂં જાં બલબ પર રહમ કર

એ લબે ઈસાએ દોરાં અલ ગિયાસ

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿6﴾ દૂસરે કા સલામ પહોંચાને કી બ-ર-કત સે દીદાર હો ગયા

એક બુઝુર્ગ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં કે મેં અપને મુલ્ક, યમન કે શહર સન્ના સે બ ઈરાદએ હજ નિકલા તો કાફી આશિકાને રસૂલ રુખ્સત કરને કે લિયે શહર સે બાહર તક આએ એક આશિકે રસૂલ ને મુઝ સે કહા કે સરવરે કૌનૈન, રહમતે દારૈન رَحْمَتِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ, હઝરાતે શૈખૈને કરીમૈન ઔર દીગર

સહાબએ કિરામ رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ કી મુબારક ખિદમતોં
મેં મેરા સલામ અર્ઝ કર દેના. જબ મેં મદીનએ મુનવ્વરહ
رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ હાઝિર હુવા તો ઉસ આશિકે રસૂલ કા સલામ
અર્ઝ કરના ભૂલ ગયા, જબ વહાં સે રુખ્સત હો કર ઝુલ હુલેફા
પહોંચા ઔર એહરામ બાંધને કા ઇરાદા કિયા તો મુઝે ઉસ
આશિકે રસૂલ કા સલામ પહોંચાના યાદ આ ગયા. મેં ને અપને
રુ-ફકા સે કહા કે મેરે વાપસ આને તક મેરે ઊંટ કા ખયાલ
રખના, મુઝે મદીનએ તય્યિબا رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ અેક ઝરૂરી કામ
કે લિયે જાના હૈ. સાથિયોં ને કહા કે અબ કાફિલે કી રવાનગી કા
વક્ત હૈ ઔર હમેં અન્દેશા હૈ કે અગર તુમ કાફિલે સે જુદા હો
ગએ તો ફિર ઇસે મક્કએ મુઅઝ્ઝમા رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ તક ભી
ન પા સકોગે. મેં ને કહા : તો ફિર મેરી સુવારી કો ભી અપને
સાથ હી લેતે જાના.

મેં વાપસ મદીનએ મુનવ્વરહ رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ આયા
ઔર રૌઝએ અકદસ પર હાઝિર હો કર ઉસ આશિકે રસૂલ
કા સલામ શહન્શાહે ખૈરુલ અનામ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઔર
હઝરાતે સહાબએ કિરામ رَضَوُاْ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ કી મુબારક બારગાહોં
મેં પેશ કિયા. રાત હો ચુકી થી, મેં મસ્જિદુન્ન-બવિયિયશરીફ
مَسْجِدُ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَام سے બાહર નિકલા તો એક શખ્સ ઝુલ હુલેફા
કી તરફ સે આતા હુવા મિલા, મેં ને ઉસ સે કાફિલે કે
મુ-તઅલ્લિક પૂછા, ઉસ ને બતાયા કે કાફિલા રવાના હો ચુકા
હૈ. મેં મસ્જિદુન્ન-બવિયિયશરીફ مَسْجِدُ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَام મેં લૌટ
આયા ઔર ખયાલ કિયા કે કિસી દૂસરે કાફિલે કે સાથ ચલા

जार्जिंगा और सो गया. आभिरे शब में ज्वाब में जनाबे
रिसालत मआब صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ और शैबैने करीमै न
रिस्सालत से शरफ याब हुवा. उजरते सय्यिदुना
सिद्दीके अकबर رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ने अर्ज की : “या रसूलल्लाह
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! येही वोह शप्स है.” हुजुरे अकरम,
नूरे मुजस्सम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ ने मेरी तरफ देखा और
फरमाया : “अबुल वफ़ाअ !” मैं ने अर्ज की : या रसूलल्लाह
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ ! मेरी कुन्यत तो अबुल अब्बास है.
फरमाया : तुम अबुल वफ़ाअ (या'नी वफ़ादार) हो. फिर आप
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ ने मेरा हाथ पकड़ा और मुझे मक्कअ मुकर्रमा
में और वोह ली पास मस्जिदुल हुराम में रफ
दिया ! मैं ने मक्कअ मुअज़्जमा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ में 8 दिन तक
कियाम किया इस के बा'द मेरे रु-फ़का का काफ़िला मक्कअ मुकर्रमा
की عَزَّوَجَلَّ अल्लाह (رَوْضُ الرِّيَّاحِينَ ص ३२२) पड़ोया. उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मग़्फ़िरत हो.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

गमजदों को रजा मुज्दहा दीजे के हें

बे कसों का सहारा हमारा नबी

(हदाईके बज्शिश शरीफ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

7) हाजिरीन ने रौमअे अन्वर से ज्वाबे सलाम सुना

उजरते सय्यिदुना शैब अबू नसर अब्दुल वाहिद बिन
अब्दुल मलिक बिन मुहम्मद बिन अबू सईद सूफ़ी कर्षी

عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ ફરમાતે હેં કે મેં હજા સે ફારિગ હો કર મદીનએ મુનવ્વરહ تَغْطِي وَأَدَا اللَّهُ شَرَفًا آया और रौजमे अन्वर पर छाजिर हुवा, હજરએ શરીફા કે પાસ બેઠા હુવા થા કે હઝરતે શૈખ અબૂ બક્ર દિયાર બિકી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ તશરીફ લાએ ઔર ચેહરએ અન્વર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે સામને ખડે હો કર અર્ઝ કિયા : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ** તો મેં ને ઔર તમામ હાજિરીન ને સુના કે રૌઝએ અન્વર કે અન્દર સે આવાઝ આઈ : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ** અલ્લાહ (الْحَاوِي لِلْفَتْاوى ج ۲ ص ۳۱۴) . وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا اَبَا بَكْرٍ کی ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

વોહ સલામત રહા કિયામત મેં પઢ લિયે જિસ ને દિલ સે ચાર સલામ
ઈસ જવાબે સલામ કે સદકે તા કિયામત હોં બે શુમાર સલામ
(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿۸﴾ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا وَلَدِي

હઝરતે શૈખ સય્યિદ નૂરુદ્દીન ઈજી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ જબ રૌઝએ અકફસ પર હાજિર હુએ તો અર્ઝ કિયા : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ** તો જિતને લોગ ઉસ વક્ત વહાં હાજિર થે ઉન સબ ને સુના કે રૌઝએ અન્વર સે જવાબ આયા : **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ** (یا'ની ઔર તુઝ પર સલામ હો એ મેરે બેટે !). (الْحَاوِي لِلْفَتْاوى ج ۲ ص ۳۱۴) . وَعَلَيْكَ السَّلَامُ يَا وَلَدِي

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તુમ કો તો ગુલામોં સે હે કુછ એસી મહબ્બત

હે તર્કે અદબ વરના કહેં હમ પે ફિદા હો !

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿9﴾ وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ يَا مُحَمَّدُ هَاشِمُ التَّوَي

શૈખુલ ઇસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના મખ્દૂમ મુહમ્મદ

હાશિમ ઠઠવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي ને જબ મદીનએ મુનવ્વરહ

رَادَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં રૌઝએ અન્વર પર હાઝિર હો કર સલાતો

સલામ અર્ઝ કિયા તો પ્યારે પ્યારે આકા મક્કી મ-દની મુસ્તફા

صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી આવાઝે મુબારક સુનાઈ દી :

“وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ يَا مُحَمَّدُ هَاشِمُ التَّوَي” (અન્વારે ઉલમાએ અહલે

સુન્નાત, સિન્ન, સ. 314, મુલખખસન) અદલાહ ઈઝ્ઝલ્ કી ઉન પર રહમત

હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

એ મદીને કે તાજદાર સલામ ઔ ગરીબોં કે ગુમ ગુસાર સલામ

તેરી ઈક ઈક અદા પે ઔ પ્યારે સો દુરુદેં ફિદા હઝાર સલામ

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿10﴾ કબ્રે અન્વર સે દસ્તે મુબારક નિકલા

હઝરતે સય્યિદુના શૈખ સય્યિદ અહમદ કબીર રિફાઈ

عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي જબ હજ સે ફારિગ હો કર મદીનએ મુનવ્વરહ

رَادَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا રૌઝએ અન્વર પર હાઝિર હુએ તો અ-રબી મેં

દો અશઆર પઢે જિન કા તરજમા યેહ હૈ : (1)..... દૂરી કી હાલત મેં, મૈં અપની રૂહ કો ખિદમતે અકદસ મેં ભેજા કરતા થા તો વોહ મેરી નાઈબ બન કર આસ્તાનએ મુબા-રકા કો ચૂમા કરતી થી (2)..... ઔર અબ બદન કે સાથ હાઝિર હો કર મિલને કી બારી આઈ હૈ તો અપના દસ્તે મુબારક દરાઝ ફરમાઈયે તાકે મેરે હોંટ ઉસ કો ચૂમેં. જૂંહી અશઆર ખત્મ હુએ દસ્તે અન્વર કબ્રે મુનવ્વર સે બાહર નિકલા ઔર ઉન્હોં ને ઉસ કો ચૂમા. (الْحَاوِي لِلْفَتْاوى ج ٢ ص ٣١٤) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઘિરત હો.

વાહ ક્યા જૂદો કરમ હે શહે બત્હા તેરા

“નહી” સુનતા હી નહીં માંગને વાલા તેરા

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

11 મૈં સરકાર ﷻ કે પાસ આયા હૂં

હઝરતે સય્યિદુના દાવૂદ બિન અબી સાલેહ ﷻ ફરમાતે હૈં : દો જહાન કે સુલ્તાન, રહમતે આ-લમિયાન ﷻ કે આસ્તાને અર્શ નિશાન પર એક દિન ખલીફા મરવાન હાઝિર હુવા, વહાં ઉસ ને એક સાહિબ કો કબ્રે મુનવ્વર પર મુંહ રખે હુએ દેખા તો ઉસ કી ગરદન પર હાથ રખ કર કહા : જાનતે હો ક્યા કર રહે હો? વોહ “હાં જાનતા હૂં,” કહ કર ઉસ કી તરફ મુ-તવજજેહ હુએ તો વોહ મહબૂબે બારી ﷻ કે મશહૂર સહાબી હઝરતે સય્યિદુના અબૂ

અય્યૂબ અન્સારી رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ થે. ફરમાયા : મેં રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ખિદમતે બા અ-ઝમત મેં હાઝિર હુવા હું કિસી પથ્થર કે પાસ નહીં આયા ઔર મેં ને રસૂલે અકરમ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો યેહ ફરમાતે સુના હૈ કે દીન પર ઉસ વક્ત ન રોઓ જબ કે ઇસ કા વાલી અહ્લ (યા'ની લાઈક) હો લેકિન ઉસ વક્ત ઝરૂર રોઓ જબ કે ઇસ કા વાલી ના અહ્લ (યા'ની ના લાઈક) હો. (الْمُسْتَدْرَك ج ٥ ص ٧٢٠ حدیث ٨٦١٨) અલ્લાહ (الْمُسْتَدْرَك ج ٥ ص ٧٢٠ حدیث ٨٦١٨) અલ્લાહ کی ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઘિરત હો.

امین بجاہ النبی الامین صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ઉશ્શાકે રૌઝા સજદે મેં સૂએ હરમ ઝુકે

અલ્લાહ જાનતા હે કે નિયત કિધર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَی مُحَمَّد

﴿12﴾ સરકાર صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ખાના ભિજવાયા

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ અબૂ બક્ર બિન મુકરી ઉઝરતે સય્યિદુના ઇમામ અબૂ શૈખ ત-બરાની قُدَسِ سِرُّهُ التَّوْرَانِ ઔર હઝરતે સય્યિદુના અબુશૈખ મેં زَاكَاہَا اللهُ سَمْرًا وَتَغَطِّيَّا હમ તીનોં મદીનએ મુનવ્વરહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَیْهِ હાઝિર થે, દો દિન સે ખાના નહીં મિલા થા, ભૂક સે નિઢાલ હો ચુકે થે. જબ ઇશા કા વક્ત આયા તો મેં ને રૌઝાએ પાક પર હાઝિર હો કર અઝ્ઝ કી : યા રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ! صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે રસૂલ (الْجُوع) યા'ની ઐ અલ્લાહ

“ભૂક !” મેં ને ઇસ કે સિવા ઓર કુછ ઝબાન સે ન કહા ઓર લૌટ આયા, મેં ઓર અબુશૈષ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ સો ગએ ઓર ત-બરાની قُدْسِ سِرُّهُ التَّوْرَانِي બૈઠે કિસી કે આને કા ઇન્તિઝાર કર રહે થે, ઇતને મેં કિસી ને હમારે મકાન પર દસ્તક દી, હમ ને દરવાઝા ખોલા તો એક અ-લવી સાહિબ અપને દો ગુલામોં કે હમરાહ તશરીફ લાએ, દોનોં કે પાસ ખાને સે ભરી હુઈ એક એક ટોકરી થી, વોહ અ-લવી બુઝુર્ગ કહને લગે : શાયદ આપ સાહિબાન ને બારગાહે રિસાલત મેં ભૂક કી શિકાયત કી હૈ ક્યૂંકે મેં ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત સે શરફ યાબ હુવા, સરવરે કાએનાત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ આપ હઝરાત કે બારે મેં ફરમા રહે થે : “ઇન કો ખાના ખિલાઓ.” બહર હાલ ઉન્હોં ને હમારે સાથ મિલ કર ખાના ખાયા ઓર જો કુછ બચ ગયા વોહ હમેં દે દિયા ઓર તશરીફ લે ગએ. (جَذْبُ الْقُلُوبِ ص ۲۰۷، وفاء الوفا ج ۲ ص ۱۳۸). અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

સરકાર ખિલાતે હેં સરકાર પિલાતે હેં

સુલ્તાનો ગદા સબ કો સરકાર નિભાતે હેં

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 330)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿13﴾ સરકાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ખાના ખિલાયા

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ !

હમારે મીઠે મીઠે આકા, મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم અપને ગુલામોં પર નઝરે કરમ ફરમાતે, મુસીબત મેં ફંસ જાને કી સૂરત મેં ઇમદાદ કો આતે ઔર ભૂકોં કો ખાના ખિલાતે હેં, ઇસ ઝિમ્ન મેં એક ઔર હિકાયત મુલા-હઝા હો, યુનાન્યે હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ યૂસુફ બિન ઇસ્માઈલ નબ્હાની قَدْ سَ سِرُّهُ الرَّبَّانِی નક્લ કરતે હેં : હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબુલ અબ્બાસ અહમદ બિન નફીસ તૂનિસી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللہِ الْقَدِی ફરમાતે હેં : મેં એક બાર મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللہُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં સપ્ત ભૂક કે આલમ મેં સરકારે આલી વકાર, મક્કે મદીને કે તાજદાર, બિ ઇઝને પરવર દગાર ગૈબોં પર ખબરદાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે મઝારે પુર અન્વાર પર હાઝિર હો કર અર્ઝ ગુઝાર હુવા, યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! મેં ભૂકા હૂં. યકાયક આંખ લગ ગઈ, દરી અસ્ના કિસી ને જગા દિયા ઔર મુઝે સાથ ચલને કી દા'વત દી, યુનાન્યે મેં ઉન કે સાથ ઉન કે ઘર આયા, મેઝબાન ને ખજૂરેં, ઘી ઔર ગન્દુમ કી રોટી પેશ કર કે કહા : પેટ ભર કર ખા લીજિયે ક્યૂંકે મુઝે મેરે જદે અમજદ, મક્કી મ-દની મુહમ્મદ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને આપ કી મેઝબાની કા હુકમ દિયા હૈ. આયિન્દા ભી જબ કભી ભૂક મહસૂસ હો હમારે પાસ તશરીફ લાયા કરેં.

(حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى الْعَالَمِينَ ص ૦૪૩)

પીતે હેં તરે દર કા ખાતે હેં તરે દર કા

પાની હૈ તરા પાની દાના હૈ તરા દાના

(સામાને બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

મંગતા તો હેં મંગતા કોઈ શાહોં મેં દિખા દે

જિસ કો મેરે સરકાર સે ટુકડા ન મિલા હો !

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْ مُحَمَّدٍ

﴿15﴾ સરકાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને રોટી અતા ફરમાઈ

હઝરતે સચ્ચિદુના ઇબ્નુલ જલા રَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَیْهِ ફરમાતે

હેં કે મેં મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا મેં હાઝિર હુવા
ઔર મુઝ પર દો એક ફાકે ગુઝરે. સરકારે નામદાર
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે મઝારે પુર અન્વાર પર હાઝિર હો કર
اَنَا ضَيْفُكَ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! : અઝ ગુઝાર હુવા :

“યા'ની યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મેં આપ કા
મેહમાન હૂં.” ફિર મુઝ પર નીંદ કા ગ-લબા હુવા. વાલિયે
દો જહાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ ને
ખ્વાબ મેં તશરીફ લા કર મુઝે એક રોટી ઇનાયત ફરમાઈ,
મેં ખ્વાબ હીં મેં ખાને લગા, અભી આધી ખાઈ થી કે
આંખ ખુલ ગઈ, મઝીદ આધી અભી મેરે હાથ મેં બાકી થી.

عَزَّوَجَلَّ અલ્લાહ કી ઉન (جَذْبُ الْقُلُوبِ ص ૨૦૭، وفاء الوفا ૨ ص ૧૩૮)
પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

أَمِينٍ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْ مُحَمَّدٍ

﴿16﴾ જાગા તો આઘી રોટી હાથ મેં થી !

હઝરતે સચ્ચિદુના અબુલ ખૈર રَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَیْهِ ફરમાતે હેં :

મેં ખ્યારે ખ્યારે આકા, મઝકે મદીને વાલે મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
 કે મુબારક શહર મીઠે મીઠે મદીને મેં હાઝિર હુવા તો પાંચ દિન
 ફાકે સે થા, મેં ને શહન્શાહે કૌનેન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઔર
 શૈખેને કરીમૈન رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمْ કી મુકદ્દસ બારગાહોં મેં ભી સલામ
 પેશ કિયા, ફિર અર્ઝ કી : يَا صَفِيًّاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ : “યા
 રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! મેં આપ કા મેહમાન હૂં.”
 ઇસ કે બા'દ મિમ્બરે મુનવ્વર કે પાસ જા કર સો ગયા, સર
 કી આંખેં તો ક્યા બન્દ હુઈ દિલ કી આંખેં ખુલ ગઈ, કરમ
 બાલાએ કરમ હો ગયા ઔર મેં ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત
 મઆબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કે દીદાર સે શરફ યાબ હુવા, શૈખેને
 કરીમૈન ઔર મૌલા મુશ્કિલ કુશા અલિય્યુલ મુર્તઝા عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان
 ભી હમરાહ થે, મૌલા અલી كَرَّمَ اللہُ تَعَالٰی وَجْہُہُ الْکَرِيمُ ને મુઝે હિલાયા
 ઔર ફરમાયા : “ઉઠો ! મહબૂબે ખુદા, અહમદે મુજતબા,
 મુહમ્મદે મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم તશરીફ લાએ હૈં.” મેં
 ને ઉઠ કર (ખ્વાબ હી ખ્વાબ મેં) હબીબે રબ્બે કય્યૂમ
 صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કી નૂરાની પેશાની ચૂમ લી. નબિયે રહમત
 صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم ને મુઝે એક રોટી ઇનાયત ફરમાઈ, મેં ને
 આધી ખ્વાબ હી મેં ખા લી ઔર જબ આંખ ખુલી તો બાકી
 આધી રોટી મેરે હાથ મેં થી. (شواهد الحق في الاستغاثۃ بسيد الخلق ص ۲۶۰)
 અલ્લાહ کی ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે
 હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

सरकार पिवाते हैं सरकार पिवाते हैं

सुल्तानो गदा सब को सरकार निभाते हैं

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ.330)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿17﴾ શુક એક કરમ કા બી અદા હો નહીં સકતા

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ ઇમરાન મૂસા બિન મુહમ્મદ

બનઝરતી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ ફરમાતે હેં : મૈં મદીનએ મુનવ્વરહ

મેં હાઝિર થા, માલી પરેશાની કી ફરિયાદ લે

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મદદગાર કર સરકારે વાલા તબાર, બે કસોં કે મદદગાર

કે મઝારે પુર અન્વાર પર હાઝિર હો કર અઝ ગુઝાર હુવા :

या હબીબ, या रसूलद्लाह ! اَنَا فِي ضِيَاةِ اللَّهِ وَضِيَاةِكَ

મેં અલ્લાહ તઆલા ઔર આપ કી ઝિયાફત (યા'ની મેહમાની) મેં

હૂં. નમાઝે અસ્ર કે ઇન્તિઝાર મેં બૈઠે બૈઠે મુઝે ઊંઘ આ ગઈ,

કયા દેખતા હૂં કે હુજરએ મુબારક ખુલ ગયા હૈ ઔર ઉસ મેં સે

तीन हजरात बाहर तशरीफ लाये हैं, मैं शहनशाहे पैरुल अनाम

کی عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ ખિદમતે સરાપા અ-ઝમત મેં સલામ

પેશ કરને કે લિયે ઉઠને લગા તો મેરે સાથ બૈઠે હુએ શખ્સ ને કહા

: बैठ जाओ, क्यूंके नबिये करीम, रउकुर्लीम عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالتَّسْلِيمِ

હુજાજે કિરામ કો “સલામ” કા તોહફા ઇનાયત કરના ઔર

જો બે સરો સામાન હેં ઉન મેં “ખાના” તક્સીમ ફરમાના ચાહતે

હેં. મૈં ને કહા : “મૈં ભી ઉન્હીં મેં સે હૂં.” યુનાન્ચે જબ હબીબે

પ્રુદા, અહમદે મુજતબા, મુહમ્મદે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તશરીફ લાએ તો હુજજાજ કો સલામ ઇશાદ ફરમાયા : મેં ને ભી મુસા-ફહા ઓર દસ્ત બોસી કા શરફ હાસિલ કિયા આપ
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હલ્વે કી માનિન્દ કોઈ ચીઝ મેરે હાથ મેં
 રખ દી જો મેં ને ઉસી વક્ત મુંહ મેં ડાલ લી. જબ આંખ ખુલી તો
 ઉસ કો નિગલને કે લિયે મુંહ ચલા રહા થા ઓર ઉસ ચીઝ કા
 ઝાએકા ભી મુંહ મેં મૌજૂદ થા. જબ બાહર નિકલા તો અલ્લાહ
 તઆલા ને મુઝે એસા શપ્સ મુહય્યા ફરમા દિયા જિસ ને બિલા
 ઉજરત સુવારી કા બન્દો બસ્ત કર દિયા ઓર એક શપ્સ કી
 ઝિમ્મેદારી લગા દી જો મક્કએ મુકર્રમા تَغَطَّىٰ رَأَاكَ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا પહોંચને
 તક મેરી ખિદમત કરતા રહા. (شواهد الحق ص ۲۶۱ ملخصاً)
 અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે
 હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

શુક એક કરમ કા ભી અદા હો નહીં સકતા

દિલ તુમ પે ફિદા જાને હસન તુમ પે ફિદા હો

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿18﴾ માંગો તો બડી ચીઝ માંગો

એક શપ્સ કા બયાન હૈ કે મેં મદીનએ તય્યિબા
 رَأَاكَ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં મુકીમ થા, મુઝે ભૂક ને પરેશાન કિયા
 તો મજારે અકદસ પર હાઝિર હુવા ઓર અર્ઝ કી :
 ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ یا'ની યા રસૂલલ્લાહ
 મેં ભૂકા હું” યેહ અર્ઝ કરને કે બા'દ મેં હુજરએ મુબા-રકા કે

કરીબ હી બૈઠ ગયા. એક સચ્ચિદ સાહિબ મેરે પાસ તશરીફ લાએ ઓર કહા : “ચલિયે.” મૈં ને પૂછા : “કિધર ?” જવાબ દિયા : “હમારે ઘર પર તાકે આપ કુછ ખા પી લેં.” મૈં ઉન કે સાથ ચલ દિયા, ઉન્હોં ને મુઝે સરીદ કા એક બહુત બડા પિયાલા દિયા જિસ મેં ગોશત ઓર ઝૈતૂન શરીફ વાફિર (યા'ની કસીર) મિકદાર મેં થા. મૈં ને ખૂબ ખાયા ઓર વાપસી કા ઇરાદા કિયા, ઉન્હોં ને ફરમાયા : “મઝીદ ખાઈયે.” મૈં ને થોડા ઓર ખા લિયા, જબ વાપસ હોને લગા તો ઉન્હોં ને નસીહત કે મ-દની ફૂલ મેરી તરફ બઢાતે હુએ ફરમાયા : “ઐ ભાઈ ! ઝરા સોચિયે તો સહી ! આપ હઝરાત કિતને દૂર દરાઝ અલાકોં સે ચલતે, જંગલોં બયાબાન તૈ કરતે, સમુન્દર કો ઉબૂર કરતે હો, અહલો ઈયાલ કો પીછે છોડતે હો ઓર ફિર કહીં હુઝૂર નબિય્યે અકરમ ﷺ કી બારગાહ મેં હાઝિરી સે મુશરફ હોતે હો, મગર યહાં પહોંચ કર આપ કા મુન્તહાએ મક્સૂદ (યા'ની સબ સે બડા મક્સદ) યેહી રહ જાતા હૈ કે યા રસૂલલ્લાહ ﷺ રોટી કા ટુકડા અતા કર દીજિયે ! ઐ મેરે ભાઈ ! અગર આપ ને જન્નત માંગી હોતી, ગુનાહોં કી મગ્ફિરત કા સુવાલ કિયા હોતા, અલ્લાહ ﷻ ઓર ઉસ કે પ્યારે હબીબ ﷺ કી રિઝા મન્દી કા મુતા-લબા કિયા હોતા યા ઈસી કિસ્મ કા કોઈ અઝીમ મક્સદ વ મુદ્દઆ ઈન કે હુઝૂર પેશ કિયા હોતા તો સરકારે મદીના ﷺ કી બ-ર-કત સે વોહ અઝીમ મકાસિદ ભી હાસિલ હો જાતે.” (શુબ્હાત્તિ ૨૬૦) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત

હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

માંગેંગે માંગે જાએંગે મુંહ માંગી પાએંગે

સરકાર મેં ન “લા” હે ન હાજત “અગર” કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! યેહ ઝેહન મેં રહે ! સરકારે

દો આલમ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે અપની ભૂક કી ફરિયાદ

કરને મેં مَعَاذَ اللّٰهِ કોઈ કબાહત (યા'ની ઐબ) નહીં, બલ્કે યેહ

ભી બહુત બડી સઆદત હૈ ઓર ઈસ સિલ્સિલે મેં મુ-તઅદિદ

ઉ-લમા વ મુહદ્દિસીન رَحْمَةُ اللّٰهِ الْمَبِيْن કી હિકાયાત પીછે ગુઝરી.

તાહમ સચ્ચિદ સાહિબ કે મ-દની ફૂલ ભી અપની જગહ મદીના

મદીના હૈં કે જબ બ અતાએ રબ્બુલ ઉલા કુલ આલમ કે સખી

દાતા, મકીને ગુમ્બદે ખઝરા صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દરબારે

ગુહર બાર મેં દામન પસારા હૈ તો કમ ક્યૂં માંગે ? આપ કી

બારગાહ મેં તો દુન્યા વ આખિરત કી બહુત સારી ભલાઈયોં કા

સુવાલ કરના ચાહિયે. માલો જાન કી હિફાઝત, દીનો ઈમાન

પર ઈસ્તિકામત, મીઠે મદીને મેં આફિયત કે સાથ શહાદત, બકીઅ

શરીફ મેં જાએ તુરબત, બે હિસાબ મગ્ફિરત ઓર જન્નતુલ

ફિરદૌસ મેં ખુદ ઈન હી કા જવારે રહમત માંગ લેના ચાહિયે.

માંગને કા શુઊર દેતે હૈં જો ભી માંગો હુઝૂર દેતે હૈં

કમ માંગ રહે હૈં ન સિવા માંગ રહે હૈં જેસા હે ગની વૈસી અતા માંગ રહે હૈં

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّدٍ

﴿19﴾ આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને મિના મેં દુઆએ મગ્ફિરત કરવાઈ

ઈસી તરહ કિસી બુઝુર્ગ સે હુસ્ને અકીદત ઔર બારગાહે ઇલાહી મેં ઉન કી મકબૂલિયત હોને કા હુસ્ને ઝન કાઈમ હો તો ઉન સે ફકત દુન્યવી હાજત પૂરી હોને કી દુઆ કી દર-ખ્વાસ્ત કરને કે બજાએ બે હિસાબ મગ્ફિરત કી દુઆ કા ભી કહના ચાહિયે. મેરે આકા આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કા બુઝુર્ગો સે સિર્ફ દુઆએ મગ્ફિરત કરવાને કા મા'મૂલ થા. યુનાન્થે ફરમાતે હેં : (પહલી બાર હાઝિરિયે મદીના કે મૌકઅ પર જબ મિના શરીફ કી મસ્જિદ મેં સે સબ લોગ ચલે ગએ) તો મસ્જિદ કે અન્દરૂની હિસ્સે મેં એક સાહિબ કો દેખા કે કિબ્લા રૂ વઝીફા મેં મસરૂફ હેં, મેં સેહ્ને મસ્જિદ મેં દરવાઝે કે પાસ થા ઔર કોઈ તીસરા મસ્જિદ મેં ન થા. યકાયક એક આવાઝ ગુન-ગુનાહટ કી સી અન્દર મસ્જિદ કે મા'લૂમ હુઈ જૈસે શહદ કી મખ્ખી બોલતી હૈ. ફૌરન મેરે કલ્બ મેં યેહ હદીસ આઈ : “અહલુલ્લાહ કે કલ્બ સે ઐસી આવાઝ નિકલતી હૈ જૈસે શહદ કી મખ્ખી બોલતી હૈ.” (المستدرک ج ۲ ص ۱۸۰ حدیث ۱۸۹۸)

મૈં વઝીફા છોડ કર ઉન કી તરફ ચલા, કે ઉન સે દુઆએ મગ્ફિરત કરવાઊં, કભી મૈં કિસી બુઝુર્ગ કે પાસ بِحَمْدِ اللهِ تَعَالَى દુન્યાવી હાજત લે કર ન ગયા, જબ (ભી) ગયા ઈસી ખયાલ સે, કે ઉન સે દુઆએ મગ્ફિરત કરવાઊંગા. ગરઝ દો હી કદમ ઉન કી તરફ ચલા થા કે ઉન બુઝુર્ગ ને મેરી તરફ મુંહ કર કે આસ્માન કી તરફ હાથ ઉઠા કર તીન મર્તબા ફરમાયા : “اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَآخِي هَذَا، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَآخِي هَذَا”

”اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَاحِيْ هٰذَا“ (ઐ અલ્લાહ મેરે ઇસ ભાઈ કો બખ્શ દે, ઐ અલ્લાહ મેરે ઇસ ભાઈ કી મગ્ફિરત ફરમા, ઐ અલ્લાહ મેરે ઇસ ભાઈ કો મુઆફ ફરમા.) મੈਂ ને સમઝ લિયા કે ફરમાતે હૈં, હમ ને તેરા કામ કર દિયા અબ તૂ હમારે કામ મેં મુખિલ (રુકાવટ) ન હો.” મੈં વૈસે હી લૌટ આયા. (મલ્કૂઝતે આ'લા હઝરત, સ.490)

દા'વા હે સબ સે તેરી શફાઅત પે બેશ્તર

દફતર મેં આસિયોં કે શહા, ઇન્તિખાબ હું

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿20﴾ તુમ ઝિયારત કો ન આએ તો હમ આ ગએ

હઝરતે સય્યિદુના અબુલ હસન બુનાનુલ હમ્માલ હઝરતે સય્યિદુના અબુલ હસન બુનાનુલ હમ્માલ ફરમાતે હૈં કે હમારે બા'ઝ દોસ્તોં ને બતાયા કે મક્કએ મુકર્રમા ઝાકાહાલ્લશ્શરફાઝઝઘિયા મેં એક બુતુર્ગ થે જો “ઇબ્ને સાબિત” કે નામ સે મશહૂર થે, વોહ મુ-તવાતિર 60 સાલ તક હર સાલ ફકત શાહે ખૈરુલ અનામ صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહે અકદસ મેં સલામ અર્ઝ કરને કી નિયત સે મદીનએ મુનવ્વરહ ઝાકાહાલ્લશ્શરફાઝઝઘિયા હાઝિર હોતે રહે. એક સાલ કિસી વજહ સે હાઝિર ન હો સકે તો એક દિન ઉન્હોં ને અપને હુજરે મેં બૈઠે હુએ કુધ ગુનૂ-દગી કી હાલત મેં તાજદારે રિસાલત صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ઝિયારત કી, આપ صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم ઇર્શાદ ફરમા રહે થે : “ઇબ્ને સાબિત ! તુમ હમારી ઝિયારત કો ન આએ તો હમ આ ગએ.” (الْحَاوِی لِلْفَتَاوِی ج ۲ ص ۳۱۶) અલ્લાહ کی ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ

મઝિફરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

દેખી જો બે કસી તો ઉન્હેં રહમ આ ગયા

ઘબરા કે હો ગએ વોહ ગુનહગાર કી તરફ

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّدٍ

﴿21﴾ હમ ને તુમહારા ઉઝર કબૂલ કર લિયા હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અબુલ ફઝ્લ મુહમ્મદ બિન નુએમ
 رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ફરમાતે હેં : હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન
 યા'લા કિનાની قَدَسَ سِرُّہُ التَّوْرَانِી કસરત સે નબિયે રહમત, શફીએ
 ઉમ્મત صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી મુકદ્દસ તુરબત કી ઝિયારત કિયા
 કરતે થે, નીઝ અકસર ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ
 صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દીદારે ફૈઝ આસાર સે ભી શરફ યાબ
 હોતે થે. એક દિન દરબારે હબીબ કી હાઝિરી કે ઇરાદે સે નિકલે
 લેકિન પાઉં મેં ચોટ લગને કે સબબ સફરે મદીના જારી ન રખ
 સકે. આપ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ને એક રુક્આ લિખ કર કિસી હાજ
 કો દિયા ઔર ફરમાયા : “મદીનએ મુનવ્વરહ تَزَاہَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا મેં મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર કે કરીબ મેરા યેહ રુક્આ રખ
 કર અઝ કરના : “યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કિનાની
 મઅસ્સલામ મુલ્તજ હૈ કે આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم જાનતે હેં કે
 કિનાની કી હાઝિરી મેં કયા ચીઝ રુકાવટ બની હૈ !” ઉસ શખ્સ
 ને ઔસા હી કિયા. હઝરતે સય્યિદુના કિનાની قَدَسَ سِرُّہُ التَّوْرَانِી કે ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ
 صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم ને તશરીફ લા કર ઇશાદ ફરમાયા : “ઐ કિનાની ! તુમહારા ખત

પહોંચ ગયા હૈં ઓર હમ ને તુમ્હારા ઉઝર ભી કબૂલ કર લિયા હૈ.”

(الروض الفائق ص ૩૦૬)

પાસ વાલે યેહ રાઝ કયા જાને

દૂર સે ભી સલામ હોતા હૈ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❦ 22 ❧ બેટા કૈદ સે રિહા હો ગયા

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અબ્દુલ્લાહ બિન મુહમ્મદ અઝ્ઢી અન-દલુસી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْكَرِي ફરમાતે હેં કે અન-દલુસી મેં રૂમિયોં ને એક આશિકે રસૂલ કે ફરઝન્દ કો કૈદ કર લિયા. વોહ સાહિબ બારગાહે રિસાલત મઆબ મેં ફરિયાદ કે ઇરાદે સે સૂએ મદીના રવાના હો ગએ. સરે રાહ બા'ઝ શનાસાઓ (યા'ની જાનને વાલોં) સે મુલાકાત હુઈ, બર સબીલે તઝકિરા ઉન સાહિબાન ને કહા : પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે તો ઘર બૈઠે ભી ઇસ્તિગાસા (યા'ની ફરિયાદ) કી જા સકતી હૈ, ઇસ મક્સદ કે લિયે હાઝિરી હી ઝરૂરી નહીં, લેકિન ઉન્હોં ને સફરે મદીના જારી રખા. મદીનએ મુનવ્વરહ رَأَدَاكَ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا પહોંચ કર બારગાહે રિસાલત મેં હાઝિરી સે મુશરફ હુએ ઓર બા'દે સલામ અપના મુદ્દઆ અર્ઝ કિયા. કરમ ને યા-વરી કી, રાત ખ્વાબ મેં સરવરે કાએનાત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઝિયારત બખ્શી ઓર ઇશાદિ ફરમાયા : “અપને શહર પહોંચો, તુમ્હારા મક્સદ પૂરા હો ચુકા હૈ.” જબ વોહ અપને વતન પહોંચે તો ઉન કા ફરઝન્દે દિલબન્દ (યા'ની પ્યારા બેટા) સયમુય ઘર આ

યુકા થા, ઈસ્તિફસાર પર બેટે ને બતાયા : ફુલાં રાત મુઝ સમેત બહુત સારે કૈદિયોં કો રૂમિયોં કી કૈદ સે અયાનક રિહાઈ નસીબ હો ગઈ ! જબ આશિકે રસૂલ ને હિસાબ લગાયા તો યેહ વોહી રાત થી જિસ મેં ખ્વાબ કે અન્દર બિશારત મિલી થી. (شواهد الحق ص ۲۲۰) અલ્લાહ ેઝ્ઝલ્ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

امین بجاہ النبی الامین صَلَّی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم

મિટતે હેં જહાં ભર કે આલામ મદીને મેં બિગડે હુએ બનતે હેં સબ કામ મદીને મેં
આકા કી ઈનાયત હે હર ગામ મદીને મેં જાતા નહીં કોઈ ભી નાકામ મદીને મેં
(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ.401)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہ تعالیٰ عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿23﴾ ગૈબદાન આકા ને ખ્વાબ મેં બારિશ કી બિશારત દી

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ બુખારી ેઝ્ઝલ્ કી રહ્માતે હેં : અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ રફુલ્લેહ ેઝ્ઝલ્ કી દૌરે ખિલાફત મેં કહ્ત સાલી હુઈ, એક સાહિબ હુઝૂરે અન્વર, મહબૂબે રબ્બે અકબર ેઝ્ઝલ્ કી રૌઝએ અતહર પર હાઝિર હુએ ઔર અર્ઝ કી : “યા રસૂલલ્લાહ ેઝ્ઝલ્ ! અપની ઉમ્મત કે લિયે બારિશ તલબ ફરમાઈયે, કે લોગ હલાક હો રહે હેં.” જનાબે રિસાલત મઆબ ેઝ્ઝલ્ ને ઉન સાહિબ કે ખ્વાબ મેં તશરીફ લા કર ઈર્શાદ ફરમાયા : ઉમર કે પાસ જા કર

ભી ઈસી તરહ અર્ઝ કી. હફતા ભર જંગલ વ બયાબાન મેં સફર કરતા રહા, ઈસી દૌરાન એક કૂંચે કે અન્દર ગિર ગયા, ઉસ મેં કાફી પાની થા, યાશત સે લે કર અસ્ર કે બા'દ તક કૂંચે મેં ગોતે ખાતા રહા, મૌત સર પર મંડલા રહી થી કે ઈતને મેં બારગાહે રહમતે કૌનેન ઔર શૈબેને કરીમૈન સે રુખ્સત હોતે વક્ત જો કુઇ અર્ઝ કિયા થા, યાદ આ ગયા યુનાન્યે મેં ને અર્ઝ કી : “ યા હબીબી ! યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! મેરી ઇસ્તિજા કબૂલ કરતે હુએ મેરી દસ્ત ગીરી ફરમાઈયે.” ઔર ઈસી તરહ હઝરાતે શૈબેને કરીમૈન رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمْ સે દર-ખ્વાસ્ત કી, દેખતે હી દેખતે કિસી ને મુઝે કૂંચે કી તહ સે ઉઠા કર મુંડેર પર બિઠા દિયા ! યૂં મેં મહબૂબે રબ્બુલ ઈબાદ عَلَیْہِ اَفْضَلُ الصَّلٰوةِ وَالتَّسْلِیْم کی ઈમદાદ સે મૌત કે મુંહ સે બાહર નિકલ આયા. (شہادۃ ص ۳۳) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

ફરિયાદ ઉમ્મતી જો કરે હાલે ઝાર મેં

મુમ્કિન નહીં કે ખેરે બશર કો ખબર ન હો

(હાદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

મસ્જિદે આશિકે રસૂલ ઇમામ માલિક કી 12 હિકાયાત

25 મદીને મેં નંગે પાઈ

કરોડોં માલિકિયોં કે અઝીમ પેશ્વા હઝરતે સય્યિદુના

ઈમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَالِقِ ઝબર દસ્ત આશિકે રસૂલ થે, આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ મદીનએ પાક رَأَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી ગલિયોં મેં નંગે પૈર ચલા કરતે થે. (الطباقات الكبرى للشَّعْرَانِي الجزء الاول ص ٧٦)

﴿26﴾ હર રાત દીદારે સરવરે કાએનાત

હઝરતે સય્યિદુના મુસન્ના બિન સઈદ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمَجِيد કા બયાન હૈ : હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَالِقِ ફરમાતે થે, કોઈ રાત ઐસી નહીં ગુઝરી મૈં ને જિસ મેં તાજદારે રિસાલત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત ન કી હો.

(حلية الاولياء ج ٦ ص ٣٤٦)

મિટ જાએ યેહ ખુદી તો વોહ જલ્વા કહાં નહીં

દદાં મૈં આપ અપની નઝર કા હિજાબ હૂં

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿27﴾ મદીને મેં સુવારી સે પરહેઝ

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ શાફેઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَافِي ફરમાતે હૈં : મૈં ને મદીનએ મુનવ્વરહ رَأَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَالِقِ કે દરવાઝે પર ખુરાસાન યા મિસ્ર કે ઘોડે બંધે દેખે જો આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કો બતૌરે હદિય્યા (GIFT) પેશ કિયે ગએ થે, ઈસ કદર આ'લા ઘોડે મૈં ને કભી ન દેખે થે. યુનાન્ચે, મૈં ને અઝ્ઝ કી : “યેહ ઘોડે કિતને ઉમ્દા હૈં !” ફરમાયા : “મૈં યેહ સબ આપ કો તોહફે મેં દેતા હૂં.” મૈં ને અઝ્ઝ કી : “એક ઘોડા અપને લિયે તો રખ લીજિયે.” ફરમાયા : “મુઝે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ સે હયા આતી હૈ કે ઉસ મુબારક ઝમીન

કો અપને ઘોડે કે કદમોં તલે રોંદૂં જિસ મેં ઉસ કે પ્યારે
પયમ્બર, બીબી આમિના કે દિલબર, મદીને કે તાજવર
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ मौजूद हैं या'नी आप صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
का रौज़मे अन्वर है.” (احياء العلوم ج ۱ ص ۴۸، الروض الفائق ص ۲۱۷)

હાં હાં રહે મદીના હે ગાફિલ ઝરા તો જાગ

ઓ પાઉં રખને વાલે યેહ જા યશ્મો સર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❖28❖ ઝિક્રે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે વક્ત

રંગ બદલ જાતા

હઝરતે સચ્ચિદ્ધના મુસ્અબ બિન અબ્દુલ્લાહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ
ફરમાતે હેં કે હઝરતે સચ્ચિદ્ધના ઇમામ માલિક રહ્માતુલ્લાહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى
કે ઇશકે રસૂલ કા આલમ યેહ થા કે જબ ઉન કે સામને નબિય્યે
કરીમ કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ઝિક્ર કિયા જાતા તો ઉન કે ચેહરે
કા રંગ બદલ જાતા ઓર વોહ ઝિક્રે મુસ્તફા કી તા'ઝીમ કે લિયે
ખૂબ ઝુક જાતે. એક દિન આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ સે ઇસ બારે મેં
પૂછા ગયા તો ફરમાયા : “अगर तुम वोह देखते हो मैं देखता
हूँ तो इस बारे में सुवाल न करते.” (الشفاء ج ۲ ص ۴۱- ۴۲)

જાન હે ઇશકે મુસ્તફા રોઝ કુઝૂં કરે ખુદા

જિસ કો હો દર્દ કા મઝા નાઝે દવા ઉઠાએ ક્યૂં

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿29﴾ દર્સે હદીસે પાક કા અન્દાઝ

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَالِقِ (ને 17 બરસ કી ઉમ્મ મેં દર્સે હદીસ દેના શુરુઅ કિયા) જબ અહાદીસે મુબા-રકા સુનાની હોતી (તો ગુસ્લ કરતે), ચોકી (મસ્નદ) બિછાઈ જાતી ઓર આપ ઉમ્દા લિબાસ ઝેબે તન ફરમા કર ખુશ્બૂ લગા કર નિહાયત આજિઝી કે સાથ અપને હુજરએ મુબા-રકા સે બાહર તશરીફ લા કર ઉસ પર બા અદબ બેઠતે (દર્સે હદીસ કે દૌરાન કભી પહલૂ ન બદલતે) ઓર જબ તક ઉસ મજલિસ મેં હદીસેં પઢી જાતીં અંગેઠી મેં ઊદ વ લોબાન સુલગતા રહતા.

(بُسْتَانُ الْمُحَدِّثِينَ ص ۲۰، ۱۹)

અમ્બર ઝમીન અબીર હવા મુશકે તર ગુબાર !

અદના સી યેહ શનાખત તેરી રહ ગુઝર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿30﴾ બિચ્છૂ ને 16 ડંક મારે મગર

દર્સે હદીસ જારી રખા

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં કે હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અબ્દુલ્લાહ ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ દર્સે હદીસ દે રહે થે કે બિચ્છૂ ને આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કો 16 મર્તબા ડંક મારે. દર્દ કી શિદત સે ચેહરએ મુબારક ઝર્દ (ચા'ની પીલા) પડ ગયા મગર દર્સે હદીસ જારી રખા. (ઓર પહલૂ તક ન બદલા) જબ દર્સ ખત્મ હુવા ઓર લોગ ચલે ગએ તો

બના દે મુઝ કો ઈલાહી ખુલૂસ કા પૈકર

કરીબ આએ ન મેરે કભી રિયા યા રબ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 93)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿32﴾ ઇશકે રસૂલ મેં રોને વાલે મુહદ્દિસ કી કદ્રદાની

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ માલિક رَحْمَةُ اللهِ الْخَالِقِ સે

કિસી ને (આપ કે ઉસ્તાદે મોહતરમ) હઝરતે સય્યિદુના અય્યૂબ

સખ્તિયાની قُدَسِ سِرُّهُ التَّوْرَانِي કે બારે મેં પૂછા તો ફરમાયા : મેં

જિન હઝરાત સે અહાદીસે મુબા-રકા રિવાયત કરતા હૂં

વોહ ઉન સબ મેં અફઝલ હેં, મેં ને ઉન્હેં દો મર્તબા સફરે હજ

મેં દેખા કે જબ ઉન કે સામને નબિયે કરીમ, રઝિકુર્હીમ

عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالتَّسْلِيمِ કા ઝિક્રે અન્વર હોતા તો વોહ ઇતના રોતે કે

મુઝે ઉન પર રહ્મ આને લગતા. જબ મેં ને તા'ઝીમે મુસ્તફા

ઔર ઇશકે રસૂલ કા યેહ આલમ દેખા તો મુ-તઅસ્સિર હો કર

ઉન સે હદીસ રિવાયત કરના શુરૂઅ કી. (الشَّافِع ٢ ص ٤١)

યાદે નબિયે પાક મેં રોએ જો ઉમ્મ ભર

મૌલા મુઝે તલાશ ઉસી યશમે તર કી હે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿33﴾ ખાકે મદીના કી તૌહીન કરને વાલે કે લિયે સઝા

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ માલિક رَحْمَةُ اللهِ الْخَالِقِ કે

સામને કિસી ને યેહ કહ દિયા કે “મદીને કી મિટ્ટી ખરાબ હૈ”

યેહ સુન કર આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને ફતવા દિયા કે ઈસ ગુસ્તાખ

કો તીસ દુરે લગાએ જાએં ઔર કેદ મેં ડાલ દિયા જાએ.

(ایضاً ص ۵۷)

જિસ ખાક પે રખતે થે કદમ સચ્ચિદે આલમ

ઉસ ખાક પે કુરબાં દિલે શૈદા હે હમારા

(હદાઈકે બાખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿34﴾ કઝાએ હાજત કે લિયે હરમ સે બાહર જાયા કરતે

હઝરતે સચ્ચિદુના ઇમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْخَالِقِ ને તા'ઝીમે ખાકે મદીના કી ખાતિર મદીનએ મુનવ્વરહ તા'ઝીમે ખાકે મદીના કી ખાતિર મદીનએ મુનવ્વરહ મેં કભી ભી કઝાએ હાજત નહીં કી, ઇસ કે લિયે હમેશા હ-રમે મદીના સે બાહર તશરીફ લે જાતે થે, અલબત્તા હાલતે મરઝ મેં મજબૂર થે. (بستان المحدثين ص ۱۹)

એ ખાકે મદીના તૂ હી બતા કિસ તરહ પાઉં રખૂં યહાં

તૂ ખાકે પા સરકાર કી હે આંખોં સે લગાઈ જાતી હે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿35﴾ મસ્જિદે ન-બવી મેં આવાઝ ધીમી રખો

હઝરતે સચ્ચિદુના ઇમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْخَالِقِ સે મસ્જિદુન્ન-બવિચ્ચિશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં ગુફત-ગૂ કે દૌરાન ખલીફા અબૂ જા'ફર ને આવાઝ બુલન્દ કી તો ઉસ સે ફરમાયા : ઐ ખલીફા ! ઇસ મસ્જિદ મેં આવાઝ બુલન્દ મત કરો, અલ્લાહ તઆલા ને બારગાહે રિસાલત મેં આવાઝે ધીમી રખને વાલોં કી મદ્દ (યા'ની તા'રીફ) ફરમાઈ હૈ, યુનાન્થે, પારહ 26 સૂ-રતુલ હુજુરાત કી તીસરી આયતે મુબા-રકા મેં ફરમાયા :

إِنَّ الَّذِينَ يَعْصُونَ أَصْوَاتَهُمْ
عندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ
امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ③

(પૃ. ૨૧, અલ્હજાત: ૩)

જબ કે આવાઝે બુલન્દ કરને વાલોં કી ઈન અલ્ફાઝ મેં
મઝમ્મત બયાન ફરમાઈ હૈ, યુનાન્યે ઈસી સૂરત કી ચૌથી આયતે
કરીમા હૈ :

إِنَّ الَّذِينَ يُبَادُونَكَ مِنْ
وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْقِلُونَ ④ (પૃ. ૨૧, અલ્હજાત: ૬)

તાજદારે રિસાલત વલ્લીલ્લાહુ તૈઆલિયે વાલિયે સલ્મ કી ઈઝ્ઝતો
હુરમત યકીનન આજ ભી ઉસી તરહ હૈ જિસ તરહ હયાતે ઝાહિરી
મેં થી. ઈમામ માલિક કી રઝ્મૈલ્લાહુ અલ્લાહુ અલ્ખાલિ કી ઈસ ગુફ્ત-ગૂ સે અબૂ
જા'ફર ખામોશ હો ગયા.

(الشفاء ج ٢ ص ٤١)

તુઝ સે છુપાગિં મુંહ તો કહું કિસ કે સામને

ક્યા ઔર ભી કિસી સે તવક્કોઅ નઝર કી હૈ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿36﴾ રૌઝાએ રસૂલ કી તરફ મુંહ કર કે દુઆ માંગો

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ માલિક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَالِقِ સે ખલીફા અબૂ જા'ફર મન્સૂર ને દરયાફત કિયા કે મેં (રૌઝાએ અન્વર પર હાઝિરી કે મૌકઅ પર) કિબ્લે કી તરફ મુંહ કર કે દુઆ માંગૂં યા નબિયે અકરમ, નૂરે મુજસ્સમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી તરફ રુખ રખૂં ? હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ માલિક صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : નબિયે પાક صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે તુમ ક્યૂંકર મુંહ ફેર સકતે હો ? હુઝૂર તાજદારે રિસાલત عَزَّوَجَلَّ તો બરોઝે કિયામત અલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી બારગાહ મેં તુમ્હારે ઔર તુમ્હારે વાલિદે ગિરામી હઝરતે સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ عَلَيْهِ السَّلَام કે લિયે ભી વસીલા હેં, તુમ નબિયે રહમત, શફીએ ઉમ્મત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હી કી તરફ મુંહ કર કે શફાઅત કી ભીક માંગો, અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ અપને હબીબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ કી શફાઅત ઝરૂર કબૂલ ફરમાએગા, અલ્લાહ રબ્બુલ ઇબાદ عَزَّوَجَلَّ ખુદ હી ઇશાદ ફરમાતા હે :

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ
اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا
اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

(પૃષ્ઠ ૫૦, النساء: ૬૬)

તર-જ-મએ કન્સુલ ઇમાન : ઔર અગર જબ વોહ અપની જાનોં પર ઝુલ્મ કરેં તો ઐ મહબૂબ ! તુમ્હારે હુઝૂર હાઝિર હોં ઔર ફિર અલ્લાહ સે મુઆફી યાહેં ઔર રસૂલ ઉન કી શફાઅત ફરમાએ તો ઝરૂર અલ્લાહ કો બહુત તૌબા કબૂલ કરને વાલા મેહરબાન પાએ.

(الشفاء ج ૨ ص ૬૧)

મુજરિમ બુલાએ આવે હૈં “جاء و ك” હૈ ગવાહ

ફિર રદ હો કબ યેહ શાન કરીમોં કે દર કી હૈ

(હદાઇકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿37﴾ જિસ સે હો સકે વોહ મદીને શરીફ મેં મરે

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا

સે રિવાયત હૈ, ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદિ ફરમાયા :

“مَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَمُوتَ بِالْمَدِينَةِ فَلْيَمُتْ بِهَا فَإِنِّي أَشْفَعُ لِمَنْ يَمُوتُ بِهَا”
યા'ની જો મદીને મેં મર સકે વોહ વહીં મરે ક્યૂંકે મેં મદીને મેં મરને વાલોં કી શફાઅત કરૂંગા.” (તરમ્ઝી ૫૮૫૩ હદીથ ૪૮૩)

મુફ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ફરમાતે હૈં : ઝાહિર યેહ હૈ કે યેહ બિશારત ઓર હિદાયત સારે મુસલ્માનોં કો હૈ, ન કે સિર્ફ મુહાજિરીન કો યા'ની જિસ મુસલ્માન કી નિયત મદીનએ પાક મેં મરને કી હો વોહ કોશિશ ભી વહાં હી મરને કી કરે કે ખુદા (عَزَّوَجَلَّ) નસીબ કરે તો વહાં હી કિયામ કરે ખુસૂસન બુઢાપે મેં ઓર બિલા ઝરૂરત મદીનએ પાક સે બાહર ન જાએ કે મૌત વ દફન વહાં કા હી નસીબ હો, હઝરતે ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ દુઆ કરતે થે કે “મૌલા ! મુઝે અપને મહબૂબ કે શહર મેં શહાદત કી મૌત દે.” આપ કી દુઆ ઐસી કબૂલ હુઈ કે سُبْحَانَ اللهِ ! ફજા કી નમાઝ, મસ્જિદે ન-બવી, મેહરાબુન્નબી, મુસલ્લાએ નબી ઓર વહાં શહાદત. મેં ને બા'ઝ લોગોં કો દેખા કે તીસ ચાલીસ સાલ સે મદીનએ મુનવ્વરહ મેં હૈં, હુદૂદે મદીના બલકે શહરે મદીના સે ભી બાહર

નહીં જાતે ઇસી ખતરે સે કે મૌત બાહર ન આ જાએ, હઝરતે ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કા ભી યેહ હી દસ્તૂર રહા.

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 4, સ. 222)

﴿38﴾ મદીને મેં વફાત,

બ વક્તે રુખ્સતનેકી કી દા'વત

સચ્ચિદુના ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કી વફાત 179

હિ. કે માહે સ-ફરુલ મુઝફ્ફર યા રબીઉલ અવ્વલ શરીફ કી 10 યા 11 યા 14 તારીખ કો મદીનએ મુનવ્વરહ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ મેં હુઈ ઔર જન્નતુલ બકીઅ મેં દફન હુએ. બ વક્તે રિહ્લત આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને નેકી કી દા'વત દી. સચ્ચિદુના યહ્યા બિન યહ્યા મસ્મૂદી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : સચ્ચિદુના ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બયાન કરતે હૈં કે સચ્ચિદુના રબીઆ ને ફરમાયા : “મેરે નઝદીક કિસી શખ્સ કો નમાઝ કે મસાઈલ બતાના રૂએ ઝમીન કી તમામ દૌલત સદકા કરને સે બેહતર હૈ ઔર કિસી શખ્સ કી દીની ઉલઝન દૂર કર દેના સો હજ કરને સે અફઝલ હૈ.” નીઝ સચ્ચિદુના ઇબ્ને શહાબ ઝોહરી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કે હવાલે સે બતાયા કે ઉન્હોં ને ફરમાયા : “મેરે નઝદીક કિસી શખ્સ કો દીની મશ્વરા દેના સો ગઝવાત મેં જિહાદ કરને સે બેહતર હૈ.” સચ્ચિદુના યહ્યા બિન યહ્યા رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કહતે હૈં : ઇસ ગુફત-ગૂ કે બા'દ સચ્ચિદુના ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને કોઈ બાત નહીં કી ઔર અપની જાન જાને આફરીં કે સિપુર્દ કર દી. (૩૧:૩૮ ص ૩૮) અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

‘إِيمِينَ بِجَاذِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તયબા મેં મર કે ઠન્ડે ચલે જાઓ આંખેં બન્દ

સીધી સડક યેહ શહરે શફાઅત નગર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿39﴾ મહબૂબ કો મનાને કે નિરાલે અન્દાઝ

કિસી ને મહમૂદ ગઝનવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِی કો હાઝિરીયે મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે દૌરાન મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં ફકીરાના લિબાસ પહને, કન્ધે પર મશકીઝા ઉઠાએ ઝાઈરીને હરમ કો પાની પિલાતે દેખ કર કહા : ક્યા આપ ગઝની કે શહન્શાહ નહીં ? યેહ ક્યા હાલ બના રખા હે ! જવાબ દિયા : મેં શહન્શાહ હું મગર ગઝની મેં, ઈસ દરબાર મેં તો શહન્શાહ ભી ફકીર વ ગદ્દા હોતે હેં. પૂછને વાલે કો યેહ દીવાનગી ભરા અન્દાઝ બહુત હી પ્યારા લગા. કુછ દેર બા'દ ઉસ ને દેખા કે મિસ્ર કા શહન્શાહ શાહી કરોં ફર ઔર રો'બ દાબ કે સાથ ચલા આ રહા હે, ઉસ શખ્સ ને બઢ કર કહા : આપ ને ઈતની બડી જસારત કી ! મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી હાઝિરી ઔર યેહ શાહી દબદબા ! જો જવાબ મિસ્રી શહન્શાહ ને દિયા વોહ ભી સુનહૂરી હુરૂફ સે લિખને કે કાબિલ હે. શાહે મિસ્ર બોલા : ઐ સુવાલ કરને વાલે ! યેહ તો બતાઓ યેહ બાદશાહી કિસ હસ્તી ને અતા કી ? યકીનન મદીને વાલે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હી ઈનાયત ફરમાઈ હે. લિહાઝા શાહી તાજ વ લિબાસ કે સાથ હાઝિર હુવા હું. તાકે

દેને વાલા અપની મુબારક આંખોં સે દેખ લે. (બારહ તકરીરે, સ. 204, બિતગય્યુર) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

કિસ ચીઝ કી કમી હે મોલા તેરી ગલી મેં

દુન્યા તેરી ગલી મેં ઉકબા તેરી ગલી મેં

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّدٍ

❦ 40 ❧ અઝાને બિલાલ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! આશિકે બે મિસાલ હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ રَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ કા નામ ઝબાન પર આતા હૈ તો બે સાપ્તા એક સર તા પા આશિકે રસૂલ હસ્તી કા તસવ્વુર કાઈમ હો જાતા હૈ ઈમાન લાને ઔર ગુલામી સે આઝાદી પાને કે બા'દ આશિકે બે મિસાલ હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ રَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہુ ને અપની ઝિન્દગી કે હસીન અય્યામ સરકારે આલી વકાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં ગુઝારે લેકિન વિસાલે ઝાહિરી કે બા'દ હિજરે રસૂલ કી તાબ ન લા કર મદીનએ મુનવ્વરહ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا સે હિજરત કર કે મુલ્કે શામ કે અલાકે “દારય્યા” મેં સુકૂનત ઇંતિયાર ફરમાઈ. કુછ અર્સા ગુઝરને કે બા'દ એક રાત ખ્વાબ મેં સરકારે નામદાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દીદારે ફૈઝ આસાર સે મુશરફ હુએ, લબહાએ મુબા-રકા કો જુમ્બિશ હુઈ, રહમતો મહબ્બત કે ફૂલ ઝડને લગે ઔર અલ્ફાઝ કુછ પૂં તરતીબ પાએ :

“یا'ની اَمْا اَنْ لَکَ اَنْ تَزُوْرَیْ یَا بِلَالُ”
 બિલાલ ! येह क्या जइ है ! क्या अभी वोह वक्त न आया के
 तुम मेरी जियारत के लिये हाजिरी दो.” आशिके बे मिसाल
 हजरते सय्यिदुना बिलाल रَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ बेदार होते ही हुकमे
 सरकार صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم की ता'मील में मदीनअ मुनव्वरह
 की जा निब रवाना हो गअे और सइर करते
 हुअे मर्कजे उश्शाक दियारे मदीना की नूरानी और पुरकैफ
 इजाओं में दाबिल हो गअे, बे ताबाना म-दनी सरकार
 صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰलِهٖ وَسَلَّم के मजारे पुर अन्वार पर हाजिर हुअे,
 जलत के बन्धन टूट गअे, आंभों से आंसूओं का तार बंध गया
 और अपना येहरा मजारे पाक की मुबारक भाक पर मस करने
 लगे. हजरते सय्यिदुना बिलाल रَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ की आमद की ખबर
 सुन कर गुलशने रिसालत के दोनों मलक्ते झूल सय्यिदैन अ-सनेने
 करीमैन (या'नी हजराते सय्यिदैन असन व हुसैन) رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ
 भी तशरीफ ले आअे. हजरते सय्यिदुना बिलाल रَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ
 ने बे साप्ता दोनों शहजादों को अपने साथ लिपटा लिया और
 प्यार करने लगे. शहजादों ने इरमाईश की : अै बिलाल ! हमें
 अेक बार फिर वोह अजान सुना दीजिये जे आप नानाजान
 صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰलِهٖ وَسَلَّم की हयाते जाहिरी में दिया करते थे. अब
 इन्कार की गुन्जाईश कहां थी ! युनान्हे हजरते सय्यिदुना बिलाल
 रَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ मस्जिदुन्न-बविस्मिशरीफ عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام की
 छत पर उस डिस्से पर तशरीफ ले गअे जहां वोह हुजूरे पाक,
 साहिबे लौलाक, सय्याहे अइलाक صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰलِهٖ وَسَلَّم की हयाते

ઝાહિરી મેં અઝાન દિયા કરતે થે. જબ હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને “اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ” સે અઝાન કા આગાઝ ફરમાયા
 તો મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં હલ-બલી મચ ગઈ
 ઔર લોગ બેતાબ હો ગએ, જબ “اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ” કે
 કલિમાત કહે તો હર તરફ આહો બુકા કા શોર બરપા હો ગયા,
 ફિર જબ ઈસ લફઝ પર પહોંચે : “اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ” તો
 લોગ બે તાબાના એક દૂસરે સે પૂછને લગે : કયા સરકારે નામદાર
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મઝારે પુર અન્વાર સે બાહર તશરીફ લે
 આએ હૈં ? સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે વિસાલે
 ઝાહિરી કે બા'દ મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં ઉસ
 દિન સે ઝિયાદા કબી ગિર્યા વ ઝારી નહીં હુઈ. ઈસ વાકિએ કે
 બા'દ આશિકે બે મિસાલ હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ
 તા દમે હયાત સાલ મેં એક મર્તાબા મદીનએ મુનવ્વરહ
 رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا હાઝિર હોતે ઔર અઝાન દિયા કરતે થે.

(તારિખ دمشق ج ۷ ص ۱۳۷) ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજા, જિ. 10, સ. 720 મુલખસન)

જાહો જલાલ દો, ન હી માલો મનાલ દો

સોઝે બિલાલ બસ મેરી ઝોલી મેં ડાલ દો

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 290)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿41﴾ ગરનાતા કા માયસૂલ ઇલાજ મરીઝ

અબૂ મુહમ્મદ ઈશબીલી અપના એક વાકિઆ બયાન
 ફરમાતે હૈં કે ગરનાતા મેં એક ઐસે બીમાર કે હાં ઠહરે જો

તબીબોં કી તરફ સે લા ઇલાજ કરાર દિયા જા ચુકા થા. ઉસ બીમાર કે એક ખાદિમ ઇબ્ને અબી ખિસાલ ને સરકારે આલમ મદાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે દરબાર ગૌહર બાર મેં અરીઝા લિખા જિસ મેં ઇસ ને અપને આકા કી બીમારી કા ઝિક કિયા થા ઔર દર-ખ્વાસ્ત કી થી કે ઉસે શિક્ષા નસીબ હો. અબૂ મુહમ્મદ ફરમાતે હૈં : વોહ અરીઝા લિયે એક ઝાઈરે મદીના ગરનાતા સે મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا હાઝિર હુવા, ઉસ ને જૂં હી યેહ ખત દરબારે રિસાલત મેં પઢા બીમાર કો ગરનાતા મેં શિક્ષા મિલ ગઈ.

(وفاء الوفاء، ج ۲، ص ۳۸۷، ملخصاً)

ફકત અમ્રાઝે જિસ્માની કી હી કરતા નહીં ફરિયાદ

ગુનાહોં કે મરજ સે ભી શિક્ષા દો યા રસૂલલ્લાહ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 155)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿42﴾ ઝમઝમ કા બા કમાલ સાકી

શૈખ અબૂ ઇબ્રાહીમ વરદિ رَحْمَةُ اللهِ الْجَوَاد عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : મેં ને એક મર્તબા હજ વ ઝિયારત કી સઆદત પાઈ, ઝાદે કાફિલા કી કિલ્લત (યા'ની અખરાજાત કી કમી) કે સબબ કાફિલે વાલે મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં મુઝે અકેલા છોડ કર રવાના હો ગએ. મેં ને બારગાહે રિસાલત મેં હાઝિર હો કર ફરિયાદ કી : “યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! મેરે રુ-ફકા મુઝે તન્હા છોડ કર જા ચુકે હૈં.” જબ સોયા તો ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત સે શરફ યાબ હુવા, આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદિ ફરમાયા : “મકકે

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિચા

જન્મલે ઉહુદ

મહરાબે ન-બવી

મિમ્બરે રસૂલ

શરીફ જાઓ, વહાં એક શખ્સ ઝમઝમ કે કૂંચે પર પાની ખીંચ ખીંચ કર લોગોં કો પિલા રહા હોગા, ઉસ સે કહના, રસૂલુલ્લાહ (ﷺ) ને હુકમ દિયા હૈ કે મુઝે મેરે ઘર તક પહોંચા દો.” મૈં હરબે ઇશાદિ મકકએ મુકર્રમા ﷺ પહોંચા ઔર ઝમઝમ શરીફ કે કૂંચે પર ગયા, જહાં એક શખ્સ પાની ખીંચ રહા થા, ઇસ સે પહલે, કે મૈં કુછ કહૂં, વોહ કહને લગા : “ઠહરો ! મૈં ઝરા લોગોં કો પાની પિલા લૂં.” જબ વોહ ફારિગ હુવા તો રાત હો ચુકી થી. ઉસ ને કહા : “બૈતુલ્લાહ શરીફ કા તવાફ કર લો ફિર મેરે સાથ મકકએ મુકર્રમા ﷺ કે બાલાઈ (યા'ની ઊંચાઈ વાલે) હિસ્સે કી તરફ ચલો.” યુનાન્ચે મૈં તવાફ સે મુશરફ હોને કે બા'દ ઉસ કે સાથ ઉસ કે કદમ બ કદમ ચલ પડા. જબ સુબ્હ કરીબ હુઈ તો મૈં ને ખુદ કો ઐસી વાદી મેં પાયા જિસ મેં બહુત ઘને દરખ્ત ઔર પાની કે ચશ્મે થે, મૈં ને સોચા યેહ વાદી તો મેરી વાદી “શફ્શાવહ” જૈસી લગતી હૈ. જબ અચ્છી તરહ સપેદએ સહર (યા'ની ફજ્ર કા ઉજાલા) નુમૂદાર હુવા ઔર મૈં ને ગૌર સે દેખા તો વાકેઈ વોહ વાદી “શફ્શાવહ” હી થી. મૈં ખુશી ખુશી અપને અહલો ઇયાલ કે પાસ પહોંચા ઔર અપને મકાન પહોંચને કી દાસ્તાને કરામત નિશાન સુના કર સબ કો વસ્તએ હૈરત મેં ડાલ દિયા ! લોગોં ને મેરે કાફિલે કે મુ-તઅલ્લિક દરયાફત ક્રિયા. મૈં ને ઉન્હેં બતાયા કે વોહ તો મુઝે મુફલિસો નાદાર સમઝ કર મદીનએ મુનવ્વરહ ﷺ મેં અકેલા છોડ કર સૂએ વતન રવાના હો ગએ થે. કુછ લોગોં ને મેરી બાત કો

મસ્જિદે ખેફ

મસ્જિદે જિન્ન

મસ્જિદે જિઈરાના

મસ્જિદે નિમ્રહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબેન

દુરુસ્ત તસ્લીમ કિયા ઔર બા'ઝ ને મુઝે ઝુટલાયા, ચન્દ માહ ગુઝરે તો મેરા કાફિલા આ પહોંચા ઔર લોગ હકીકતે હાલ સે વાકિફ હુએ ઔર اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ! સબ ને મુઝે સચ્ચા માન લિયા. (શુઆહ હુક વ ૨૧૧) (ચૂંકે પહલે ઝમાને મેં ઊંટોં ઔર ખચ્ચરોં વગેરા પર સફર હુવા કરતા થા, ગાલિબન ઈસી વજહ સે કાફિલા કુછ મહીનોં કે બા'દ પહોંચા.) અલ્લાહ عزَّوجلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

امین بجاہ النبی الامین صَلَّی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم

તિન્કા ભી હમારે તો હિલાએ નહીં હિલતા

તુમ ચાહો તો હો જાએ અભી કોહ મિહન ફૂલ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہ تعالیٰ عَلَی مُحَمَّد

43) તીન રુપિયા મદીના.....તીન રુપિયા મુલતાન

યેહ હિકાયત કિસી ને મુઝે (સગે મદીના غُفَى કો) કાફી અર્સા કબ્લ સુનાઈ થી અપની યાદ દાશત કે મુતાબિક અપને અલ્ફાઝ મેં બયાન કરને કી સઈ કરતા હૂં : હાજિયોં કા એક કાફિલા મદીનતુલ ઔલિયા મુલતાન (પાકિસ્તાન) સે મદીનતુલ મુસ્તફા صَلَّی اللہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ચલા, ઉસ મેં એક મદીને કા દીવાના ભી શામિલ થા. હજજે બૈતુલ્લાહ ઔર હાઝિરિયે મદીનએ મુનવ્વરહ صَلَّی اللہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે ફરાગત કે બા'દ જબ સબ મુલતાન શરીફ પહોંચ ગએ. એક હાજી ને દીવાને કો છેડતે હુએ કહા : તુઝે બારગાહે રિસાલત સે કોઈ સનદ ભી અતા હુઈ યા નહીં ? વોહ બોલા : નહીં. ઉસ હાજી ને અપને હી હાથોં લિખી હુઈ

મકામે ઈબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જન્મલે ઉહુદ

મહરાબે ન-બવી

મિમ્બરે રસૂલ

એક ચિઢી દીવાને કો દિખાતે હુએ કહા : દેખ ! મુઝે રૌઝએ અન્વર પર યેહ સનદ મિલી હૈ ! ચિઢી મેં લિખા થા : “તેરી મગ્ફિરત કર દી ગઈ હૈ.” દીવાના યેહ પઢ કર બે કરાર હો ગયા, ઉસ ને રોના ધોના મથા દિયા ઔર યેહ કહતે હુએ ચલ પડા : મેં ભી અપને પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે મગ્ફિરત કી સનદ લૂંગા” ગિરતા પડતા જબ રોડ પર આયા તો એક બસ ખડી થી ઔર કન્ડક્ટર આવાઝ લગા રહા થા : “તીન રુપિયા મદીના ! તીન રુપિયા મદીના !!” દીવાના લપક કર બસ મેં સુવાર હો ગયા, તીન રુપૈ અદા કિયે ઔર બસ ચલ પડી. કુછ હી દેર બા'દ કન્ડક્ટર ને સદા લગાઈ : મદીના આ ગયા !! મદીના આ ગયા ! દીવાના બસ સે ઉતર ગયા, سُبْحَنَ اللهُ ! વોહ સયમુય મદીને હી મેં થા, ઔર ઉસ કી નિગાહોં કે સામને સબ્જ સબ્જ ગુમ્બદ અપને જલ્વે લુટા રહા થા ! ઉસ ને બેતાબી કે સાથ કદમ આગે બઢાએ, મસ્જિદુન્ન-બવિયિયશશરીફ عَلِيٍّ صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં દાખિલ હુવા ઔર સુનહરી જાલિયોં કે રૂ-બરૂ હાઝિર હો ગયા, ઉસ કે સીને મેં થમા હુવા અશ્કોં કા તૂફાન આંખોં કે રાસ્તે ઉમંડને લગા, બા'દે અર્જે સલામ ઉસ ને બરસ્તી હુઈ આંખોં સે મગ્ફિરત કી સનદ કી ઈલ્તિજાએ શૌક પેશ કર દી. નાગાહ એક પરયા ઉસ કે સીને પર ગિરા, બે કરાર હો કર ઉસ ને પઢા તો લિખા થા : “તેરી મગ્ફિરત કર દી ગઈ હૈ.” ઉસ ને વોહ કાગઝ એહતિયાત સે જેબ મેં રખા ઔર ખુશ ખુશ બાહર નિકલા. વોહી બસ નઝર આઈ કન્ડક્ટર સદાએ લગા રહા થા : “તીન રુપિયા મુલતાન ! તીન રુપિયા મુલતાન !!”

મસ્જિદે કિબ્લતૈન

રો-ઝતુલ જન્નહ

મઝારે મૈમૂના

મઝારે સયિદના હમ્મા

દીવાના બસ મેં સુવાર હો ગયા, તીન રુપૈ અદા કિયે, બસ ચલ પડી કુછ હી દેર કે બા'દ કન્ડક્ટર ને આવાઝ લગાઈ : “મુલતાન આ ગયા ! મુલતાન આ ગયા !!” દીવાના ઉતરા ઔર અપને કાફિલે વાલોં કે પાસ આ પહોંચા, ચૂંકે યેહ સબ ચન્દ લમ્હોં મેં હી હો ગયા થા લિહાઝા તમામ હુજ્જાજ અભી વહીં મૌજૂદ થે, ઉન્હોં ને જબ દીવાને કે પાસ “સનદ” દેખી તો હૈરાન રહ ગએ, ઉન્હોં ને દીવાને કા બડા એહતિરામ કિયા, ખુસૂસન જિસ હાજી ને દીવાને કે સાથ મઝાક કિયા થા, વોહ ફૂટ ફૂટ કર રોને લગા ઔર ઉસ ને અપને જુર્મ સે તૌબા કી, દીવાને સે ભી મુઆફી માંગી. ઔર અઝમ કિયા કે જબ તક “સનદ” અતા ન હુઈ હર સાલ હજ કરૂંગા ઔર હાઝિરે દરબારે મદીના હો કર “સ-નદે મફિરત” કી ખૈરાત માંગતા રહૂંગા, મુઝે અપને કરીમ આકા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે ઉમ્મીદે વાસિક હૈ કે મુઝ ગુનહગાર કો માયૂસ નહીં ફરમાએંગે. દીવાના અપને આપ મેં ન થા ચન્દ હી રોઝ મેં ઉસ કા ઈન્તિકાલ હો ગયા. ઔર વોહ હાજી અબ તક હર સાલ બરાબર હાઝિરિયે હ-રમૈને શરીફૈન સે મુશરફ હો રહા હૈ. (તા દમે તહરીર (8 શવ્વાલુલ્લ મુકર્રમ 1433 હિ.) વાકિઆ સુને કમો બેશ 35 સાલ કા અર્સા ગુઝર ચુકા હૈ, ફિલહાલ ઉસ હાજી કે અહવાલ મા'લૂમ નહીં.)

તમન્ના હે ફરમાઈયે રોઝે મહશર

યેહ તેરી રિહાઈ કી ચિઢી મિલી હૈ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

વલ્લાહ વોહ સુન લેંગે ફરિયાદ કો પહોંચેંગે

ઈતના ભી તો હો કોઈ જો “આહ” કરે દિલ સે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿45﴾ આકા કો પુકારને સે કમઝોરી દૂર હો જતી

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન સાલિમ સિજિલ્માસી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْفَرِی ફરમાતે હૈં : મેં મોહતરમ નબી, મક્કી મ-દની, મહબૂબે રબ્બે ગની وَاللهُ عَلَيْهِ وَالْهَيْوَسَّلَمْ કે રૌઝએ અન્વર કી ઝિયારત કી નિયત સે પૈદલ ચલને વાલે કાફિલએ મદીના કા મુસાફિર બન ગયા. દૌરાને સફર જબ કભી કમઝોરી મહસૂસ હોતી તો અર્ઝ કરતા : “يَا نَبِيَّ اللَّهِ يَا رَسُوْلَ اللَّهِ” મેં આપ કી ઝિયાફત (યા'ની મેહમાની) મેં હૂં.” તો વોહ ના તુવાની (યા'ની કમઝોરી) ફૌરન ઝાઈલ હો જાતી. (شواهد الحق ص ۲۳۱) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهَيْوَسَّلَمْ

થકા માંદા હે વોહ જો પાઉં અપને તોડ કર બેઠા

વોહી પહોંચા હુવા ઠહરા, જો પહોંચા ફૂએ જાનાં મેં

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿46﴾ ગુમ્બદે ખઝરા દેખ કર દમ નિકલ ગયા !

મૌલાના હાફિઝ બસીર પૂરી અપને સફર-નામએ હજ મેં લિખતે હૈં : 1972 સિ.ઈ. મેં મુઝે મદીનએ મુનવ્વરહ મેં ૨-મઝાનુલ મુબારક કા મહીના નસીબ હુવા. ગાલિબન ૨-મઝાનુલ મુબારક કા દૂસરા જુમુઆ થા, એક આશિકે રસૂલ અપને સાથિયોં કો મજબૂર કર કે મકકએ મુકર્મા سے کھل اچھ وکتا هی مदीنہ تہیہ لے آیا. اور آتے هی سامان سے به پرવાہ ڈو کر آکاએ દો જહાં, સુલ્તાને કૌનો મકાં صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દરબારે અક્કસ મેં હાઝિર હો ગયા. સલામ અર્ઝ કરને કે બા'દ દો નફલ અદા કિયે ઓર બાબે જિબ્રીલ સે બાહર નિકલા, પલટ કર ગુમ્બદે ખઝરા પર નઝર ડાલી ઓર ગશ ખા કર ગિર પડા, મુંહ સે ખૂન બહને લગા ઓર તડપે બિગૈર ઠન્ડા હો ગયા. (અન્વારે કુત્બે મદીના, સ. 62) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

કાશ ! ગુમ્બદે ખઝરા પર નિગાહ પડતે હી

ખા કે ગશ મેં ગિર જાતા ફિર તડપ કે મર જાતા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ.410)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿47﴾ કર્મ અદા કરવા દિયા

હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન મુન્કદિર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُقَدِّر

કે સાહિબ ઝાદે બયાન કરતે હું કે યમન કે એક આદમી ને મેરે વાલિદ સાહિબ કે પાસ 80 દીનાર રખવાતે હુએ અર્ઝ કી : “અગર ઝરૂરત પડે તો ઇન્હે ખર્ચ કર લેના, જબ વાપસ આઊં તો મુઝે અદા કર દેના.” ઔર વોહ ખુદ જિહાદ કે લિયે ચલા ગયા. ઉસ કે જાને કે બા'દ મદીનએ મુનવ્વરહ وَتَغَطَّى وَأَكَا اللَّهُ سَرَّهٗ وَتَغَطَّى ને વોહ દીનાર લોગોં મેં તક્સીમ કર દિયે. થોડા હી અર્સા ગુઝરા થા કે વોહ શખ્સ વાપસ આ ગયા ઔર ઉસ ને અપની રકમ તલબ કી. વાલિદે મોહતરમ ને કહા : “કલ તશરીફ લાઈયે. ઔર ખુદ ઉસ રાત મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ મેં ઠહરે રહે, કભી મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર પર હાઝિર હોતે ઔર સરકારે નામદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી નિગાહે કરમ-બાર કે તલબ ગાર હોતે ઔર કભી મિમ્બરે અત્હર કે પાસ આ કર દુઆ વ ઇલ્તિજા કરતે, હત્તા કે સપેદએ સહર નુમૂદાર હોને લગા, ધુંદલ્કે મેં એક શખ્સ ને થેલી આગે બઢાતે હુએ કહા : “ઐ મુહમ્મદ બિન મુન્કદિર ! યેહ લીજિયે.” આપ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ને હાથ બઢા કર થેલી લે લી, ખોલ કર દેખા તો

ઉસ મેં 80 દીનાર થે. સુબ્હ હુઈ તો રકમ રખવાને વાલા શખ્સ આ ગયા, આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ने 80 દીનાર ઉસ કે હવાલે કર દિયે. યૂં આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ઈસ બારે કર્ઝ સે નબિય્યે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી નિગાહે કરમ સે સબુક-દોશ હો ગએ. (شواهد الحق ص ۲۲۷) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

હર તરફ મદીને મેં ભીડ હે ફકીરોં કી

એક દેને વાલા હે કુલ જહાં સુવાલી હે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿48﴾ તુર્ક મરીઝ કા ઇલાજ

મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا મેં એક શખ્સ કો દેખા ગયા જો ઝખ્મોં સે ચૂર ચૂર થા, મા'લૂમ હુવા વોહ તુર્કી કા બાશિન્દા હે ઔર 15 સાલ સે બીમાર હે, તુર્કી મેં ઇલાજ નાકામ રહા, કિસી ને મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا કી ખાકે શિફા ઇસ્તિ'માલ કરને કા મશ્વરા દિયા, તુર્ક મરીઝ ને હિદાયત પર અમલ કિયા, જો મરઝ પન્દરહ સાલ મેં ઠીક ન હુવા, مُحَمَّدٌ ﷺ વોહ એક સાલ મેં દો હિસ્સા ખત્મ હો ગયા. વોહ તુર્ક રો રો કર અપના દર્દનાક વાકિઆ સુનાયા કરતા ઔર ખાકે મદીના કે ગુન ગાયા કરતા. (مدينة الرسول ص ۳۳ ملخصاً)

ન હો આરામ જિસ બીમાર કો સારે ઝમાને સે

ઉઠા લે જાએ થોડી ખાક ઉન કે આસ્તાને સે

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! બેશક

ખાકે મદીના મેં અલ્લાહ તઆલા ને શિફા રખી હૈ, અગર
એ'તિકાદ સાદિક હો તો إِنَّ شَاءَ اللهُ تَعَالَى માયૂસી નહીં હોગી.

મિટ્ટી કી رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મદીનએ મુનવ્વરહ
મેં શિફા હોને કી બિશારતે અહાદીસે મુબારકા મેં મૌજૂદ હેં

યુનાન્યે તીન ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મુલા-હઝા
હોં : (1) غَبَارُ الْمَدِينَةِ شِفَاءٌ مِّنَ الْجُدَامِ

મદીના મેં જુઝામ સે શિફા હૈ. (جامع صغير ૩૫૫ حدیث ૦૪૦૩) હઝરતે
અલ્લામા કસ્તલાની قَدَسَ سِرُّهُ النُّورَانِ ફરમાતે હેં : મદીનએ

મુનવ્વરહ رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી એક ખુસૂસિયત યેહ ભી હૈ કે
ઈસ કી મુબારક ખાક કોઢ ઔર સફેદ દાગ કી બીમારિયોં

બલ્કે હર બીમારી સે શિફા હૈ. (المَوَاهِبُ اللَّدْنِيَّة ج ૩ ص ૬૩) (2)
غَبَارُ الْمَدِينَةِ يُبْرِئُ الْجُدَامَ

કો અચ્છા કર દેતી હૈ. (جامع صغير ૩૦૦ حدیث ૦૪૦૬) (3)
وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ فِيْ غَبَارِهَا شِفَاءً مِّنْ كُلِّ دَاءٍ

કસમ જિસ કે કબ્જાએ કુદરત મેં મેરી જાન હૈ બેશક ખાકે મદીના હર બીમારી કી શિક્ષા હૈ. (التَّوْبَةُ وَالتَّوْبَةُ ج ٢ ص ١٢٢ حَدِيث ١٨٨٥)

﴿49﴾ મદીને કી મિટ્ટી ઓર ફલોં મેં શિક્ષા

જઝબુલ કુલૂબ મેં હૈ : અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા ને મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી મિટ્ટી ઓર ફલોં મેં શિક્ષા રખી હૈ ઓર કઈ અહાદીસે મુબા-ર-કા મેં આયા હૈ, ખાકે મદીના મેં હર મરઝ સે શિક્ષા હૈ ઓર બા'ઝ અહાદીસે મુબા-ર-કા મેં مَنْ الْجُذَامِ وَالْبَرَصِ યા'ની કોઢ ઓર ફુલબહરી (યા'ની બરસ) સે શિક્ષા કા ઝિક હૈ ઓર બા'ઝ “અખ્બાર” મેં મદીને કે એક ખાસ મકામ સુઐબ (અવામ ઇસ જગહ કો “ખાકે શિક્ષા” બોલતે હૈ) કા તઝકિરા હૈ બા'ઝ રિવાયાત મેં હૈ કે સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને બા'ઝ સહાબા કો હુકમ ફરમાયા કે વોહ ઇસ ખાક સે બુખાર કા ઇલાજ કરે. બુરુગોં સે ઇસ ખાસ મકામ “સુઐબ” કી ખાક મુબારક સે ઇલાજ કી હિકાયાત બી મિલતી હૈ.

(جذب القلوب، ص ٢٧ ملخصاً)

﴿50﴾ સાલ ભર કા બુખાર એક દિન મેં જાતા રહા

હઝરતે સય્યિદુના શૈખ મજદુદીન ફિરોઝઆબાદી હઝરતે સય્યિદુના ફરમાતે હૈં : મેરા ગુલામ સાલ ભર સે બુખાર મેં મુખ્તલા થા, મેં ને (મકામે સુઐબ યા'ની “ખાકે શિક્ષા” સે) ખાકે

મદીના લી ઓર પાની મેં (કલીલ મિકદાર મેં) ઘોલ કર પિલાઈ,
 اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ उसी दिन शिखायाब हो गया. (अيضاً)

﴿51﴾ ખાકે શિક્ષા સે વરમ કા ઇલાજ

શૈખે મુહકિકક, હઝરતે અલ્લામા શૈખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દેહલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَرِیٰ ફરમાતે હૈં : જિન દિનોં મેરી મદીનતુલ મુનવ્વરહ وَتَغَطَّى كَفَا اللَّهُ شَرَفًا مેં હાઝિરી થી, કિસી મરઝ કે સબબ મેરા પાઉં સૂજ ગયા, તબીબોં ને મિલ કર ઉસે મોહલિક આરિઝા (યા'ની હલાક કર દેને વાલા મરઝ) કરાર દેતે હુએ ઇલાજ સે હાથ રોક દિયા. મૈં ને (મકામે સુઐબ સે) ખાકે પાક લી ઓર ઇસ્તિ'માલ શુરૂઅ કિયા اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ થોડે હી દિનોં મેં બડી આસાની સે વરમ (યા'ની સૂજન) સે નજાત મિલ ગઈ. (अيضاً)
 “આશિકાને રસૂલ મકામે સુઐબ” કો “ખાકે શિક્ષા” કે નામ સે જાનતે હૈં, અફસોસ ! વોહ મુબારક જગહ અબ છુપા દી ગઈ હૈ, બસા અવકાત ઉશ્શાક ખોદ કર “ખાકે શિક્ષા” હાસિલ કર લેતે હૈં, મગર ઇન્તિઝામિયા ડામર વગૈરા ડાલ કર ફિર સે બન્દ કર દેતી હૈ.

મદીને કી મિટ્ટી ઝરા સી ઉઠા કર

પિયો ઘોલ કર હર મરઝ કી દવા હૈ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 347)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

‘હાજિયો’ કી 42 હિકાયાત

દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત

શહન્શાહે અનામ عَلَيْهِ السَّلَام કા સલામ

અપને એક ગુલામ કે નામ

હઝરતે સય્યિદુના અબુલ ફઝલ ઇબ્ને ઝીરક કૂ-મસાની
ફરમાતે હૈં : મેરે પાસ ખુરાસાન સે એક આશિકે
રસૂલ આયા ઓર કહને લગા : اَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ મૈં મસ્જિદુન્ન-
બવિયિશશરીફ عَلٰى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મૈં સોયા હુવા થા કે જનાબે
રિસાલત મઆબ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મુઝ પર ખ્વાબ મૈં કરમ
ફરમાયા : લબહાએ મુબા-રકા વા હુએ, રહમત કે ફૂલ ઝડને
લગે ઓર અલ્ફાઝ કુછ યૂં તરતીબ પાએ : જબ તૂ હ-મઝાન
જાએ તો અબુલ ફઝલ ઇબ્ને ઝીરક કો મેરા સલામ કહના. મૈં
અઝ ગુઝાર હુવા : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ! ઉન
પર ઇસ કરમ કી વજહ ? ફરમાયા : “વોહ રોઝાના 100 બાર
મુઝ પર દુરુદે પાક પઢતા હૈ.” સય્યિદુના અબુલ ફઝલ
ફરમાતે હૈં : ફિર વોહ ખુરાસાની (મુઝ સે) કહને
લગા : મુઝે ભી વોહ દુરુદે પાક બતા દીજિયે (જિસ કા આપ વિદ
કરતે હૈં) તો મૈં ને ઉસે બતાયા કે મૈં રોઝાના 100 યા ઇસ સે
ઝિયાદા મર્તબા યેહ દુરુદે પાક પઢતા હૂં :

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ

وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ جَزَى اللّٰهُ مُحَمَّدًا عَنَّا مَا هُوَ اَهْلُهُ

ઉસ આશિકે રસૂલ ને યેહ દુરુદે પાક મુઝ સે સીખ લિયા

और कसम भा कर कहने लगा : मैं आप को जानता था न आप

का कभी नाम सुना था, आप के बारे में मुझे नबिय्ये करीम

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ने ही बताया. હઝરતે સય્યિદુના અબુલ

ફઝ્લ ઇબ્ને ઝીરક رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : मैं ने उस पुश

नसीब आशिके रसूल को तोड़फा पेश किया ताके अपने प्यारे

आका صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે બારે મેં કુદ્ર મઝીદ ઉસ સે સુનું.

લેકિન કબૂલ કરને સે ઇન્કાર કરતે હુએ વોહ બોલા : मैं सुल्ताने

अम्बियाअे किराम, रसूले जी अछतिराम صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

का मुबारक पैगाम पछोंयाने का कोई दुन्यवी बदला नहीं

याहता. ઇસ કે બા'દ ઉસ આશિકે રસૂલ કો મેં ને દોબારા કબી

न देभा.

(تاريخ الاسلام للذهبي ج ٣٢ ص ٦٣)

﴿52﴾ **વાલિદે મહૂમ પર જંગલ મેં કરમ બાલાએ કરમ**

હઝરતે સય્યિદુના સુફ્યાન સૌરી رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِي ફરમાતે

હૈં : “مैं ने दौराने तवाफ़ अेक आशिके रसूल को हर कदम

पर हुज़ूर नबिय्ये पाक, साहिबे लौलाक, सय्याહે અફલાક

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم પર દુરુદે પાક પઢતે હુએ દેખા તો પૂછા :

“ભાઈ ! ”سُبْحَنَ اللّٰهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ“ કે બજાએ સિર્ફ દુરુદે પાક

પઢે જાને મેં ક્યા રાઝ હૈ ?” તો ઉસ ને મેરા નામ દરયાફત

કિયા, ફિર કહા : मैं अपने वालिदे गिरामी के साथ હજજે

બૈતુલ્લાહ કે લિયે ચલા, અસ્નાએ સફર (યા'ની સફર કે દૌરાન) વાલિદે બુઝુર્ગ વાર શદીદ બીમાર હો ગએ, હમ એક મકામ પર ઠહર ગએ. ઇલાજ મુઆ-લજા ક્રિયા મગર કઝાએ ઇલાહી સે વોહ વફાત પા ગએ, યકાયક ઉન કા ચેહરા સિયાહ ઔર આંખેં તિરછી હો ગઈ ઔર પેટ ભી ફૂલ ગયા. ચેહ દેખ કર મેં ઘબરા ગયા ઔર રોતે હુએ પઢા : ¹ “إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ” મેં ને મહૂમ કે ચેહરે પર ચાદર ઉઢા દી. ઇસી પરેશાની કે આલમ મેં મુઝે નીંદ ને આ ઘેરા, મેં ને ખ્વાબ મેં ઇન્તિહાઈ સાફ સુથરે લિબાસ મેં મલ્બૂસ એક હુસ્નો જમાલ કે પૈકર મુઅત્તર મુઅત્તર બુઝુર્ગ કી ઝિયારત કી, એસા સાહિબે હુસ્નો જમાલ મેરી આંખ ને કભી નહીં દેખા થા ઔર એસી ખુશ્બૂ ભી મેં ને કભી નહીં સૂંધી થી, વોહ મેરે વાલિદે મહૂમ કે કરીબ તશરીફ લે આએ, ચાદર હટાઈ ઔર અપના નૂરાની હાથ ઉન કે ચેહરે પર ફેરા. દેખતે હી દેખતે મહૂમ કે ચેહરે કી સિયાહી નૂર મેં તબ્દીલ હો ગઈ, આંખેં ઔર પેટ ભી દુરુસ્ત હો ગએ, જબ વોહ નૂરાની બુઝુર્ગ વાપસ જાને કે લિયે પલટે તો મેં ઉન કે દામન સે લિપટ ગયા ઔર અર્ઝ કી : “આપ કૌન હૈં ? જિન કે સબબ અલ્લાહ ﷻ ને મેરે વાલિદે મહૂમ પર ઇસ વીરાને મેં ચેહ એહસાન ફરમાયા હૈ.” ફરમાયા : “કયા તુમ મુઝે નહીં પહચાનતે ?” મેં સાહિબે કુરઆન મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) હૂં, તુમ્હારે વાલિદ ગુનહગાર થે લેકિન મુઝ પર કસરત સે દુરુદે

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : હમ અલ્લાહ કે માલ હૈં ઔર હમ કો ઉસી કી તરફ ફિરના. (البقرة: ૧૦૧)

પાક ભેજતે થે, જબ યેહ ઇસ તક્લીફ મેં મુબ્તલા હુએ તો મુઝ સે ફરિયાદ કી થી ઓર બેશક જો મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢતા હૈ મેં ઉસ કી ફરિયાદ રસી કરતા હૂં.” ફિર મેરી આંખ ખુલ ગઈ, મેં ને દેખા કે હકીકત મેં ભી મેરે વાલિદે મહૂમ કે ચેહરે પર નૂર ફૈલા હુવા થા ઓર પેટ ભી અપની અસ્લી હાલત પર આ ચુકા થા. (مُلَخَّصٌ از تفسیرِ رُوحِ البیان ۷ ج ص ۲۲۰) અલ્લાહ ેزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

દુન્યા વ આખિરત મેં જબ મેં રહૂં સલામત
પ્યારે પહૂં ન ક્યૂંકર તુમ પર સલામ હર દમ
લિલ્લાહ અબ હમારી ફરિયાદ કો પહોંચિયે !
બેહદ હૈ હાલ અખ્તર તુમ પર સલામ હર દમ

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿53﴾ અપને આકા સે પહલે તવાફ નહીં કરંગા

મહબૂબે રબ્બે ગની, આકાએ મક્કી મ-દની
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને સુલ્હે હુદૈબિયા કે મૌકઅ પર હઝરતે સયિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કો અપના સફીર બના કર
મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا ભેજા કે કુફફાર સે મુઝા-કરાત કરેં ક્યૂંકે ઉન લોગોં ને યેહ તૈ કિયા થા કે ઇસ સાલ શાહે ખૈરુલ અનામ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ ઓર સહાબએ કિરામ
કો મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં દાખિલ નહીં હોને દેંગે.

હજરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ હ-રમે કા'બા પહોંચે તો ઉન્હેં બતાયા ગયા કે ઇસ સાલ આપ લોગ હજ નહીં કર સકતે. ફુફફારે મક્કા ને હજરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે કહા : ચૂંકે આપ યહાં આ ગએ હેં, ઇસ લિયે ચાહેં તો તવાફ કર લીજિયે. હજરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે પ્યારે નબી મક્કી મ-દની صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે બિગૌર તવાફ કરના ગવારા ન હુવા લિહાઝા ફરમાયા : “ مَا كُنْتُ لِأَفْعَلَ حَتَّى يَطُوفَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ” યા'ની મેં ઉસ વક્ત તક તવાફે કા'બા નહીં કરુંગા જબ તક રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ તવાફ ન કર લેં.”

(મસ્નદામ્ અમદ બિન હનિલ જ ૬ વ ૪૯૧ હદિથ ૧૮૯૩૨) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

અલ્લાહ સે ક્યા પ્યાર હે ઉસ્માને ગની કા

મહબૂબે ખુદા યાર હે ઉસ્માને ગની કા

(ઝોંકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿54﴾ 20 પૈદલ સફરે હજ

રાકિબે દોશે મુસ્તફા, સય્યિદુલ અસ્ખિયા, બિરાદરે શહીદે કરબલા, જિગર ગોશએ ફાતિમા, દિલબન્દે મુર્તઝા, સય્યિદુના ઇમામ હસન મુજતબા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ને એક મર્તબા ફરમાયા : મેં બહુત શરમિન્દા હૂં, આહ ! અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ સે

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જન્મલે ઉહુદ

મેહરાબે ન-બવી

મિમ્બરે રસૂલ

કિસ તરહ મુલાકાત કરુંગા ! અફસોસ ! ઉસ કે પાક ઘર (યા'ની કા'બએ મુશરફા) તક કભી પૈદલ ચલ કર નહીં આયા. ઇસ કે બા'દ આપ ﷺ 20 બાર મદીનએ મુનવ્વરહ 20 રાકા'ત શરૂ કર્યાં તે મકકએ મુકર્રમા 20 રાકા'ત શરૂ કર્યાં હજ કે લિયે પૈદલ આએ. મન્કૂલ હૈ : એક મર્તબા આપ ﷺ ને ખાનએ કા'બા કા તવાફ કિયા ફિર મકામે ઇબ્રાહીમ પર દો રકઅત નમાઝ વાજિબુત્તવાફ અદા કી ફિર અપના રુખ્સારે મુબારક મકામે ઇબ્રાહીમ પર રખ દિયા ઔર ઝારો કિતાર રોતે હુએ ઇસ તરહ મુનાજાત કી : “ઐ મેરે રબ્બે કદીર عَزَّوَجَلَّ ! તેરા હકીર બન્દા તેરે દરવાઝે પર હાઝિર હૈ,” તેરા ભિકારી તેરે દરવાઝે પર હાઝિર હૈ, તેરા મિસ્કીન બન્દા તેરે દરવાઝે પર હાઝિર હૈ, ઇન્હી અલ્ફાઝ કો બાર બાર દોહરાતે ઔર રોતે રહે. ઇસ કે બા'દ મસ્જિદુલ હરામ સે બાહર તશરીફ લાએ તો આપ ﷺ કા ગુઝર ચન્દ મિસ્કીનોં કે પાસ સે હુવા જો બેઠે (સન્દકે કી) રોટિયોં કે ટુકડે ખા રહે થે, આપ ﷺ ને ઉન કો સલામ કિયા, જવાબે સલામ કે બા'દ ઉન્હોં ને ખાને કી દા'વત દી, આપ ﷺ બિલા તકલ્લુફ ઉન કે દસ્તર પ્વાન પર બેઠ ગએ ઔર ફરમાયા : અગર યેહ રોટિયોં કે ટુકડે સન્દકે કે ન હોતે તો આપ હઝરાત કે સાથ ખાને મેં ઝરૂર શર્કત કરતા, મગર હમ આલે રસૂલ કે લિયે સન્દકા હરામ હૈ. ઇસ કે બા'દ આપ ﷺ ઉન મિસ્કીનોં કો અપની કિયામ ગાહ પર સાથ લે આએ ઔર સબ કો ઉમ્દા ખાના ખિલાયા, ફિર રુખ્સત હોતે વક્ત સબ કો દિરહમ ભી ઇનાયત ફરમાએ. (المستطرف ج ۱ ص ۲۳)

મસ્જિદે ખેફ

મસ્જિદે જિન્ન

મસ્જિદે જિર્દારના

મસ્જિદે નિમ્રહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબેન

અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

વોહ હસન મુજતબા સય્યિદુલ અસ્મિયા

રાકિબે દોશે ઇઝ્ઝત પે લાખોં સલામ

(હદાઈકે બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

﴿55﴾ આકા કે સાથ બારિશ મેં તવાફ કી સઆદત

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! બારિશ મેં તવાફ કી ભી ક્યા બાત હૈ ! હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઇકાલ રَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہુ ફરમાતે હેં : હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક રَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہુ કે સાથ મેં ને બારિશ મેં તવાફ કી સઆદત હાસિલ કી, જબ “મકામે ઇબ્રાહીમ” પર હમ દો રક્ઝત અદા કર ચુકે તો હઝરતે સય્યિદુના અનસ રَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہુ ને ફરમાયા : નએ સિરે સે અમલ કરો બેશક તુમહારે ગુનાહ બખ્શ દિયે ગએ હેં, સરકારે મદીના રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને હમ સે ઇસી તરહ ફરમાયા ઓર હમ ને રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે સાથ બારિશ મેં તવાફ કા શરફ હાસિલ કિયા.

(અબિન માજે વ ૫૨૬ હ ૩૮૧૧૮)

આજ હે રૂ-બરૂ મેરે કા'બા સિલ્સિલા હૈ તવાફ કા યા રબ

અબ્ર બરસા દે નૂર કા કે લૂં

બારિશે નૂર મેં નહા યા રબ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 87)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

﴿56﴾ મુઝે હરમ શરીફ મેં લે ચલો

હઝરતે મૌલાના અબ્દુલ હક ઇલાહઆબાદી
 عَلَيَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَافِي હિન્દ કે બાશિન્દે ઓર જલીલુલ કદ્ર આલિમે
 દીન થે, ચાલીસ સાલ સે ઝાઈદ મકકએ મુઅઝ્ઝમા મેં કિયામ
 પઝીર રહે. ઇલ્તિઝામન (ઝરૂર) હર સાલ હજ કરતે. એક સાલ
 ઝમાનએ હજ મેં આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى બહુત અલીલ ઓર સાહિબે
 ફિરાશ (યા'ની બીમાર હો કર બિસ્તર પર પડે) થે, (ઝુલ હિજજતિલ
 હરામ કી) નવીં તારીખ અપને તલામિઝા (યા'ની શાગિર્દો) સે
 કહા : “મુઝે હરમ શરીફ મેં લે ચલો !” કઈ આદમી ઉઠા કર
 લાએ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે સામને બિઠાયા, ઝમઝમ શરીફ
 મંગા કર પિયા ઓર દુઆ કી કે “ઈલાહી (عَزَّوَجَلَّ) હજ સે મહરૂમ
 ન રખ.” ઉસી વક્ત મૌલા તઆલા ને ઐસી કુવ્વત અતા ફરમાઈ
 કે ઉઠ કર અપને પાઉં સે અ-રફાત શરીફ ગએ ઓર હજ અદા
 કિયા.

(મહ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત, હિસ્સા : 2, સ. 198 મુલખખસન)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! અગર યકીને મોહકમ
 હો તો બેશક આબે ઝમઝમ પીને કે બા'દ જો દુઆ માંગી
 જાએ કબૂલ હોતી હૈ ઓર કયૂં ન હો, કે ફરમાને મુસ્તફા
 صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હૈ : “ઝમઝમ જિસ મુરાદ કે લિયે પિયા જાએ
 ઉસી કે લિયે હૈ”.
 (ابن ماجه ૩ص ૬૯۰ حدیث ૩۰۶۲)

ચેહ ઝમઝમ ઉસ લિયે હૈ જિસ લિયે ઈસ કો પિયે કોઈ

ઈસી ઝમઝમ મેં જન્નત હૈ ઈસી ઝમઝમ મેં કૌસર હૈ

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿57﴾ હલ્ક મેં સૂઈ યુબને કા ઝમઝમ સે ઇલાજ હો ગયા

હમ્ઝા બિન વાસિલ અપને વાલિદે ગિરામી સે નકલ કરતે હૈં : હ-રમે મોહતરમ મેં એક આદમી ને સતૂ ખાએ, ઉસ મેં સૂઈ થી જો કે હલ્ક મેં યુબ ગઈ ઔર ઉસ કી જાન પર બન ગઈ, લાખ જતન કરને કે બા વુજૂદ આરામ ન હુવા, ઉસ ને કરાહતે હુએ કહા : મેરા આખિરી ઇલાજ ઝમઝમ હૈ મુઝે આબે ઝમઝમ પિલાઓ ﷺ મેં ઠીક હો જાઉંગા. યુનાન્યે ઉસે આબે ઝમઝમ પિલાયા ગયા, ﷺ આબે ઝમઝમ શરીફ કી બ-ર-કત સે ઉસે સિદ્દહત મિલ ગઈ. રાવી કહતે હૈં : મેરે વાલિદ સાહિબ ને ઉસ આદમી કો કઈ દિન બા'દ હરમ શરીફ મેં દેખા કે વોહ પુર સુકૂન ઔર મુકમ્મલ સિદ્દહત યાબ હૈ.

(شفاء الغرام ۱ ج ص ۳۳۸)

મેં મક્કે મેં જા કર કરુંગા તવાફ ઔર

નસીબ આબે ઝમઝમ મુઝે હોગા પીના

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 323)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿58﴾ પ્યાસ કા બીમાર ઔર આબે ઝમઝમ કી બહાર

એક ય-મની જો કે ઇસ્તિસ્કા (યા'ની પેટ બઢ જાને ઔર શદીદ પ્યાસ લગને) કે મરઝ મેં મુબ્તલા થા, યમન કે તબીબોં ને ઉસે લા ઇલાજ કરાર દે દિયા થા મક્કએ મુકર્રમા ﷺ હાઝિર હુવા, યહાં કે તબીબોં ને ભી મા'ઝિરત કર લી. અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ કે દિલ મેં ડાલા કે વોહ આબે ઝમઝમ પિયે

યુનાન્યે ઉસ ને ખૂબ પેટ ભર કર આબે ઝમઝમ પિયા, ઔર
રબ્બુલ અરબાબ عَلَّمَ کَے ફઝલો કરમ સે શિક્ષાયાબ હો ગયા.

(ایضاً ۱۵۵)

તૂ મક્કે કી ગલિયાં દિખા યા ઇલાહી

વહાં ખૂબ ઝમઝમ પિલા યા ઇલાહી

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿59﴾ અતાઓં કા ફૂવાં સઝાઓં કા ફૂવાં

મુજાહિદ બિન યહ્યા બલખી ફરમાતે હેં : એક ખુરાસાની

60 સાલ સે મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا મેં રહતા થા જો
કે બડા આબિદો ઝાહિદ શબ ઝિન્દા દાર શખ્સ થા, દિન કો
કુરઆને કરીમ પઢતા, સારી રાત તવાફ કરતા. એક નેક ઔર
સાલેહ આદમી ઔર ઉસ ખુરાસાની કે દરમિયાન દોસ્તી થી.
ઉસ સાલેહ મર્દ ને અપને ખુરાસાની દોસ્ત કો દસ હઝાર દીનાર
બતૌરે અમાનત દિયે ઔર સફર પર ચલા ગયા. જબ સફર સે
લૌટા તો પતા ચલા ઉસ કા ખુરાસાની દોસ્ત ફૌત હો ચુકા હૈ,
યેહ ઉસ કે વારિસોં કે પાસ ગયા ઔર અપની અમાનત માંગી,
ઉન્હોં ને લા ઇલ્મી કા ઇઝહાર કિયા. ઉસ સાલેહ શખ્સ ને
ફુ-કહાએ મક્કએ મુકર્રમા સે ઇસ વાકિએ કા ઝિક્ર કિયા, ઉન્હોં
ને ફરમાયા : હમેં ઉમ્મીદ હૈ મહૂમ ખુરાસાની જન્નતી હોગા,
તુમ આધી રાત કે બા'દ બિઅરે ઝમઝમ કે અન્દર ઝાંક કર ઇસ
તરહ આવાઝ દેના : “ઐ ખુરાસાની ! મેં ને તુમ્હેં અમાનત દી
થી.” વોહ જવાબ દે દેગા. ઉસ ને ઐસા હી કિયા મગર ઝમઝમ

કે ફૂંએ સે જવાબ ન આયા. ઉસ ને ફિર ઉ-લમાએ મક્કએ મુકર્રમા સે રાબિતા કિયા, ઉન્હોં ને ઈઝહારે અફસોસ કરતે હુએ કહા : શાયદ વોહ જન્નતિયોં મેં સે નહીં વરના ઉસ કી રહ બિઅરે ઝમઝમ મેં હોતી, અબ તુમ યમન મેં બિઅરે બરહૂત પર જા કર ઈસી તરહ બુલાઓ. વોહ ફૂંવાં જહન્નમ કે કિનારે પર હૈ વહાં જહન્નમિયોં કી રહેં હોતી હૈં. યુનાન્હે યેહ યમન પહોંચા ઔર બિઅરે બરહૂત મેં ઝાંક કર આવાઝ દી : “ઐ ખુરાસાની ! મેં ને તુમહેં અમાનત દી થી.” વહાં રહોં કો ચીખતે સુના, એક સે પૂછા : તૂ ક્યું અઝાબ મેં મુબ્તલા હૈ ? ઉસ ને કહા : “મેં ઝાલિમ થા હરામ ખાતા થા મ-લકુલ મૌત ને મુઝે યહાં ફેંક દિયા હૈ.” દૂસરી રહ બોલી : “મેં અબ્દુલ મલિક બિન મરવાન કી રહ હૂં, રુલ્મ કી વજહ સે યહાં અઝાબ મેં હૂં.” ઉસ મર્દે સાલેહ કા બયાન હૈ : મેં ને તીસરી આવાઝ સુની જો કે મહૂમ ખુરાસાની દોસ્ત કી થી, મેં ને પૂછા : તુમ યહાં કેસે ? તુમ તો આબિદો ઝાહિદ થે ! ખુરાસાની ને કહા : “મેરી એક મા'ઝૂર બહન થી જિસ સે મેં ને લા પરવાહી ઔર કત્એ રેહ્મી કી (યા'ની રિશ્તા તોડા) જિસ કી વજહ સે સારી ઈબાદત તબાહ હો ગઈ ઔર મુબ્તલાએ અઝાબ હૂં.” ઉસ ને પૂછા : મેરી અમાનત કહાં હૈ ? ખુરાસાની ને કહા : “મેરે મકાન કે ફુલાં કોને મેં મદફૂન હૈ જા કર નિકાલ લો.” યુનાન્હે યેહ મર્દે સાલેહ મહૂમ ખુરાસાની કે મકાન પર ગયા, વહાં સે અપની રકમ નિકાલી ઔર ફિર ઉસ કી બહન કે પાસ પહોંચા, ઉસ કી ઝરિયાત પૂરી કરી, વોહ ખુશ હો ગઈ. મર્દે સાલેહ ને મક્કએ મુકર્રમા

હાઝિર હો કર બિઅરે ઝમઝમ મેં ઝાંક કર
આવાઝ દી, મહૂમ ખુરાસાની ને જવાબ દિયા : **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ**
બિઅરે બરહૂત સે નજાત મિલ ગઈ હૈ ઔર અબ બિઅરે ઝમઝમ
મેં અમ્નો ચૈન સે હું. (બદા'ઈન ૧/૧૪૮)

યા ઇલાહી ! રિશ્તેદારોં સે કરું હુસ્ને સુલૂક

કત્એ રેહૂમી સે બચૂં ઇસ મેં કરું ન ભૂલ ચૂક

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿60﴾ હિન્દ સે યકાયક કા'બે કે રૂ-બરૂ

હિન્દ મેં મૌજૂદ એક ઘાસ કાટને વાલે બૂઢે સાહિબ કો 9
ઝુલ હિજજતિલ હરામ કે રોઝ ખયાલ આયા કે આજ યૌમે
અ-રફા હૈ, ખુશ નસીબ હુજજાજે કિરામ મૈદાને અ-રફાત મેં
જમ્મ હોંગે યેહ ખયાલ આતે હી બૂઢે સાહિબ ને એક આહે સદ
દિલે પુરદર્દ સે ખીંચ કર નિહાયત હસરત સે કહા : ઐ કાશ ! મેં
ભી હજ સે મુશરફ હુવા હોતા. કુદ્વતુલ કુબ્રા, મહબૂબે યઝદાની,
હઝરતે સય્યિદુના શૈખ સય્યિદ અશરફ જહાંગીર સમનાની
કરીબ હી તશરીફ ફરમા થે, આપ ને ઉસ કી
હસરત ભરી આવાઝ સુની તો ફરમાયા : “ઇધર આઈયે !”
બૂઢે સાહિબ કરીબ આએ, અબ ઝબાન સે નહીં સિર્ફ દસ્તે
મુબારક કે ઇશારે સે ફરમાયા : “જાઈયે !” ઇશારા હોતે હી
ઉસ બૂઢે સાહિબ ને હાથોં હાથ અપને આપ કો મક્કએ મુકર્રમા
કી મસ્જિદુલ હરામ મેં ઐન કા'બે કે સામને
ખડા પાયા ! ઉન્હોં ને ઝૂમ ઝૂમ કર તવાફ કિયા, અ-રફાત

પહોંચે ઓર દીગર મનાસિકે હજ અદા કિયે. જબ અય્યામે હજ પૂરે હો ગએ તો બૂઢે હાજી સાહિબ કે દિલ મેં ખયાલ આયા કે અબ અપને વતન કિસ તરહ પહોંચુંગા ! ઇસ ખયાલ કા આના થા કે ઉન્હોં ને હઝરતે સય્યિદુના શૈખ જહાંગીર સમનાની قَدَسِ سِرُّهُ النَّوْرَانِی કો અપને સામને ખડા પાયા, ફરમાને લગે : “જાઇયે !” બૂઢે હાજી સાહિબ ને જૂં હી સર ઉઠાયા તો હિન્દ મેં અપને ઘર કે અન્દર થે. (લતાઇફે અશરફી, હિસ્સા : 3, સ. 602, 603 બતસરુફ) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ક્યૂંકર ન મેરે કામ બનેં ગૈબ સે હસન

બન્દા ભી હૂં તો કેસે બડે કારસાઝ કા

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

61 અનોખા કોઢી

હઝરતે સય્યિદુના અબુલ હુસૈન દરજિહા عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْوَهَّاب ફરમાતે હું : એક સાલ મેં અકેલા હજ પર રવાના હુવા ઓર તેઝી સે મન્જિલેં તૈ કરતા હુવા “કાદિસિય્યા” જા પહોંચા. વહાં કિસી મસ્જિદ મેં ગયા તો મેરી નઝર એક મજઝૂમ યા'ની કોઢી શપ્સ પર પડી. ઉસ ને મુઝે સલામ કિયા ઓર કહા : “ઐ અબુલ હુસૈન ! કયા હજ કા ઇરાદા હૈ ?” ઉસે દેખ કર મુઝે બહુત ઝિયાદા કરાહત (યા'ની ઘિન) મહસૂસ હો રહી થી લિહાઝા મેં ને બડી બે રુખી સે કહા : “હાં.” વોહ કહને લગા : “ફિર

મુઝે ભી સાથ લે ચલિયે.” મੈં ને દિલ મેં કહા : “યેહ એક નઈ મુસીબત આન પડી ! મੈં તો તન્દુરુસ્ત લોગોં કી રફાકત (યા'ની હમરાહી) સે ભી ભાગતા હૂં ઓર એક કોઢી મુઝે અપને સાથ રખને કી ફરમાઈશ કર રહા હૈ !” મੈં ને સાફ ઈન્કાર કર દિયા. વોહ લજાજત સે બોલા : “આપ કી બડી મેહરબાની હોગી, મુઝે સાથ લે લીજિયે.” મગર મੈં ને કસમ ખા લી : “ખુદા ﷻ કી કસમ ! મੈં હરગિઝ તુમ્હેં અપના રફીક (સાથી) ન બનાઉંગા.”

ઉસ ને કહા : “અબુલ હુસૈન ! અલ્લાહ ﷻ કમઝોરોં કો ઐસા નવાઝતા હૈ કે તાકત વર ભી હૈરાન રહ જાતે હૈં !” મੈં ને કહા : “તુમ ઠીક કહતે હો મગર મੈં તુમ્હેં સાથ નહીં રખ સકતા.”

અસ્ર કી નમાઝ પઢ કર મੈં ને દોબારા સફર શુરૂઆ કિયા ઓર સુબહ કે વક્ત એક બસ્તી મેં પહોંચા તો હૈરાત અંગેઝ તૌર પર ઉસી કોઢી શખ્સ સે મુલાકાત હુઈ, ઉસ ને મુઝે દેખતે હી સલામ કિયા ઓર બોલા : અલ્લાહ ﷻ કમઝોરોં કો ઐસા નવાઝતા હૈ કે તાકત વર ભી હૈરાન રહ જાતે હૈં !

ઉસ કી યેહ બાત સુન કર મુઝે ઈસ કે બારે મેં અજબો ગરીબ ખયાલાત આને લગે. બહર હાલ મેં વહાં સે રવાના હુવા, જબ મકામે “કર્આ” પહોંચ કર નમાઝ પઢને મસ્જિદ મેં દાખિલ હુવા તો ઉસે ભી વહાં બૈઠે દેખા, ઉસ ને કહા : “ઐ અબુલ હુસૈન ! અલ્લાહ ﷻ કમઝોરોં કો ઐસા નવાઝતા હૈ કે તાકત વર ભી હૈરાન રહ જાતે હૈં !”

યેહ સુન કર મુઝ પર રિક્કત તારી હો ગઈ ઓર મੈં ને બડે અદબ સે અર્ઝ કી : “હુઝૂર ! મੈં અલ્લાહુ ગર્ફફાર ﷻ સે મુઆફી કા તલબ ગાર હૂં ઓર આપ સે ભી દર ગુઝર કા ખ્વાસ્ત-ગાર હૂં,

મુઝે મુઆફ ફરમા દીજિયે.” ફરમાને લગે : “યેહ આપ કેસી બાતેં કર રહે હેં?” મેં ને અર્ઝ કી : મુઝ સે બહુત બડી ગ-લતી હો ગઈ કે આપ કે સાથ સફર ન કિયા, બરાહે કરમ ! મુઝે મુઆફી સે નવાઝતે હુએ શરીકે સફર કર લીજિયે. ફરમાયા : “આપ મુઝે સાથ ન રખને કી કસમ ખા ચુકે હેં ઔર મેં આપ કી કસમ નહીં તુડવાના ચાહતા.” મેં ને કહા : અચ્છા ! ફિર ઇતના કરમ ફરમા દીજિયે કે હર મન્ઝિલ (પડાવ) પર અપની ઝિયારત કી તરકીબ ફરમા દીજિયે. ફરમાયા : “إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى” ફિર વોહ મેરી નિગાહોં સે ઓઝલ હો ગએ ઔર મેં ભી આગે બઢ ગયા. અલ્લાહ કે ઉસ નેક બન્દે કી બ-ર-કત સે બાકી સફર મેં મુઝે ભૂક વ પ્યાસ ઔર થકાવટ કા એહસાસ તક ન હુવા. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** મુઝે હર મન્ઝિલ પર ઉસ બુરુગ કી ઝિયારત હોતી રહી યહાં તક કે મેં મદીનતુલ મુનવ્વરહ **رَضَوَاتُهَا** કી મુશકબાર ફઝાઓં સે ફેઝયાબ હોને કે બા'દ મકકએ મુઅઝ્ઝમા **رَضَوَاتُهَا** પહોંચ ગયા. વહાં પર હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક્ર કત્તાની ઔર હઝરતે સય્યિદુના અબુલ હસન મુઝય્યન **رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِمَا** સે મુલાકાત કા શરફ હાસિલ હુવા. જબ મેં ને ઉન્હેં યેહ હેરત અંગેઝ વાકિઆ સુનાયા તો ઉન્હોં ને ફરમાયા : “અરે નાદાન ! જાનતે હો, વોહ કૌન થે ?” વોહ હઝરતે સય્યિદુના અબૂ જા'ફર મજઝૂમ **رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ** થે, હમ તો દુઆઓં માંગતે હેં કે કાશ ! અલ્લાહ કે ઉસ વલી કા દીદાર નસીબ ફરમાએ. સુનો ! અબ જબ ભી તુમ્હારી ઉન સે મુલાકાત હો તો હમેં ઝરૂર બતાના. દસવીં ઝુલ હિજજતિલ હરામ કો જબ

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જબલે ઉહુદ

મહરાબે ન-બવી

મિમ્બરે રસૂલ

મैं ने जम्बुतल अ-कबल या'नी बडे शैतान को रमी की (या'नी कंकरियां मारीं) तो किसी शप्स ने मुझे अपनी तरफ़ भीया और कहा : “अबुल हुसैन ! اَلْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ ” जैसे ही मैं ने पीछे मुड़ कर देखा तो मेरे सामने वोही बुजुर्ग या'नी हजरते सय्यिदुना **अबू ज़ा'फ़र मजज़ूम** عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَيُّومُ मौजूद थे. उन्हें देखते ही मुझ पर रिक्तत तारी हो गई और मैं रोते रोते बे सुध हो कर गिर पड़ा ! जब मेरे हवास बहाल हुआ तो वोह तशरीफ़ ले जा चुके थे. फिर आभिरी दिन तवाफ़े रुफ़सत कर के “मकामे इब्राहीम” पर दो रकअत नमाज़ पढ़ने के बाद मैं ने जैसे ही हुआ के लिये हाथ उठाये अयानक किसी ने मुझे अपनी तरफ़ भीया, देखा तो हजरते सय्यिदुना **अबू ज़ा'फ़र मजज़ूम** عَلَيْهِ रَحْمَةُ اللهِ الْقَيُّومُ थे, फ़रमाने लगे : “अबुल हुसैन ! धबरा ने या शोर मयाने की ज़रूरत नहीं ! बे झिंक रहिये.” मैं ज़ामोश रहा और मैं ने बारगाहे पुढावन्दी में **तीन हुआओं** कीं, उन्होंने ने मेरी हर हुआ पर “**आमीन**” कहा. इस के बाद वोह मेरी नज़रों से ओजल हो गये और दोबारा नज़र नहीं आये. मेरी **तीन हुआओं** येह थीं, (1) मैं मेरे पाक परवर दगार **عَزَّوَجَلَّ** ! मेरे नज़दीक “**इकर**” ऐसा महबूब बना दे, के हुन्या में इस से ज़ियादा कोई शै मुझे प्यारी न हो (2) मुझे ऐसा न बनाना के मेरी कोई रात इस हालत में गुज़रे के मैं ने सुबह के लिये कोई चीज़ ज़मीरा कर के रखी हो. फिर ऐसा ही हुवा कई साल गुज़र गये लेकिन मैं ने कोई चीज़ अपने पास ज़मीरा कर के न रखी और तीसरी हुआ येह थी : (3) “मैं मेरे पाक परवर दगार

मस्जिदे क़बलतैन

रो-ज़तल जन्नह

मज़ारे मेमूना

मज़ारे सय्यिदुना हज़ा

عَزَّوَجَلَّ ! જબ તૂ અપને ઔલિયાએ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ السَّلَام કો અપને દીદાર કી દૌલતે ઉઝ્મા સે મુશરફ ફરમાએ તો મુઝે ભી ઉન મેં શામિલ ફરમા લેના.” મુઝે અપને રબ્બે મજીદ عَزَّوَجَلَّ સે પૂરી ઉમ્મીદ હૈ કે મેરી ઇન દુઆઓં કો ઝરૂર પૂરા ફરમાએગા ક્યૂંકે ઇન પર એક વલિયે કામિલ ને “આમીન” કી મોહર લગાઈ થી. (عِيُونُ الْكَافِلَاتِ ૧/૧૧) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઘિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ઝો'ફ માના મગર યેહ ઝાલિમ દિલ

ઉન કે રસ્તે મેં તો થકા ન કરે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

﴿62﴾ જબ બુલાયા આકા ને ખુદ હી ઇન્તિઝામ હો ગએ

હઝરતે અલ્લામા અબુલ ફરજ અબ્દુર્રહમાન બિન અલી ઇબ્ને જૌઝી رَحْمَةُ اللهِ الْاَقْوَى અપની કિતાબ ઉયૂનુલ હિકાયાત મેં તહરીર કરતે હેં : એક પરહેઝ ગાર શખ્સ કા બયાન હૈ : “મેં મુસલ્સલ ત્રીન સાલ સે હજ કી દુઆ કર રહા થા લેકિન મેરી હસરત પૂરી ન હુઈ, ચૌથે સાલ હજ કા મૌસિમે બહાર થા ઔર દિલ આરઝૂએ હરમ મેં બે કરાર થા. એક રાત જબ મેં સોયા તો મેરી સોઈ હુઈ કિસ્મત અંગડાઈ લે કર જાગ ઉઠી, الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ કી صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મઆબ રિસાલત મઆબ ઝિયારત સે શરફ યાબ હુવા. આપ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇશાદિ ફરમાયા : “તુમ ઇસ સાલ હજ કે લિયે ચલે જાના.” મેરી આંખ

ખુલી તો દિલ ખુશી સે ઝૂમ રહા થા, સરકારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી येह भीठी भीठी आवाज कानों में रस धोल रही थी, “तुम इस साल હજ કે लिये यले जाना.” बारगाहे नुबुव्वत से હજ की ઇજાઝત મિલ ચુકી थी, मैं बहुत शाहं व ફરહਾਂ था. अयानक याद आया કે मेरे पास जादे राह (या'नी सफ़र का ખર્ચ) तो है नहीं ! इस ખયાલ કે आते ही मैं गमगीन हो गया. दूसरी शब महबूबे रब, शहन्शाहे अरब صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم कી ખ्वाબ में ફिर जियारत हुँ, लेकिन मैं अपनी गुरबत का ठिक न कर सका. इसी तरह तीसरी रात भी ખ्वाब में बारगाहे रिसालत से હુક્મ હવા : “तुम इस साल હજ को यले जाना.” मैं ने सोया अगर मक्की म-दनी सरकार صَلَّय اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم यौथी बार ख्वाब में तशरीफ़ लाये तो मैं अपनी माली હાલત કે मु-तअल्लिक अर्ज कर दूंगा.

આહ ! પલ્લે ઝર નહીં રખ્તે સફર સરવર નહીં

તુમ ખુલા લો તુમ ખુલાને પર હો કાદિર યા નબી

યૌથી રાત ફિર સરવરે કાએનાત, શાહે મૌજૂદાત صَلَّय اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મેરે ગરીબ ખાને મેં જલ્વા ગરી ફરમાઈ ઔર ઇશાદિ ફરમાયા : “તુમ इस साल હજ को यले जाना.” मैं ने दस्त बस्ता अर्ज की : “मेरे आका صَلَّय اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! मेरे पास अખराजात नहीं हैं.” ઇશાદિ ફરમાયા : “तुम अपने मकान में इलां जगह ખોદો वहां तुम्हारे दादा की जिरह मौजूद होगी.” ઇતના ફરમા કર સુલ્તાને બહરો બર صَلَّय اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم તશરીફ લે ગએ. સુબ્હ જબ મેરી આંખ ખુલી તો મેં બહુત ખુશ

થા. નમાઝે ફજ કે બા'દ આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી બતાઈ હુઈ જગહ ખોદી તો વહાં વાકેઈ એક કીમતી ઝિરહ મૌજૂદ થી વોહ બિલ્કુલ સાફ સુથરી થી ગોયા ઉસે કિસી ને ઇસ્તિ'માલ હી ન કિયા હો ! મੈં ને ઉસે ચાર હઝાર દીનાર મેં બેચા ઔર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કા શુક અદા કિયા. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ ! શહન્શાહે રિસાલત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી નઝરે ઇનાયત સે અસ્બાબે હજ કા ખુદ હી ઇન્તિઝામ હો ગયા. (عيون الحكايات ص ۳۲۶ ملخصاً)

જબ બુલાયા આકા ને

ખુદ હી ઇન્તિઝામ હો ગયે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿63﴾ હમ ને તેરી બાત સુન લી હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અલી બિન મુવફ્ફક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْحَق મુવફ્ફક ફરમાતે હેં : મੈં ને હજ કી સઆદત હાસિલ કી, કા'બએ મુશરફા કા તવાફ કિયા, હ-જરે અસ્વદ કા બોસા લિયા, દો રકઅત નમાઝે તવાફ પઢી ઔર કા'બા શરીફ કી દીવાર કે સાથ બેઠ કર રોને લગા ઔર બારગાહે ઇલાહી عَزَّوَجَلَّ મેં અઝ કી : “યા અલ્લાહ ! મੈં ને તેરે પાક ઘર કે ગિર્દ ન જાને કિતને હી ચક્કર લગાએ મગર મેં નહીં જાનતા કે કબૂલ હુએ યા નહીં !” ફિર મુઝ પર ગુનૂ-દગી તારી હો ગઈ, મੈં ને એક ગૈબી આવાઝ સુની : “ઐ અલી બિન મુવફ્ફક ! હમ ને તેરી બાત સુન લી હૈ, કયા તૂ અપને ઘર મેં સિર્ફ ઉસી કો નહીં બુલાતા જિસ સે તૂ મહબ્બત કરતા હૈ !” (الروض الفائق ص ۵۹)

और उन के सदके हमारी बे हिसाब मज्फिरत हो.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

बुलाते हैं उसी को जिस की बिगडी येह बनाते हैं

कमर बंधना दियारे तयबा को बुलना है किस्मत का

(जौके ना'त)

﴿64﴾ सफ़र करते तो कदमों से यश्मा जरी हो जाता

उठरते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन हुनैफ़ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهٖ इरमाते हैं : “मैं उज के धरादे से यला, बगदाद पछोंयने तक डालत येह थी के लगातार यालीस दिन तक कुछ न जाया था. सप्त प्यास की डालत में जब अक कूंअें पर गया तो वहां अक डिरन पानी पी रहा था, मुझे देखते ही डिरन भाग पडा हुवा, जब मैं ने कूंअें में जांका तो पानी बहुत नीये था और उसे बिगैर डोल के निकावा नहीं जा सकता था. मैं येह कहते हुअे यल दिया : “मेरे मालिको मौला يٰٓاَكْرَمُ ! मेरा मर्तबा इस डिरन के बराबर भी नहीं !” तो मुझे पीछे से आवाज आई : “हम ने तुझे आजमाया था लेकिन तू ने सफ़र न किया, अब वापस जा और पानी पी ले.” जब मैं गया तो कूंवां डीपर तक पानी से भरा हुवा था, मैं ने जूब प्यास बुझाई और अपना मश्कीजा भी भर लिया तो गैब से अक आवाज सुनी : “डिरन तो मश्कीजे के बिगैर आया था लेकिन तुम मश्कीजे के साथ आये हो.” मैं रास्ते भर उसी मश्कीजे से पानी पीता और पुजू करता रहा मगर पानी जत्म न हुवा. फिर जब उज से वापसी हुई और जामेअ मस्जिद में दाखिल हुवा तो वहां उठरते सय्यिदुना

જુનેદ બગદાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِي તશરીફ ફરમા થે, ઉન્હોં ને મુઝે દેખતે હી ઇર્શાદ ફરમાયા : “અગર તુમ લમ્હા ભર ભી સબ્ર કર લેતે તો તુમ્હારે કદમોં સે ચશમા જારી હો જાતા.” (الروض الفائق ص ૧૦૩)
અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ઉન કે તાલિબ ને જો ચાહા પા લિયા

ઉન કે સાઇલ ને જો માંગા મિલ ગયા

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿65﴾ એક તાઘફ કી નિરાલી દુઆ

હઝરતે સય્યિદુના કાસિમ બિન ઉસ્માન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِي જો કે સાહિબે ઇલ્મો ફઝલ ઔર મુત્તકી બુઝુર્ગ થે, ફરમાતે હેં :
મેં ને એક શખ્સ કો દેખા કે દૌરાને તવાફ સિર્ફ યેહી દુઆ કિયે જા રહા થા :
اللَّهُمَّ قَضَيْتَ حَاجَةَ الْمُحْتَاجِينَ وَحَاجَتِي لَمْ تَقْضِ :
યા'ની “ઐ અલ્લાહ ! તૂ ને સબ હાજત મન્દોં કી હાજત પૂરી ફરમા દી ઔર મેરી હાજત પૂરી નહીં હુઈ.” મેં ને ઉસ સે જબ ઇસ નિરાલી દુઆ કી તકરાર કે બારે મેં ઇસ્તિફસાર કિયા તો બોલા :
હમ સાત અફરાદ જિહાદ મેં ગએ, ગૈર મુસ્લિમોં ને હમેં ગિરિફતાર કર લિયા, જબ બ ઇરાદએ કતલ મૈદાન મેં લાએ, મેં ને યકાયક ઊપર સર ઉઠાયા તો ક્યા દેખતા હૂં કે આસ્માન મેં સાત દરવાઝે ખુલે હેં ઔર હર દરવાઝે પર એક હૂર ખડી હૈ, જૈસે હી હમારે એક રફીક કો શહીદ કિયા ગયા, મેં ને દેખા કે એક

હૂર હાથ મેં રુમાલ લિયે ઉસ શહીદ કી રૂહ લેને કે લિયે ઝમીન પર ઉતર પડી, ઈસી તરહ મેરે છ⁶ રુ-ફકા શહીદ કિયે ગએ ઓર સબ કી રૂહે લેને એક એક હૂર ઉતરતી રહી, જબ મેરી બારી આઈ તો એક દરબારી ને અપની ખિદમત કે લિયે મુઝે બાદશાહ સે માંગ લિયા ઓર મેં શહાદત કી સઆદત સે મહરૂમ રહ ગયા. મેં ને એક હૂર કો કહતે સુના : “ઐ મહરૂમ ! આખિર ઈસ સઆદત સે તૂ ક્યું મહરૂમ રહા ?” ફિર આસ્માન કે સાતોં દરવાઝે બન્દ હો ગએ. તો ઐ ભાઈ ! મુઝે અપની મહરૂમી પર સખ્ત અફસોસ હૈ. કાશ ! મુઝે ભી શહાદત કી સઆદત ઈનાયત હો જાતી યેહી વોહ હાજત હૈ જિસ કા આપ ને દુઆ મેં સુના. હઝરતે સય્યિદુના કાસિમ બિન ઉસ્માન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : મેરે નઝદીક ઈન સાતોં ખુશ નસીબોં મેં સબ સે અફઝલ યેહી સાતવાં હૈ જો કત્લ સે બચ ગયા, ઈસ ને અપની આંખોં સે વોહ રૂહ પરવર મન્ઝર દેખા જો દૂસરોં ને નહીં દેખા ફિર યેહ ઝિન્દા રહા ઓર ઈન્તિહાઈ ઝૌકો શૌક સે નેકિયાં કરતા રહા. (المستطرف ج ١ ص ٢٤٩) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

માલો દૌલત કી દુઆ હમ ન ખુદા કરતે હેં

હમ તો મરને કી મદીને મેં દુઆ કરતે હેં

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 143)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿66﴾ અલ્લાહ ﷻ કી ખુફ્યા તદબીર

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ મુહમ્મદ ﷺ ફરમાતે

હેં : અલ્લાહુ રહમાન કે ભરોસે પર તીન મુસલ્માન બિગૈર ઝાદે રાહ હજ કે લિયે રવાના હુએ. દૌરાને સફર ઉન્હોં ને ઈસાઈયોં કી એક બસ્તી મેં કિયામ કિયા, ઉન મેં સે એક કી નઝર એક ખૂબ સૂરત નસરાની (ક્રિસ્ચેન) ઔરત પર પડી તો ઉસ પર ઉસ કા દિલ આ ગયા. વોહ “આશિક” હીલે બહાને સે ઉસ બસ્તી મેં રુક ગયા ઔર દોનોં હાજી આગે રવાના હો ગએ, અબ ઉસ આશિક ને અપને દિલ કી ખાત ઉસ ઔરત કે વાલિદ સે કી, ઉસ ને કહા : “ઈસ કા મહર તુમ નહીં દે સકોગે.” પૂછા : “ક્યા મહર હૈ?” જવાબ મિલા : “ઈસાઈ (ક્રિસ્ચેન) હો જાઓ.” ઉસ બદ કિસ્મત ને ઈસાઈયત ઈખ્તિયાર કર કે ઉસ ઔરત સે નિકાહ કર લિયા ઔર દો બચ્ચે ભી પૈદા હુએ. આખિરશ વોહ મર ગયા. ઉસ કે દોનોં રુ-ફકા હાજી કિસી સફર મેં દોબારા ઉસ બસ્તી સે ગુઝરે તો તમામ હાલાત સે બા ખબર હુએ, ઉન્હેં સપ્ત અફસોસ હુવા, જબ વોહ નસરાનિયોં (યા'ની ઈસાઈયોં) કે કબ્રિસ્તાન કે કરીબ સે ગુઝરે તો ઉસ (આશિકે નાશાદ) કી કબ્ર પર એક ઔરત ઔર દો બચ્ચોં કો રોતે પાયા, વોહ દોનોં હાજી ભી (અલ્લાહ ﷻ કી ખુફ્યા તદબીર યાદ કર કે) રોને લગે, ઔરત ને પૂછા : “આપ લોગ ક્યૂં રો રહે હેં?” ઉન્હોં ને મરને વાલે કી મુસલ્માન હોને કી હાલત મેં નમાઝ વ ઈબાદત ઔર ઝોહ્દો

તકવા વગૈરા કા તઝકિરા કિયા. જબ ઔરત ને યેહ સુના તો
 ઉસ કા દિલ ઈસ્લામ કી તરફ માઈલ હો ગયા ઔર વોહ
 અપને દોનોં બચ્ચોં સમેત મુસલ્માન હો ગઈ. (الروض الفائق ص ૧૫)
 અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે
 હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِيْنَ بِحَاثِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! કેસા દિલ હિલા દેને વાલા
 મુઆ-મલા હૈ કે રાહે હરમ કા નેક પરહેઝ ગાર મુસાફિર યકાયક
 ઈશકે મજાઝી કે ચક્કર મેં ફંસ કર દિલ કે સાથ સાથ દીન ભી દે
 બૈઠા ઔર મુખ્તસર સા વક્ત રંગ રલિયાં મના કર મૌત કે રાસ્તે
 અંધેરી કબ્ર કી સીઢી ઉતર ગયા ! ઈસ હિકાયત સે દર્સે ઈબ્રત
 લેતે હુએ હમ સભી કો અલ્લાહ ﷻ કી ખુફ્યા તદબીર સે ઊરતે
 ઔર ખાતિમા બિલખૈર કી દુઆ કરતે રહના ચાહિયે કે ન જાને
 હમારે સાથ ક્યા મુઆ-મલા હો ! મક-ત-બતુલ મદીના કી તરફ
 સે જારી કદા સન્સની ખૈઝ V.C.D યા ઑડિયો કેસિટ “અલ્લાહ
 ﷻ કી ખુફ્યા તદબીર” ખરીદ કર ઝરૂર મુલા-હઝા કીજિયે.

إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ આપ ખૌફે ખુદા સે કાંપ ઉઠેંગે.

જહાં મેં હેં ઈબ્રત કે હર સૂ નમૂને મગર તુઝ કો અન્ધા કિયા રંગો બૂ ને
 કભી ગૌર સે ભી યેહ દેખા હૈ તૂ ને જો આબાદ થે વોહ મહલ અબ હેં સૂને

જગહ જી લગાને કી દુન્યા નહીં હૈ

યેહ ઈબ્રત કી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَى مُحَمَّد

﴿67﴾ ઐ કાશ ! મੈં ભી રોને વાલોં મેં સે હોતા

દુઆએ અ-રફાત મેં હાજિયોં કી અશકબારી ઓર આહો ઝારી જબ જારી હુઈ તો હઝરતે સય્યિદુના બક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાને લગે : “ઐ કાશ ! મੈં ભી ઇન રોને વાલે હાજિયોં મેં સે હોતા.” ઓર હઝરતે સય્યિદુના મુતરિફ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને ખોફે ખુદા સે મગલૂબ હો કર બતોરે આજિઝી અર્ઝ કી : ઐ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! મેરી (ના ફરમાનિયોં કી) વજહ સે ઇન હાજિયોં કો રદ ન ફરમાના. (الروض القائق ص ૫૧) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

મેરે અશક બહતે રહેં કાશ હર દમ

તેરે ખોફ સે યા ખુદા યા ઇલાહી

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 78)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّدٍ

﴿68﴾ વુકૂફે અ-રફાત કરને વાલોં કી મગ્ફિરત હો ગઈ

હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન મુન્કદિર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُقْتَدِر ને 33 હજ અદા કરને કી સઆદત પાઈ, અપને આખિરી હજ મેં મૈદાને અ-રફાત કે અન્દર મુનાજાત કરતે હુએ અર્ઝ કી : “યા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! તૂ જાનતા હૈ કે મેં ને ઇસી અ-રફાત મેં 33 બાર વુકૂફ કિયા, એક મર્તબા અપની તરફ સે, ઓર એક એક બાર અપને માં ઓર બાપ કી જાનિબ સે હજ સે મુશરફ હુવા. યા રબ

عَزَّوَجَلَّ ! મેં તુઝે ગવાહ બનાતા હું કે મેં ને બાકી 30 હજ ઉસ શખ્સ કો હિબા (યા'ની તોહફે મેં) કર દિયે જો યહાં અ-રફાત મેં ઠહરા લેકિન ઉસ કા વુકૂફે અ-રફા કબૂલ ન કિયા ગયા.” જબ આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى અ-રફાત સે મુઝ્દલિફા પહોંચે તો ખ્વાબ મેં નિદા દી ગઈ : “ઐ ઇબ્ને મુન્કદિર ! કયા તૂ ઉસ પર કરમ કરતા હે જિસ ને કરમ પૈદા કિયા ? કયા તૂ ઉસ પર સખાવત કરતા હે જિસ ને સખાવત પૈદા ફરમાઈ ? તેરા રબ عَزَّوَجَلَّ તુઝ સે ફરમાતા હે : મુઝે અપની ઇઝ્ઝતો જલાલ કી કસમ ! મેં ને વુકૂફે અ-રફાત કરને વાલોં કો અ-રફાત પૈદા કરને સે દો હઝાર સાલ પહલે હી બખ્શ દિયા થા. (الروض الفائق ص ૧૦) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ગમે હયાત અભી રાહતોં મેં ઢલ જાએ

તેરી અતા કા ઇશારા જો હો ગયા યા રબ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 96)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَى مُحَمَّد

﴿69﴾ આકા કે નામ કા હજ કરને વાલે પર

કરમ બાલાએ કરમ

હઝરતે સય્યિદુના અલી બિન મુવફ્ફક رَحْمَةُ اللَّهِ الْحَقُّ ને રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી તરફ સે કઈ હજ કિયે, આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ફરમાતે હેં : મુઝે ખ્વાબ મેં મકકે મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા દીદાર હુવા, સરકારે

નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇસ્તિફસાર ફરમાયા : “એ ઇબ્ને મુવફફક ! ક્યા તુમ ને મેરી તરફ સે હજ કિયે ?” મેં ને અર્ઝ કી : જી હાં. ફરમાયા : “તુમ ને મેરી તરફ સે તલ્બિયા કહા ?” મેં ને અર્ઝ કી : જી હાં. ફરમાયા : “મેં કિયામત કે દિન તુમ્હે ઇન કા બદલા દૂંગા ઓર મેં મહશર મેં તુમ્હારા હાથ પકડ કર તુમ્હે જન્નત મેં દાખિલ કરૂંગા જબ કે લોગ અભી હિસાબ કી સપ્તી મેં હોંગે.” (بَابُ الْإِحْيَاءِ ۱۸) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

શુક્રિયા કયૂંકર અદા હો આપ કા યા મુસ્તફા

કે પડોસી ખુલ્દ મેં અપના બનાયા શુક્રિયા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 304)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿70﴾ 60 હજ કરને વાલા હાજી

હઝરતે સય્યિદુના અલી બિન મુવફફક الْحَقُّ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَق કા યેહ સાઠવાં હજ થા, હ-રમે મોહતરમ મેં હાઝિર થે ઇન કે ઝેહ્ન મેં યકાયક ખયાલ આયા કે કબ તક હજ કે લિયે હર સાલ વીરાનોં ઓર જંગલોં કી ખાક છાનોગે ! ઇતને મેં નીંદ કા ગ-લબા હુવા, સો ગએ ઓર ગૈબી આવાઝ સુની : “ઉસ કે લિયે ખુશ ખબરી હૈ જિસે ઉસ કે મૌલા عَزَّوَجَلَّ ને દોસ્ત રખા ઓર અપને ઘર બુલા કર બુલન્દ રુત્બે સે સરફરાઝ ફરમાયા.” (روض الرياحين ص ۱۰۷ ملخصاً)

और उन के सदके हमारी बे हिसाब मङ्गिरत हो.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ઓ'ફ માના મગર યેહ ઝાલિમ દિલ

उन के रस्ते में तो थका न करे !

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿71﴾ રુખ્સત કી ઇજાઝત કે મુન્તઝિર જવાન કો બિશારત

હઝરતે સય્યિદુના યુન્નૂન મિસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِي ने का'बअे मुशर्रफ़ा के पास अेक जवान को देआ जे मुसल्लल नमाज पढे आ रहा था और रुकने का नाम ही न लेता था. मौकअ मिलने पर आप رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ने उस से इरमाया : क्या बात है के वापस जाने के बजअे मुसल्लल नमाजें पढे आ रहे हो ! कइने लगा : अपनी मरजी से कैसे जाऊँ ! रुख्त की ईजजत का ईन्तिज़ार है ! हज़रते सय्यिदुना य़ुन्नुन मिसरी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِي इरमाते हैं : अभी हम बातें ही कर रहे थे के उस जवान के ठीपर अेक रुकआ गिरा, उस में लिआ था : “येह अत फ़ुदाअे अजीज व ग़फ़ार की जानिब से उस के शुक्र गुजार व मुज्लिस बन्दे के लिये है, वापस आ तेरे अगले पिछले गुनाह मुआफ़ हैं.” (روض الرّياضين ص ०८ المحلّا)

अद्लाह की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मङ्गिरत हो.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

મહબ્બત મેં અપની ગુમા યા ઇલાહી

ન પાઊં મેં અપના પતા યા ઇલાહી

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 78)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿72﴾ માયૂસ ન હોને વાલા હાજી

હઝરતે સય્યિદુના માલિક બિન દીનાર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَفَّار ડીનાર ફરમાતે હેં : એક આબિદ કહતે હેં : મેં મુ-તવાતિર કઈ સાલ તક હજ કી સઆદતે ઉઝ્મા સે સરફરાઝ હોતા રહા ઓર હર સાલ એક દરવેશ કો કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કા દરવાઝા પકડે દેખા. જબ વોહ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** કહતા તો ગૈબ સે આવાઝ સુનાઈ દેતી : “**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**”. મેં ને ચૌદહવેં સાલ ઉસ શખ્સ સે પૂછા : ઐ દરવેશ તૂ બહરા તો નહીં ? ઉસ ને જવાબ દિયા : “મેં સબ કુછ સુન રહા હૂં.” મેં ને કહા : ફિર યેહ તક્લીફ કયૂં ઉઠાતા હૈ ? ઉસ ને કહા : યા શૈખ ! મેં હલ્ફિયા બયાન કરતા હૂં કે અગર બજાએ 14 સાલ કે ચૌદહ હઝાર સાલ મેરી ઉમ્મ હો ઓર બજાએ સાલ ભર કે, હર રોઝ હઝાર બાર યેહ જવાબ “**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**” સુનાઈ દે તો ફિર ભી ઇસ દરવાઝે સે સર ન ઉઠાઊંગા. આપ **صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ** ફરમાતે હેં કે અભી હમ મસરૂફે ગુફત-ગૂ થે કે અયાનક આસ્માન સે એક કાગઝ ઉસ કે સીને પર ગિરા, ઉસ ને વોહ કાગઝ મેરી તરફ બઢાયા, મેં ને પઢા તો ઉસ મેં લિખા થા : “ઐ માલિક બિન દીનાર ! તૂ મેરે બન્દે કો મુઝ સે જુદા કરતા હૈ કે મેં ને ઇસ કે કઈ સાલ કે હજ કબૂલ નહીં કિયે, ઐસા નહીં બલ્કે ઇસ મુદત મેં આને વાલે તમામ હાજિયોં કે હજ ભી

ઈસી કી પુકાર કી બ-ર-કત સે કબૂલ કિયે હેં તાકે કોઈ મેરી બારગાહ સે મહરૂમ ન જાએ.”

દુઆ કબૂલ ન હોને કી હિકમતે

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઈસ હિકાયત સે હમેં યેહ ભી મ-દની ફૂલ મિલે કે કબૂલિય્યતે દુઆ મેં ખ્વાહ કિતની હી તાખીર હો દિલ બરદાશ્તા નહીં હોના ચાહિયે, હમ તાખીર કી મસ્લહતેં નહીં જાનતે, યકીનન કબૂલિય્યતે દુઆ મેં તાખીર બલ્કે સિરે સે દુઆ કી કબૂલિય્યત કા ઈઝહાર ન હોના ભી હમારે હક મેં મુફીદ હોતા હૈ. મેરે આકા આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى کے વાલિદે ગિરામી રઈસુલ મુ-તકલિમીન હઝરતે મૌલાના નકી અલી ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى کے ફરમાન કા ખુલાસા હૈ : હિકમતે ઈલાહી, કે કભી તૂ બરાહે નાદાની કોઈ ચીઝ તલબ કરતા હૈ ઓર (વોહ عَزَّوَجَلَّ) બરાહે મેહરબાની તેરી દુઆ કબૂલ નહીં ફરમાતા ક્યૂંકે તૂ જો માંગે રહા હોતા હૈ વોહ અગર અતા કર દિયા જાએ તો તુઝે નુક્સાન પહોંચે. મ-સલન તૂ દૌલત માંગે ઓર તુઝે મિલ જાએ તો ઈમાન ખતરે મેં પડ જાએ, યા તૂ સિહહત માંગે ઓર ઉસ કા મિલના તેરી આખિરત કે લિયે નુક્સાન દેહ હો ઈસ લિયે વોહ તેરી દુઆ કબૂલ નહીં ફરમાતા. પારહ 2 સૂ-રતુલ બ-કરહ આયત નમ્બર 216 મેં ઈશાદિ હોતા હૈ :

عَسَىٰ أَنْ تُجِبُوا شَيْئًا وَهُوَ
شَرٌّ لَّكُمْ ط

તર-જ-મએ ક-ઝુલ ઈમાન : કરીબ હૈ કે કોઈ બાત તુમ્હેં પસન્દ આએ ઓર વોહ તુમ્હારે હક મેં બુરી હો.

યેહ ક્યૂં કહૂં મુઝ કો યેહ અતા હો યેહ અતા હો

વોહ દો, કે હમેશા મેરે ઘર ભર કા ભલા હો (ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

73 કિસ કે દર પર મેં જાહિંગા મોલા !

દુઆ કબૂલ હો યા ન હો માંગને મેં કોતાહી નહીં કરની યાહિયે અપને પરવર દગાર عَزَّوَجَلَّ કો પુકારતે રહના ભી બહુત બડી સઆદત ઔર હકીકત મેં ઈબાદત હૈ. ઈસ ઝિમ્ન મેં મઝીદ એક હિકાયત મુલા-હઝા હો : એક ઝઈફુલ ઉમ્ર બુઝુર્ગ એક નૌ જવાન કે સાથ હજ કરને ગએ, જૂં હી એહરામ બાંધ કર કહા : لَبَّيْكَ (યા'ની મેં તેરી બારગાહ મેં હાઝિર હૂં) ગૈબ સે આવાઝ આઈ : لَا لَبَّيْكَ (યા'ની તેરી હાઝિરી કબૂલ નહીં) નૌ જવાન હાજી ને ઉન સે કહા : ક્યા આપ ને યેહ જવાબ સુના ? બૂઢે હાજી ને ફરમાયા : જી હાં, મેં તો 70 સાલ સે યેહ જવાબ સુન રહા હૂં ! મેં હર બાર અઝ કરતા હૂં لَبَّيْكَ ઔર જવાબ આતા હૈ لَا لَبَّيْكَ : નૌ જવાન ને કહા : ફિર આપ ક્યૂં, આતે, સફર કી તકાલીફ ઉઠાતે ઔર ખુદ કો થકાતે હેં ? બૂઢે હાજી સાહિબ રો કર કહને લગે : ફિર મેં કિસ કે દરવાઝે પર જાહિં ? મુઝે ખ્વાહ રદ કિયા જાએ યા કબૂલ, મેં ને તો બસ યહીં આના હૈ, ઈસ દર કે સિવા મેરી કહીં પનાહ નહીં. ગૈબ સે આવાઝ આઈ : “જાઓ ! તુમ્હારી સારી હાઝિરિયાં કબૂલ હો ગઈ.”

(તફીરુલ્લિયાન ૧૦૭/૧૫૧)

વોહ સુનેં યા ન સુનેં ઉન કી બહર હાલ ખુશી

ان شاء الله ان اعمروا

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿74﴾ હજજા બિન યૂસુફ ઓર એક આ'રાબી

હજજા બિન યૂસુફ ને સપ્ત ગર્મિયોં કે મૌસિમ મેં દૌરાને સફરે હજ મકકએ મુકર્રમા ﷺ سے મદીનએ મુનવ્વરહ ﷺ જાતે હુએ રાહ મેં પડાવ કિયા, નાશતે કે વક્ત ખાદિમ સે કહા : કિસી મેહમાન કો ઢૂંડ લાઓ ! વોહ ગયા ઓર ઉસ ને પહાડ કી તરફ એક આ'રાબી (યા'ની દીહાતી, બદ્) કો સોયા હુવા દેખ કર પાઉં સે ઠોકર માર કર જગાયા ઓર કહા : તુમ કો ગવર્નર હજજા બિન યૂસુફ ને તલબ ફરમાયા હૈ. વોહ ઉઠ કર હજજા કે પાસ આયા. હજજા ને કહા : “મેરે સાથ ખાના ખા લો.” ઉસ ને કહા : મેં આપ સે બેહતર કરીમ કી દા'વત કબૂલ કર ચુકા હૂં.” પૂછા : “વોહ કૌન હૈ ?” જવાબ દિયા : “અલ્લાહ ﷻ, કે ઉસ ને મુઝે રોઝા રખને કી દા'વત દી ઓર મેં ને રખ લિયા. હજજા બોલા : એસી શદીદ ગરમી મેં રોઝા ? જવાબ દિયા : હાં કિયામત કી સપ્ત તરીન ગરમી સે બચને કે લિયે. હજજા ને કહા : અચ્છા તો અબ કલ રોઝા ન રખના ઓર મેરે સાથ ખાના ખા લેના. કહા ક્યા આપ કલ તક મેરે જીને કી ઝમાનત દે સકતે હૈં ? બોલા : “યેહ તો મેરે બસ મેં નહીં. કહા : તઅજજુબ હૈ કે આપ આખિરત કે મુઆ-મલે મેં બેબસ હોને કે બા વુજૂદ દુન્યા ત-લબી મેં લગે હુએ હૈં ! હજજા ને કહા : યેહ ખાના નિહાયત ઉમ્દા હૈ. જવાબ દિયા : ઇસે ન આપ ને ઉમ્દા કિયા હૈ ન હી તબ્બાખ (યા'ની બાવર્યા) ને, બલકે ઇસે સિહ્હત વ આફિયત બખ્શ હોને કી ખૂબી ને ઉમ્દા કિયા હૈ યા'ની જો મરીઝ હો ઉસ કો લઝ્ઝત

નહીં આતી મગર સિદ્દહત મન્દ કો યેહ ખૂબ ભાતા હૈ ઓર સિદ્દહત વ આફિયત દેને વાલી ઝાત રબ્બે કાએનાત **عَزَّوَجَلَّ** કી હૈ, લિહાઝા ઉસ કાદિરે મુત્લક **عَزَّوَجَلَّ** કી દા'વત પર રોઝા રખના ચાહિયે. (રફીકુલ મનાસિક, સ. 212)

કુછ નેકિયાં કમા લે જલ્દ આખિરત બના લે

કોઈ નહીં ભરોસા એ ભાઈ ! ઝિન્દગી કા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 195)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿75﴾ જિન કા હજ કબૂલ ન હુવા ઉન પર ભી કરમ હો ગયા

હઝરતે સય્યિદુના અલી બિન મુવફ્ફક **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَيْرُ** ફરમાતે હૈં : મેં ને 50 સે ઝાઈદ હજ કિયે, સિવાએ એક કે સબ કા સવાબ જનાબે રિસાલત મઆબ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**, ખુ-લફાએ અરૂબઆ (યા'ની ચાર ચાર) **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ** ઓર અપને વાલિદૈન કો ઈસાલ કિયા, અબ એક હજ બાકી થા (જિસ કા અભી તક ઈસાલે સવાબ ન કિયા થા), મેં ને મૈદાને અ-રફાત મેં મૌજૂદ લોગોં કો દેખા ઓર ઉન કી આવાઝેં સુનીં તો બારગાહે ખુદાવન્દી મેં અર્ઝ કી : યા અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** અગર ઈન લોગોં મેં કોઈ એસા શખ્સ હૈ જિસ કા હજ મકબૂલ નહીં હુવા તો મેં ને અપને હજ કા ઉસે ઈસાલે સવાબ કિયા. ફિર ઉસ રાત જબ મેં મુઝ્દલિફા મેં સોયા તો અલ્લાહુત્તવાબ **عَزَّوَجَلَّ** કા ખ્વાબ મેં દીદાર કિયા. અલ્લાહ તઆલા ને મુઝ સે ઈશાદિ ફરમાયા : એ અલી બિન મુવફ્ફક ! ક્યા તૂ મુઝ પર સખાવત કરતા હૈ ? મેં ને અ-રફાત મેં મૌજૂદ તમામ અફરાદ, ઈન કી તા'દાદ કે બરાબર

મઝીદ ઔર ઇન સે ભી દુગને લોગોં કી મઝ્ફિરત ફરમા દી હે ઔર ઇન મેં સે હર ફર્દ કી ઉસ કે અહલે ખાના ઔર પડોસિયોં કે હક મેં શફાઅત કબૂલ ફરમા લી હે. (روض الرياحين، ص ۱۲۸)

કોઈ હજ કા સબબ અબ બના દે મુઝ કો કા'બે કા જલ્વા દિખા દે

દીદે અ-રફાતો દીદે મિના કી

મેરે મૌલા તૂ ખૈરાત દે દે

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 678)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿76﴾ સફરે હજ કે બેહતરીન હમ-સફર

એક શખ્સ ને હઝરતે સય્યિદુના હાતિમે અસમ મુઝે હજ કા સફર દરપેશ હે, કોઈ એસા હમ-સફર બતાઈયે જિસ કી સોહબતે બા બ-ર-કત કા ફૈઝ લૂટતે હુએ મેં અલ્લાહ ﷻ કી બારગાહે બેકસ પનાહ મેં હાઝિર હો સફૂં.” ફરમાયા : “ઐ ભાઈ ! અગર તુમ હમ-નશીન યાહતે હો તો તિલાવતે કુરઆને મુબીન કી હમ-નશીની (યા'ની સોહબત) ઇખ્તિયાર કરો ઔર અગર સાથી યાહતે હો તો ફિરિશતોં કો અપના સાથી બના લો ઔર અગર દોસ્ત દરકાર હો તો અલ્લાહ ﷻ અપને દોસ્તોં કે દિલોં કા માલિક હૈ ઔર અગર તોશા (યા'ની ઝાદે સફર) યાહતે હો તો અલ્લાહ ﷻ પર યકીન સબ સે બેહતરીન તોશા હૈ ઔર કા'બતુલ્લાહ કો અપને સામને તસવ્વુર કરતે હુએ ખુશી સે ઉસ કા તવાફ કરો.” (رحل المؤمن ص ۱۳۵)

અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝ્ફિરત હો. أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

મો'જિઝા શક્કુલ કમર કા હે “મદીના” સે ઇયાં

“મહ” ને શક હો કર લિયા હે “દીન” કો આગોશ મેં

શે'ર કા મતલબ : અપના તખય્યુલ પેશ કરતે હુએ ઇસ શે'ર મેં
શાઈર ને નિહાયત ઉમ્દા બાત કહી હૈ, કે બતૌરે મો'જિઝા ચાંદ
કે જો દો ટુકડે હુએ હૈં ઇસ કા લફ્ઝે “મદીના” સે યૂં ઇઝહાર હો
રહા હૈ કે “મદીના” કા પહલા હર્ફ “મીમ” ઔર આખિરી હર્ફ
“હા” મિલા દેં તો “મહ” યા'ની ચાંદ હુવા ઔર “મહ” કે
દોનોં હુરફ મીમ, ઔર હા કે બીચ મેં લફ્ઝે “દીન” મૌજૂદ હૈ
જિસ સે લફ્ઝ “મદીના” બન ગયા ! ઔર યૂં ગોયા મદીના ને
“દીન” કો અપને દામન મેં લિયા હુવા હૈ !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

અબુબ અન્દાઝ મેં નફ્સ કી ગિરિફત

رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ મુર-તઈશ

ફરમાતે હૈં : “મેં ને બહુત સે હજ કિયે ઔર ઉન મેં સે અક્સર
સફરે હજ કિસી કિસ્મ કા ઝાદે રાહ લિયે બિગૈર કિયે. ફિર મુઝ
પર આશકાર (યા'ની ઝાહિર) હુવા કે ચેહ સબ તો મેરે નફ્સ કા
ધોકા થા ક્યૂંકે એક મર્તબા મેરી માં ને મુઝે પાની કા ઘડા ભર કર
લાને કા હુકમ દિયા તો મેરે નફ્સ પર ઉન કા હુકમ ગિરાં
(યા'ની બોઝ) ગુઝરા, યુનાન્યે મેં ને સમઝ લિયા કે સફરે હજ મેં
મેરે નફ્સ ને મેરી મુવા-ફકત ફકત અપની લઝ્ઝત કે લિયે કી
ઔર મુઝે ધોકે મેં રખા ક્યૂંકે અગર મેરા નફ્સ ફના હો ચુકા
હોતા તો આજ એક હક્કે શર-ઈ પૂરા કરના (યા'ની માં કી ઇતાઅત
કરના) ઇસે (યા'ની નફ્સ કો) બેહદ દુશ્વાર ક્યૂં મહસૂસ હોતા !”

(الرسالة الشريفة، ص ۱۳۵)

હુબ્બે જાહ કી લઝ્ઝત ઇબ્નાદત કી મશક્કત આસાન કર દેતી હૈ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! હમારે બુતુગાને દીન رَحْمَةُ اللهِ الْبُيِّنْ કેસી મ-દની સોચ રખતે ઔર કિસ કદર આજિઝી કે ખૂગર હોતે હૈં. બા'ઝોં કી આદત હોતી હૈ, કે વોહ આમ લોગોં સે તો ઝુક ઝુક કર મિલતે ઔર ઉન કે લિયે બિછ બિછ જાતે હૈં મગર વાલિદૈન, ભાઈ બહનોં ઔર બાલ બચ્ચોં કે સાથ ઉન કા રવચ્ચા જારિહાના, ગૈર અખ્લાકી ઔર બસા અવકાત સખ્ત દિલ આઝાર હોતા હૈ. ક્યૂં ? ઇસ લિયે કે અવામ મેં ઉમ્દા અખ્લાક કા મુઝા-હરા મક્બૂલિયતે આમ્મા કા બાઈસ બનતા હૈ જબ કે ઘર મેં હુસ્ને સુલૂક કરને સે ઇઝ્ઝતો શોહરત મિલને કી ખાસ ઉમ્મીદ નહીં હોતી ! ઇસ લિયે યેહ લોગ અવામ મેં ખૂબ મીઠે મીઠે બને રહતે હૈં ! ઇસી તરહ જો ઇસ્લામી ભાઈ બા'ઝ મુસ્તહબ કામોં કે લિયે બઢ ચઢ કર કુરબાનિયાં પેશ કરતે મગર ફરાઈઝ વ વાજિબાત કી અદાએગી મેં કોતાહિયાં બરતૂતે હૈં મ-સલન માં બાપ કી ઇતાઅત, બાલ બચ્ચોં કી શરીઅત કે મુતાબિક તરબિયત ઔર ખુદ અપને લિયે ફર્ઝ ઉલૂમ કે હુસૂલ મેં ગફલત સે કામ લેતે હૈં ઉન કે લિયે ભી ઇસ હિકાયત મેં ઇબ્રત કે નિહાયત અહમ મ-દની ફૂલ હૈં. હકીકત યેહ હૈ કે જિન નેક કામોં મેં “શોહરત મિલતી ઔર વાહ વાહ ! હોતી હૈ” વોહ દુશ્વાર હોને કે બા વુજૂદ બ આસાની સર અન્જામ પા જાતે હૈં ક્યૂંકે હુબ્બે જાહ (યા'ની શોહરત વ ઇઝ્ઝત કી ચાહત) કે સબબ મિલને વાલી લઝ્ઝત બડી સે બડી મશક્કત આસાન

કર દેતી હે. યાદ રખિયે ! “હુબ્બે જાહ” મેં હલાકત હી હલાકત હૈ. ઇબ્રત કે લિયે દો ફરામીને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મુલા-હઝા હોં : ﴿1﴾ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી તાઅત (યા'ની ઇબાદત) કો બન્દોં કી તરફ સે કી જાને વાલી તા'રીફ કી મહબ્બત સે મિલાને સે બચતે રહો, કહીં તુમ્હારે આ'માલ બરબાદ ન હો જાએ. (1067 حدیث 223 ص 1 فردوس الاخبار ج 1) ﴿2﴾ દો ભૂકે ભેડિયે બકરિયોં કે રેવડ મેં ઇતની તબાહી નહીં મચાતે જિતની તબાહી હુબ્બે માલ વ જાહ (યા'ની માલો દૌલત ઔર ઇઝ્જત વ શોહરત કી મહબ્બત) મુસલ્માન કે દીન મેં મચાતી હૈ. (2383 حدیث 166 ص 6 ترمذی ج 1)

હુબ્બે જાહ કે મુ-તઅલ્લિક અહમ તરીન મ-દની ફૂલ

“હુબ્બે જાહ” કે તઅલ્લુક સે એહયાઉલ ઉલૂમ કી જિલ્દ 3 સફહા 616 તા 617 કો સામને રખ કર કુછ મ-દની ફૂલ પેશે ખિદમત હૈં : “(હુબ્બે જાહ વ રિયા) નફસ કો હલાક કરને વાલે આખિરી ઉમૂર ઔર બાતિની મકો ફરેબ સે હૈ, ઇસ મેં ઉ-લમા, ઇબાદત ગુઝાર ઔર આખિરત કી મન્જિલ તૈ કરને વાલે લોગ મુખ્તલા કિયે જાતે હૈં, ઇસ તરહ, કે યેહ હઝરાત બસા અવકાત ખૂબ કોશિશેં કર કે ઇબાદાત બજા લાને, નફસાની ખ્વાહિશાત પર કાબૂ પાને બલ્કે શુબુહાત સે ભી ખુદ કો બચાને મેં કામ્યાબ હો જાતે હૈં, અપને આ'ઝા કો ઝાહિરી ગુનાહોં સે ભી બચા લેતે હૈં મગર અવામ કે સામને અપને નેક કામોં, દીની કારનામોં ઔર નેકી કી દા'વત આમ કરને કે લિયે કી જાને વાલી કાવિશોં જૈસે કે મેં ને યેહ કિયા, વોહ કિયા, વહાં બયાન થા, યહાં બયાન હૈ, બયાનાત (કરને યા ના'ત પઢને) કે લિયે ઇતની ઇતની તારીખેં “બુક” હૈં, મ-દની મશ્વરે મેં રાત ઇતને બજ ગએ

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જબલે હિદુદ

મેહરાબે નબવી

મિખરે રસૂલ

और आराम न मिलने की थकन है इसी लिये आवाज़ बैठी
 हुँ। म-दनी काँड़िले में सफ़र है, एतने एतने म-दनी काँड़िलों
 में या म-दनी कामों के लिये कुलां कुलां शहरों, मुल्कों का सफ़र कर
 चुका हूँ वगैरा वगैरा के एजहार के ज़रीअे अपने नफ़्स की
 राहत के तलब गार छोते हैं, अपना एल्मो अमल ज़ाहिर कर के
 मज्लूक के यहाँ मकबूलिय्यत और एन की तरफ़ से होने वाली
 अपनी ता'ज़ीमो तौकीर, वाह वाह और एज़्ज़त की वज़्ज़त
 हासिल करते हैं, जब मकबूलिय्यत व शोहरत मिलने लगती है
 तो उस का नफ़्स याहता है के एल्मो अमल लोगों पर ज़ियादा
 से ज़ियादा ज़ाहिर होना चाहिये ताके और भी एज़्ज़त बढे
 लिहाज़ा वोह अपनी नेकियों, एल्मी सलाहिय्यतों के तअद्लुक
 से मज्लूक की एतिलाअ के मज़ीद रास्ते तलाश करता है और
ખાલિક کے جاننے પર, કે મેરા રબ **کَرَّمَ** મેરે આ'માલ سے
 બા ખબર है और मुझे अज्ज देने वाला है कनाअत नहीं करता
 बल्के इस बात पर ખુश होता है के लोग इस की **વાહ વાહ** और
તા'રીફ करें और **ખાલિક** کے तरफ़ से हासिल होने वाली
 ता'रीफ़ पर कनाअत नहीं करता, नफ़्स येह बात बखूबी जानता
 है के लोगों को जब इस बात का एल्म होगा के कुलां बन्दा
 नफ़्सानी ज्वाहिशत का तारिक है, शुबुहात से बयता है, राहे
 ખુદા में ખૂબ પૈસે ખર્ચ करता है, ઇબાદાત में સપ્ત મશક્કત
 બરદાશત કરતા है ખૌફે ખુદા और ઇશ્કે મુસ્તફા में ખૂબ આહો
 ઝારી કરતા और આંસૂ બહાતા है, મ-દની કામોં કી ખૂબ ધૂમેં
 મચાતા है, लोगों की ईस्वाह के लिये बहुत દિલ જલાતા है,
 ખૂબ મ-દની કાંડિલોં મેં સફર કરતા કરાતા है, ઝબાન, આંખ
 और પેટ का कुँहले मदीना लगाता है, रोजाना ईजाने सुन्नत के

મસ્જિદે ખૈફ

મસ્જિદે જિન્ન

મસ્જિદે જિઇરાના

મસ્જિદે નિન્ગહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈખાન

'तने 'तने दर्स देता है, मद्र-सतुल मदीना (बालिगान), सदाअे
 मदीना, अलाका'ई दौरा बराअे नेकी की दा'वत का बडा ही
 पाबन्द है तो उन (लोगों) की आबानों पर 'स (बन्दे) की ખૂબ
 ता'रीफ़ ज़ारी होगी, वोह 'से 'ज़ूततो अेहतिराम की निगाह
 से देभेंगे, 'स की मुलाकात और ज़ियारत को अपने लिये
 बा'ईसे सआदत और सरमायअे आभिरत समज़ेंगे, हुसूले
 ब-र-क़त के लिये मक़ान या दुकान पर "दो कदम" रभने यल
 कर हुआ इरमा देने, याय पीने, दा'वते तआम कबूल करने की
 निहायत लज़ज़त के साथ दर-प्वास्ते करेंगे, 'स की राय पर
 यलने में दो ज़हां की बला'ई तसव्वुर करेंगे, 'से ज़हां देभेंगे
 बिदमत करेंगे और सलाम पेश करेंगे 'स का जूटा पाने पीने
 की हिर्स करेंगे, 'स का तोहफ़ा या 'स के हाथ से मस की हु'ई
 यीज़ पाने में अेक दूसरे पर सभक़त करेंगे, 'स की दी हु'ई यीज़
 यूमेंगे, 'स के हाथ पा'ई के बोसे लेंगे, अेहतिरामन "हज़रत !
 हुज़ूर ! या सय्यिदी !" वगैरा अल्काब के साथ आशिआना
 अन्दाज़ और आहिस्ता आवाज़ में बात करेंगे, हाथ जोड कर
 सर लुका कर हुआओं की 'व्तिज़ाअें करेंगे, मज़लिस में 'स की
 आमद पर ता'ज़ीमन ખડे हो ज़ाअेंगे, 'से अदब की जगह
 बिकाअेंगे, 'स के आगे हाथ बांध कर ખડे होंगे, 'स से पदले
 पाना शुद्ध नहीं करेंगे, आज़िज़ाना अन्दाज़ में तोहफ़े और
 नज़राने पेश करेंगे. तवाज़ोअ करते हुअे 'स के सामने अपने
 आप को छोटा (म-सलन आदिम व गुलाम) ज़ाहिर करेंगे, ખरीदो
 इरोप्त और मुआ-मलात में 'स से मुरव्वत बरतेंगे, 'स को
 यीज़ें उम्दा क्वालिटी की और वोह बी सस्ती या मुफ़्त देंगे.
 'स के कामों में 'स की 'ज़ूत करते हुअे लुक ज़ाअेंगे. लोगों के

ઇસ તરહ કે અકીદત ભરે અન્દાઝ સે નફસ કો બહુત ઝિયાદા લઝઝત હાસિલ હોતી હૈ ઓર યેહ વોહ લઝઝત હૈ જો તમામ ખ્વાહિશાત પર ગાલિબ હૈ, ઇસ તરહ કી અકીદત મન્દિયોં કી લઝઝતોં કે સબબ ગુનાહોં કા છોડના ઉસે મા'મૂલી બાત મા'લૂમ હોતી હૈ ક્યૂંકે “હુબ્બે જાહ” કે મરીઝ કો નફસ ગુનાહ કરવાને કે બજાએ ઉલટા સમજાતા હૈ કે દેખ ગુનાહ કરેગા તો અકીદત મન્દ આંખેં ફેર લેંગે ! લિહાઝા નફસ કે તઆવુન સે મો'તકિદીન મેં અપના વકાર બર કરાર રખને કે જઝબે કે સબબ ઇબાદત પર ઇસ્તિકામત કી શિદ્દત ઉસ કો નરમી વ આસાની મહસૂસ હોતી હૈ ક્યૂંકે વોહ બાતિની તૌર પર લઝઝતોં કી લઝઝત ઓર તમામ શહ્વતોં (યા'ની ખ્વાહિશાત) સે બડી શહ્વત (યા'ની અવામ કી અકીદત સે હાસિલ હોને વાલી લઝઝત) કા ઇદરાક (યા'ની પહચાન) કર લેતા હૈ, વોહ ઇસ ખુશ ફહ્મી મેં પડ જાતા હૈ કે મેરી ઝિન્દગી અલ્લાહ તઆલા કે લિયે ઓર ઉસ કી મરઝી કે મુતાબિક ગુઝર રહી હૈ, હાલાંકે ઉસ કી ઝિન્દગી ઉસ પોશીદા (હુબ્બે જાહ યા'ની અપની વાહ વાહ ચાહને વાલી ઘુપી) ખ્વાહિશ કે તહ્ત ગુઝરતી હૈ જિસ કે ઇદરાક (યા'ની સમજને) સે નિહાયત મઝબૂત અક્લેં ભી આજિઝ વ બેબસ હૈં, વોહ ઇબાદતે ખુદાવન્દી મેં અપને આપ કો મુખ્લિસ ઓર ખુદ કો અલ્લાહ તઆલા કે મહારિમ (હરામ કર્દા મુઆ-મલાત) સે ઇજતિનાબ (યા'ની પરહેઝ) કરને વાલા સમઝ બૈઠતા હૈ ! હાલાં કે ઐસા નહીં, બલ્કે વોહ તો બન્દોં કે સામને ઝૈબો ઝીનત ઓર તસન્નોઅ (યા'ની બનાવટ) કે ઝરીએ ખૂબ લઝઝતેં પા રહા હૈ, ઉસે જો ઇઝઝત વ શોહરત મિલ રહી હૈ ઉસ પર બડા ખુશ હૈ. ઇસ તરહ ઇબાદતોં ઓર નેક

કામોં કા સવાબ ઝાએઅ હો જાતા હૈ ઔર ઉસ કા નામ મુનાફિકોં
કી ફેહરિસ્ત મેં લિખા જાતા હૈ ઔર વોહ નાદાન યેહ સમઝ રહા
હોતા હૈ કે ઉસે અલ્લાહ ﷻ કા કુર્બ હાસિલ હૈ !

મેરા હર અમલ બસ તેરે વાસિતે હો

કર ઈખ્લાસ એસા અતા યા ઈલાહી

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 78)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

અપને મુંહ મિયા મિઠ્ઠૂ બનને વાલે

હાજિયોં કે લિયે મ-દની ફૂલ

બા'ઝ માલદાર બાર બાર હજ વ ઉમ્રહ કો જાતે, ઈસ
કી ગિનતી ખૂબ યાદ રખતે, બારહા બિગૈર ઝરૂરત બે પૂછે
લોગોં કો અપને હજ વ ઉમ્રહ કી તા'દાદ બતાતે ઔર સફરે
મદીના કે “કારનામે” સુનાતે હૈં, ઈન કો એહસાસ તક નહીં
હોતા કે કહીં રિયાકારી કી તબાહકારી મેં ન જા પરે. હતીમ
શરીફ કા દાખિલા ભી હાલાંકે એન કા'બએ મુશરફા હી કા
દાખિલા હૈ જો હર એક કો નસીબ હો સકતા હૈ મગર ઈસ કા
તઝકિરા કોઈ નહીં કરતા ઔર અગર કિસી કો દરવાઝએ કા'બા
કે અન્દર દાખિલા યા કિસી મુલક કે સર-બરાહ કે સાથ સુનહરી
જાલિયોં કે અન્દર હાઝિરી કી સઆદત મિલ જાએ તો અપને
મુંહ સે અપને ફઝાઈલ બયાન કરતે નહીં થકતા. ઈસી તરહ
બા'ઝ લોગ અપને ફઝાઈલ ઈસ તરહ બયાન કરતે ભી સુનાઈ
દેતે હૈં કે સાહિબ ! વહાં તો હમ ને જો માંગા વોહ મિલા, હર
તમન્ના પૂરી હુઈ, ફૂલાં કી મુલાકાત કી ખ્વાહિશ હુઈ થોડી હી
દેર મેં મિલ ગએ વગૈરા. ઈસ તરહ અપને મુંહ “મિયાં મિઠ્ઠૂ”

બન કર યેહ લોગ સમજતે હોંગે કે હમારા વકાર બુલન્દ હોગા
 હાલાંકે એસા હોના ઝરૂરી નહીં, હો સકતા હૈ બા'ઝ લોગ ઈસ
 કા મતલબ યેહ ભી લેતે હોં, કે “યેહ હાજી સાહિબ” મકામાતે
 મુકદ્દસા કી અ-ઝમત કે બયાન કે સાથ સાથ અપની “કરામત”
 ભી સુના રહે હૈં ! હાં બતૌરે તહ્દીસે ને'મત યા દૂસરોં કો
 રગબત દિલાને કી નિયત સે અપને ઊપર હોને વાલે ઈન્આમાતે
 ઈલાહિય્હ કે તઝકિરે મેં હરજ નહીં. બહર હાલ હર એક કો
 અપની નિયત પર ગૌર કર લેના ઝરૂરી હૈ કે મૈં ફુલાં બાત ક્યૂં
 કહને લગા હૂં. અગર બતાને મેં આખિરત કી ભલાઈ કા પહલૂ હૈ તો
 બોલે વરના ચુપ રહે. **ફરમાને મુસ્તફા** صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હૈ :
 “જો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઔર કિયામત પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસે યાહિયે કે
 ભલાઈ કી બાત કરે યા ખામોશ રહે.” (بخاری ج ۴ ص ۱۰۵ حدیث ۶۰۱۸)

કયા અપને હજ વ ઉમ્મિહ કી તા'દાદ બયાન કરના ગુનાહ હૈ ?

अपने उज व उमरे की ता'दाद बयान करना हर सूरत में गुनाह नहीं, उद्दीसे पाक में है : **أَتَمَّا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ** या'नी आ'माल का दारोमदार नियतों पर है. (क़ुरान ४: १०७) अगर कोई तद्दीसे ने'मत (या'नी अपने उपर ने'मते धलाही की ખબर देने) के लिये अपने उज की ता'दाद बयान करे तो हरज नहीं मगर धल्मे दीन और सोडबते अખ्यार की कमी के बाधस झी जमाना धस्लाहे नियत बेहद दुश्वार और रियाकारी का ખतरा शदीद. ફર્ઝ કીજિયે ! આપ ને બિગૈર પૂછે કિસી કો બતા દિયા કે “મैं ને દો હજ કિયે હैं.” ઈસ પર અગર વોહ પૂછ બૈઠે કે જનાબ ! મુઝે બતાને કી ઝરૂરત કેસે પેશ આઈ ? અબ અગર

આપ ને ઘબરા કર કહ દિયા કે તહ્દીસે ને'મત (અલ્લાહ ﷻ) કી ને'મત કા ચરચા કરને) કે લિયે અર્ઝ કિયા હૈ. ઈસ પર હો સકતા હૈ કે સાઈલ ખામોશ હો જાએ, મગર ગૌર ફરમા લીજિયે ! કયા યેહ કહતે વક્ત, કે “મૈં ને દો હજ કિયે હૈં” વાકેઈ આપ કે દિલ મેં તહ્દીસે ને'મત યા'ની અલ્લાહ ﷻ કી ને'મત કા ચરચા કરને કી નિચ્ચત થી ? અગર થી ફિર તો ઠીક વરના ઝૂટ કે ગુનાહ કા વબાલ સર પર પડા ઔર “દિલ મેં કુછ ઝબાન પર કુછ” કી વજહ સે નિફાક ઔર બતાતે વક્ત અગર ﷻ દિલ મેં રિયા ઔર દિખાવે કા ઈરાદા થા તો રિયાકારાના અમલ કો તહ્દીસે ને'મત મેં ખપાને કી “રિયાકારી દર રિયાકારી” કા ઈલ્લામ મઝીદ બર આં. મ-દની ઇત્તિજા હૈ કે ઝબાન પર કુફલે મદીના લગાને કી કોશિશ કીજિયે કે ઝબાન કી બ ઝાહિર મા'મૂલી નઝર આને વાલી લગ્ગિશ ભી જહન્નમ મેં ઝોક સકતી હૈ !

દો હજ ઝાએઝ કર દિયે

મશહૂર મુહદિસ હઝરતે સય્યિદુના સુફ્યાન સૌરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ કહીં મદ્દુઝી થે મેઝબાન ને અપને ખાદિમ સે કહા : ઉન બરતનોં મેં ખાના ખિલાઓ જો મૈં દૂસરી બાર કે હજ મેં લાયા હું, સય્યિદુના સુફ્યાન સૌરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ ને સુન કર ફરમાયા : મિસ્કીન ! તૂ ને એક જુમ્લે મેં દો હજ ઝાએઝ કર દિયે !

(અહસનુલ વિઆ-ઈ લિ આદાબિદુઆઝ, સ. 157)

અતા કર દે ઇબ્લાસ કી મુઝ કો ને'મત

ન નઝદીક આએ રિયા યા ઇલાહી

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 157)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

नेकियां छुपाओ

बे ज़रूरत अपने उज व उम्र की ता'दाद, तिलावत कर्दा कुरआने पाक और दुइदे पाक और दीगर अवराद पढने की गिनती बताने वालों के लिये लम्हअे इकिथ्या है. (छप्वास के मु-तलाशी दा'वते ईस्लामी के ईशाअती ईदारे मक-त-अतुल मदीना का ज़री कर्दा बयान का ऑडियो केसिट “नेकियां छुपाओ” हासिल कर के सुनिये) बिला हाजत अपने आप को हाज, कारी, हाकिम कहने लिखने वाले भी गौर करें के वोह उज या इन्ने किराअत या हिक्मे कुरआने पाक से मुशरर्फ़ होने का ब बांगे दुहुल अे'लान कर के क्या लेना याह रहे हैं? हां, लोग अपनी मरज़ी से अैसों को हाज साहिब, कारी साहिब या हाकिम साहिब कहें तो ईस में कोई मुज़ा-यका नहीं. अलबत्ता बुरुर्गों के उज की ता'दाद का मुआ-मला भी ईसी तरह है के या तो ईन के जुदाम ने ईन को रिवायत किया होगा या तह्दीसे ने'मत के लिये ब ज़बाने जुद ईशादि इरमाया होगा. सरापा छप्वास बन्दों का मन्शा हरगिज नेकनामी या अपनी पारसाई का सिक्का जमाना नहीं होता. यहां येह भी अर्ज़ करता यलूं के अगर कोई हाज अपने उज वगैरा की ता'दाद बताअे भी तो हमें उसे रियाकार कहने की ईजाजत नहीं क्यूंके हिलों का हाल रब्बे लुल जलाल जानता है, हम पर लाज़िम है के हुस्ने ज़न से काम लें.

77 अेक बुर्ग का शैतान से मुका-लमा

किसी बुर्ग ने उज के रोज अ-रफ़ात शरीफ़ के मैदान में शैतान को ब शक़्ले ईन्सान ईस हाल में देखा के वोह निहायत

કમઝોર વ ઝર્દ રૂ હૈ, ઉસ કી પીઠ ટૂટી હુઈ હૈ ઓર રો રહા હૈ. બુઝુર્ગ કે પૂછને પર ઉસ ને અપને રોને કા સબબ કુછ યૂં બતાયા કે ચૂંકે યહાં અલ્લાહ ﷻ કી રિઝા કે લિયે હાજી ઇકદ્દે હુએ હૈં, લિહાઝા અલ્લાહ ﷻ ઇન કો રુસ્વા નહીં કરેગા, મુઝે યેહ ડર હૈ કે કહીં સારે હી બખ્શ ન દિયે જાએ ! અપની કમઝોરી કા સબબ ઉસ ને રાહે ખુદા કે મુસાફિરોં કે ઘોડોં કા હન-હનાના બતાયા ઓર બસદ અફસોસ કહા કે અગર યેહ સુવાર (યા'ની રાહે ખુદા કે મુસાફિર) મેરી પસન્દ કે (યા'ની ગફલતોં ઓર ગુનાહોં ભરે) રાસ્તોં પર હોતે તો બહુત ખૂબ થા. ઝર્દ રૂઈ યા'ની ચેહરા પીલા પડ જાને કા સબબ ઉસ ને ઇબાદત પર લોગોં કા એક દૂસરે કી મદદ કરના કરાર દિયા. ઉન બુઝુર્ગ ને જબ યેહ પૂછા કે તેરી કમર ક્યૂં ટૂટી હુઈ હૈ ? તો બોલા : બન્દા જબ અલ્લાહ ﷻ સે દુઆ કરતા હૈ “ યા અલ્લાહ ! મેરા ખાતિમા બિલખૈર ફરમા” તો મુઝે સખ્ત સદમા હોતા હૈ ઓર મેરી ખ્વાહિશ હોતી હૈ કે યેહ અપને નેક અમલ કો “કુછ” (યા'ની બડા કારનામા) સમઝે, ઇસ પર ખૂબ ઇતરાએ ઓર ફૂલે તાકે બરબાદ હો, મુઝે ઇસ બાત કા ખોફ આતા હૈ કે કહીં ઇસ કો યેહ સમઝ ન આ જાએ કે અપને અમલ પર ઇતરાના નહીં ચાહિયે બલ્કે સિર્ફ વ સિર્ફ અલ્લાહ ﷻ કી રહમત પર નઝર રખતે હુએ આજિઝી ઇખ્તિયાર કરની ચાહિયે. (احياء العلوم ج ۱ ص ۳۲۲ ملخصاً)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿78﴾ બુલન્દી ચાહને વાલે કી રુસ્વાઈ

એક બુઝુર્ગ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : મેં ને મક્કએ

મુકર્રમા رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا में सज़ा और मर्वह के दरमियान એક બચ્ચર સુવાર દેખા, કુછ ગુલામ “હટ જાઓ ! હટ જાઓ !!” કી આવાઝે લગા કર ઉસ કે સામને સે લોગોં કો હટા રહે થે. કુછ અર્સે બા’દ મુઝે વોહી શખ્સ બગદાદ મેં લમ્બે બાલ, નંગે પાઉં ઓર હસરત ઝદા નઝર આયા, મેં ને હૈરત સે પૂછા : “અલ્લાહ ેزَجَلُّ ને તેરે સાથ કયા મુઆ-મલા ફરમાયા ?” જવાબ દિયા : મેં ને ઐસી જગહ (યા’ની મક્કએ પાક મેં) “બુલન્દી” (બડાઈ) યાહી જહાં લોગ “આજિઝી” કરતે હૈં તો અલ્લાહ ેزَجَلُّ ને મુઝે ઐસી જગહ રુસ્વા કર દિયા જહાં લોગ બુલન્દી પાતે હૈં.

(الزواجر عن اقتراف الكبائر ج ١ ص ١٦٤)

વોહી સર બર-સરે મહશર બુલન્દી પાએગા જો સર
યહાં દુન્યા મેં ઈન કે આસ્તાને પર ઝુકા હોગા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 187)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿79﴾ હજ કી ખ્વાહિશ થી મગર પલ્લે ઝર ન થા

હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ ેزِيْر ને એક બાર અપને ગુલામ મુઝાહિમ સે ફરમાયા : મેરી હજ કી ખ્વાહિશ હૈ, કયા તુમ્હારે પાસ કુછ રકમ હૈ ? અઝ કી દસ દીનાર સે કુછ ઝાઈદ હૈં. ફરમાયા : ઈતની સી રકમ મેં હજ ક્યૂંકર હો સકતા હૈ ! કુછ હી દિન ગુઝરે થે કે મુઝાહિમ ને અઝ કી : યા અમીરલ મુઅમિનીન ! તય્યારી કીજિયે, હમેં બનૂ મરવાન કે માલ સે 17 હઝાર દીનાર (સોને કી અશરફિયાં) મિલ ગએ હૈં. ફરમાયા : ઈન કો બૈતુલ માલ મેં જમ્અ કરવા દો,

અગર યેહ હલાલ કે હૈં તો હમ બ કદરે ઝરૂરત લે ચુકે હૈં
 ઔર અગર હરામ કે હૈં તો હમ નહીં ચાહિએ. મુઝાહિમ કા
 બયાન હે કે જબ અમીરુલ મુઅમિનીન ને દેખા કે યેહ બાત મુઝ
 પર ગિરાં (ના ગવાર) ગુઝરી હૈ તો ફરમાયા : દેખો મુઝાહિમ !
 જો કામ મેં અલ્લાહ ﷻ કે લિયે કિયા કરું ઉસે ગિરાં (બોઝ) ન
 સમઝા કરો, મેરા નફસ તરક્કી પસન્દ ઔર ખૂબ સે ખૂબતર
 કા મુશ્તાક (તલબ ગાર) હૈ, જબ ભી ઇસે કોઈ મર્તબા મિલા
 ઇસ ને ફૌરન ઉસ સે બુલન્દ તર મર્તબે કે હુસૂલ કી કોશિશ
 શુરૂઅ કર દી, દુન્યાવી મનાસિબ (યા'ની ઓહદોં) મેં સે બુલન્દ
 તર મન્સબ (યા'ની ઓહદા) ખિલાફત હૈ જો મેરે નફસ કો હાસિલ
 હો ચુકા હૈ, અબ યેહ સિર્ફ ઔર સિર્ફ જન્નત કા મુશ્તાક હૈ.
 (سیرت عمر بن عبد العزيز لابن عبد الحميد ص ۵۳) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો
 ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

આખિરી ઉમ્મ હે ક્યા રોનકે દુન્યા દેખું

અબ ફકત એક હી ધુન હૈ કે મદીના દેખું

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَى مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! ઇસ હિકાયત મેં ઉન લોગોં
 કે લિયે દર્સે ઇબ્રત હૈ જો રિશવત, સૂદ, જૂએ, તિજારત મેં ધોકા
 ઔર ઝૂટ જૈસે ના જાઈઝ ઝરાએઅ સે દૌલત ઇકઢી કરતે હૈં ઔર
 ઉસી મેં સે હજ કર કે સમઝતે હૈં કે હમ ને બહુત બડી કામ્યાબી
 હાસિલ કર લી હૈ. ખબરદાર ! યેહ કામ્યાબી નહીં બલ્કે “ચોરી
 ઔર સીના ઝોરી” વાલા મુઆ-મલા હૈ ઔર ઇસ કા અન્જામ

બહુત ભયાનક હૈ. હદીસ શરીફ મેં હૈ : જો માલે હરામ લે કર હજ કો જાતા હૈ જબ લબ્બૈક કહતા હૈ, તો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ શખ્સ સે ઈશાદિ ફરમાતા હૈ : ન તેરી લબ્બૈક કબૂલ, ન ખિદમત પઝીર (યા'ની મન્જૂર) ઔર તેરા હજ તેરે મુંહ પર મરદૂદ હૈ, યહાં તક કે તૂં યેહ માલે હરામ, કે તેરે કબ્જે મેં હૈ ઉસ કે મુસ્તહિક્કાં કો વાપસ દે.

(التذكرة في الوعظ لابن جوزى ص ١٢٤)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿80﴾ હર દિલ અઝીઝ ખલીફા

મકબૂલિયત ઔર હર દિલ અઝીઝી ભી એક બહુત બડા એ'ઝાઝ હૈ, હુસ્ને અપ્લાક ઔર અદ્દલો ઇન્સાફ કી બદૌલત અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સયિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْعَزِيز કો યેહ હાસિલ થા, યુનાન્યે આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى એક બાર હજ કો મૌસિમે બહાર મેં જબ મૈદાને અ-રફાત પહોંચે તો લોગોં કી તવજજોહ કા મર્કઝ બન ગયે. હઝરતે સયિદુના સુહૈલ બિન અબી સાલેહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ભી ઉસ હુજૂમ મેં મૌજૂદ થે, ઇન્હોં ને અપને વાલિદે મોહતરમ સે અર્ઝ કી : વલ્લાહ ! મેરે ખયાલ મેં અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْعَزِيز સે મહબ્બત ફરમાતા હૈ, વાલિદ સાહિબ ને ઇસ કી દલીલ પૂછી તો કહા : લોગોં કે દિલોં મેં ઇન કી ખૂબ ઇઝ્ઝત હૈ. ફિર યેહ હદીસે પાક બયાન કી કે ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હૈ : અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ જબ કિસી બન્દે સે મહબ્બત કરતા હૈ તો જિબ્રિલ (عليه السلام) સે ફરમાતા હૈ કે મૈં ફુલાં સે મહબ્બત કરતા હૂં તુમ ભી ઉસ સે મહબ્બત કરો યુનાન્યે (હઝરતે)

જિબ્રઈલ (عَلَيْهِ السَّلَام) ઉસ સે મહબ્બત કરતે હૈં, ફિર આસ્માન વાલોં મેં નિદા દેતે (યા'ની એ'લાન કરતે) હૈં કે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કુલાં સે મહબ્બત રખતા હૈ તુમ લોગ ભી ઉસ સે મહબ્બત કરો, યુનાન્હે આસ્માન વાલે ઉસ સે મહબ્બત કરને લગતે હૈં, ઇસ કે બા'દ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ કો દુન્યા મેં મકબૂલે આમ બના દેતા હૈ. (تاریخ دمشق ج ٤٠ ص ١٤٠) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

વોહ, કે ઇસ દર કા હુવા ખલ્કે ખુદા ઉસ કી હુઈ

વોહ, કે ઇસ દર સે ફિરા અલ્લાહ ઉસ સે ફિર ગયા

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❦ 81 ❧ બુરકઅ પોશ આ'રાબિય્યા

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ 397 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “પર્દે કે બારે મેં સુવાલ જવાબ” સફહા 339 તા 341 પર હૈ : હઝરતે સય્યિદુના સુલૈમાન બિન યસાર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَفَّار ઇન્તિહાઈ મુતકી વ પરહેઝ ગાર, બેહદ ખૂબરૂ ઔર હસીન નૌ જવાન થે. સફરે હજ કે દૌરાન મકામે અબ્વાઅ પર એક બાર અપને ખૈમે (CAMP) મેં તન્હા તશરીફ ફરમા થે. આપ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَفَّAR કા રફીકે સફર ખાને કા ઇન્તિઝામ કરને કે લિયે ગયા હુવા થા. નાગાહ એક બુરકઅ પોશ આ'રાબિય્યા (યા'ની અરબ કી દીહાતી ઔરત) ખૈમે મેં દાખિલ હુઈ ઔર ઉસ ને ચેહરે સે નિકાબ ઉઠા દિયા ! ઉસ કા હુસ્ન બહુત ઝિયાદા ફિતના બરપા કર રહા થા ! કહને લગી :

મુઝે “કુછ” દીજિયે. આપ ﷺ સમઝે શાયદ રોટી માંગ રહી હૈ. કહને લગી : મੈં વોહ ચાહતી હૂં જો બીવી અપને શોહર સે ચાહતી હૈ. આપ ﷺ ને ખોફે ખુદા સે લરઝતે હુએ ફરમાયા : “તુઝે મેરે પાસ શૈતાન ને ભેજા હૈ.” ઇતના ફરમાને કે બા'દ અપના સરે મુબારક ઘુટનોં મેં રખ કર બ આવાઝે બુલન્દ રોને લગે. યેહ મન્ઝર દેખ કર બુરકઅ પોશ આ'રાબિયા ઘબરા કર તેઝ તેઝ કદમ ઉઠાએ ખૈમે સે બાહર નિકલ ગઈ. જબ રફીક (સાથી) આયા ઔર દેખા કે રો રો કર આપ ﷺ ને આંખેં સુજા દીં ઔર ગલા બિઠા દિયા હૈ, તો ઉસ ને સબબે ગિર્યા (યા'ની રોને કા સબબ) દરયાફત કિયા, આપ ﷺ ને અવ્વલન ટાલમ ટોલ સે કામ લિયા મગર ઉસ કે પૈહમ ઇસરાર પર હકીકત કા ઇઝહાર કર દિયા તો વોહ ભી ફૂટ ફૂટ કર રોને લગા. ફરમાયા : તુમ ક્યૂં રોતે હો ? અર્ઝ કી : મુઝે તો ઝિયાદા રોના ચાહિયે ક્યૂંકે અગર આપ કી જગહ મેં હોતા તો શાયદ સબ્ર ન કર સકતા (યા'ની હો સકતા હૈ ગુનાહ મેં પડ જાતા). દોનોં હઝરાત ﷺ રોતે રહે યહાં તક કે મક્કએ મુકર્મા ﷺ મેં હાઝિર હો ગએ. તવાફ વ સઈ વગૈરા સે ફારિગ હોને કે બા'દ હઝરતે સય્યિદુના સુલૈમાન બિન યસાર ﷺ હ-જરે અસ્વદ કે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ચાદર સે ઘુટનોં કે ગિર્દ ઘેરા બાંધ કર બૈઠ ગએ. ઇતને મેં ઊંઘ આ ગઈ ઔર આલમે ખ્વાબ મેં પહોંચ ગએ, એક હુસ્નો જમાલ કે પૈકર, મુઅત્તર મુઅત્તર ખુશ લિબાસ, દરાઝ કદ બુઝુર્ગ નઝર આએ, હઝરતે સય્યિદુના સુલૈમાન બિન યસાર ﷺ ને પૂછા : આપ કૌન હૈં ? જવાબ દિયા : મੈં

(અલ્લાહ ેઝ્ઝંજલ કા નબી) યૂસુફ હું. અઝ કી : યા નબિય્યલ્લાહ !
 સુલૈમા કે સાથ આપ કા વાકિઆ અજબ
 હૈ. ફરમાયા : મકામે અવ્વાઅ પર આ'રાબિય્યા કે સાથ હોને
 વાલા આપ કા વાકિઆ અજબ તર (યા'ની ઝિયાદા અજબ) હૈ.
 (اٰخِيَةُ الْعُلُوْم ج ۳ ص ۱۳۰ مُلَخَّصًا) અલ્લાહ ેઝ્ઝંજલ કી ઉન પર રહમત
 હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

દેખા આપ ને ! હજ કે મુબારક સફર મેં શૈતાન કિસ
 તરહ હાજિયોં કો ગુનાહોં મેં ફંસાને કી તરકીબેં કરતા હૈ મગર
 કુરબાન જાઈયે આશિકાને રસૂલ કે પાકીઝા કિરદાર પર, કે
 શૈતાન કે હર વાર કો નાકામ બનાતે ચલે જાતે હૈં જૈસા કે હઝરતે
 સયિદુના સુલૈમાન બિન યસાર رَحْمَةُ اللهِ الْغَفَّار ને ખુદ ચલ કર
 આને વાલી બુરકઅ પોશ આ'રાબિય્યા કો દુકરા દિયા બલકે
 ખોફે ખુદા સે રોના ધોના મયા દિયા, જિસ કે નતીજે મેં હઝરતે
 સયિદુના યૂસુફ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ને પ્વાબ મેં તશરીફ લા
 કર આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْهِ કી હૌસલા અફઝાઈ ફરમાઈ. બહર
 હાલ દુન્યા વ આખિરત કી ભલાઈ ઈસી મેં હૈ કે જિન્સે મુખાલિફ
 (યા'ની મદ્દ કા ઔરત ઔર ઔરત કા મદ્દ) લાખ દિલ લુભાએ
 ઔર ગુનાહ પર ઉક્સાએ મગર ઈન્સાન કો ચાહિયે કે હરગિઝ
 શૈતાન કે દામે તઝવીર (યા'ની ધોકે) મેં ન આએ, હર સૂરત મેં
 ઉસ કે ચુંગલ સે ખુદ કો બચાએ ઔર ખૂબ અજરો સવાબ કમાએ.

આખિરી ઉમ્મ હૈ ક્યા રૌનકે દુન્યા દેખું

અબ ફકત એક હી ધુન હૈ કે મદીના દેખું

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَى مُحَمَّد

82 બ કસરત રોને વાલા હાજી

હઝરતે સય્યિદુના મુખવ્વલ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْه ફરમાતે હેં :

હઝરતે સય્યિદુના બુહૈમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي ને મુઝ સે ફરમાયા : મેરા હજ કા ઇરાદા હૈ કિસી કો મેરા રફીકે સફર બના દીજિયે. યુનાન્યે મેં ને અપને એક પડોસી કો ઉન કે સાથ સફરે મદીના પર આમાદા કર લિયા. દૂસરે દિન મેરા પડોસી મેરે પાસ આયા ઔર કહને લગા : મેં હઝરતે સય્યિદુના બુહૈમ કે સાથ નહીં જા સકતા. મેં ને હૈરત સે કહા : ખુદા કી કસમ ! મેં ને કૂફા ભર મેં ઇન જૈસા બા અખ્લાક આદમી નહીં દેખા આખિર ક્યા વજહ હૈ કે તુમ ઇન કી રફાકત સે ખુદ કો મહરૂમ કર રહે હો ? વોહ બોલા : મેં ને સુના હૈ કે વોહ અકસર રોતે રહતે હેં, ઇસ લિયે ઉન કે સાથ મેરા સફર ખુશ ગવાર નહીં રહેગા. મેં ને ઉસ કો સમજાયા કે યેહ બહુત અચ્છે બુઝુર્ગ હેં, ઇન કી સોહબત إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى તુમ્હારે લિયે નિહાયત મન્ફઅત બખ્શ હોગી. વોહ માન ગયા. જબ સફર કે લિયે ઊંટોં પર સામાન લાદા જાને લગા તો હઝરતે સય્યિદુના બુહૈમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي એક દીવાર કે કરીબ બૈઠ કર રોને મેં મશગૂલ હો ગએ, હત્તા કે આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْه કી દાઢી મુબારક ઔર સીના અશકોં સે તર હો ગયા ઔર આંસૂ ઝમીન પર ટપ ટપ ગિરને લગે. મેરે પડોસી ને ઘબરા કર મુઝ સે કહા : અભી તો સફર કી શુરૂઆત હૈ ઔર ઇન કા યેહ હાલ હૈ ખુદા જાને આગે ક્યા આલમ હોગા ! મેં ને ઇન્ફિરાદી કોશિશ કરતે હુએ કહા : ઘબરાઈયે નહીં સફર કા

મુઆ-મલા હૈ, હો સકતા હૈ બાલ બચ્ચોં કી જુદાઈ મેં રો રહે હોં
 ઔર આગે ચલ કર કરાર આ જાએ. હઝરતે સચ્ચિદુના બુહૈમ
 ઈજલી ﷺ ને યેહ બાત સુન લી ઔર ફરમાયા :
 વલ્લાહ ! ઐસી બાત નહીં, ઈસ સફર કે સબબ મુઝે “સફરે
 આખિરત” યાદ આ ગયા. યેહ ફરમાતે હી ચીખેં માર માર કર
 રોને લગે. પડોસી ને ફિર પરેશાની કે આલમ મેં મુઝ સે કહા :
 મેં ઈન કે હમરાહ કેસે રહ સકૂંગા ! હાં ઈન કા સફર હઝરતે
 સચ્ચિદુના દાવૂદ તાઈ ઔર સચ્ચિદુના સલામ અબુલ અહ્વસ
 رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی કે સાથ હોના ચાહિયે ક્યૂંકે યેહ હર દો હઝરાત
 ભી બહુત રોતે હેં, ઉન કે સાથ ઈન કી તરકીબ ખૂબ રહેગી ઔર
 મિલ કર ખૂબ રોયા કરેંગે. મેં ને ફિર પડોસી કી હિમ્મત બંધાઈ,
 આખિરે કાર વોહ ઉન કે સાથ સફરે મદીના પર રવાના હો
 ગયા. હઝરતે સચ્ચિદુના મુખવ્વલ ﷺ ફરમાતે હેં :
 જબ હજ સે ઉન કી વાપસી હુઈ તો મેં અપને પડોસી હાજી કે
 પાસ ગયા, ઉસ ને બતાયા : અલ્લાહ ﷻ આપ કો જઝાએ
 ખૈર દે, મેં ને ઈન જૈસા આદમી કહીં નહીં દેખા, હાલાંકે મેં
 માલદાર થા ફિર ભી ગરીબ હોને કે બા વુજૂદ વોહ મુઝ પર
 ખૂબ ખર્ચ કરતે થે, બૂઢે હોને કે બા વુજૂદ રોઝે રખતે, મુઝ બે
 રોઝા જવાન કે લિયે ખાના બનાતે ઔર મેરી બેહદ ખિદમત
 કિયા કરતે થે. મેં ને કહા : આપ તો ઉન કે રોને કે સબબ
 પરેશાન હોતે થે અબ ક્યા ઝેહૂન હૈ ? કહા : પહલે પહલ મેં બલ્કે
 દીગર કાફિલે વાલે ભી ઉન કે રોને કી કસરત સે ઘબરા જાતે થે

મગર આહિસ્તા આહિસ્તા ઉન કી સોહબત કી બ-ર-કત સે હમ પર ભી રિક્કત તારી હોને લગી ઔર ઉન કે સાથ હમ સબ ભી મિલ કર રોતે થે. હઝરતે સય્યિદુના મુખવ્વલ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કહતે હૈં : ઇસ કે બા'દ મૈં હઝરત સય્યિદુના બુહૈમ ઇજલી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા ઔર અપને પડોસી હાજી કે બારે મેં દરયાફત કિયા તો ફરમાયા : બહુત અચ્છા રફીક (સાથી) થા, ઝિકુલ્લાહ ઔર કુરઆને કરીમ કી તિલાવત કી કસરત કરતા થા ઔર ઉસ કે આંસૂ બહુત જલ્દ બહ જાયા કરતે થે. અલ્લાહ غَزَوَّلَ તુમ કો જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ. (البحر العميق ج ١ ص ٣٠٠ مُلَخَّصًا) અલ્લાહ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

યાદે નબિય્યે પાક મેં રોએ જો ઉમ્મ ભર

મૌલા મુઝે તલાશ ઉસી યશમે તર કી હૈ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

83 હાજિયોં કી હૈરત અંગેઝ ખૈર ખ્વાહી

મશહૂર તાબેઈ બુઝુર્ગ હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબને મુબારક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને હજ કા ઇરાદા કિયા તો કઈ આશિકાને રસૂલ સાથ ચલને કે લિયે તય્યાર હો ગએ, આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને સબ સે અખરાજાત લે કર એક સન્દૂક મેં ડાલ કર મહફૂઝ કર લિયે, ફિર અપને પલ્લે સે સબ કે લિયે સુવારિયાં કિરાએ પર લીં

और काझिला सूअे हरम रवां दवां हो गया. आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ काझिले वालों को अपनी जेबे पास से उम्दा से उम्दा पाना पिलाते रहे. जब येह काझिला बगदाद शरीफ पड़ोया तो आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने सब के लिये बेहतरीन लिबास और पाने पीने का कसीर सामान पारीदा. काझिला मन्जिलें तै करता हुवा बिल आबिर मदीनतुल मुनव्वरह رَاكَاهُ اللَّهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا हाजिर हो गया. आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने अपने हर हर रङ्गीक को मदीनतुल मुनव्वरह رَاكَاهُ اللَّهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا से उन के घर वालों की फरमाईश के मुताबिक थिजें परीद कर ईनायत फरमाई. ईस के बा'द काझिला मक्कअे मुअज्जमा وَتَكْرِيمًا की पुरनूर फजाओं में दापिल हुवा और मनासिके हज अदा किये. हज के बा'द यहां से ली अपने पद्ले से सब को तबर्कुकात वगैरा परीद कर दिये. वापसी में ली रास्ते लर आशिकाने रसूल पर दिल ખोल कर ખર્ચ किया. जब काझिला अपने वतन पड़ोय गया तो आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने उन के घरों पर हस्बे जरूरत पलस्तर वगैरा करवा कर यूना करवा दिया. तीन दिन बा'द अपने काझिले के तमाम हाजियों की दा'वत की और बतौरे सौगात उन्हें बेहतरीन मल्बूसात अता किये, जब सब पाना पा युके तो आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने सन्द्क मंगवा कर ખोला और हर अेक हाज की रकम જૂં की तूं वापस कर दी. (عُيُونُ الْحَايَاتِ ص ۲۵۴ مَخَصًا) अल्लाह की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मग़्दिरत हो.

اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ધારે ચલતે હેં અતા કે વોહ હેં કતરા તેરા

તારે બિલતે હેં સખા કે વોહ હેં ઝર્રા તેરા

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿84﴾ ઇમામ શાફેઈ કી સફરે હરમ મેં સખાવત

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો! દેખા આપ ને! اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ

હમારે ઔલિયાએ કિરામ رَحْمَتُهُمُ اللّٰهُ السَّلَام કી સખાવત બે મિસ્લ થી, ઔર કયૂં ન હો, અલ્લાહ ઈઝ્ઝલ્લે કે હબીબ وَسَلَامે અલ્લાહ તઆલા ને અપને હર વલી કો અચ્છે અખ્લાક ઔર સખાવત કી ફિતરત ઇનાયત ફરમાઈ હૈ.

(۴۱۰ مَدِينَةُ مَكَّةَ ۱۴۰۵ هـ) મન્કૂલ હૈ, સયિદુના ઇમામ શાફેઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِی જબ (યમન કે શહર) સન્ના સે મક્કાએ મુકર્રમા કી તરફ આએ તો આપ કે પાસ દસ હઝાર દરાહિમ થે, મક્કે શરીફ કે બાહર ખૈમા લગાયા ઔર ચાદર બિછા કર સારી રકમ ઉસ પર ડાલ દી, જો ભી આતા ઉસે મુઠ્ઠી ભર કર અતા ફરમા દેતે, જબ ઝોહર કી નમાઝ પઢી તો વોહ ચાદર ઝાડ દી, ઉસ પર એક દિરહમ ભી બાકી ન બચા થા.

(احياء العلوم ج ۳ ص ۳۱۰ ملخصاً)

હાથ ઉઠા કર એક ટુકડા ઔ કરીમ !

હેં સખી કે માલ મેં હકદાર હમ

(હદાઈકે બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿85﴾ મૈં ક્યૂં ન રોઊં ?

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બાકિર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَادِر તશરીફ લે જબ હજ કે લિયે મક્કએ મુકર્રમા مَكَّة الْمُكَرَّمَا તશરીફ લે ગએ ઓર મસ્જિદુલ હરામ મેં દાખિલ હુએ તો બૈતુલ્લાહ શરીફ કો દેખા તો રોને લગે હતા કે રોને મેં આપ કી આવાઝ બુલન્દ હો ગઈ કિસી ને અર્ઝ કી : યા સય્યિદી ! સબ લોગોં કી નઝરેં આપ કી તરફ લગ ગઈ હેં, ઇસ કદર ઝોર સે ગિર્યા વ ઝારી ન ફરમાઈયે. ફરમાયા : “ક્યૂં ન રોઊં ! શાયદ અલ્લાહ તઆલા મેરે રોને કે સબબ મુઝ પર રહમત કી નઝર ફરમા દે ઓર મેં બરોઝે કિયામત ઉસ કી બારગાહ મેં કામ્યાબ હો જાઊં.” ફિર આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને તવાફ કિયા ઓર “મકામે ઇબ્રાહીમ” પર નમાઝ પઢી જબ સજદે સે સર ઉઠાયા તો સજદે કી જગહ આંસૂઓ સે તર થી. (رَوْضُ الرِّيَّاحِينَ ص ۱۱۳) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

અરે ઝાઈરે મદીના ! તૂ ખુશી સે હંસ રહા હે

દિલે ગમઝદા જો પાતા તો કુછ ઓર બાત હોતી

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 308)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿86﴾ લબ્બૈક કહતે હી બેહોશ હો ગએ

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ ઝૈનુલ આબિદીન رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ને જબ અઝ્મે હજજે બૈતુલ્લાહ કિયા ઓર એહરામ બાંધા તો

યેહરએ મુબા-રકા ઝર્દ હો ગયા ઔર લબ્બૈક ન કહ સકે. લોગોં ને અર્ઝ કી : આપ લબ્બૈક નહીં પઢતે ? ફરમાયા : મુઝે ડર હૈ કહીં જવાબ મેં “લા લબ્બૈક” ન કહ દિયા જાએ ! અર્ઝ કી ગઈ : એહરામ બાંધ કર લબ્બૈક કહના ઝરૂરી હૈ. આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને લબ્બૈક પઢી તો બેહોશ હો કર સુવારી પર સે ગિર પડે ઔર ઇંજિતતામે હજ તક યેહી સૂરત રહી કે જબ ભી લબ્બૈક કહતે બેહોશ હો જાતે. (تَهْذِيبُ التَّهْذِيبِ ج ٥ ص ٦٧٠) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ઉગ્લિયાં કાનોં મેં દે દે કે સુના કરતે હેં

બલ્વતે દિલ મેં અજબ શોર હૈ બરપા તેરા

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿87﴾ અપાહજ હાજી

હઝરતે સય્યિદુના શકીક બલ્ખી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي ફરમાતે હેં કે મેં ને મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે રાસ્તે મેં એક અપાહજ હાજી કો દેખા જો ઘિસટ કર ચલ રહા થા, મેં ને ઉસ સે પૂછા : તુમ કહાં સે આએ હો ? કહને લગા સમર કન્દ સે. મેં ને ફિર પૂછા : કિતના અર્સા હુવા વહાં સે ચલે હુએ ? જવાબ દિયા : દસ બરસ સે ઝિયાદા હો ગએ હેં. મેં બડે તઅજજુબ સે ઉસ કો દેખને લગા, ઇસ પર વોહ બોલા : ઐ શકીક (رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ) ! કયા દેખ રહે હો ? મેં ને કહા : તુમહારી કમઝોરી ઔર સફર કી દરાઝી ને મુઝે મુ-તઅજિજબ કર દિયા.

कहने लगा : ओ शकीक ! सफ़र की दूरी को मेरा शौक (या'नी 'शक) करीब कर देगा और मेरी कमजोरी का सहारा मेरा मौला **عَزَّوَجَلَّ** है. ओ शकीक ! तुम अकेल 'शक (या'नी कमजोर) बन्दे पर तअज्जुब कर रहे हो ! 'शक को तो 'शक का मालिक **عَزَّوَجَلَّ** बला रहा है.

ना तुवानी का अलम हम जु-अफ़ा को क्या हो !

हाथ पकड़ें हुअे मौला की तुवानाई है

(जौके ना'त)

फ़िर उस ने दो अ-रबी अश्आर पढ़े जिन का तरजमा येह है :

(1)..... ओ मेरे आका **عَزَّوَجَلَّ** ! मैं तेरी ज़ियारत को आ रहा हूं और 'शक की मन्ज़िलें कठिन हैं, लेकिन शौक ('शक) उस शप्स की मदद किया करता है जिस की माल मदद नहीं करता. (2)..... वोह दरग़िज़ आशिक नहीं जिस को रास्ते की हलाकत का भौंक हो और न ही वोह आशिक है जिस को रास्तों की सप्ती ने चलने से रोक दिया. (رَوْضُ الرِّيَّاحِينَ ص १२०) अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मग़्फ़िरत हो.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

हम को तो अपने साथे में आराम ही से लाअे

हीले बहाने वालों को येह राह उर की है

(हदाईके बज्शिश शरीफ़)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿88﴾ **घटे कुरबान में जान कुरबान कर दी**

उठरते सय्यिदुना मालिक बिन दीनार عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَفَّار फिरमाते हैं के मैं अके काफ़िले के हमराह उज्जे बेतुल्लाह शरीफ़ के

લિયે જા રહા થા, રાસ્તે મેં એક નૌ જવાન હાજી દેખા જો બિગૈર
 ઝાદે રાહ પૈદલ ચલ રહા થા. મેં ને ઉસ કો સલામ કિયા, ઉસ ને
 સલામ કા જવાબ દિયા. મેં ને પૂછા : ઐ નૌ જવાન ! કહાં સે
 આએ હો ? ઉસ ને જવાબ દિયા : ઉસી (યા'ની અલ્લાહ ﷻ) કે
 પાસ સે. પૂછા : કહાં જા રહે હો ? કહા : ઉસી (યા'ની અલ્લાહ
 ﷻ) કે પાસ. પૂછા : ઝાદે રાહ (યા'ની સામાને સફર) કહાં હૈ ?
 બોલા : ઉસી (યા'ની અલ્લાહ ﷻ) કે ઝિમ્મએ કરમ પર હૈ. મેં
 ને કહા : યેહ તવીલ રાસ્તા બિગૈર તોશે (યા'ની ખાને પીને) કે
 તૈ નહીં હોગા, તેરે પાસ કુછ હૈ ભી ? બોલા : જી હાં, મેં ને
 ઘર સે નિકલતે વક્ત પાંચ હુરફ ઝાદે રાહ કે તૌર પર લે લિયે
 થે. પૂછા : વોહ પાંચ હુરફ કૌન સે હૈં ? ઉસ ને કહા : અલ્લાહ
 ﷻ કા યેહ ફરમાન : **كَلِمَاتٍ**. પૂછા : ઈન હુરફ સે ક્યા
 મુરાદ હૈ ? કહા : કાફ સે “કાફી” યા'ની કિફાયત કરને વાલા,
 હા સે “હાદી” યા'ની હિદાયત કરને વાલા, યા સે પનાહ દેને
 વાલા, ઐન સે “આલિમ” યા'ની જાનને વાલા, સૉદ સે
 “સાદિક” યા'ની સચ્ચા, તો જિસ કા રફીક કાફી વ હાદી વ
 મુઅવ્વી (યા'ની પનાહ દેને વાલા) વ આલિમ ઔર સાદિક
 હો વોહ કેસે ઝાએઝ યા પરેશાન હો સકતા હૈ ઔર ઉસે
 ક્યા ઝરૂરત હૈ કે ઝાદે રાહ ઔર પાની ઉઠાએ ફિરે ! હઝરતે
 સય્યિદુના માલિક બિન દીનાર **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَنَار** ફરમાતે હૈં કે ઉસ
 હાજી કા કલામ સુન કર મેં ને ઉસ કો અપની કમીસ પેશ કી. ઉસ
 ને કબૂલ કરને સે ઈન્કાર કરતે હુએ કહા : “ઐ શૈખ ! દુન્યા કી
 કમીસ સે બરહુના રહના બેહતર હૈ ક્યૂંકે દુન્યા કી હલાલ
 ચીઝોં પર હિસાબ ઔર હરામ ચીઝોં પર અઝાબ હૈ.” જબ રાત

કા અંધેરા છા ગયા તો ઉસ હાજી ને મુંહ આસ્માન કી તરફ ઉઠાયા ઔર ઇસ તરહ “મુનાજાત” કરને લગા : “ઐ વોહ પાક ઝાત ! જિસ કો બન્દોં કી ઇતાઅત સે ખુશી હોતી હૈ ઔર બન્દોં કે ગુનાહોં સે કુછ નુક્સાન નહીં હોતા, મુઝે વોહ ચીઝ યા'ની ઇબાદત અતા ફરમા જિસ સે તુઝે ખુશી હોતી હૈ ઔર વોહ ચીઝ યા'ની ગુનાહ મુઆફ ફરમા દે જિસ સે તેરા કોઈ નુક્સાન નહીં.” જબ લોગોં ને એહરામ બાંધ કર “લબ્બૈક” કહી તો વોહ ખામોશ થા, મેં ને પૂછા : તુમ લબ્બૈક ક્યૂં નહીં કહતે ? ઉસ ને કહા : મુઝે ડર હૈ કે મેં કહૂં : લબ્બૈક ઔર વોહ ફરમા દે : “لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَلَا سَعْدِيكَ وَلَا أَسْمَعُ كَلَامَكَ وَلَا أَنْظُرُ إِلَيْكَ” યા'ની ન તેરી લબ્બૈક કબૂલ હૈ ઔર ન સા'દૈક ઔર ન મેં તેરા કલામ સુનૂં ઔર ન તેરી તરફ દેખૂં. ફિર વોહ ચલા ગયા મેં ને ઉસ હાજી કો સારે રાસ્તે મેં ફિર કહીં ન દેખા, બિલ આખિર મિના શરીફ મેં વોહ નઝર આ ગયા ઉસ વક્ત વોહ કુછ અ-રબી અશઆર પઢ રહા થા જિન કા તરજમા યેહ હૈ : (1)..... બેશક વોહ હબીબ (યા'ની પ્યારા) જિસ કો મેરા ખૂન બહના પસન્દીદા હૈ તો મેરા ખૂન ઉસ કે લિયે હલાલ હૈ હરમ મેં ભી ઔર હરમ કે બાહર ભી (2)..... ખુદા کَلْبُ کی کસમ ! અગર મેરી રૂહ કો ઇલ્મ હો જાએ કે વોહ કિસ ઝાતે અકદ્દસ સે મહબ્બત કરતી હૈ તો વોહ કદમ કે બજાએ સર કે બલ ખડી હો જાએ (3)..... ઐ મલામત કરને વાલે ! ઉસ કે ઇશક પર મુઝે મલામત ન કર, કે અગર તુઝે વોહ નઝર આ જાએ જો મેં દેખતા હૂં તો તૂ કભી ભી મુઝે મલામત ન કરે (4)..... લોગોં ને ઇદ કે દિન ભેડ, બકરિયોં ઔર ઊંટોં કી કુરબાની કી ઔર મહબૂબ ને ઇસ દિન મેરી જાન કી કુરબાની કી (5)..... લોગોં કા

હજ હુવા હે ઓર મેરા હજ મેરે મહબૂબ કે પાસ જાના હે. લોગોં ને કુરબાનિયાં હદિય્યા કી ઓર મેં ને અપની જાન ઓર અપને ખૂન કી કુરબાની કા તોહફા પેશ કિયા.

અશઆર પઢને કે બા'દ વોહ ગિડગિડા કર અર્ઝ ગુઝાર હુવા : “એ અલ્લાહ ﷻ ! લોગોં ને કુરબાનિયાં કી ઓર તેરા કુર્બ હાસિલ કિયા ઓર મેરે પાસ તો કુછ ભી નહીં જિસ કે સાથ તેરા કુર્બ (યા'ની નઝદીકી) હાસિલ કર સકૂં સિવાએ અપની જાન કે, તો ઇસી કો તેરી બારગાહ મેં નઝર કરતા હૂં તૂ ઇસે કબૂલ ફરમા.” યેહ કહને બા'દ ઉસ હાજી ને એક ચીખ મારી, ઝમીન પર ગિરા ઓર ઉસ કી રૂહ ક-ફસે ઉન્સુરી સે પરવાઝ કર ગઈ. હઝરતે સય્યિદુના માલિક બિન દીનાર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْغَفَّار ફરમાતે હેં : ફિર યકાયક ગૈબ સે એક આવાઝ ગૂંજ ઉઠી : “યેહ અલ્લાહ ﷻ કા પ્યારા હે જો ઇશકે ઇલાહી કી તલવાર સે કત્લ હુવા હે.” ફિર મેં ને ઉસ ખુશ નસીબ હાજી કી તજહીઝો તક્ફીન કી. (روض الجنين ص ૧૧) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

કયા નઝર કરૂં પ્યારે ! શૈ કૌન સી મેરી હે

યેહ રૂહ ભી તેરી હે, યેહ જાન ભી તેરી હે

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

﴿89﴾ પુર અસરાર હાજી

હઝરતે સય્યિદુના બિશર હાફી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْكَافِي ફરમાતે હેં : મેં ને મૈદાને અ-રફાત મેં એક હાજી સાહિબ કો દેખા જો કે

રો રો કર અ-રબી મેં યેહ અશઆર પઢ રહે થે. તરજમા : (1).....

વોહ ઝાત હર ઐબ સે પાક હૈ, અગર હમ અપની આંખોં સે કાંટોં ઔર ગર્મ સૂઈયોં પર ભી ઉસ કો સજદા કરેં તો ફિર ભી ઉસ કી ને'મતોં કે હક કા દસવાં હિસ્સા બલ્કે દસવેં કા ભી દસવાં નહીં નહીં બલ્કે ઉસ કા ભી દસવાં હિસ્સા અદા ન હો (2)..... ઐ પાક ઝાત ! મેં ને કિતની મર્તબા લગ્ગિશેં (યા'ની ખતાએં) કીં ઔર કભી ભી અપની ના ફરમાનિયોં મેં તુઝે યાદ ન કિયા મગર ઐ મેરે માલિક ેزَّجَل ! તૂ હમેશા મુઝે દર પદા યાદ ફરમાતા રહા (3)..... મેં ને ન જાને કિતની હી મર્તબા ગુનાહોં કે વક્ત જહાલત સે અપના પદા ફાશ કિયા મગર તૂ ને હમેશા મુઝ પર લુલ્હો કરમ હી કિયા ઔર અપને હિલ્મ કે સાથ મેરી પદા પોશી ફરમાઈ.

હઝરતે સય્યિદુના બિશર હાફી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَافِي ફરમાતે હેં : ફિર વોહ મેરી નઝરોં સે ગાઈબ હો ગએ. મેં ને હાજિયોં સે પૂછા કે યેહ હાજી સાહિબ કૌન થે ? તો કિસી ને બતાયા કે યેહ હઝરતે અબૂ ઉબૈદ ખવાસ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ થે. ઈન કે “ખવાસ” (યા'ની ખૂબિયોં) મેં સે એક યેહ ભી હૈ કે ઈન્હોં ને સત્તર બરસ તક ખૌફે ખુદા કે સબબ આસ્માન કી તરફ મુંહ નહીં ઉઠાયા. (ایضاً ص ۹۸) અલ્લાહ ેزَّجَل કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

બે નવા, મુફલિસો મોહતાજો ગદા કૌન ? “કે મેં”

સાહિબે જૂદો કરમ વસ્ફ હૈ કિસ કા ? “તેરા”

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

90 બિગેર હજ કિયે હાજ

હઝરતે સય્યિદુના રબીઅ બિન સુલૈમાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : હમ દોનોં ભાઈ એક કાફિલે કે સાથ હજ કે લિયે રવાના હુએ, જબ “કૂફા” પહોંચે તો મેં કુછ ખરીદને કે લિયે બાઝાર કી તરફ નિકલા, રાહ મેં યેહ અજબ મન્ઝર દેખા કે એક વીરાન સી જગહ પર એક મુદાર પડા થા ઔર એક મફલૂકલ હાલ ઔરત ચાકૂ સે ઉસ કે ગોશત કે ટુકડે કાટ કાટ કર એક ટોકરી મેં રખ રહી થી. મેં ને ખયાલ કિયા કે યેહ મુદાર ગોશત લિયે જા રહી હૈ ઇસ પર ખામોશ નહીં રહના ચાહિયે મુશ્કિન હૈ કે યેહ કોઈ ભટિયારન હો, કે યેહી પકા કર લોગોં કો ખિલા દે, મેં ચુપકે સે ઉસ કે પીછે હો લિયા.

વોહ ઔરત એક મકાન પર આ કર રુકી ઔર દરવાઝા ખટ-ખટાયા, અન્દર સે આવાઝ આઈ : કૌન ? ઉસ ને કહા : ખોલો ! મેં હી બદહાલ હૂં. દરવાઝા ખુલા ઔર ઉસ મેં સે ચાર લડકિયાં આઈ જિન સે બદહાલી ઔર મુસીબત કે આસાર ઝાહિર હો રહે થે. ઉસ ઔરત ને અન્દર જા કર વોહ ટોકરી ઉન લડકિયોં કે સામને રખ દી ઔર રોતે હુએ કહા : “ઇસ કો પકા લો ઔર અલ્લાહ ﷻ કા શુક અદા કરો, અલ્લાહ તઆલા કા અપને બન્દોં પર ઇન્તિયાર હૈ, લોગોં કે દિલ ઉસી કે કબ્જે મેં હેં.” વોહ લડકિયાં ઉસ ગોશત કો કાટ કાટ કર આગ પર ભૂનને લગી. મુઝે કલબી રન્જ હુવા, મેં ને બાહર સે આવાઝ દી : ઐ અલ્લાહ ﷻ કી બન્દી ! ખુદા ﷻ કે લિયે ઇસ કો ન ખાના.” વોહ બોલી : તૂ કૌન હૈ ? મેં ને કહા : મેં એક પરદેસી આદમી હૂં. બોલી : ઐ પરદેસી ! હમ ખુદ હી મુકદ્દર કે કેદી હેં, તીન

સાલ સે હમારા કોઈ મુઈનો મદદગાર નહીં, અબ તૂ હમ સે ક્યા ચાહતા હૈ ? મૈં ને કહા : મજૂસિયોં કે એક ફિકે કે સિવા કિસી મઝહબ મેં મુદ્દાર કા ખાના જાઈઝ નહીં. વોહ બોલી : “હમ ખાનદાને નુબુવ્વત કે શરીફ (સચ્ચિદ) હૈં, ઈન લઝકિયોં કા બાપ બડા નેક આદમી થા વોહ અપને હી જૈસોં સે ઈન કા નિકાહ કરના ચાહતા થા, ઈસ કી નૌબત ન આઈ, ઓર ઉસ કા ઈન્તિકાલ હો ગયા. જો તર્કા (વિરસા) ઉસ ને છોડા થા વોહ ખત્મ હો ગયા, હમેં મા'લૂમ હૈ કે મુદ્દાર ખાના જાઈઝ નહીં લેકિન હાલતે ઈઝતિરાર મેં જાઈઝ હો જાતા હૈ ઓર હમારા ચાર દિન કા ફાકા હૈ.¹ ખાનદાને સાદાત કે દર્દનાક હાલાત સુન કર મુઝે રોના આ ગયા ઓર મૈં ઈન્તિહાઈ બેચૈની કે સાથ વહાં સે વાપસ હુવા.

મૈં ને ભાઈ કે પાસ આ કર કહા કે મેરા ઈરાદા હજ કા નહીં હૈ. ઉસ ને મુઝે બહુત સમજાયા ઓર હજ કે ફઝાઈલ બતાએ કે હાજી એસી હાલત મેં લૌટતા હૈ કે ઉસ પર કોઈ ગુનાહ નહીં રહતા વગૈરા વગૈરા. મગર મૈં ને બ ઈસરાર અપને કપડે, એહરામ કી ચાદરેં ઓર જો સામાન મેરે સાથ થા જિસ મેં

1 : બહારે શરીઅત જિલ્દ ૩ સફહા ૩૭૩ પર હૈ : મસ્અલા ૧ : ઈઝતિરાર કી હાલત મેં યા'ની જબ કે જાન જાને કા અન્દેશા હૈ અગર હલાલ ચીઝ ખાને કે લિયે નહીં મિલતી તો હરામ ચીઝ યા મુદ્દાર યા દૂસરે કી ચીઝ ખા કર અપની જાન બચાએ ઓર ઈન ચીઝોં કે ખા લેને પર ઈસ સૂરત મેં મુઆ-ખજા નહીં, બલ્કે ન ખા કર મર જાને મેં મુઆ-ખજા હૈ અગર્યે પરાઈ ચીઝ ખાને મેં તાવાન દેના હોગા. **મસ્અલા ૨ :** પ્યાસ સે હલાક હોને કા અન્દેશા હૈ, તો કિસી ચીઝ કો પી કર અપને કો હલાકત સે બચાના ફર્જ હૈ, પાની નહીં હૈ ઓર શરાબ મૌજૂદ હૈ ઓર મા'લૂમ હૈ કે ઈસ કે પી લેને મેં જાન બચ જાએગી, તો ઈતની પી લે જિસ સે યેહ અન્દેશા જાતા રહે.

છ⁶ સો દિરહમ નકદ ભી થે સબ લે કર ચલ દિયા બાઝાર સે 100 દિરહમ કા આટા ઔર 100 દિરહમ કા કપડા ખરીદા ઔર બાકી 400 દિરહમ આટે મેં છુપા દિયે ઔર સાદાતે કિરામ કે ઘર પહોંચા ઔર સબ સામાન કપડે ઔર આટા વગૈરા ઉન કો પેશ કર દિયા. ઉસ ઔરત ને અલ્લાહ તઆલા કા શુક અદા કિયા ઔર ઇસ તરહ દુઆ દી : ઐ ઇબ્ને સુલૈમાન ! અલ્લાહ ૐ તેરે અગલે પિછલે સબ ગુનાહ મુઆફ કરે ઔર તુજે હજ કા સવાબ ઔર અપની જન્નત મેં જગહ અતા ફરમાએ ઔર ઇસ કા ઐસા બદલા અતા કરે જો તુઝ પર ભી ઝાહિર હો જાએ.” સબ સે બડી લડકી ને દુઆ દી : “અલ્લાહ ૐ તેરા અજ દુગના કરે ઔર તેરે ગુનાહ મુઆફ ફરમાએ.” દ્સરી ને ઇસ તરહ દુઆ દી : “અલ્લાહ તઆલા તુજે ઇસ સે બહુત ઝિયાદા અતા ફરમાએ જિતના તૂ ને હમેં દિયા.” તીસરી ને દુઆ દેતે હુએ કહા : “અલ્લાહ ૐ હમારે નાનાજાન રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સાથ તેરા હશર કરે.” ચૌથી ને જો સબ સે છોટી થી ઉસ ને યૂં દુઆ દી : “ઐ અલ્લાહ ૐ ! જિસ ને હમ પર એહસાન કિયા તૂ ઇસ કા ને'મલ બદલ ઉસ કો જલ્દી અતા કર ઔર ઉસ કે અગલે પિછલે ગુનાહ મુઆફ ફરમા.”

હુજજાહ કા કાફિલા રવાના હો ગયા ઔર મેં ઉસ કી વાપસી કે ઇન્તિઝાર મેં ફૂફે હી મેં મજબૂરન પડા રહા. યહાં તક કે હાજિયોં કી વાપસી શુરૂઅ હો ગઈ જૂં હી હુજજાહ કા એક કાફિલા મેરી આંખોં કે સામને આયા અપની હજ કી સઆદત સે મહરૂમી પર મેરે આંસૂ નિકલ આએ. મેં ઉન સે દુઆએ લેને કે

લિયે આગે બઢા, જબ ઉન સે મુલાકાત કર કે મેં ને કહા :
 “અલ્લાહ તઆલા આપ હઝરાત કા હજ કબૂલ ફરમાએ ઔર
 આપ કે અખરાજાત કા બેહતરીન બદલ અતા ફરમાએ.” ઉન
 મેં સે એક હાજી ને હૈરત કા ઈઝહાર કરતે હુએ કહા કે યેહ દુઆ
 કેસી ? મેં ને કહા : “ઐસે ગમઝદા શખ્સ કી દુઆ જો દરવાઝે
 તક પહોંચ કર હાઝિરી સે મહરૂમ રહ ગયા !” વોહ કહને લગા :
 બડે તઅજજુબ કી બાત હૈ કે આપ વહાં જાને સે ઈન્કાર કરતે હૈં !
 ક્યા આપ હમારે સાથ અ-રફાત કે મૈદાન મેં નહીં થે ? ક્યા
 આપ ને હમારે સાથ શૈતાન કો કંકરિયાં નહીં મારી થીં ? ઔર ક્યા
 આપ ને હમારે સાથ તવાફ નહીં કિયે ? મેં અપને દિલ મેં સોચને
 લગા કે યકીનન યેહ અલ્લાહ ﷻ કા ખુસૂસી લુત્ફો કરમ હૈ.

ઇતને મેં મેરે શહૂર કે હાજિયોં કા કાફિલા ભી આ
 પહોંચા. મેં ને ઉન સે ભી કહા કે “અલ્લાહ તઆલા આપ ખુશ
 નસીબોં કી સઈ મશકૂર ફરમાએ ઔર આપ કા હજ કબૂલ કરે.”
 વોહ ભી હૈરાન હો કર કહને લગે : આપ કો ક્યા હો ગયા હૈ !
 યેહ અજનબિયત કેસી !! ક્યા આપ અ-રફાત મેં હમારે સાથ
 ન થે ? ક્યા હમ ને મિલજુલ કર રમિયે જમરાત નહીં કી થી ?
 ઉન મેં સે એક હાજી સાહિબ આગે બઢે ઔર મેરે કરીબ આ કર
 કહને લગે કે ભાઈ ! અન્જાન ક્યૂં બનતે હૈં ! હમ મક્કે મદીને
 મેં ઇકઢે હી તો થે ! યેહ દેખિયે ! જબ હમ રૌઝએ અત્હર
 કી ઝિયારત કર કે બાબે જિબ્રઈલ સે બાહર આ રહે થે તો ઉસ
 વક્ત ભીડ કી વજહ સે આપ ને યેહ થેલી મુઝે બતૌરે અમાનત
 દી થી જિસ કી મોહૂર પર લિખા હુવા હૈ : مَنْ عَامِلًا رَحِمَ
 યા'ની “જો હમ સે મુઆ-મલા કરતા હૈ નફઅ પાતા હૈ.” યેહ લીજિયે

અપની થેલી ! હઝરતે રબીઅ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْبَدِيع ફરમાતે હેં કે ખુદા عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! મેં ને ઉસ થેલી કો ઇસ સે પહલે કભી દેખા ભી ન થા, ખૈર મેં ને થેલી લે લી. ઇશા કી નમાઝ પઢ કર અપના વઝીફા પૂરા કિયા ઔર લૈટ ગયા ઔર સોચતા રહા કે આખિર કિસ્સા ક્યા હૈ ! ઇસી મેં નીંદ ને ઘેર લિયા, મેરી ઝાહિરી આંખ તો ક્યા બન્દ હુઈ, દિલ કી આંખ ખુલ ગઈ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ મેં ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે દીદાર સે શરફ યાબ હુવા, મેં ને અપને મક્કી મ-દની આકા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ખિદમતે બા બ-ર-કત મેં સલામ અર્ઝ કિયા ઔર દસ્ત બોસી કી. શાહે ખૈરુલ અનામ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને તબસ્સુમ ફરમાતે હુએ સલામ કા જવાબ દિયા ઔર ફરમાયા :

“ઐ રબીઅ ! હમ કિતને ગવાહ કાઈમ કરેં ઔર તુમ હો, કે કબૂલ હી નહીં કરતે. સુનો ! બાત યેહ હૈ કે જબ તુમ ને ઉસ ખાતૂન પર જો મેરી ઔલાદ મેં સે થી, એહસાન કિયા ઔર અપના ઝાદે રાહ ઇસાર કર કે અપના હજ મુલ્તવી કર દિયા તો મેં ને અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ સે દુઆ કી કે વોહ ઇસ કા ને'મલ બદલ તુમ્હે અતા ફરમાએ તો અલ્લાહ તઆલા ને એક ફિરિશ્તા તુમ્હારી સૂરત પર પૈદા ફરમાયા ઔર હુકમ દિયા કે વોહ કિયામત તક હર સાલ તુમ્હારી તરફ સે હજ કિયા કરે નીઝ દુન્યા મેં તુમ્હે યેહ ઇવઝ (યા'ની બદલા) દિયા કે 600 દિરહમ કે બદલે 600 દીનાર (સોને કી અશરફિયાં) અતા ફરમાઈ, તુમ અપની આંખ ઠન્ડી રખો.” ફિર હુઝૂર, ફૈઝ ગન્જૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને થેલી કી

મોહર પર લિખે હુએ મુબારક અલ્લાઝ ઇશાદ ફરમાએ :
 “مَنْ عَامَلَنَا رِيحَ (યા'ની જો હમ સે મુઆ-મલા કરતા હૈ નફ્અ પાતા
 હૈ) હઝરતે રબીઅ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْبَدِيع ફરમાતે હૈં કે જબ મૈં સો કર
 ઉઠા ઔર ઉસ થેલી કો ખોલા તો ઉસ મેં 600 સોને કી અશરફિયાં
 થીં. (رشفة الصّادى ص ۲۰۳) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર
 ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

امِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તેરે કદમોં કા તબરુક યદે બૈઝાએ કલીમ

તેરે હાથોં કા દિયા ફઝલે મસીહાઈ હે

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿91﴾ શૈખ શિબ્લી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلِی

હઝરતે સયિદુના શૈખ શિબ્લી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلِی જબ હજ
 કે લિયે અ-રફાત શરીફ પહોંચે તો બિલ્કુલ ચુપ રહે, સૂરજ ગુરૂબ
 હોને તક કોઈ લફઝ મુંહ સે ન નિકાલા, જબ દૌરાને સઈ મીલૈને
 અખ્ઝરૈન સે આગે બઢે તો આંખોં સે આંસૂ બહને લગે, રોતે
 હુએ ઉન્હોં ને અ-રબી મેં અશઆર પઢે જિન કા તરજમા યેહ હૈ :
 (1)..... મૈં ચલ રહા હૂં ઇસ હાલ મેં, કે મૈં ને અપને દિલ પર તેરી
 મહબ્બત કી મોહર લગા રખી હૈ તાકે ઇસ દિલ પર તેરે સિવા કિસી કા
 ગુઝર ન હો (2)..... ઐ કાશ ! મુઝ મેં યેહ ઇસ્તિકામત હોતી કે મૈં
 અપની આંખોં કો બન્દ રખતા ઔર ઉસ વક્ત તક કિસી કો ન દેખતા
 જબ તક તુઝે ન દેખ લેતા (3)..... જબ આંખોં સે આંસૂ નિકલ કર

रुप्सारों पर बहने लगते हैं तो आहिर हो जाता है के कौन वाकेई रो रहा है और किस का रोना बनावटी है. (رَوْضُ الرِّيَاحِينَ ص १००)
अल्लाह عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब भक्तिरत हो.

सय है ईन्सान को कुछ भो के मिला करता है

आप को भो के तुझे पायेगा ज़ोया तेरा

(ज़ौके ना'त)

﴿92﴾ छ⁶ लाफ में से सिर्फ छ⁶ !

हज़रते सय्यिदुना अबू अब्दुल्लाह जौहरी رَحِمَهُ اللهُ الْعَزِيزُ कहते हैं मैं एक साल अ-रफ़ात शरीफ में था, मुझे गंध आ गई और मैं ज्वाब की दुन्या में पहुँच गया, मैं ने देखा के दो इरिशते आस्मान से उतरे, उन में से एक ने दूसरे से पूछा :
ईस साल कितने डाज्ज आये ? उस ने जवाब दिया के 6 लाफ, मगर इन में से सिर्फ 6 ही का उज कबूल हुवा है ! येह सुन कर मुझे बहुत रन्ज हुवा, ज़ याहता था के फूट फूट कर रोऊँ, ईतने में पहुँचे इरिशते ने दूसरे से पूछा : जिन का उज कबूल नहीं हुवा, अल्लाह तआला ने उन लोगों के साथ क्या मुआ-मला किया ? दूसरे इरिशते ने कहा : रब्बे करीम عَزَّوَجَلَّ ने करम इरमाया और 6 मक़बूलान के तुफ़ैल 6 लाफ का उज भी कबूल इरमा लिया.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (٤: ٦٨)
(तर-ज-मअ कन्ज़ुल ईमान : येह अल्लाह का इज़ल है जिसे याहे दे और अल्लाह भजे इज़ल वाला है) (رَوْضُ الرِّيَاحِينَ ص १०८) अल्लाह عَزَّوَجَلَّ

કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِين بِجَاوِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ઇસ બે કસી મેં દિલ કો મેરે ટેક લગ ગઈ

શોહરા સુના જો રહમતે બેકસ નવાઝ કા

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿93﴾ ગૈબી અંગૂર

હઝરતે સચ્ચિદુના લૈસ બિન સા'દ રَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે

હેં : મેં 113 સિ.હિ. મેં હજ કે લિયે પૈદલ ચલતા હુવા મક્કએ

મુકર્મા رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا પહોંચા. અસ્ર કી નમાઝ કે વક્ત

જ-બલે અબી કુબૈસ¹ પર ગયા તો વહાં એક બુઝુર્ગ કો દેખા

કે બેઠે દુઆએ માંગ રહે હેં ઓર يَارَبِّ يَارَبِّ ઇતની મર્તબા

કહા કે દમ ઘુટને લગા ફિર ઇસી તરહ લગાતાર يَارَبَّاهُ يَارَبَّاهُ

કહા ફિર ઇસી તરહ એક સાંસ મેં يَاللَّهُ يَاللَّهُ કહા ફિર ઇસી

તરહ يَارْحِمُ يَارْحِمُ ફિર يَارْحِمُنْ يَارْحِمُنْ ફિર يَائِي يَائِي

ફિર يَارْحِمُ الرَّاحِمِينَ يَارْحِمُ الرَّاحِمِينَ કહતે રહે. ઇસ કે બા'દ કહા :

યા અલ્લાહ ! મેરા અંગૂરોં કો દિલ ચાહતા હૈ, અતા ફરમા ઓર

મેરી ચાદરેં પુરાની હો ગઈ હેં.” સચ્ચિદુના લૈસ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે

હેં : ખુદા عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! ઉસી વક્ત મેં ને ઉન કે પાસ

1 : જ-બલે અબી કુબૈસ મસ્જિદે હરામ કે બાહર રુકને અસ્વદ કે સામને હૈ, યેહ

દુન્યા કા સબ સે પહલા પહાડ હૈ હ-જરે અસ્વદ જન્નત સે આને કે બા'દ એક

માહ ઇસી પહાડ પર તશરીફ ફરમા રહા થા, ઓર મો'જિઝએ શક્કુલ કમર ભી

યહીં ઝુહૂર પઝીર હુવા થા. وَاللَّهِ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

મકામે ઈબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જન્મલે ઉહુદ

મેહરાબે ન-બવી

મિઆરે રસૂલ

એક અંગૂરોં કી ટોકરી રખી દેખી, હાલાંકે ઉસ વક્ત રૂએ ઝમીન પર કહીં અંગૂર નહીં હોંગે ઓર સાથ હી દો નઈ યાદરેં ભી મૌજૂદ થીં ! જબ વોહ ખાને લગે તો મેં ને અર્ઝ કી : મેં ભી આપ કે સાથ ખાઊંગા. ફરમાયા : ક્યૂં ? મેં ને અર્ઝ કી : ઇસ લિયે કે જબ આપ દુઆ ફરમા રહે થે તો મેં આમીન આમીન કહ રહા થા. ફરમાયા : અચ્છા આઓ ઓર ખાઓ લેકિન કુછ સાથ ન લે જાના. મેં ને આગે બઢ કર ઉન કે સાથ અંગૂર ખાને શુરૂઅ કર દિયે, વોહ અંગૂર એસે લઝીઝ થે કે મેં ને ઉન જૈસે અંગૂર કભી નહીં ખાએ થે, મેં ને ખૂબ પેટ ભર કર ખાએ મગર તઅજજુબ કી બાત યેહ હૈ કે ટોકરી મેં કુછ ભી કમી ન હુઈ. ફિર વોહ ફરમાને લગે : ઇન દોનોં યાદરોં મેં સે એક પસન્દ કર લો. મેં ને અર્ઝ કી : યાદર કી મુઝે ઝરૂરત નહીં હૈ. ફરમાયા : મુઝ સે પદર્ઠ કર લો તાકે મેં ઇન કો પહન લૂં, મેં એક તરફ હટ ગયા તો ઉન્હોં ને એક તહબન્દ કે તૌર પર બાંધ લી ઓર દૂસરી ઓઢ લી ઓર જો યાદરેં પહલે સે પહને હુએ થે ઉન કો હાથ મેં લે કર પહાડ કે નીચે ઉતરે, મેં ભી પીછે હો લિયા. જબ સફા વ મર્વહ કે દરમિયાન પહોંચે તો એક સાઈલ ને અર્ઝ કી : “એ ઇબ્ને રસૂલુલ્લાહ ! યેહ કપડે મુઝે પહના દીજિયે અલ્લાહ તઆલા આપ કો જન્નત કા હુલ્લા પહનાએ.” તો ઉન્હોં ને વોહ દોનોં યાદરેં ઉસ કો ઇનાયત ફરમા દીં ઓર આગે બઢ ગએ. મેં ને ઉસ સાઈલ સે પૂછા : વોહ હાજી સાહિબ કૌન થે ? ઉસ ને બતાયા : હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ જા'ફરે સાદિક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ થે. યેહ સુનતે હી મેં ઉન કી

મસ્જિદે ખેફ

મસ્જિદે જિન્ન

મસ્જિદે જિઈરાના

મસ્જિદે નિઅહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબાન

تربہ دوا تا کے ون سے کھ سون اور کھ لاسیل کھ مگر
افسوس ! مے ون کو ن پا سکا. (رَوْضُ الرِّیاحین ص ۱۱۴) افسوس
کی ون پر رطمت لہ اور ون کے سده لماری لہ لسا
مکیرت لہ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

کھنکر ن مے کام لنے لہ سے لسن

لنہا لہ لھ تو کے سے لہ کارسا ل کا

(لہ کے نا'ت)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مستور کی 4 لکایات

94 آشیکے رسول لاتون لہ روتے روتے لن دے ل

لمول مولملننن لہرتے سلی-دتلنا آلش
سیدکا رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہَا کی لہمتے لہ ل-ر-کت مے لالیر لہ کر
لک لاتون لہ ل کی : مول تلہلہرے رسلالت, شلشالہ
نولولت صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کی مولارک کھ کی لیارت کرل
لہلہ. لہرتے سلی-دتلنا آلش سیدکا رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہَا لہ
لہلہلہ شریک لولا اور لہ آشیکے رسول لاتون لہ کھ
انلر کی لیارت کر کے روتے روتے لن دے ل. (الشفاء جزء ۲ ص ۲۳)
افسوس کی ون پر رطمت لہ اور ون کے سده لماری لہ
لسا مکیرت لہ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

આપ કે ઈશક મેં ઐ કાશ કે રોતે રોતે

યેહ નિકલ જાએ મેરી જાન મદીને વાલે

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 305)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

﴿95﴾ ઉમ્મુલ મુઅમિનીન ને

નફલી હજ સે ઇન્કાર ફરમા દિયા

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના સૌદહ
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ફર્ઝ હજ અદા કર ચુકી થી. જબ આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا
 સે નફલી હજ વ ઉમ્રહ કે લિયે અર્ઝ કી ગઈ તો ફરમાયા : મેં
 ફર્ઝ હજ કર ચુકી છું. મેરે રબ عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે ઘર મેં રહને કા હુકમ
 ફરમાયા હૈ. ખુદા કી કસમ ! અબ મેરે બજાએ મેરા જનાઝા હી
 ઘર સે નિકલેગા. રાવી ફરમાતે હૈં : ખુદા કી કસમ ! ઇસ કે
 બા'દ ઝિન્દગી કે આખિરી સાંસ તક આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ઘર સે
 બાહર નહીં નિકલીં.

(તફસીરુર્રમ્થૂજ ૧/૫૧૧)

ઈસ હિકાયત મેં ઇસ્લામી બહનોં કે લિયે એહતિયાત કે
 બે શુમાર મ-દની ફૂલ હૈં, વોહ ઝમાના બડા પાકીઝા થા, હર
 તરફ પર્દે કા દૌર દૌરા થા મગર ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે
 સય્યિ-દતુના સૌદહ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ને પર્દે કે સાથ ભી નિકલના
 ગવારા ન ફરમાયા જબ કે આજ કલ બે પર્દગી કી નુહૂસત છાઈ
 હૈ, એસે મેં એહતિયાત કી કિસ કદર ઝરૂરત હૈ હર બા શુઊર
 ઇસ્લામી બહન સમઝ સકતી હૈ આજ કલ હજ વ ઉમ્રે મેં ભી
 મદોં ઔર ઔરતોં કા કાફી ઇખ્તિલાત રહતા હૈ લિહાઝા ઉમ્રે
 યા નફલી હજ પર જાને વાલિયોં કો ખૂબ ગૌર કર લેના ચાહિયે.

96 એક હજજન કે તુફેલ સબ કા હજ કબૂલ હો ગયા

رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهَا اَنْ-દવિય્યા હઝરતે સચ્ચિ-દતુના રાબિઆ અ-

ને પૈદલ ઔર વોહ ભી નંગે પાઉં હજ કિયા. અલ્લાહ ેઝ્જલ ઇન કો જો ભી ખાના અતા ફરમાતા ઇસાર કર દેતી. કા'બએ મુશરફા કે કરીબ પહોંચતે હી બેહોશ હો કર ગિર પડી. જબ હોશ મેં આઈ તો અપના રુખસાર બૈતુલ્લાહ શરીફ પર રખ કર અર્ઝ કી : યા અલ્લાહ ેઝ્જલ ! યેહ તેરે બન્દોં કી પનાહ ગાહ હૈ ઔર તૂ ઇન સે મહબ્બત ફરમાતા હૈ, મૌલા ! અબ તો આંખોં મેં આંસૂ ભી ખત્મ હો ચુકે હૈં." ફિર તવાફ કિયા, સઈ કરને કે બા'દ જબ વુકૂફે અ-રફા કા ઇરાદા કિયા તો બારી કે દિન શુરૂઅ હો ગએ, રોતે હુએ અર્ઝ ગુઝાર હુઈ : "ઐ મેરે માલિકો મૌલા ેઝ્જલ ! અગર યેહ મુઆ-મલા તેરે સિવા કિસી ગૈર કી તરફ સે હોતા તો મેં ઝરૂર તેરી બારગાહ મેં શિકાયત કરતી મગર યેહ તો તેરી હી મશિયત (યા'ની મરઝી) સે હુવા હૈ લિહાઝા શિક્વા ક્યૂંકર કર સક્તી હૂં !" યેહ કહતે હી ઉન્હેં હાતિકે ગૈબી સે આવાઝ આઈ : "ઐ રાબિઆ ! હમ ને તેરે સબબ તમામ હાજિયોં કા હજ કબૂલ કર લિયા ઔર તેરી ઇસ કમી કી વજહ સે ઉન કી કમિયાં ભી પૂરી કર દી. (الروض الفائق ص ૧૦) અલ્લાહ ેઝ્જલ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

અલી કે વાસિતે સૂરજ કો ફેરને વાલે

ઇશારા કર દો, કે મેરા ભી કામ હો જાએ

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

97 પૈદલ સફરે હજ કરને વાલી નાબીના બુદિયા

હઝરતે સચ્ચિદુના ઝુનૂન મિસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَّاهِبُ ફરમાતે હૈં કે હઝરતે સચ્ચિ-દતુના ઉમ્મે દાબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَّاهِبُ કા શુમાર બુલન્દ પાયા સાલિહાત વ આબિદાત મેં હોતા થા. હર સાલ મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا સે મક્કએ મુઅઝ્ઝમા رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا પૈદલ હજ કરને આયા કરતી થીં. ઉન કી ઉમ્મ 90 બરસ હુઈ તો બીનાઈ ચલી ગઈ. જબ હજ કા મૌસિમે બહાર આયા તો કુછ હજજનેં સફરે હજ પર રવાનગી સે પહલે ઝિયારત કે લિયે હાઝિર હુઈ, આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهَا ને ફર્તે શૌક સે બે કરાર હો કર રબ્બે ગફફાર عَزَّوَجَلَّ કે દરબાર મેં અર્ઝ કી : “યા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! તેરી ઈઝ્ઝત કી કસમ ! અગર્યે મેરી આંખોં કા નૂર જા ચુકા હૈ મગર તેરે દરબાર કી હાઝિરી કે શૌક કે અન્વાર અબ ભી બાકી હૈં.” ફિર એહરામ બાંધ કર “لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ” કહતે હુએ હજ કે કાફિલે કે સાથ ચલ પડીં. આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهَا ઔરતોં કે આગે આગે ચલતીં ઔર ચલને મેં ઉન સે સબ્કત લે જાતીં થીં.

હઝરતે સચ્ચિદ્રના સુન્નૂન મિસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِیٰ ફરમાતે હેં કે મેં ઉન કે હાલ પર બડા મુ-તઅજિજબ થા કે હાતિકે ગૈબી સુનાઈ દી : “એ સુન્નૂન !” કયા તુમ ઉસ બુઢિયા પર તઅજજુબ કરતે હો જિસે અપને મૌલા عَزَّوَجَلَّ કે ઘર કા શૌક હૈ, પસ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને લુત્ફો કરમ ફરમાતે હુએ ઉસે અપને ઘર કી તરફ ચલા દિયા ઓર ઇસ કી તાકત અતા ફરમાઈ. (الروض الفائق ص ۱۴۸ لها)

હિસાબ મઝિરત હો.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કિસી કે હાથ ને મુઝ કો સહારા દે દિયા વરના

કહાં મેં ઓર કહાં યેહ રાસ્તે પેચીદા પેચીદા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

૬૬-લમાએ અહલે મુજ્જત કી 17 હિકાયાત

﴿98﴾ આ'લા હઝરત કે વાલિદે ગિરામી કો
ખુસૂસી બુલાવા મિલા

આ'લા હઝરત મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન

عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ કે વાલિદે ગિરામી રઈસુલ મુ-તકલિમીન હઝરતે
અહલામા મૌલાના મુફ્તી નકી અલી ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ આલિમે

અજલ, મુફ્તિયે બે બદલ ઓર આશિકે રસૂલે રબ્બે લમ-યઝલ
થે, “અપના જાના ઓર હૈ ઉન કા બુલાના ઓર હૈ” કે મિસ્દાક

આપ رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કો મદીનએ મુનવ્વરહ
હઝિરી કે લિયે ખુસૂસી બુલાવા મિલા ઓર વોહ યૂં કે ખ્વાબ મેં

નબિય્યે અકરમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને તલબ ફરમાયા : બા

વુજૂદ બીમારી ઓર કમઝોરી કે ચન્દ અહબાબ કે હમરાહ રખ્તે

સફર બાંધા ઓર સૂએ હરમ રવાના હો ગએ, કુછ અકીદત

મન્દોં ને અલાલત (યા'ની બીમારી) કે પેશે નઝર મશ્વરા દિયા કે

યેહ સફર આયિન્દા સાલ પર મુલ્તવી કર દીજિયે. ફરમાયા :

“મદીનએ તથિબા رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે કસ્દ સે કદમ દરવાઝે

से बाहर रभूं फिर याहे इह उसी वक्त परवाज़ कर जाये.”
 महबूबे करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने अपने फ़िदाई के ज़ुबाने
 महबूबत की लाज रभ ली और ज्वाब ही में अेक पियाले में
 दवा ईनायत फ़रमाई जिस के पीने से ईस कदर ईफ़ाका हो गया
 के मनासिके उज की अदाअेगी में रुकावट न रही. (सुइरिल कुलूब
 “,”) अल्लाह عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी
 बे हिसाब मफ़िरत हो. اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

भुलाते हैं उसी को जिस की बिगडी येह बनाते हैं

कमर बंधना दियारे तयबा को भुलना है किस्मत का

(ज़ौके ना'त)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَی مُحَمَّدٍ

﴿99﴾ अस्ते मुराद हाज़िरी ईस पाक दर की है

आशिके माहे रिसालत, आ'ला हज़रत, ईमामे अहले
 सुन्नत, मुजहिदे दीनो मिल्लत मौलाना शाह ईमाम अहमद
 रज़ा पान عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن अपने दूसरे सफ़रे उज में मनासिके
 उज अदा करने के बा'द शहीद अलील (या'नी सप्त बीमार) हो
 गये मगर आप رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ फ़रमाते हैं : ईम्तिदादे मरज़
 (या'नी बीमारी के तवील हो जाने) में मुझे ज़ियादा फ़िक्र हाज़िरिये
 सरकारे आ'ज़म (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) की थी. जब बुभार
 को ईम्तिदाद (या'नी तूल) पकड़ता देभा, मैं ने उसी हालत में
 कस्टे हाज़िरी किया, येह उ-लमा (رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ) मानेअ हुअे (या'नी
 रोकने लगे). अव्वल तो येह फ़रमाया : के “हालत तो तुम्हारी
 येह है और सफ़र तवील !” मैं ने अर्ज़ की : “अगर सय पूछिये
 तो हाज़िरी का अस्ल मकसूद ज़ियारते तय्यिबा है, दोनों बार

બાતિલ કી આમેઝિશ સે પાક કર કે એહયાએ સુન્નત કે લિયે
ઝબર દસ્ત કામ કિયા, સાથ હી લોગોં કે દિલોં મેં જો શમ્મે ઈશ્કે
રસૂલ ﷺ કી રોશની મધ્યમ પડતી જા રહી થી
ઉસે અઝ સરે નૌ ફરોઝાં કિયા, આપ ﷺ બેશક
ફનાફિરસૂલ ﷺ કે આ'લા મન્સબ પર ફાઈઝ
થે, દૂસરી બાર જબ હજજે બૈતુલ્લાહ કી સઆદત મિલી ઔર
મદીનએ પાક ﷺ કી હાઝિરી નસીબ હુઈ તો બેદારી
મેં ઝિયારત કી હસરત લિયે મુવા-જહા શરીફ મેં પૂરી રાત
હાઝિર રહ કર દુરુદે પાક કા વિદ કરતે રહે, પહલી રાત કિસ્મત
મેં યેહ સઆદત ન થી, દૂસરી રાત આ ગઈ. મુવા-જહા શરીફ
મેં હાઝિર હુએ ઔર દર્દે ફિરાક સે બેતાબ હો કર એક ના'તિયા
ગઝલ પેશ કી જિસ કે ચન્દ અશઆર યેહ હૈં :

વોહ સૂએ લાલાઝાર ફિરતે હૈં તેરે દિન એ બહાર ફિરતે હૈં
હર ચરાગે મઝાર પર કુદસી કેસે પરવાના વાર ફિરતે હૈં
ઉસ ગલી કા ગદા હૂં મેં જિસ મેં માંગતે તાજદાર ફિરતે હૈં
ફૂલ ક્યા દેખૂં મેરી આંખોં મેં દશતે તયબા કે ખાર ફિરતે હૈં
ક્યૂં કોઈ પૂછે તેરી બાત રઝા તુઝ સે શૈદા હઝાર ફિરતે હૈં

(મક્તઅ મેં આ'લા હઝરત ﷺ ને અઝ રાહે
તવાઝોઅ અપને આપ કો “કુત્તા” ફરમાયા હૈ લેકિન આશિકાને
આ'લા હઝરત અ-દબન “મંગતા” “શૈદા” વગૈરા લિખતે ઔર બોલતે
હૈં ઉન્હીં કી પૈરવી મેં અ-દબન ઈસ જગહ “શૈદા” લિખ દિયા હૈ
ઔર હકીકત ભી યેહી હૈ.)

આપ બારગાહે રિસાલત صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم में दुरुदो
सलाम पेश करते रहे, आभिरे कार धन्तिजार की घडियां ખત્મ
हुई और किस्मत अंगडाई ले कर उठ बैठी सरकारे नामदार,
मदीने के ताजदार صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰलِہٖ وَسَلَّم ने अपने आशिके जार
पर भास करम फरमाया, निकाले रुख उठ गया, ખुश नसीब
आशिक ने अपने महुबूब صَلَّی اللہُ तَعَالٰी عَلَीह् व_آलِह् व_सल्लम् का औन बेदारी
की डालत में यश्माने सर (या'नी सर की आंખों) से दीदार किया.
अल्हाड عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के सढके डमारी बे
हिसाब मग़िरत हो. اَمِّين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِّين صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

શરખતે દીદ ને ઓર આગ લગા દી દિલ મેં
તપિશે દિલ કો બઢાયા હે ખુઝાને ન દિયા
અબ કહાં જાએગા નક્શા તેરા મેરે દિલ સે
તહ મેં રખ્યા હે ઇસે દિલ ને ગુમાને ન દિયા
સજદા કરતા જો મુઝે ઇસ કી ઇજાઝત હોતી
ક્યા કરૂં ઇઝ્ન મુઝે ઇસ કા ખુદા ને ન દિયા

(સામાને બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! હમ સબ કો ચાહિયે કે
હમ ભી અપને દિલ મેં સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી
મહબ્બત બઢાએ ઓર કલબ મેં દીદાર કી તમન્ના પરવાન ચઢાએ.
اِنْ شَاءَ اللہُ عَزَّوَجَلَّ કભી તો હમારી ભી કિસ્મત ચમક ઉઠેગી. કભી તો
વોહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કરમ ફરમા હી દેંગે.

સુના હે આપ હર આશિક ઘર કે તશરીફ લાતે હેં

કભી મેરે ભી ઘર મેં હો ચરાગાં યા રસૂલલ્લાહ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

101 મશહૂર આશિકે રસૂલ અલ્લામા યૂસુફ બિન ઇસ્માઈલ નબ્હાની કા અન્દાઝે અદબ

ખલીફએ આ'લા હઝરત, ફકીહે આ'ઝમ, હઝરતે

અલ્લામા અબૂ યૂસુફ મુહમ્મદ શરીફ મુહદ્દિસ કોટ્લવી

ફરમાતે હેં : એક મર્તબા જબ મેં હજ કરને ગયા

તો મદીનએ મુનવ્વરહ રાઝાલ્લાહ સ્ત્રફાઝ તઘ્ઘિયા કી હાઝિરી મેં સજ્જા

સજ્જા ગુમ્બદ કે દીદાર સે મુશરફ હોતે વક્ત મેં ને “બાબુસ્સલામ”

કે કરીબ ઓર ગુમ્બદે ખઝરા કે સામને એક સફેદ રીશ ઓર

ઇન્તિહાઈ નૂરાની ચેહરે વાલે બુઝુર્ગ કો દેખા જો કબ્રે અન્વર કી

જાનિબ મુંહ કર કે દો ઝાનૂ બેઠે કુછ પઢ રહે થે. મા'લૂમ કરને

પર પતા ચલા કે યેહ મશહૂરો મા'રૂફ આલિમે દીન ઓર ઝબર દસ્ત

આશિકે રસૂલ હઝરતે સય્યિદુના શૈખ યૂસુફ બિન ઇસ્માઈલ

નબ્હાની હૈ. મેં ઉન કી વજાહત ઓર ચેહરે કી

નૂરાનિયત દેખ કર બહુત મુ-તઅસ્સિર હુવા ઓર ઉન કે કરીબ

જા કર બેઠ ગયા ઓર ઉન સે ગુફ્ત-ગૂ કી કોશિશ કી, વોહ મેરી

જાનિબ મુ-તવજજેહ ન હુએ તો મેં ને ઉન સે કહા : મેં હિન્દુસ્તાન

સે આયા હૂં ઓર આપ કી કિતાબેં હુજજતુલ્લાહિ અલલ

આ-લમીન ઓર જવાહિરુલ બિહાર વગૈરા મેં ને પઢી હેં જિન સે

મેરે દિલ મેં આપ કી બડી અકીદત હૈ. ઉન્હોં ને યેહ બાત સુન

કર મેરી તરફ મહબ્બત સે હાથ બઢાયા ઓર મુસા-ફહા ફરમાયા. મેં ને ઉન સે અઝ કી : હુઝૂર ! આપ કબ્રે અન્વર સે ઇતની દૂર ક્યું બેઠે હેં ? તો રો પડે ઓર ફરમાને લગે : “મેં ઇસ લાઈક નહીં હું કે કરીબ જા સફૂ.” ઇસ કે બા'દ મેં અકસર ઉન કી જા-એ કિયામ પર હાઝિર હોતા રહા ઓર ઉન સે “સ-નદે હદીસ” ભી હાસિલ કી. સચ્ચિદી કુન્બે મદીના હઝરતે અલ્લામા શૈખ ઝિયાઉદ્દીન અહમદ મ-દની عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَنَى ફરમાતે હેં : હઝરતે અલ્લામા યૂસુફ નબહાની قُدَس سِرُّهُ الرَّبَّانِي કી અહ્લિયએ મોહ-ત-રમા رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى કો 84 મર્તબા નબિયે આબિરુઝ્ઝમાં, શહ-શાહે કૌનો મકાં صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત કા શરફ હાસિલ હુવા હૈ. (અન્વારે કુન્બે મદીના, સ. 195, મુલખ્ખસન) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ઉન કે દિયાર મેં તૂ કેસે ચલે ફિરેગા ?

અતાર તેરી જુર'અત તૂ જાએગા મદીના !!

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 320)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❦ 102 ❦ પીર મેહર અલી શાહ કો ઝિયારતે મકીને ગુમ્બદે ખાઝરા બ મકામ વાદિયે હમરા

તાજદારે ગોલડા હઝરત પીર મેહર અલી શાહ સાહિબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ફરમાતે હેં : મદીનએ આલિયા કે સફર મેં બ મકામ વાદિયે હમરા ડાકૂઓ કે હમ્લે કી પરેશાની કી વજહ સે મજબૂર ન

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જબલે ઉદુદ

મેહરાબે ન-બવી

મિખરે રસૂલ

ઇશા કી સુન્નતેં મુઝ સે રહ ગઈ, મૌલવી મુહમ્મદ ગાઝી, મદ્રસએ સૌ-લતિયા મેં શગલે તા'લીમ વ તદરીસ છોડ કર હુસ્ને ઝન કી બિના પર બ ગ-રઝે ખિદમત ઇસ મુકદ્દસ સફર મેં મેરે શરીફ હુએ થે. ઇન રુ-ફકા કી મઈય્યત મેં મેં કાફિલે કે એક તરફ સો ગયા, ક્યા દેખતા હૂં કે સરવરે આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સિયાહ અ-રબી જુબ્બા ઝેબે તન ફરમાએ તશરીફ લા કર અપને જમાલે બા કમાલ સે મુઝે નઈ ઝિન્દગી અતા ફરમાતે હેં, એસા મા'લૂમ હુવા કે મેં એક મસ્જિદ મેં બ હાલતે મુરા-કબા દો ઝાનૂ બેઠા હૂં, આં હુઝૂર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને કરીબ તશરીફ લા કર ઇશાદ ફરમાયા કે આલે રસૂલ કો સુન્નત તર્ક નહીં કરના યાહિયે. મેં ને ઇસ હાલત મેં આં જનાબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કી દો પિંડલિયોં કો જો રેશમ સે ભી ઝિયાદા લતીફ થીં અપને દોનોં હાથોં સે મઝબૂત પકડ કર નાલા વ ફુગાં કરતે (યા'ની રોતે બિલક્તે) હુએ, اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَیْكَ یَا رَسُوْلَ اللہِ કહના શુરૂઅ કિયા ઔર આલમે મદહોશી મેં રોતે હુએ અર્ઝ કી કે હુઝૂર કૌન હેં? જવાબ મેં વોહી ઇશાદ હુવા કે આલે રસૂલ કો સુન્નત તર્ક નહીં કરના યાહિયે. તીન બાર યેહી સુવાલ વ જવાબ હોતે રહે. તીસરી બાર મેરે દિલ મેં ડાલા ગયા કે જબ આપ નિદાએ યા રસૂલલ્લાહ સે મન્અ નહીં ફરમા રહે તો ઝાહિર હૈ કે ખુદ આં હઝરત صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم હેં, અગર કોઈ ઔર બુઝુર્ગ હોતે તો ઇસ કલિમે સે મન્અ ફરમાતે, ઉસ હુસ્નો જમાલે બા કમાલ કે મુ-તઅલ્લિક ક્યા કહું! ઉસ ઝૌકો મસ્તી વ ફેઝાને કરમ કે બયાન સે ઝબાન આજિઝ હૈ ઔર તહરીર લંગ (લાયાર) અલબત્તા બાદા ખ્વારાને ઇશકો મહબ્બત (યા'ની શરાબે મહબ્બત

મસ્જિદે ખેક

મસ્જિદે જિન્ન

મસ્જિદે જિઈરાના

મસ્જિદે નિઅહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબેન

પીને વાલો) કે હલક મેં ઉન અબ્યાત (યા'ની અશઆર) સે એક જુરઆ (યા'ની ઘૂંટ) ઔર ઉસ નાફએ મુશક (મુશક કી થેલી) સે એક નફહા (ખુશ ગવાર મહક) ડાલના મુનાસિબ મા'લૂમ હોતા હૈ. (મહરે મુનીર, સ. 131 તા 132) હઝરત પીર મેહર અલી શાહ સાહિબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی نے મઝકૂરા વાકિએ કા અપને મશહૂર કલામ મેં ભી ઇશારા ફરમાયા હૈ. ઉસ કે ચન્દ અશઆર મુલા-હઝા હોં :

અજ સિક મિતરાં દી વધેરી એ, કયૂં દિલડી ઉદાસ ઘનેરી એ !
લૂં લૂં વિચ શૌક ચંગેરી એ, અજ નૈનાં લાઈયાં કયૂં ઝડિયાં
الْقَيْئُ سَرَى مِنْ طَلْعِهِ، وَالشُّدُوْ بَدَى مِنْ وَفْوَرِهِ
فَسَكْرَتْ هُنَا مِنْ نَفْسِهِ، نૈનાં દિયાં ફોજાં સર ચઢિયાં
મુખ ચન્દ બદર શા'શાની એ, મથે ચમકે લાટ નૂરાની એ
કાલી ગુલ્ફ તે અખ મસ્તાની એ, મખમૂર અખીં હિન મદ ભરિયાં
દો અબૂ કૌસ મિસાલ દિસન, જેં તૂં નોકે મિઝા દે તીર છુટન
લબાં સુખ આખાં કે લા'લે યમન, ચિદે દન્દ મોતી દિયાં હિન લડિયાં
ઈસ સૂરત નૂં મેં જાન આખાં, જાનાન કે જાને જહાન આખાં
સય આખાં તે રબ દી શાન આખાં, જિસ શાન તૂં શાનાં સબ બનિયાં
લાહો મુખ તૂં મુખતત બુદે યમન, મન ભાંવરી ઝલક દિખાઓ સજન
ઓહા મિઠયાં ગાલીં ઇલાઓ મિઠન, જો હમ્સા વાદી સન કરિયાં
سُبْحَنَ اللّٰه! مَا أَجْمَلَك، مَا أَحْسَنَك، مَا أَكْمَلَك.

કિથે મેહરે અલી, કિથે તેરી સના, મુશ્તાક¹ અખીં કિથે જા અડિયાં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿103﴾ સગે મદીના કી નાઝ બરદારી

પંજાબ (પાકિસ્તાન) કે મશહૂર આશિકે રસૂલ બુઝુર્ગ પીર સયિદ જમાઅત અલી શાહ મુહદિસ અલી પૂરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی

1 : હઝરત પીર મેહર અલી શાહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ને બતૌરે આજિઝી યહાં લફઝ “ગુસ્તાખ” લિખા હૈ (મહરે મુનીર, સ. 500) મગર હઝરત કા અદબ કરતે હુએ અક્સર સના ખ્વાન જિસ તરહ પઢતે હેં ઉસી તરહ મેં ને લિખ દિયા હૈ.

એક મર્તબા મદીનએ મુનવ્વરહ رَاحِمًا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا ગએ તો ઉન કે કિસી મુરીદ ને મદીનએ મુનવ્વરહ رَاحِمًا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે એક કુત્તે કો ઇત્તિફાકન ઢેલા માર દિયા જિસ કી ચોટ સે કુત્તા ચીખા, હઝરત શાહ સાહિબ સે કિસી ને કહ દિયા કે આપ કે ફુલાં મુરીદ ને મદીને શરીફ કે એક કુત્તે કો મારા હૈ. યેહ સુન કર આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બેચૈન હો ગએ ઔર અપને મુરીદોં કો હુકમ દિયા કે ફૌરન ઉસ કુત્તે કો તલાશ કર કે યહાં લાઓ. યુનાન્થે કુત્તા લાયા ગયા, શાહ સાહિબ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ઉઠે ઔર રોતે હુએ ઉસ કુત્તે સે મુખાતિબ હો કર કહને લગે : ઐ દિયારે હબીબ કે રહને વાલે ! લિલ્લાહ મેરે મુરીદ કી ઇસ લગ્ગિશ કો મુઆફ કર દે. ફિર ભુના હુવા ગોશત ઔર દૂધ મંગવાયા ઔર ઉસે ખિલાયા પિલાયા, ફિર ઉસ સે કહા : જમાઅત અલી તુઝ સે મુઆફી ચાહતા હૈ, ખુદારા ઇસે મુઆફ કર દેના. (સુન્ની ઉ-લમા કી હિકાયાત, સ. 211, મુલખ્ખસન) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

દિલ કે ટુકડે નજરે હાઝિર લાએ હૈં

એ સગાને કૂચએ દિલદાર હમ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿104﴾ આકા બુલાઓ તો ઉડ કર જાના ચાહિયે

ખલીફએ આ'લા હઝરત, ફકીહે આ'ઝમ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ યૂસુફ મુહમ્મદ શરીફ મુહદિસ કોટલવી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કે જિગર ગોશે હઝરત મૌલાના અબુન્નૂર મુહમ્મદ

બશીર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَدِير ફરમાતે હૈં : હઝરતે અમીરે મિલ્લત પીર સય્યિદ જમાઅત અલી શાહ મુહદિસ અલી પૂરી (عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي) ને કઈ હજ કિયે, તકરીબન હર સાલ મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કા ઈશક ઉન્હેં ઈસ શરફ સે મુશરફ ફરમાતા. એક સાલ આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને બ ઝરીઅએ હવાઈ જહાઝ સફરે હજ કી તરકીબ બનાઈ, વાલિદે મુઅઝ્ઝમ (ફકીહે આ'ઝમ હઝરત અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ શરીફ મુહદિસ કોટલવી (عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي) કો પતા ચલા તો મુઝે સાથ લે કર અલીપૂર શરીફ પહોંચે, હઝરત કી ખિદમત મેં હાઝિર હુએ, તો આપ મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا હી કા ઝિકે ખૈર કર રહે થે, વાલિદે ગિરામી કો દેખ કર બહુત ખુશ હુએ ઔર ફરમાયા : મેં સરકારે આલી વકાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે દરબાર મેં ફિર હાઝિરી દેને જા રહા હૂં, વાલિદે માજિદ مَدِينَةِ رَحْمَةِ اللَّهِ الْخَامِد ને દરયાફત કિયા : હુઝૂર ! ઈસ બાર સુના હૈ આપ હવાઈ જહાઝ સે જા રહે હૈં ? હઝરત ને જવાબ દિયા : મૌલવી સાહિબ ! યાર બુલાએ તો ઉડ કર પહોંચના ચાહિયે. યેહ જુમ્લા કુછ ઐસે અન્દાઝ મેં ફરમાયા કે ખુદ ભી આબદીદા હો ગએ ઔર હાઝિરીન પર ભી એક કેફ તારી હો ગયા. (સુન્ની ઉ-લમા કી હિકાયાત, સ. 45) અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

امِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તકદીર મેં ખુદાયા અત્તાર કે મદીના

લિખ દે ફકત મદીના સરકાર કા મદીના

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 302)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿105﴾ મૌલાના સરદાર અહમદ કી ખજૂરે મદીના સે મહબ્બત

મહબૂબ કે શહૂર સે મહબ્બત સચ્ચે આશિક કી અલામત હૈ લિહાઝા અઝીમ આશિકે રસૂલ હઝરતે મુહદિસે આ'ઝમ પાકિસ્તાન મૌલાના સરદાર અહમદ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْاَحَد મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا સે બહુત મહબ્બત કરતે થે. આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى કી મહફિલ મેં અક્સર દિયારે મહબૂબ કા તઝકિરા હોતા રહતા થા. અગર કોઈ ઝાઈરે મદીના આપ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોતા તો ઉસ સે મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે હાલાત પૂછતે, મદીનએ પાક رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે રિહાઈશી અહલે સુન્નાત વ જમાઅત કી ખૈરિય્યત દરયાફત ફરમાતે ઔર અગર કોઈ તબરુક પેશ કરતા તો બડી ખુશી સે કબૂલ ફરમાતે. એક મર્તબા એક હાજી સાહિબ ને મદીનએ તય્યિબા رَاكَاهُ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી ખજૂરે પેશ કીં, ઉસ વક્ત દૌરએ હદીસ જારી થા, ખુમઝિ મદીના (યા'ની મદીને કી ખજૂરે) હાઝિરીન ત-લબા મેં તક્સીમ ફરમાઈ ઔર એક ખજૂર અપની દાઢોં મેં દબા કર ફરમાને લગે : “ખુમઝિ મદીના (યા'ની ખજૂરે મદીના) અપને મુંહ મેં રખ લી હૈ, જબ તક ઘુલ કર અન્દર જાતી રહેગી, ઈમાન તાઝા હોતા રહેગા. (માખૂઝન હયાતે મુહદિસે આ'ઝમ પાકિસ્તાન, સ. 155)

ખજૂરે મદીના સે ક્યૂં હો ન ઉલ્ફત

કે હૈ ઈસ કો આકા કે કૂચે સે નિસ્બત

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿106﴾ મદીને મેં અપને બાલ વ નાખુન દફન ફરમાએ

હઝરતે મુહદિસે આ'ઝમ પાકિસ્તાન મૌલાના સરદાર અહમદ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِد ફરમાતે હેં : ફકીર ને મદીનતુર્સૂલ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام સે વાપસી કે વક્ત અપને કુછ બાલ ઔર નાખુન મદીના શરીફ رَأَاهَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં દફન કર દિયે ઔર રસૂલે પાક صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી જનાબ મેં અર્ઝ કી : “યા રસૂલલ્લાહ ! મદીનએ પાક મેં મરના તો મેરે ઇખ્તિયાર મેં નહીં અલબત્તા અપને જિસ્મ કે ચન્દ અજઝા દફન કર કે જા રહા હૂં કે હમ ગરીબોં કે લિયે યેહી ગનીમત હૈ.” (ઐઝન)

જાનો દિલ છોડ કર યેહ કહ કે ચલા હૂં આ'ઝમ

આ રહા હૂં મેરા સામાન મદીને મેં રહે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿107﴾ અબ કુછ બી નહીં હમ કો મદીને કે સિવા યાદ

મૌલાના કાઝી મઝહરુલ હક જહૂલમી બ રાસ્તા કોએટા, ઝાહિદાન, બગદાદ શરીફ, મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَأَاهَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا ઔર દૂસરે મકામાતે મુકદ્દસા કી ઝિયારત સે મુશરફ હો કર હઝરતે મુહદિસે આ'ઝમ પાકિસ્તાન મૌલાના સરદાર અહમદ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِد કી ખિદમત મેં હાઝિર હુએ, જબ કાઝી સાહિબ કા તઆરુફ કરાયા ગયા (ઔર અર્ઝ કી ગઈ કે યેહ મદીને કી હાઝિરી સે મુશરફ હો કર આએ હેં) તો કાઝી સાહિબ કા હાથ થામ લિયા, આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કી આંખોં સે આંસૂ બહને લગે, અગર્યે

તબીઅત કાફી ના દુરુસ્ત થી, બીમારી મેં ઇઝાફા હો ચુકા થા,
લેકિન ઇસ કે બા વુજૂદ આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ઉઠ કર બૈઠ ગએ
ઔર કાઝી સાહિબ સે મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى وَتَعْظِيماً કી
બાતેં પૂછને લગે, મદીનએ પાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى وَتَعْظِيماً મેં રહને વાલે
અહબાબે અહલે સુન્નત વ જમાઅત કી ખૈરિયત દરયાફત ફરમાઈ,
મદીને શરીફ કી ગલિયોં કી યાદ આઈ, ગુમ્બદે ખઝરા કા
નૂરાની મન્ઝર નિગાહોં મેં ફિરને લગા, મુકદ્દસ જાલિયોં કે જલ્વે
દિલ મેં ઉતરને લગે, રૌઝએ અકદ્દસ કા વકાર દિલોં પર છાને
લગા, તસવ્વુરાતે દિયારે હબીબે ખુદા કી નૂરાની વાદિયોં મેં
ગુમ હોને લગે ઔર તમામ મહફિલ કી કેફિયત યેહ હો ગઈ કે

ગૈરોં કી જફા યાદ ન અપનોં કી વફા યાદ

અબ કુછ ભી નહીં હમ કો મદીને કે સિવા યાદ

(ઐઝન, 155 તા 156)

અલ્લાહ عَلَّوَجَّل કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે
હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

﴿108﴾ મદીને કા મુસાફિર હિન્દ સે પહોંચા મદીને મેં

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ
મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهَا ઝબર દસ્ત
આશિકે રસૂલ થે. આપ કે બારે મેં યેહ ઇમાન અફરોઝ વાકિઆ
સગે મદીના غَفُفٌ غَدً કો આપ કે દામાદ હકીમ સય્યિદ યા'કૂબ
અલી સાહિબ (મહૂમ) ને સુનાયા થા : મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ

ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ હજજે
 બૈતુલ્લાહ પર તશરીફ લે ગએ. જબ વોહ મદીનએ મુનવ્વરહ
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સરકારે નામદાર رَأَى كَهَا اللهُ شَرَفًا وَكَثْرَةً
 ગૌહર બાર મેં હાઝિર હુએ તો સુનહૂરી જાલિયોં કે કરીબ દેખા
 કે હઝરતે સદરુલ અફઝિલ عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ ભી મજમઅ મેં
 મૌજૂદ હૈં. મુલાકાત કી હિમ્મત ન હુઈ ક્યૂંકે બા અદબ લોગ
 વહાં બાતચીત નહીં કરતે. સલાતો સલામ સે ફારિગ હોને કે
 બા'દ બાહર તલાશ કિયા મગર ઝિયારત ન હુઈ. હઝરતે શૈખુલ
 ફઝીલત, શૈખુલ અ-રબે વલ અજમ કુત્બે મદીના સય્યિદી વ
 મૌલાઈ ઝિયાઉદ્દીન અહમદ કાદિરી ર-ઝવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ કે
 દરબારે ફૈઝ આસાર પર હાઝિર હુએ, કે અ-રબો અજમ કે
 ઉ-લમાએ હક ઔર મશાઈખે કિરામ હ-રમૈને તય્યિબૈન કી
 હાઝિરી કે દૌરાન હઝરત શૈખુલ ફઝીલત عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ કી
 ઝિયારત કે લિયે ઝરૂર હાઝિર હોતે થે. વહાં ભી હઝરતે સદરુલ
 અફઝિલ عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ કે મુ-તઅલ્લિક કોઈ મા'લૂમાત હાસિલ
 ન હુઈ. હૈરાન થે કે સદરુલ અફઝિલ عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ અગર
 તશરીફ લાએ હૈં તો કહાં ગએ ! દરીં અસ્ના મુરાદઆબાદ
 (હિન્દ) સે તાર હઝરતે શૈખુલ ફઝીલત عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ કે આસ્તાને
 અર્શ નિશાન પર આયા કે ફુલાં દિન ફુલાં વક્ત હઝરતે
 સદરુલ અફઝિલ મૌલાના નઈમુદ્દીન સાહિબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ કા
 મુરાદઆબાદ મેં વિસાલ હો ગયા હૈ. મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ
 ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَائِنَاتِ ને જબ

વક્ત મિલાયા તો વોહી વક્ત થા જિસ વક્ત સુનહરી જાલિયોં કે કરીબ સદરુલ અફઝિલ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَالَمِينَ નઝર આએ થે, ફોરન સમઝ ગએ કે જૈસે હી ઇન્તિકાલ ફરમાયા, બારગાહે રિસાલત صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મેં સલાતો સલામ કે લિયે હાઝિર હો ગએ.

મદીને કા મુસાફિર હિન્દ સે પહોંચા મદીને મેં

કદમ રખને કી નૌબત ભી ન આઈ થી સફીને મેં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

❖109❖ ઐ મદીને કે દર્દ તેરી જગહ મેરે દિલ મેં હૈ

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَالَمِينَ ને 1390 સિ.હિ. મેં હજ વ ઝિયારત કી સઆદત હાસિલ કી, ઇસ ઝિમ્ન મેં સફરે મદીના કા એક ઈમાન અફરોઝ વાકિઆ બયાન કરતે હુએ ફરમાતે હેં : મેં મદીનએ મુનવ્વરહ تَحْفِیُّا وَ تَعْظِیْمًا મેં ફિસલ કર ગિર ગયા દાહને હાથ કી કલાઈ કી હડી ટૂટ ગઈ, દર્દ ઝિયાદા હુવા તો મેં ને ઉસે બોસા દે કર કહા : ઐ મદીને કે દર્દ તેરી જગહ મેરે દિલ મેં હૈ તૂ તો મુઝે યાર કે દરવાઝે સે મિલા હૈ.

તેરા દર્દ મેરા દરમાં તેરા ગમ મેરી ખુશી હૈ

મુઝે દર્દ દેને વાલે તેરી બન્દા પરવરી હૈ

દર્દ તો ઉસી વક્ત સે ગાઈબ હો ગયા મગર હાથ કામ નહીં કરતા થા, 17 દિન કે બા'દ મુસ્તશફા મલિક યા'ની શાહી અસ્પતાલ મેં એક્સ-રે લિયા તો હડી કે દો ટુકડે આએ જિન મેં કદરે ફાસિલા હૈ મગર હમ ને ઇલાજ નહીં કરાયા, ફિર આહિસ્તા

ભટ્ટી લોહે કે મૈલ કો નિકાલ દેતી હૈ એસે હી ઝમીને મદીના ના અહ્લ કો અપને સે નિકાલ દેતી હૈ.” હાલાંકે મુરતદ ઔર મુનાફિક ભી મદીનએ પાક મેં મર કર યહાં હી દફન હો જાતે હેં ફિર ઈસ હદીસ કા મતલબ ક્યા હૈ ? શાહ સાહિબ ને મુઝે કાન પકડ કર નિકલવા દિયા ! મૈં હૈરાન થા કે મુઝે કિસ કુસૂર મેં નિકાલા ગયા ! રાત કો ખ્વાબ મેં દેખા કે મદીનએ મુનવ્વરહ કે કબ્રિસ્તાન યા'ની જન્નતુલ બકીઅ મેં ખુદાઈ હો રહી હૈ ઔર ઊંટોં પર બાહર સે લાશોં આ રહી હેં ઔર યહાં સે બાહર જા રહી હેં મેં ઉન લોગોં કે પાસ ગયા ઔર પૂછા કે ક્યા કર રહે હો ? વોહ બોલે કે “જો ના અહ્લ યહાં દફન હો ગએ હેં ઉન કો બાહર પહોંચા રહે હેં ઔર ઉશ્શાકે મદીના કી ઈન લાશોં કો જો ઔર જગહ દફન હો ગઈ હેં યહાં લા રહે હેં.” દૂસરે દિન ફિર શાહ સાહિબ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા, આપ ને મુઝે દેખતે હી ફરમાયા : અબ સમઝે ! હદીસ કા મતલબ યેહ હૈ ઔર કલ તુમ ને અગ્યાર (યા'ની ગૈરોં) મેં અસરાર (યા'ની ભેદ) પૂછે થે જિસ કી તુમહેં સજા દી ગઈ થી. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 766) અલ્લાહ ﷻ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

બકીએ પાક મેં અત્તાર દફન હો જાએ

બરાએ ગૌસો રજા અઝ પએ ઝિયા યા રબ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 95)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿111﴾ गजालिये जमां और मुफ्ती अहमद यार ખાં पर सुल्ताने दो जहां صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ का अहसां

એક મર્તબા હઝરત શૈખ અલાઉદ્દીન અલ બિક્રી અલ મ-દની عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْغَنَى કે વાલિદે મોહતરમ હઝરતે શૈખ અલી હુસૈન મ-દની عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْغَنَى કે હાં મદીનએ તય્યિબા رَأَى دَاوُدَ اللهِ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં મહફિલે મીલાદ મુન્અકિદ હુઈ જો કે પુર ઝૌક મહફિલ થી ઔર અન્વારે ન-બવી ખૂબ ચમકે. મહફિલ કે ઇખ્તિતામ પર મીરે મહફિલ ને તબરુકન જલેબી તક્સીમ કી ઔર ફરમાયા : આજ રાત મીલાદ કી જલેબી ખાને વાલે કો તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી إِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ ઝિયારત હોગી, કલ અલરસુબહ બા'દ નમાઝે ફજ મસ્જિદુન્ન-બવિય્ચિશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં હર એક અપની કેફિયતે દીદાર સુનાએ. હાજી ગુલામ હુસૈન મ-દની મહૂમ કા બયાન હૈ : **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ !** મેં ને ભી વોહ જલેબી ખાઈ થી, મુઝે સરકારે નામદાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા દીદાર નસીબ હુવા, મેં ને ઇસ હાલ મેં હુઝૂરે પાક, સાહિબે લૌલાક صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત કી કે દાહની જાનિબ બગલ મેં (ગજાલિયે ઝમાં રાઝિયે દૌરાં) હઝરતે કિબ્લા સય્યિદ અહમદ સઈદ કાઝિમી શાહ સાહિબ (رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ) હૈં ઔર દૂસરે હાથ મેં (મુફ્તિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત) મુફ્તી અહમદ યાર ખાન (عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْكَثَّان) કા હાથ પકડ રખા હૈ. (અન્વારે કુતુબે મદીના, સ. 53) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

दीदार की भीक कब बटेगी

मंगता है उम्मीद वार आका

(जौके ना'त)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

112 अल्लामा काज़िमी साहिब और भारे मदीना

गज़ालिये ज़मां उज़रते अल्लामा सय्यिद अहमद सईद काज़िमी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ النَّوْی़ی़ इरमाते हैं : मदीनअ मुनव्वरह का पहली हाज़िरी के मौकअ पर पाउं में अक भार (या'नी कांटा) युत्त गया, जिस से सप्त तकलीफ़ हो रही थी, निकालने लगा तो आ'ला उज़रत, धमामे अहले सुन्नत, मुजदिदे दीनो मिल्कत मौलाना शाह धमाम अहमद रज़ा पान عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرّٰحِلِन की भारे मदीना से महब्बत याद आ गई तो में वहाँ रुक गया और पाउं से कांटा न निकाला कई दिन के बा'द फुद ब फुद दई रुक गया. (औज़न) अल्लाह عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मफ़िरत हो.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

उन की हरम के भार कशीदा हैं किस विये

आंभों में आओ सर पे रहें दिल में धर करें

(हदाईके बज्जिश शरीफ़)

भारे सहाराये नबी ! पाउं से क्या काम तुझे

आ मेरी जान मेरे दिल में है रस्ता तेरा

(जौके ना'त)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿113﴾ બા'દે વિસાલ આ'લા હઝરત કી દરબારે મુસ્તફા મેં હાઝિરી

કુત્બે મદીના હઝરતે અલ્લામા મૌલાના ઝિયાઉદ્દીન અહમદ કાદિરી મ-દની عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَلِيِّ (સરકારે આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કી વફાત કે બા'દ કા વાકિઆ બયાન કરતે હુએ) ફરમાતે હેં : એક મર્તબા મુવા-જહા શરીફ મેં હાઝિરી દેને કે લિયે મસ્જિદુન્ન-બવિયિશ શરીફ صَلَاةُ وَالسَّلَام કે “બાબુસ્સલામ” સે અન્દર દાખિલ હુવા તો દેખા કે આ'લા હઝરત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્મે રિસાલત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ મુવા-જહા શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે ખડે હેં ઔર સલામ પઢ રહે હેં. મેં કરીબ ગયા તો આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ મેરી નઝરોં સે ગાઈબ હો ગએ. મેં મુવા-જહા શરીફ કી તરફ ચલા ગયા ઔર સલાતો સલામ કા નઝરાના પેશ કર કે અર્ઝ કી : “યા રસૂલલ્લાહ ! મુઝે મેરે શૈખ (ઇમામ અહમદ રઝા ખાન) કી ઝિયારત સે મહરૂમ ન રખા જાએ.” સચ્ચિદી કુત્બે મદીના رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હેં કે મેં ને મુવા-જહા શરીફ કી પાઈંતી (યા'ની ક-દમૈને શરીફૈન) કી તરફ દેખા તો આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બૈઠે દિખાઈ દિયે, મેં ને દૌડ કર આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ કી કદમ બોસી કી ઔર ઝિયારત સે ફૈઝયાબ હુવા. (ઐઝન, સ. 238, મુલખ્ખસન) અલ્લાહ

امین بجاہ النبی الامین صَلَّی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم
 مہرِ رت ہو۔

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

गमे मुस्तफ़ा जिस के सीने में है

કહીં ભી રહે વોહ મદીને મેં હે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❧114❧ ફુલે મદીના ઓર ગરીબ ખાધરે મદીના

હઝરતે હકીમ મૂસા અમૃત સરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِ ફરમાતે

હેં : જિન દિનોં મેં મદીનએ મુનવ્વરહ **مُنْوَظَّرًا** મેં હાજિર
થા, સચ્ચિદી કુલ્બે મદીના હઝરત મૌલાના ઝિયાઉદ્દીન અહમદ
કાદિરી મ-દની **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَظِيمِ** કી ખિદમત મેં ભી હાજિરી હોતી.

ખાને કે વક્ત એક મફલૂકુલ હાલ શખ્સ આતા ઔર ખાના ખા
 કર ચલા જાતા. મેં ને એક દિન દિલ મેં સોચા કે યેહ શખ્સ
 ખ્વાહ મ ખ્વાહ ખાને કે વક્ત આ જાતા હૈ ઔર હઝરત કો
 તક્લીફ દેતા હૈ ! ઉસી દિન જબ મહફિલ બરખાસ્ત હુઈ સચ્ચિદી
કુત્બે મદીના رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى نے ફરમાયા કે હકીમ મુહમ્મદ મૂસા
 મુઝ સે મિલ કર જાના. મેં ખિદમત મેં હાઝિર હુવા તો ફરમાયા :

હકીમ સાહિબ ! યેહ જો ગરીબુલ હાલ શખ્સ હર રોઝ ખાના
ખાને કે લિયે આતા હૈ, યેહ પાકિસ્તાન કે શહર લાઈલ પૂર
(સરદારઆબાદ, ફૈસલઆબાદ) મેં એક મિલ મેં મા'મૂલી મુલાઝિમ
હૈ, ઈસે હર સાલ શહન્શાહે બહરો બર, મદીને કે તાજવર
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે રૌઝએ અન્વર કી ઝિયારત નસીબ હોતી
હૈ, બડા ખુશ બખ્ત હૈ ઔર મદીનએ મુનવ્વરહ تَعَطَّى وَتَعَطَّى
કા ઝાઈર હૈ મેં ઈસ લિયે ઈસ કો ખાના ખિલાતા હું. (અન્વારે

કુત્બે મદીના, સ. 277 મુલાખ્ખસન) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો
 ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

થકા માંદા હે વોહ જો પાઉં અપને તોડ કર બેઠા

વોહી પહોંચા હુવા ઠહરા, જો પહોંચા કૂએ જાનાં મેં

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

જિન્નાત કી 7 હિકાયત

﴿115﴾ કા'બએ મુશરફા કા

તવાફ કરને વાલી જિન્ન ઓરતે

મશહૂર સહાબી હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર
 رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં કે એક રાત ચન્દ ઓરતોં કો તવાફે કા'બા
 કરતા દેખ કર મેં વરૂતએ હૈરત મેં ડૂબ ગયા ! (ક્યૂંકે વોહ આમ
 ઓરતોં કી તરહ નહીં થી) જબ વોહ ફારિગ હુઈ તો બાહર નિકલ
 ગઈ. મેં ઉન કે તઆકુબ મેં રવાના હુવા, વોહ ચલતી રહીં
 યહાં તક કે વોહ એક વીરાન જંગલ મેં દાખિલ હો ગઈ, વહાં
 કુછ મુઅમ્મર (યા'ની બડી ઉમ્ર કે) અફરાદ બેઠે થે, ઉન્હોં ને
 મુઝ સે પૂછા : “ઐ ઈબ્ને ઝુબૈર ! આપ યહાં કેસે આ ગએ ?”
 મેં ને જવાબ દેને કે બજાએ ઉન સે સુવાલ કર દિયા : “આપ
 લોગ કોન હૈં ?” ઉન્હોં ને કહા : “હમ જિન્નાત હૈં.” મેં ને

અપને તઆકુબ ઔર ઇસ કા સબબ બયાન કિયા, ઉન્હોં ને કહા : “યેહ હમારી ઔરતેં (યા'ની જિન્નિયાં) હૈં. ઐ ઇબ્ને સુબૈર ! આપ ખાને મેં કયા પસન્દ ફરમાએંગે ?” મૈં ને કહા : “તાઝા પક્કી ખજૂરેં.” હાલાંકે ઉસ વક્ત મક્કએ મુકર્રમા ﷺ મેં તાઝા ખજૂર કા કહીં નામો નિશાન ન થા. લેકિન વોહ મેરે પાસ પક્કી તાઝા ખજૂરેં લે આએ. જબ મૈં ખા ચુકા તો કહા : “જો બચ ગઈ હૈં ઉન્હેં સાથ લે જાઈયે.” હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને સુબૈર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ફરમાતે હૈં કે મૈં ને વોહ બચી હુઈ ખજૂરેં ઉઠાઈ ઔર ઘર વાપસ આ ગયા. (لَقَطُ الْمَرْجَانِ فِي أَحْكَامِ الْجَانِ ص ٢٤٧) અલ્લાહ عزَّوجلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ગમે હયાત અભી રાહતોં મેં ઢલ જાએ

તેરી અતા કા ઇશારા જો હો ગયા યા રબ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 96)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿116﴾ ચમકીલા સાંપ

હઝરતે સય્યિદુના અતા બિન અબી રબાહ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ફરમાતે હૈં કે હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ મસ્જિદે હરામ મેં મૌજૂદ થે કે એક સફેદ ઔર સિયાહ રંગ કા ચમકીલા સાંપ આયા, ઉસ ને બૈતુલ્લાહ શરીફ કા તવાફ કિયા ફિર વોહ “મકામે ઇબ્રાહીમ” કે પાસ આયા ઔર ગોયા નમાઝ અદા કર રહા થા તો હઝરતે સય્યિદુના

અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ઉસ કે પાસ આ કર ખડે હો ગએ और ફરમાયા : “**ઐ સાંપ !** શાયદ તુમ ને ઉમ્રે કે અરકાન પૂરે કર લિયે હૈં और अब मैं तुम्हारे बारे में यहां के ना समझ लोगो से उरता हूं (या'नी कहीं वोह तुम्हें अस्वी सांप समझ कर मार न डालें लिहाजा तूम यहां से जल्दी चले जाओ).” युनान्चे वोह घूमा और आस्मान की तरफ उड़ गया. (अيضاً ص 101) अल्लाह عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के सहके हमारी बे हिसाब भक्तिरत हो.

अमिन بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કર દે હજ કા શરફ અતા યા રબ સબ્જ ગુમ્બદ ભી દે દિખા યા રબ
યેહ તેરી હી તો હે ઈનાયત, કે મુઝ કો મક્કે બુલા લિયા યા રબ

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 87)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❦ 117 ❧ સાંપ નુમા જિન્ન ને હ-જરે અસ્વદ ચૂમા

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝુબૈર رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં :
હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન સફવાન رَحِمَهُ اللَّهُ الْمَنَّان બૈતુલ્લાહ શરીફ કે કરીબ બૈઠે થે કે “ઈરાકી દરવાઝે” સે અયાનક એક સાંપ દાખિલ હુવા और ખાનએ કા'બા કા તવાફ કિયા ફિર હ-જરે અસ્વદ કે પાસ આયા और उसे यूमा. હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન સફવાન رَحِمَهُ اللَّهُ الْمَنَّان ને ઉસ સે ફરમાયા :
“**ઐ જિન્ન !** અબ આપ ને અપના ઉમ્રહ અદા કર લિયા હૈ, હમારે બચ્ચે ખૌફઝદા હૈં લિહાજા આપ વાપસ ચલે જાઈયે.”
યુનાન્ચે વોહ જિસ તરફ સે આયા થા ઉસી તરફ સે વાપસ ચલા ગયા. (अيضاً ص 101) अल्लाह عَزَّوَجَلَّ की उन पर रहमत हो और उन के

સદકે હમારી બે હિસાબ મઝિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

શરફ દે હજ કા મુઝે બહરે મુસ્તફા યા રબ

રવાના સૂએ મદીના હો કાફિલા યા રબ

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 94)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿118﴾ પાની કી તરફ રહનુમાઈ કરને વાલા જિન્ન

હઝરતે સચ્ચિદ્વના ઉસ્માને ગની રઝીલ્લાલ્લાહુ એકે દૌરે ખિલાફત મેં આશિકાને રસૂલ કા એક કાફિલા હજ કે ઈરાદે સે નિકલા, ઉન્હેં રાસ્તે મેં ધ્યાસ લગી, એક કૂંવાં નઝર આયા મગર ઉસ કા પાની ખારા થા. લિહાઝા વોહ આગે બઢ ગએ, હત્તા કે શામ હો ગઈ લેકિન પાની ન મિલા. કાફિલા રાત ભર ચલતા રહા યહાં તક કે એક ખજૂર કે દરખ્ત કે પાસ પહોંચા, યકાયક એક સિયાહ ફામ મોટા આદમી નુમૂદાર હુવા, ઉસ ને કહા : એ કાફિલે વાલો ! મેં ને રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો ફરમાતે સુના હૈ : “જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા ઔર કિયામત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસે ચાહિયે કે વોહ મુસલ્માન ભાઈયોં કે લિયે વોહી પસન્દ કરે જો અપને લિયે પસન્દ કરતા હૈ ઔર મુસલ્માન ભાઈયોં કે લિયે વોહ ચીઝ ના પસન્દ કરે જો અપને લિયે ના પસન્દ કરતા હૈ.” તુમ લોગ યહાં સે આગે બઢો, એક ટીલા આએગા ફિર અપની દાઈ જાનિબ મુઝ જાના વહાં તુમ્હેં પાની મિલ જાએગા. ઉન મેં સે કિસી ને કહા કે અલ્લાહ કી કસમ ! મેરે ખયાલ મેં યેહ શૈતાન હૈ, દૂસરે શખ્સ ને તરદીદ કરતે હુએ કહા : “શૈતાન ઈસ કિસ્મ કી બાતેં નહીં કરતા, યેહ કોઈ મુસલ્માન જિન્ન હૈ.” બહર હાલ

વોહ લોગ ચલ પડે ઔર ઉસ જિન્ન કી નિશાન દેહી કે મુતાબિક પાની તક પહોંચ ગએ.

(ایضاً ص ۹۰، اُمْلَخَصاً)

કિસી કે હાથ ને મુઝ કો સહારા દે દિયા વરના

કહાં મેં ઔર કહાં યેહ રાસ્તે પેચીદા પેચીદા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

﴿119﴾ ગૌસે આ'ઝમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْاَكْرَم કે

કાફિલએ હજ કા પુર અસરાર જવાન

શહ-શાહે બગદાદ, હુઝૂરે ગૌસે પાક عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْاَكْرَم એક

બાર અપને મુરીદીન કા કાફિલા લિયે હજ કે લિયે રવાના હુએ,

જબ યેહ કાફિલા કિસી મન્ઝિલ પર ઉતરતા તો સફેદ કપડે મેં

મલ્બૂસ એક પુર અસરાર જવાન કહીં સે આ જાતા, વોહ ઉન કે

સાથ ખાતા પીતા નહીં થા. હુઝૂર ગૌસે આ'ઝમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْاَكْرَم

ને અપને મુરીદોં કો વસિયત (યા'ની તાકીદ) ફરમાઈ થી કે વોહ

ઈસ “જવાન” સે બાતચીત ન કરેં. કાફિલા મક્કએ મુકર્રમા

مَكَّة الْمُكَرَّمَة મેં દાખિલ હુવા ઔર એક ઘર મેં કિયામ પઝીર

હો ગયા. જબ યેહ હુજજાજે કિરામ ઘર સે નિકલતે તો વોહ પુર

અસરાર જવાન ઘર કે અન્દર દાખિલ હો જાતા ઔર જબ યેહ

દાખિલ હોતે તો વોહ બાહર નિકલ જાતા. એક મર્તબા સબ

લોગ નિકલ ગએ લેકિન કાફિલે કે એક હાજી સાહિબ બૈતુલ

ખલા (WASH ROOM) મેં રહ ગએ, ઈસી દૌરાન વોહ પુર

અસરાર જવાન ઘર મેં દાખિલ હુવા તો ઉસે કોઈ નઝર નહીં

આયા. ઉસ ને થેલી ખોલી ઔર એક ગદર (યા'ની અધ પક્કી

ખજૂર) નિકાલ કર ખાને લગા. જબ વોહ હાજી સાહિબ બૈતુલ

जवा से निकले और उन की नज़र उस पुर असरार जवान पर पड़ी तो वोह वहां से चला गया. 'ईस के बा'द फिर कभी काफ़िले वालों के पास नहीं आया. जब उन हाज साहिब ने सरकारे गौसे पाक رَحْمَةُ اللهِ الرَّؤُوفِ को 'ईस हैरत अंगेज़ बात की ज़बर्द दी तो फ़रमाया : येह पुर असरार जवान उन ज़िन्नों में से है ज़िन्नों ने रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ से कुरआने मज्हद सुना है. (لَقَطُ الْمَرْجَانِ ص २३९). उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी बे हिसाब मज़्फ़िरत हो.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ज़िन्नों 'ईन्सो मलक को है बरोसा तेरा

सरवरा मरूजअे कुल है दरे वाला तेरा

(ज़ौके ना'त)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

॥120॥ बाग के ज़िन्नात

हज़रते सय्यिदुना अबू 'ईस्हाक 'इब्राहीम ज़व्वास हज़रते رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ फ़रमाते हैं : हमारा काफ़िला सूअे हरम रवां दवां था, किसी सजब से मैं काफ़िले से अलग हो गया और मुसल्लस तीन शबाना रोज़ चलता रहा, 'ईस दौरान मुझे न लूक लगी न प्यास, न ही कोई हाज़त पेश आई. आबिर कार में अक हरे बरे लह-लहाते गुलशन में जा निकला, वहां ज़ूब इलदार दरफ्त थे, हर तरफ़ फुशूदार इल ज़िले थे और बीय में अक छोटा सा तालाब था. मैं ने अपने दिल में कहा : येह तो गोया ज़न्नत है. अयानक फुश पोश बा 'इमामा अज़राद का अक

ગુરૌહ આ ગયા, ઉન્હોં ને મુઝે સલામ કિયા, મૈં ને જવાબ દિયા, મેરે દિલ મેં ખયાલ ગુઝરા હો ન હો યેહ જિન્નાત હેં કે યેહ સર ઝમીન હી અજબો ગરીબ હૈ. ઇતને મેં ઉન મેં સે એક શખ્સ બોલા : “હમ કૌમે જિન્નાત મેં સે હેં, હમારા એક મસ્અલે મેં બાહમ ઇખ્તિલાફ હો ગયા હૈ. હમ ને લૈ-લતુલ જિન્ન મેં અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા કા મુકદ્દસ કલામ બ ઝબાને શાહે ખૈરુલ અનામ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સુનને કા શરફ હાસિલ કિયા હે ઔર ઉસી પાક કલામ કી વજહ સે તમામ દુન્યવી કામ હમ સે લે લિયે ગએ ઔર અલ્લાહ તઆલા કી મશિયત (મરઝી) સે ઇસ જંગલ મેં યેહ તાલાબ હમારા મકામ બના દિયા ગયા હૈ. મૈં ને દરયાફત કિયા કે મૈં ને અપના હજ કા કાફિલા જહાં છોડા હૈ, વોહ જગહ યહાં સે કિતની દૂર હૈ ? યેહ સુન કર ઉન મેં સે એક મુસ્કુરાયા ઔર કહને લગા : “ઐ અબૂ ઇસ્હાક ! અલ્લાહ عَلَّمَ હી કે લિયે અસરાર વ અજાઈબાત હેં, જહાં ઇસ વક્ત આપ હેં, એક જવાન કે સિવા આજ તક કોઈ નહીં આયા ઔર વોહ ભી યહીં વફાત પા ગયા.” યેહ કહ કર ઉસ ને એક તરફ ઇશારા કર કે બતાયા : “વોહ રહા ઉસ કા મઝાર.” વોહ મઝાર તાલાબ કે કનારે થા ઔર ઉસ કે ઇર્દ ગિર્દ ઐસે ખુશનુમા વ ખુશબૂદાર ફૂલ ખિલે હુએ થે જો ઇસ સે પહલે મૈં ને કભી ન દેખે થે. બાત જારી રખતે હુએ ઉસ જિન્ન ને કહા : “આપ કે ઔર કાફિલે કે દરમિયાન ઇતને ઇતને મહીને કી મસાફત (યા'ની ફાસિલા) હૈ.” હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઇસ્હાક ઇબ્રાહીમ ખવ્વાસ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હેં : “મેં ને ઉન જિન્નાત સે કહા : “મુઝે ઇસ મર્હૂમ જવાન કે બારે મેં કુછ બતાઈયે.” તો એક ને કહા :

“હમ યહાં તલાબ કે કનારે બેઠે હુએ “મહબ્બત” કા તઝકિરા કર રહે थे, હમારી ગુફત-ગૂ જારી थी કે અયાનક એક જવાન હમારે પાસ આया और उस ने सलाम किया. हम ने सलाम का जवाब दिया और उस से दरयाफ्त किया : “औ जवान ! तुम कहां से आये हो ?” बोला : नीशापूर के एक शहर से.” हम ने पूछा : “तुम वहां से कब निकले थे ?” उस ने जवाब दिया : “सात दिन कबल. हम ने पूछा : “अपने वतन से निकलने की वजह ?” कहा : “अल्लाह तआला का येह फरमान :

وَأَنْبِئُوا إِلَىٰ رُسُلِكُمْ وَأَسْلِمُوا
لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ
الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ٥٧
(٥٤: الزمر: ٥٤)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર
અપને રબ કી તરફ રુજૂઅ લાઓ
ઓર ઉસ કે હુઝૂર ગરદન રખો
કબલ ઈસ કે, કે તુમ પર અઝાબ
આએ ફિર તુમ્હારી મદદ ન હો.

હમ ને ઉસ સે કુછ ઓર ભી સુવાલાત કિયે જિન કે જવાબાત દેતે દેતે ઉસ ને યકાયક એક ઝોરદાર ચીખ મારી ઓર ઉસ કી રૂહ ક-ફસે ઉન્સુરી સે પરવાઝ કર ગઈ. હમ ને ઉસે યહાં દફન કર દિયા ઓર યેહ ઉસ કા મઝાર હૈ (અલ્લાહ ઉસે સે રાઝી હો). હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખવ્વાસ ફરમાતે હૈં : મૈં મહૂમ જવાન કે ઓસાફ સુન કર બહુત મુ-તઅસ્સિર હુવા ઓર અકીદત સે મૈં મઝાર શરીફ કે કરીબ ગયા તો ઉસ કે સિરહાને નરગિસ કે ફૂલોં કા એક બહુત

يَا'نِي يَهْ هَذَا قَبْرُ حَبِيبِ اللَّهِ قَتِيلِ الْغَيْرَةِ
 કે દોસ્ત કી કબ્ર હૈ ઈસે “ગૈરત” ને કતલ ક્રિયા હૈ. ઔર એક વરક પ
 “الْإِنَابَةِ” કા મા'ના લિખા થા. ફિર જિન્નાત ને મુઝ સે ઉ
 આયત કી તફસીર પૂછી તો મૈં ને બયાન કર દી. વોહ બહુ
 ખુશ હુએ ઔર ઉન કા આપસી ઇજ્તિલાફ વ ઇઝતિરાબ જાત
 રહા ઔર કહને લગે : હમેં હમારે મસ્અલે કા કાફી વ શાક
 જવાબ મિલ ગયા. હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખવ્વા
 ફરમાતે હેં : ફિર મુઝે નીંદ આ ગઈ, જબ બેદ
 હુવા તો (مَكَكَاةُ مُكَرَّرًا مَأْوًى تَعْظِيمًا) મેં તન્ઈમ કે મકામ પ
 હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદીકા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا કી મસ્જિદ
 પાસ અપને આપ કો પાયા ઔર મેરે પાસ એક “ફૂલો
 ગુલદસ્તા” મૌજૂદ થા જો સાલ ભર તરો તાઝા રહા ફિર કુ
 અર્સે બા'દ વોહ ખુદ બ ખુદ ગાઈબ હો ગયા. (ط المرجان ص ٢٤٠ مُلَخَّصًا).
 અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી
 હિસાબ મગ્ફિરત હો.

يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ الْاٰمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

તમન્ના હૈ દરખ્તોં પર તેરે રૌઝે કે જા બૈઠે

કફસ જિસ વક્ત ટૂટે તાઈરે રૂહે મુકય્વદ કા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿121﴾ અજુબો ગરીબ છોટા સા પરિન્દા

હઝરતે સય્યિદુના વહૂબ ઔર હઝરતે સય્યિદુના હસ

બસરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهَا کی હર સાલ હજ કે મૌસિમે બહાર મેં મસ્જિદે ખેફ શરીફ કે અન્દર મુલાકાત હુવા કરતી થી. એક શબ જબ કે ભીડ છટ ચુકી થી ઔર અક્સર હુજજાજે કિરામ સો ચુકે थे, અલબત્તા બા'ઝ હુજજાજે કિરામ ઈન દોનોં હઝરાત કે સાથ દીની ગુફત-ગૂ કર રહે थे, યકાયક એક અજીબો ગરીબ છોટા સા પરિન્દા આયા ઔર હઝરતે સય્યિદુના વહૂબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ کی એક જાનિબ હલ્કે મેં બેઠ ગયા ઔર સલામ કિયા, હઝરતે સય્યિદુના વહૂબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ ને ઉસ કે સલામ કા જવાબ દિયા ઔર પૂછા : તુમ કૌન હો ? ઉસ ને જવાબ દિયા : મેં એક મુસલ્માન જિન્ન હૂં. પૂછા : કહિયે કેસે આના હુવા ? બોલા : કયા આપ યેહ પસન્દ નહીં ફરમાતે કે હમ આપ કી મજલિસ મેં બેઠેં ઔર ઇલ્મ હાસિલ કરેં !” હમારે અન્દર આપ સે રિવાયાત બયાન કરને વાલે બહુત સે જિન્નાત હેં, હમ આપ હઝરાત કે સાથ બહુત સે કામોં મેં શરીફ હોતે હેં મ-સલન નમાઝ, જિહાદ, બીમારોં કી ઇયાદત, નમાઝે જનાઝા ઔર હજ વ ઉમ્રહ વગેરહા નીઝ આપ સે ઇલ્મ હાસિલ કરતે ઔર કુરઆને કરીમ કી તિલાવત સુનતે હેં. (کتاب الهوائف لابن ابی الدنيا ج ۲ ص ۵۲۶ رقم ۱۷۷). اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ عَزَّزٍ کી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

આલમે વજહ મેં રક્સાં મેરા પર પર હોતા

કાશ ! મેં ગુમ્બદે ખઝરા કા કબૂતર હોતા

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

‘हैबोनात’ की 9 हिकायात

﴿122﴾ दरिन्दा भी ताबेअ हो गया

उज़रते सय्यिदुना सुफ़यान सौरी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَعْدَى और
 उज़रते सय्यिदुना शैबान रा-ई رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى दोनों उज़ के धराटे
 से निकले तो धन के सामने अेक दरिन्दा आ गया. उज़रते
 सय्यिदुना सुफ़यान सौरी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَعْدَى ने उज़रते सय्यिदुना
 शैबान रा-ई رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى से फ़रमाया : “क्या आप इस
 दरिन्दे को नहीं देख रहे?” तो उन्होंने ने फ़रमाया “उरिये मत.”
 फिर उज़रते सय्यिदुना शैबान रा-ई रَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ने उस का
 कान पकड़ कर दबाया तो वोह द्रुम हिलाने लगा, आप
 عَلَيْهِ रَحْمَةُ اللَّهِ तَعَالَى ने उस की द्रुम पकड़ ली, इस पर उज़रते सय्यिदुना
 सुफ़यान सौरी عَلَيْهِ रَحْمَةُ اللَّهِ الْوَعْدَى ने फ़रमाया : क्या येह “शोहरत”
 नहीं ? तो उन्होंने ने जवाब दिया : “अगर मुझे शोहरत का
 भौंफ़ न होता तो मैं अपना ज़ादे राह इस की पीठ पर लाद कर
 मक्कअ मुकर्रमा (الرَّوْضُ الْفَائِزُ ص 103) ले जाता.”
 اَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
 अल्लाह की उन पर रहमत हो और उन के सहके हमारी बे
 हिसाब मग़्फ़िरत हो.

शेर का भतरा क्या शेर भुद कांप उठा !

सामने जब नबी का गुलाम आ गया

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

“ક્યા યેહ શોહરત નહીં ?” કી વઝાહત

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! سُبْحَانَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ ! દરિન્દે ભી અલ્લાહ વાલોં કે તાબેઅ હો જાતે હેં. ઈસ હિકાયત મેં મશહૂર તાબેઈ બુઝુર્ગ ઝબર દસ્ત આલિમ વ મુહદ્દિસ સચ્ચિદુના સુફ્યાન સૌરી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى کا सुवाल करना लोगों को હઝરતે સચ્ચિદુના શૈબાન રા-ઈ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى के बारे में હુબ્બે જાહ કે તઅલ્લુક સે બદ ગુમાની સે બયાને કે લિયે થા ઔર ઈસ સુવાલ કા ઉન્હોં ને ભી ક્યા ખૂબ જવાબ ઈશાદિ ફરમાયા. બહર હાલ યેહ બડોં કી બાતેં હેં યેહ હઝરાત ઈખ્લાસ કે પૈકર હુવા કરતે થે ઔર એક દૂસરે કી બાતિની ઈસ્લાહ કા ખયાલ રખા કરતે થે.

﴿123﴾ શેર ને રાસ્તા બતાયા

હઝરતે સચ્ચિદુના સફીના رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ રૂમ કી સર ઝમીન મેં જિહાદ કે દૌરાન ઈસ્લામી લશ્કર સે બિછડ ગએ ઔર લશ્કર કી તલાશ મેં દૌડતે હુએ ચલે જા રહે થે કે અયાનક જંગલ સે એક શેર નિકલ કર ઈન કે સામને આ ગયા, આપ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ને બુલન્દ આવાઝ સે ફરમાયા : يَا أَبَا الْحَارِثِ! إِنَّا مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ : “એ અબુલ હારિસ ! (યેહ શેર કી કુન્યત હૈ) મૈં રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ગુલામ હૂં ઔર મેરા મુઆ-મલા યેહ હૈ કે મૈં લશ્કરે ઈસ્લામ સે અલગ પડ ગયા હૂં ઔર લશ્કર કી તલાશ મેં હૂં. યેહ સુન કર શેર દુમ હિલાતા હુવા ઉન કે પહલૂં મેં આ કર ખડા હો ગયા ઔર બરાબર ઉન કો અપને સાથ મેં લિયે હુએ ચલતા રહા યહાં તક કે યેહ લશ્કરે ઈસ્લામ મેં પહોંચ ગએ તો શેર વાપસ ચલા ગયા.

(مشکوٰۃ ج ۲ ص ۴۰۰ حدیث ۵۹۴۹)

શેર કા ખતરા ક્યા ! શેર ખુદ કાંપ ઉઠા !

સામને જબ નબી કા ગુલામ આ ગયા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿124﴾ કુરઆને કરીમ કી તા'ઝીમ કરને વાલે બન્દર કી હિકાયત

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશ્આતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ 561 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત” 477 તા 478 પર મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن કા ઇર્શાદ હૈ : એક મર્તબા નન્હે મિયાં (યા'ની સરકારે આ'લા હઝરત عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن કે સબ સે છોટે ભાઈ અલ્લામા મુહમ્મદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰન) અપની છત પર કુરઆને અઝીમ પઢ રહે થે, સામને દીવાર પર એક બન્દર બૈઠા થા, યેહ કિસી કામ કો ઉઠ કર ગએ, બન્દર દૌડતા હુવા સામને દીવાર પર ગુઝરા ઔર ઉસ પાર જાના ચાહતા થા જૈસે હી કુરઆને અઝીમ કે મુહાઝાત પર (યા'ની સામને) આયા, કુરઆને અઝીમ કો સજદા કિયા ઔર અપની રાહ ચલા ગયા.

ચાંદ શક હો પેડ બોલે, જાનવર સજદા કરે

مَرْجُوْهُ اَلاَم يَهْدِي السَّرْكَارَ هُ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿125﴾ બારગાહે રિસાલત મેં ઇસ્તિગાસા

એક પાકિસ્તાની હાજી સાહિબ મદીનએ મુનવ્વરહ રાઝાહાલ્લા શ્રીફાઉં تَعَالٰی મેં હાઝિર હુએ જિસ મકાન મેં મુકીમ હુએ

વહાં એક બિલ્લી રહતી થી જો રોઝાના ઉન કે કરીબ આતી ઔર વોહ ઉસ સે પ્યાર કરતે, હાજી સાહિબ કે મન મેં મદીને કી બિલ્લી ખૂબ સમા ગઈ થી ઔર ઉન્હોં ને ઉસે પાકિસ્તાન લે જાને કી નિયત કર લી થી. બ તમામ હિફાઝત લે જાને કે લિયે ઉન્હોં ને એક પિંજરે કી ભી તરકીબ બના લી થી, જબ હિજરે મદીના કી જાં સોઝ ઘડિયાં કરીબ આઈ, ઔર મદીને કી આખિરી રાત આ ગઈ તો હાજી સાહિબ ને બારગાહે રિસાલત મેં અલ વદાઈ સલામ પેશ કિયા ઔર ઘર આ કર લૈટ ગએ. ખ્વાબ મેં જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને કરમ ફરમાયા, લબહાએ મુબા-રકા કો જુમ્બિશ હુઈ, રહમત કે ફૂલ ઝડને લગે, અલ્ફાઝ કુછ યૂં તરતીબ પાએ : “આપ ખૈરિયત સે રુખ્સત હોંગે મગર મેરી બિલ્લી કો સાથ ન લે જાના યેહ કઈ દિન સે રોઝાના મેરે દરબાર મેં હાઝિર હો કર અર્ઝ કરતી હૈ : મુઝે બચા લીજિયે ! મદીના છૂટ રહા હૈ.” (મદીનતુરસૂલ, સ. 419 મુલખસસન)

સબબે વુફ્રે રહમત મેરી બે ઝબાનિયાં હેં

ન કુગાં કે ઢંગ જાનૂં ન મુઝે પુકાર આએ

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿126﴾ હરની કી પુકાર બ હુમૂરે શહન્શાહે અબરાર

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સયિ-દતુના ઉમ્મે સ-લમા રિવાયત હૈ કે સરકારે વાલા તબાર, બે કસોં કે મદદગાર, શફીએ રોઝે શુમાર, દો આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, હબીબે પરવર દગાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સહરા મેં થે.

અચાનક કિસી ને પુકારા : **يَا رَسُولَ اللَّهِ** !
 આપ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને મુ-તવજજેહ હો કર દેખા
 મગર કોઈ નઝર ન આયા. ફિર દૂસરી તરફ મુ-તવજજેહ
 હો કર દેખા તો બંધી હુઈ એક હરની નઝર આઈ ઉસ ને
 અર્ઝ કી : **يَا 'أَذُنُ مِنِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ** **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** !
يَا رَسُولَ اللَّهِ ! મેરે કરીબ તશરીફ લાઈયે. અલ્લાહ કે હબીબ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને કરીબ તશરીફ લા કર ફરમાયા :
يَا 'مَا حَاجَتُكَ ? યા'ની તેરી કયા હાજત હે ? હરની બોલી : ઈસ
 પહાડ મેં મેરે દો બચ્ચે હેં, આપ મુઝે ખોલ દીજિયે, મેં ઉન
 દોનોં કો દૂધ પિલા કર આપ કી ખિદમત મેં હાઝિર હો જાઊંગી.
 ફરમાયા : કયા તૂ ઐસા કરેગી ? હરની ને અર્ઝ કી : અગર મેં
 ઐસા ન કરું તો અલ્લાહ મુઝે ઇશાર કા અઝાબ દે. (ઇશાર
 ઐસી હામિલા ઊંટની કો કહતે હેં જિસ કા દસ માહ ગુઝર જાને કે
 બા'દ ભી બચ્ચા બાહર ન આએ, ઔર ઉસ બેચારી પર બોઝ
 લાદા જાએ જિસ કે સબબ વોહ તક્લીફ સે ખૂબ બિલબિલાએ, ચીખે
 ચિલ્લાએ) તો ખા-તમુલ મુર-સલીન, રહમતુલિલ આ-લમીન
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઉસે ખોલ દિયા ઔર ઉસ ને જા કર
 અપને બચ્ચોં કો દૂધ પિલાયા ઔર ઈસ કે બા'દ વોહ આ ગઈ
 ઔર આપ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઉસે બાંધ દિયા. ઇતને મેં
 આ'રાબી બેદાર હો ગયા ઔર ઉસ ને દેખ કર અર્ઝ કી : **يَا**
رَسُولَ اللَّهِ ! આપ કો કોઈ કામ હે ?
 ફરમાયા : હાં ઈસ હરની કો છોડ દે. ઉસ ને ઉસે છોડ દિયા. વોહ
 ચોકડિયાં ભરતી હુઈ જા રહી થી ઔર યેહ કહ રહી થી :
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ

કે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં ઓર બેશક આપ અલ્લાહ કે રસૂલ હૈં).

(المعجم الكبير ج ٢٣ ص ٣٣١ حديث ٧٦٣، الخصائص الكبرى ج ٢ ص ١٠١)

હાં યહીં કરતી હૈં ચિડિયાં ફરિયાદ હાં યહીં ચાહતી હે હરની દાદ

ઈસી દર પર થુ-તરાને નાશાદ ગિલએ રન્જો અના કરતે હૈં

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿127﴾ ઊંટ ને તવાફે કા'બા કિયા ઓર ફિર.....

815 સિ.હિ. કા વાકિઆ હૈ, એક ઊંટ અપને માલિક સે ખુદ કો છુડા કર ભાગ ખડા હુવા, યહાં તક કે મક્કએ મુકર્રમા સે પહોંચા ઓર સીધા મસ્જિદુલ હરામ મેં દાખિલ હો ગયા, લોગ પકડને દોડે મગર કિસી કે હાથ મેં ન આયા, ઉસ ને કા'બએ મુશરફા કે ગિર્દ સાત ચક્કર લગાએ ફિર હ-જરે અસ્વદ પર અપને હોંટ રખ દિયે, ઈસ કે બા'દ મીઝાબે રહમત કે સામને ખડા હો ગયા, ઉસ કી આંખોં સે ટપ ટપ આંસૂ ગિર રહે થે, ઈસી તરહ રોતે રોતે વોહ ઝમીન પર આ રહા ઓર ઉસ કા દમ નિકલ ગયા. લોગોં ને ઉસે બસદ એહતિરામ ઉઠાયા ઓર સફા વ મર્વહ કે દરમિયાન દફના દિયા. (કિતાબુલ હજ, સ. 114, મુલખસસન) (ઉસ દોર મેં આજ કલ કી તરહ કા મુઆ-મલા ન થા વહાં તદફીન મુમ્કિન થી ચુનાચે શાહ અબ્દુલ અઝીઝ મુહદિસ દેહલવી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْفَوْ** ને બુસ્તાનુલ મુહદિસીન સફહા 298 પર લિખા હે : મશહૂર મુહદિસ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ નસાઈ **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْفَوْ** સફા વ મર્વહ કે દરમિયાન મદફૂન હૈં) અલ્લાહ **عَزَّ وَجَلَّ** કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

તસદુક હો રહે હેં લાખોં બન્દે ગિર્દ ફિર ફિર કર

તવાફે ખાનએ કા'બા અજબ દિલચસ્પ મન્ઝર હેં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿128﴾ ઊંટોં ને આકા કો સજદા કિયા

ગીલાન બિન સ-લમા સ-કફી رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ ફરમાતે હેં :

હમ એક સફર મેં મહબૂબે રબ્બે અકબર, મક્કે મદીને કે તાજવર
 صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે હમરાહ થે, હમ ને એક અજબ બાત
 દેખી (ઔર વોહ યેહ કે) હમ એક મન્ઝિલ મેં ઉતરે, વહાં એક
 શખ્સ ને હાઝિર હો કર અર્ઝ કી : યા નબિય્યલ્લાહ ! મેરા એક
 બાગ હૈ, કે મેરી ઔર મેરે ઇયાલ કી વોહી વજહે મઆશ (યા'ની
 ગુઝર બસર કા ઝરીઆ) હૈ ઉસ મેં મેરે દો શુતર (યા'ની દો ઊંટ)
 આબકશ (કૂંચેં સે પાની ખીંચને વાલે) થે. દોનોં મસ્ત હો ગએ ન
 અપને પાસ આને દેં ન બાગ મેં કદમ રખને દેં, કિસી કી તાકત
 નહીં કે કરીબ જાએ. હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મઝ
 સહાબએ કિરામ (عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان) ઉઠ કર ઉસ કે બાગ કો ગએ.
 ફરમાયા : ખોલ દે. અર્ઝ કી : યા નબિય્યલ્લાહ ! ઇન કા
 મુઆ-મલા ઇસ સે સપ્ત તર હૈ. ફરમાયા : ખોલ. દરવાઝે કો
 જુમ્બિશ (યા'ની હ-ર-કત) હોની થી કે દોનોં (ઊંટ) શોર કરતે
 હવા કી તરહ ઝપટે, દરવાઝા ખુલા ઔર ઉન્હોં ને જબ હુઝૂરે
 અકદસ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો દેખા ફૌરન સજદે મેં ગિર પડે !
 હુઝૂરે صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉન કે સર પકડ કર માલિક કે સિપુર્દ
 કર દિયે ઔર ફરમાયા : “ઇન સે કામ લે ઔર ચારા બખૂબી દે.”
 હાઝિરીન ને અર્ઝ કી : યા નબિય્યલ્લાહ ! ચૌપાએ હુઝૂર કો
 સજદા કરતે હેં તો હુઝૂર કે સબબ હમ પર અલ્લાહ કી ને'મત તો

બેહતર હૈ, અલ્લાહ ને ગુમરાહી સે હમ કો રાહ દિખાઈ ઔર હુઝૂર કે હાથોં પર હમં દુન્યા વ આખિરત કે મોહલિકોં (યા'ની હલાક કરને વાલી ચીઝોં) સે નજાત દી ક્યા હુઝૂર હમ કો ઈજાઝત ન દેંગે કે હમ હુઝૂર કો “સજદા” કરેં? નબી ﷺ ને ફરમાયા : સજદા મેરે લિયે નહીં, વોહ તો ઉસી ઝિન્દા કે લિયે હૈ જો કભી ન મરેગા, ઉમ્મત મેં કિસી કો સજદે કા હુકમ દેતા તો ઔરત કો સજદએ શોહર કા. (دلائل النبوة ص ۲۲۸)

મ-લકો જિન્નો બશર પઢતે હેં કલિમા ઉન કા જાનવર, સંગો શજર કરતે હેં ચરયા ઉન કા (કબાલએ બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿129﴾ ગમે મુસ્તફા મેં જાન દેને વાલે દો બે ઝબાન સુલ્તાને દો જહાન ﷺ કે વિસાલે ઝાહિરી કે સબબ ઇન્સો જાન કે સાથ સાથ બે ઝબાન હૈવાન ભી સદમે સે દો ચાર હુએ (1) એક દરાઝ ગોશ (યા'ની ગધા) જિસ પર જનાબે મહબૂબે બારી ﷺ અકસર સુવારી ફરમાયા કરતે થે, ફર્તે ગમ સે બેતાબ હો કર ઉસ ને એક ફૂંએ મેં છલાંગ લગા કર જાન દે દી (2) સરવરે અમ્બિયા ﷺ કી ખાસ ઊંટની ભી દીદારે મુસ્તફા ﷺ કે બિગૈર બે કરાર રહને લગી, ખાના પીના છોડ દિયા ઔર ઇસ તરહ ઉસ ને ભી ભૂક પ્યાસ સે જાન દે દી. (مدارج النبوت حصه ۲ ص ۴۴۴)

ઉન કે દર પર મૌત આ જાએ તો જ જાગે હસન

ઉન કે દર સે દૂર રહ કર ઝિન્દગી અચ્છી નહીં

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❖ 130 ❖ હરમ શરીફ કે કબૂતરોં કી આસ્તાનએ મહબૂબ સે મહબ્બત

કુત્બે મદીના સચ્ચિદી વ મુર્શિદી હઝરતે અલ્લામા મૌલાના ઝિયાઉદ્દીન અહમદ મ-દની عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْغَنَى ફરમાતે હેં : એક મર્તબા ઇન્તિઝામિયા ને મસ્જિદે ન-બવી શરીફ કે હ-રમે અન્વર કો સાફ સુથરા રખને કે લિયે ફૈસલા કિયા કે હરમ શરીફ મેં કબૂતરોં કે લિયે દાના ન ડાલા જાએ, ઇસ તરહ કબૂતર દાને કી તલાશ કે લિયે દૂસરી જગહોં મેં મુન્તકિલ હો જાએગે. ઇસ હુકમ પર અમલ કિયા ગયા ઓર કઈ દિન તક દાના ન ડાલા ગયા મગર કબૂતરોં કી ગુમ્બદે ખઝરા સે મહબ્બત કા યેહ આલમ થા કે ભૂક સે મર રહે થે મગર આસ્તાનએ મહબૂબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ છોડને કે લિયે તય્યાર નહીં થે. અહલે મદીના ને અપની આંખોં સે યેહ ઇશકો મહબ્બત ભરા મન્ઝર દેખા, ફિર દુન્યા મેં યેહ બાત શોહરત પકડ ગઈ તો લોગોં ને હુકૂમત કો તાર દિયે ઓર ઇસરાર કિયા, તબ હુકૂમત ને ફિર હરબે સાબિક કબૂતરોં કો દાના ડાલના શુરૂઅ કિયા. (અન્વારે કુત્બે મદીના, સ. 54 મુલાખ્ખસન) અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

أَمِينٍ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

વોહ મદીના કે પ્યારે કબૂતર, જબ નઝર આએ તુઝ કો બિરાદર
ઉન કો થોડે સે દાને ખિલા કર, તૂ સલામ મેરા રો રો કર કહના

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 592)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مکے کی تیاراتے

دھڑد شریف کی فمیلات

عَزَّوَجَلَّ اَللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : ہرمانے مستفاد

کی آاتیر آپس میں مہلہہت رہنے والے ہب باہم میلے اور
مسا-فہا کرے اور نہی (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) پر دھڑد پاک مہجے
تو ہن کے ہڈا ہونے سے ہلے ہونوں کے اگلے پیلے گناہ ہفہا دیے
ہاتے ہئے۔

(مُسْنَدُ أَبِي یَعْلٰی ج ۳ ص ۹۰ حدیث ۲۹۰۱)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

مککٹول مکررما

کے فمیلات

نیلایات رَاكَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا مَكْكُتُول مَكْرَرْمَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ

ہا ہ-ر-کت اور سادہبے ا-ہمت شہر ہے، ہر مسلمان
ہس کی ہاجیری کی تمنا و ہسرت رہتا ہے اور اگر
سواہ کی نیہت ہو تو یکیہن ہدہارے مککٹول مکررما

رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا کી আরजू بھی ઇબાદત છે. મક્કએ મુકર્રમા
رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી ઝિયારતોં કે બા કાઈદા બયાન સે કબ્લ
અલ્લાહ جل جلاله કે ઇસ પ્યારે શહર કે ફઝાઈલ મુલા-હઝા ફરમા
લીજિયે તાકે દિલ મેં ઇસ કી મઝીદ અકીદત જા ગુઝીં હો.

વહાં પ્યારા કા'બા વહાં સબ્જ ગુમ્બદ

વોહ મક્કા ભી મીઠા તો પ્યારા મદીના

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 327)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

 મક્કતુલ મુકર્રમા અમ્ન વાલા શહર હૈ : કુરઆને

કરીમ મેં મુ-તઅદિદ મકામાત પર મક્કતુલ મુકર્રમા
رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કા બયાન કિયા ગયા હૈ યુનાન્યે પારહ અવ્વલ
સૂ-રતુલ બ-કરહ આયત નમ્બર 126 મેં હૈ :

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : ઓર જબ
અર્ઝ કી ઇબ્રાહીમ (عَلَيْهِ السَّلَام) ને કે ઐ
اَجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا રબ (عَزَّوَجَلَّ) મેરે, ઇસ શહર કો અમાન
વાલા કર દે.

اَجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا

(پ ۱ البقرة: ۱۲۶)

પારહ 30 સૂ-રતુલ બલદ કી પહલી આયત મેં હૈ :

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : મુઝે ઇસ
શહર કી કસમ (યા'ની મક્કએ મુકર્રમા કી)

(پ ۳۰ البلد: ۱)

(ખઝાઈનુલ ઇરફાન, સ. 1104)

મક્કતુલ મુકર્રમા કે દસ દુરફ કી નિરબલ સે મક્કે કે દસ નામ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! મક્કતુલ મુકર્રમા કે બહુત સે નામ કિતાબોં મેં દર્જ હેં ઇન મેં સે 10 યેહ હેં : **1** અલ બલદ **2** અલ બલદુલ અમીન **3** અલ બ-લદહ **4** અલ કર્યહ **5** અલ કાદિસિય્યહ **6** અલ બૈતુલ અતીક **7** મઆદ **8** બક્કહ **9** અર્અસ **10** ઉમ્મુલ કુરા.

(العقد الثمين في تاريخ البلد الامين ج 1 ص 204)

ર-મઝાને મક્કતુલ મુકર્રમા : હુઝૂરે અકરમ, નૂરે મુજસસમ, શહન્શાહે બની આદમ صَلَّ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને મુઅઝ્ઝમ હૈ : “رَمَضَانُ بِمَكَّةَ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَمَضَانَ بِغَيْرِ مَكَّةَ” યા'ની મક્કે મેં ર-મઝાન ગુઝારના ગૈરે મક્કા મેં હઝાર ર-મઝાન ગુઝારને સે અફઝલ હૈ.” (جمع الجوامع ج 4 ص 372 حديث 12089)

હઝરતે અલ્લામા અબ્દુર્રઝિફ મનાવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِي મનાવી ઇસ હદીસે પાક કે તહત લિખતે હેં : મક્કતુલ મુકર્રમા મેં રહ કર ર-મઝાનુલ મુબારક કે મહીને કે રોઝે રખના ગૈરે મક્કા કે હઝાર ર-મઝાનુલ મુબારક કે રોઝોં સે અફઝલ હૈ ક્યૂંકે અલ્લાહ جَلَّ جَلَّلُ ને ઇસ મક્કે કો અપને ઘર કે લિયે મુન્તખબ ફરમાયા, અપને બન્દોં કે લિયે ઇસ મેં હજ કે મકામાત બનાએ, ઇસ કો અમ્ન વાલા હરમ બનાયા ઓર ઇસ કો બહુત સી ખુસૂસિયાત સે નવાઝા. (فيض القدير ج 4 ص 51 تحت الحديث 4478)

પાક ઘર કે તવાફ વાલોં પર

બારિશ અલ્લાહ કે કરમ કી હે

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 124)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મક્કતુલ મુકર્રમા નબિય્યે કરીમ કો
મહબૂબ હૈ : હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અદી

રફુલ્લાહ સે મરવી હૈ કે મૈં ને હુઝૂર તાજદારે રિસાલત
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો દેખા કે આપ મકામે
હઝૂવરા કે પાસ અપની ઊંટની પર બૈઠે ફરમા રહે થે : અલ્લાહ
કી કસમ ! તૂ અલ્લાહ કી સારી ઝમીન મેં બેહતરીન ઝમીન હૈ ઓર
અલ્લાહ કી તમામ ઝમીન મેં મુઝે ઝિયાદા પ્યારી હૈ. ખુદા عَزَّوَجَلَّ કી
કસમ ! અગર મુઝે ઇસ જગહ સે ન નિકાલા જાતા તો મૈં હરગિઝ ન
નિકલતા.

(ابن ماجه ૩ ص ૧૮૦ حديث ૩૧૦۸)

શારેહે બુખારી મુફતી શરીફુલ હક અમજદી
عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِ ઇસ હદીસે પાક કે તહત “નુઝ્હતુલ કારી” મેં
લિખતે હૈં કે યેહ ઇશાદિ હિજરત કે વક્ત કા હૈ, ઉસ વક્ત તક
મદીનએ તય્યિબા હુઝૂરે અકદસ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે મુશરફ
નહીં હુવા થા, ઉસ વક્ત તક મકકા પૂરી સર ઝમીન સે અફઝલ
થા મગર જબ હુઝૂર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ મદીનએ તય્યિબા
તશરીફ લાએ તો યેહ શરફ ઇસે હાસિલ હો ગયા.

(નુઝ્હતુલ કારી, જિ. 2, સ. 711)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيِّهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمَنَّان “મિરઆતુલ મનાજીહ” મેં લિખતે હેં : જુમ્હૂર ઉ-લમા (યા'ની અક્સર ઉ-લમા) કે નઝદીક મક્કએ મુઅઝ્ઝમા શહર મદીનએ મુનવ્વરહ સે અફઝલ ઔર હુઝૂર (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કો ઝિયાદા પ્યારા હૈ, ઇન કી દલીલ યેહ હદીસ હૈ. ઇમામ માલિક (عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْخَالِق) કે હાં મદીનએ મુનવ્વરહ મક્કએ મુકર્રમા સે અફઝલ હૈ. વોહ ઇસ હદીસ કે મુ-તઅલ્લિક ફરમાતે હૈં કે ઇસ મેં પહલી હાલત કા ઝિક હૈ, ફિર હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો મદીનએ મુનવ્વરહ ઝિયાદા પ્યારા હો ગયા. ફતવા યેહી હૈ કે મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મદીનએ મુનવ્વરહ સે અફઝલ હૈ મગર ઉશ્શાક કી નિગાહ મેં મદીનએ મુનવ્વરહ અફઝલ ક્યૂંકે વોહ મહબૂબ કી આરામ ગાહ હૈ.

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 4, સ. 204)

મક્કે સે ઇસ લિયે ભી અફઝલ હુવા મદીના

હિસ્સે મેં ઇસ કે આયા મીઠે નબી કા રૌઝા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 298)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મક્કતુલ મુકર્રમા અફઝલ હૈ યા મદીનતુલ મુનવ્વરહ :
દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ 561 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ “મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત” સ. 236 પર હૈ : અર્ઝ : હુઝૂર ! મદીનએ તય્યિબા મેં એક નમાઝ પયાસ હઝાર કા સવાબ રખતી હૈ ઔર મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં એક લાખ કા, ઇસ સે મક્કએ મુઅઝ્ઝમા કા

અફઝલ હોના સમજા જાતા હૈ ? ઇર્શાદ : જુમ્હૂર હ-નફિયા (યા'ની અક્સર હ-નફી ઉ-લમા) કા યેહ હી મસ્લક હૈ ઓર ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ કે નઝદીક મદીના અફઝલ ઓર યેહી મઝહબ અમીરુલ મુઅમિનીન ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ કા હૈ. એક સહાબી (رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ) ને કહા : મક્કએ મુઅઝ્ઝમા અફઝલ હૈ. (સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ ને) ફરમાયા : કયા તુમ કહતે હો, કે મક્કા મદીના સે અફઝલ હૈ ! ઉન્હોં ને કહા : વલ્લાહ ! બૈતુલ્લાહ વ હ-રમુલ્લાહ. ફરમાયા : મૈં બૈતુલ્લાહ ઓર હ-રમુલ્લાહ મેં કુછ નહીં કહતા, કયા તુમ કહતે હો, કે મક્કા, મદીને સે અફઝલ હૈ ? ઉન્હોં ને કહા : બ ખુદા ખાનએ ખુદા વ હ-રમે ખુદા. ફરમાયા : મૈં ખાનએ ખુદા વ હરમે ખુદા મેં કુછ નહીં કહતા, કયા તુમ કહતે હો, કે મક્કા મદીને સે અફઝલ હૈ ? (الموطأ ૩/૧૧૫ حدیث ૧૮૦૦) વોહ (સહાબી) વોહી કહતે રહે ઓર અમીરુલ મુઅમિનીન (رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ) યેહી ફરમાતે રહે ઓર યેહી મેરા (યા'ની આ'લા હઝરત કા) મસ્લક હૈ. સહીહ હદીસ મેં હૈ, નબી صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ફરમાતે હેં : الْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ મદીના ઉન કે લિયે બેહતર હૈ અગર વોહ જાને. (بخاری ج ۱ ص ۶۱۸ حدیث ۱۸۷۰) દૂસરી હદીસ નસ્સે સરીહ હૈ કે ફરમાયા : الْمَدِينَةُ خَيْرٌ مِنْ مَكَّةَ યા'ની મદીના મક્કે સે અફઝલ હૈ. (مُعْجَم كَبِير ج ۴ ص ۲۸۸ حدیث ۴۴۰)

સવાબ મેં ફર્ક કયૂં ? : ઓર તફાવુતે સવાબ (યા'ની સવાબ મેં ફર્ક) કા જવાબ બા સવાબ (યા'ની દુરુસ્ત જવાબ) શૈખે મુહકિક અબ્દુલ હક દેહલવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ને કયા ખૂબ જવાબ દિયા કે

“મક્કે મેં કમિય્યત (યા'ની મિકદાર) ઝિયાદા હૈ ઓર મદીને મેં કેફિય્યત.” (جَبَّ الْقُلُوبُ ص ۱۸) યા'ની વહાં “મિકદાર” ઝિયાદા હૈ ઓર યહાં “કદર” અફઝૂં (યા'ની માલિય્યત ઝિયાદા). જિસે યૂં સમઝેં કે લાખ રુપિયા ઝિયાદા, કે પચાસ હઝાર અશરફિયાં ? ગિનતી મેં વોહ (યા'ની લાખ રૂપૈ) દૂને (ઝબલ) હેં ઓર માલિય્યત મેં યેહ (યા'ની પચાસ હઝાર અશરફિયાં) દસ ગુની. મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં જિસ તરહ એક નેકી લાખ નેકિયાં હેં યૂં હી એક ગુનાહ લાખ ગુનાહ હેં ઓર વહાં (યા'ની મક્કા શરીફ મેં) ગુનાહ કે ઇરાદે પર ભી ગિરિફત હૈ જિસ તરહ નેકી કે ઇરાદે પર સવાબ. મદીનએ તય્યિબા મેં નેકી કે ઇરાદે પર સવાબ ઓર ગુનાહ કે ઇરાદે પર કુછ નહીં ઓર ગુનાહ કરે તો એક હી ગુનાહ ઓર નેકી કરે તો પચાસ હઝાર નેકિયાં. અજબ નહીં કે હદીસ મેં “حَيْرَ لَّهُمْ” (યા'ની ઉન કે હક મેં બેહતર) કા ઇશારા ઇસી તરફ હો, કે ઇન કે હક મેં મદીના હી બેહતર હૈ.

(મલ્કૂઝાતે આ'લા હઝરત, સ. 236, 238)

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નાત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રજા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 10 સફહા 711 પર ફરમાતે હેં : તુરબતે અત્હર યા'ની વોહ ઝમીન, કે જિસ્મે અન્વર સે મુત્તસિલ હૈ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા બલ્કે અર્શ સે ભી અફઝલ હૈ. બાકી મઝાર શરીફ કા બાલાઈ હિસ્સા ઇસ મેં દાખિલ નહીં. કા'બએ મુઅઝ્ઝમા મદીનએ તય્યિબા સે અફઝલ હૈ, હાં ઇસ મેં ઇખ્તિલાફ હૈ કે મદીનએ તય્યિબા સિવાએ મૌઝએ

તુરબતે અત્હર ઓર મક્કએ મુઅઝ્ઝમા સિવાએ કા'બએ મુકર્રમા ઇન દોનોં મેં કૌન અફઝલ હૈ, અક્સર જાનિબે સાની હેં (યા'ની અક્સર કે નઝદીક મક્કએ મુઅઝ્ઝમા અફઝલ હૈ) ઓર અપના મસ્લક અવ્વલ (યા'ની મદીનએ તય્યિબા અફઝલ હૈ) ઓર યેહી મઝ્હબે ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ હૈ, ત-બરાની કી હદીસ મેં તસરીહ હૈ કે **الْمَدِينَةُ أَفْضَلُ مِنْ مَكَّةَ** (મદીના મક્કે સે અફઝલ હૈ. (مُعْجَمُ كَبِير ج ٤ ص ٢٨٨ حديث ٤٤٥٠)) وَاللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 10, સ. 711)

મક્કએ પાક પર મદીને પર

બારિશ અલ્લાહ કે કરમ કી હે

(વસાઈલે બખ્ષિશ, સ. 124)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મક્કતુલ મુકર્રમા કી ઝમીન કિયામત તક હરમ હૈ :

હઝરતે સય્યિ-દતુના સફિયા બિન્તે શૈબા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ને ફરમાયા કે નબિય્યે રહમત, શફીએ ઉમ્મત, કાસિમે ને'મત ને صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફત્હે મક્કા કે દિન ખુત્બા દિયા ઓર ફરમાયા : ઐ લોગો ! ઇસ શહર કો ઉસી દિન સે અલ્લાહ ને હરમ બના દિયા હૈ જિસ દિન આસ્માન વ ઝમીન પૈદા કિયે લિહાઝા યેહ કિયામત તક અલ્લાહ કે હરામ ફરમાને સે હરામ (યા'ની હુરમત વાલા) હૈ.

(ابن ماجه ٣١٠٩ حديث ٥١٩ ج ٣ ص ٣١٠)

મુફર્રિસે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ઇસ હદીસે પાક કે તહ્ત લિખતે હેં : યા'ની ઇસ શહરે પાક કા હરમ શરીફ હોના સિર્ફ ઇસ્લામ મેં

نہیٰ بڑے بڑا پورا نا مسملا ہے، ہر دین میں یہی جگہ
 مہترم ہی، وہی جو باہر ہر مہینا میں آ رہا ہے کہ
 ہڑتے ہبراہیم علیہ السلام نے مکہ میں مہترم کو ہر
 بنا یا، وہاں یہی مہترم ہے کہ ہس کہ ہر مہینے کا آ'لانا
 ہبراہیم علیہ السلام نے کیا، کچھ تھکانے نل میں جہ ہتول
 ما'ہر آسمان پر ہا لیا تو لوگ یہاں کی ہرمت وگہرا
 ہل گہ، ہڑتے ہللی علیہ السلام نے ہر ہس کا آ'لانا
 ہر ما یا، (ہدیہ پاک میں) اِلٰی یَوْمِ الْقِيَامَةِ (یا'نی کیا مت تک)
 ہر ما کر ہتا یا کہ یہی ہرمت کئی مسمل نہ ہگی۔

(میر آتول مناہل، ج. 4، س. 200)

ہڑی ہڑی ہوا ہر مہ کی ہے
 ہارہ اہلاہ کہ کر مہ کی ہے

(وہا ہل ہارہ، س. 124)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

مکھتول مکھرما اور مہینتول مہنہرہ میں ہجہل
 ہاہل نہی ہگا : ہالیکے ہہرو ہر، کاسیمے کوسر
 لَا یَدْخُلُ الدَّجَالُ مَكَّةَ وَلَا الْمَدِیْنَةَ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
 یا'نی مکے اور مہینے میں ہجہل ہاہل نہی ہو سکگا۔

(مسند احمد بن حنبل، ج. ۱۰ ص ۸۵ حدیث ۲۶۱۰۶)

مکھتول مکھرما کی گہمی کی ہزلیت : نہہی
 کریم، رہرہرہم علیہ افضل الصلوة والتسلیم نے ہر ما یا :
 يَا نَبِیُّ جَوْ مَنْ صَبَرَ عَلٰی حَرِّ مَكَّةَ سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ تَبَاعَدَتْ مِنْهُ النَّارُ

મક્કતુલ મુકર્રમા મેં મોહતાત રહિયે ! : મક્કતુલ મુકર્રમા
 مَكَّة الْمُكَرَّمَةِ મેં હર દમ રહમતોં કી છમાછમ બારિશેં બરસતી
 હેં, લુલ્ફો કરમ કા દરવાઝા કભી બન્દ નહીં હોતા, માંગને
 વાલા કભી મહરૂમ નહીં લૌટતા. હ-રમે મક્કએ મુકર્રમા મેં
 એક નેકી લાખ નેકિયોં કે બરાબર હૈ મગર યેહ ભી યાદ રહે કે
 વહાં કા એક ગુનાહ ભી લાખ ગુના હૈ. અફસોસ સદ કરોડ
 અફસોસ ! યેહ જાનને કે બા વુજૂદ ભી બિલા તકલ્લુફ ગુનાહોં
 કા ઇરતિકાબ કિયા જાતા હૈ, મ-સલન 45 ડિગ્રી કે ઝાવિયે કે
 અન્દર અન્દર કિબ્લા રુખ યા કિબ્લે કો પીઠ કિયે ઇસ્તિન્જા
 કરના હરામ હૈ, નીઝ બદ નિગાહી, દાઢી મુંડાના, ગીબત,
 યુગલી, ઝૂટ, વા'દા ખિલાફી, બિલા વજહે શર-ઈ મુસલ્માન
 કી દિલ આઝારી, ગુસ્સે કા ગુનાહ ભરા નિફાઝ, ઇઝા દેહ
 તલ્ખ કલામી વગૈરહા જરાઈમ કરતે વક્ત અક્સર લોગોં કો યેહ
 એહસાસ તક નહીં હોતા કે હમ જહન્નમ કા સામાન કર રહે હેં.
 આહ ! હ-રમે મક્કએ પાક مَكَّة الْمُكَرَّمَةِ મેં અગર સિર્ફ એક
 બાર ઝૂટ બોલ લિયા, બિલા ઇજાઝતે શર-ઈ કિસી એક ફર્દ કી
 દિલ આઝારી કર ડાલી, એક મર્તબા ગીબાત યા યુગલી કા
 ઇરતિકાબ કિયા તો કિસી ઔર મકામ પર ગોયા એક એક લાખ
 બાર યેહ ગુનાહ સાદિર હુએ ! શાયદ વતન મેં ઝિન્દગી ભર
 ભી કોઈ યેહ ગુનાહ લાખ લાખ બાર ન કર પાએ ! ઇસ કા
 મતલબ હરગિઝ યેહ નહીં કે مَعَادُ اللَّهِ وَرَبِّهِ વતન મેં ગુનાહ કર
 લિયા જાએ, યકીનન વતન મેં ગુનાહ કરના ભી અઝાબે નાર
 કા હકદાર બનાતા હૈ, બેશક આગ કી મા'મૂલી સી ચિંગારી બડે
 સે બડા ગોદામ ફૂંક દેને કે લિયે કાફી હૈ.

મક્કતુલ મુકર્રમા મેં રિહાઈશ ઇજ્તિયાર કરના

કેસા ? : મક્કતુલ મુકર્રમા رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى مَكَّةَ ۾ વોહી રહે જિસે ઝન્ને ગાલિબ હો, કે યહાં કા એહતિરામ બજા લા સકેગા, ખુદ કો ગુનાહોં સે બચા સકેગા. કરોડોં હ-નફિયોં કે પેશવા સચ્ચિદુના ઇમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ۾ જિન્હોં ને સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કા સુનહૂરા દૌર પાયા ઔર તાબિઈય્યત કે શરફ સે મુશરફ હુએ, ઉસ સલાહ વ ફલાહ (યા'ની નેકી વ ભલાઈ) કે દૌર મેં લોગોં કો વહાં બે એહતિયાતિયોં મેં મુલવ્વસ દેખા તો હરમ (મક્કતુલ મુકર્રમા) કી રિહાઈશ મકરૂહ કરાર દી, આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ۾ હી કે મુકલ્લિદ ગ્યારહવીં સદી હિજરી કે બહુત બડે હ-નફી ઇમામ હઝરતે સચ્ચિદુના મુલ્લા અલી કારી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કૌલે ઇમામે આ'ઝમ પર તબ્સિરા કરતે હુએ ફરમાતે હેં : હઝરતે સચ્ચિદુના ઇમામે આ'ઝમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ۾ કા હ-રમે (મક્કતુલ મુકર્રમા) મેં સુકૂનત (યા'ની મુસ્તકિલ રિહાઈશ) મકરૂહ કહના ઉન કે અપને ઝમાને કે એ'તિબાર સે હૈ, વરના આજ કલ યહાં કે રહને વાલોં કા હમ ને જો હાલ દેખા હૈ કે હરામ વઝાઈફ (યા'ની ના જાઈઝ તન-ખ્વાહેં) હડપ કર જાતે હેં ઔર અ-ઝમત વાલે મકામ કા અદબ કરને સે કાસિર રહતે હેં, અગર સચ્ચિદુના ઇમામે આ'ઝમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ۾ ઈન હાલાત કા મુશા-હદા ફરમાતે (યા'ની દેખતે) તો બિલા શક યહાં (યા'ની હ-રમે મક્કતુલ મુકર્રમા) કી સુકૂનત યા'ની મુસ્તકિલ રિહાઈશ હરામ કહતે.

(المسلك المتقسط في المنسك المتوسط ص ٤٩٠)

મક્કે મેં રહને કે કાબિલ હઝરાત

યેહ ભી ગ્યારહવીં સદી હિજરી યા'ની અબ સે તકરીબન સવા તીન સો સાલ પુરાની બાત હૈ ઓર અબ.....? મક્કએ મુકર્રમા ﷺ કા અદબ કરને કે મુ-તઅલ્લિક આ'લા હઝરાત ઇમામે અહલે સુન્નત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 10 સફહા 689 પર ફરમાતે હૈં : (સાહિબે મદખલ હઝરાતે અલ્લામા) શૈખ અબ્દરી ને બા'ઝ અકાબિર ઓલિયા ﷺ કે બારે મેં યેહ ભી નક્લ કિયા કે વોહ ચાલીસ સાલ મક્કે મેં રહે મગર હ-રમે મક્કા (જો કે મીલોં તક ફૈલા હુવા હૈ ઉસ) મેં પેશાબ ન કરતે ઓર ન હી વહાં લૈટતે થે. ફિર ફરમાયા : ઐસે લોગોં કે લિયે મુજા-વરત (યા'ની મુસ્તકિલ રિહાઇશ) મુસ્તહબ હૈ, યા ઉન્હીં કો ઇજાઝત દી જા સક્તી હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ.10, સ. 689)

મક્કે મેં મુલા-ઝમત વ તિજારત કરને વાલે ગૌર ફરમાઐ

મક્કતુલ મુકર્રમા ﷺ મેં જહાં એક નેકી લાખ નેકી હૈ વહાં એક ગુનાહ ભી લાખ ગુના હૈ, આમ શખ્સ ઉમૂમન ગુનાહોં સે બચ નહીં પાતા ઇસ વજહ સે ભી ઉસે મક્કએ પાક ﷺ મેં મુલા-ઝમત વ તિજારત વગૈરા કે લિયે કિયામ નહીં કરના ચાહિયે. હઝરાતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا જો યકીનન મક્કતુલ મુકર્રમા ﷺ મેં રહને કે કાબિલ થે ફિર ભી ગુનાહોં કે ખૌફ સે હિજરત કર કે તાઈફ શરીફ તશરીફ લે ગએ. આ'લા હઝરાત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન

عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن इतावा २-अविख्या मुभर्रज्ज जिल्ह 10 सईहा 693 पर नक्कल करते हैं : इकीह की ता'रीफ़ एमाम हसन बसरी رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ने यूं की है : दुन्या से अ'राज करने (या'नी बयने) वाला, आभिरत का शौक रबने वाला, और अपने उयूब से आगाह शप्स इकीह कहलाता है. ऐसे लोग बिला शुबा मुज्ज-व-रते मक्का (या'नी मक्के में मुस्तकिल रिहाएश) के अह्ल हैं और अह्लाह की कसम ! हजरते एब्ने अब्बास رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا एन अह्ल लोगों में से भी बडे हैं, लेकिन अकाबिर (या'नी दीनी अ'तिबार से बडे लोग) हमेशा अपने आप को छोटा और आजिज समजते हैं, गौर तो कीजिये ! कितना ईर्द है एन में और उन में ! के जो ग-लती नहीं करता वोह अजाब से डरता है और जो गुनाह से मडहूज नहीं वोह सलामती का दा'वा करता है.

(इतावा २-अविख्या मुभर्रज्ज, जि. 10, स. 693)

मक्के में क्रियादा रहने से का'बे की

हैबत में कमी आ सकती है

मक्कतुल मुकर्रमा رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا में तवील क्रियाम से जहां गुनाहों के सबब हलाकत का भौफ़ है वहां जो गुनाहों से मोहतात रहने वाले हैं उन के लिये भी येह एम्कान रहता है के हिल में का'बअे मुशर्रफ़ की हैबत में कमी आ जाअे. मेरे आका आ'ला हजरत, एमामे अहले सुन्नत, मुजद्दिदे दीनो मिल्लत, मौलाना शाह एमाम अहमद रज्ज आन عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰन इतावा २-अविख्या मुभर्रज्ज जिल्ह 10 सईहा 688 पर नक्कल करते हैं : अमीरुल मुअमिनीन हजरते सय्यिदुना उमर फ़ाउके आ'अम رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ को देबिये वोह जभ उज से फ़ारिग होते तो लोगों

મેં દૌરા કરતે ઔર ફરમાતે : “ઐ અહલે યમન ! યમન ચલે જાઓ, ઐ અહલે ઈરાક ! ઈરાક ચલે જાઓ, ઐ અહલે શામ ! અપને વતન શામ લૌટ જાઓ તાકે તુમ્હારે ઝેહનોં મેં તુમ્હારે રબ કે ઘર (કા'બતુલ્લાહ) કી હૈબત ખૂબ કાઈમ રહે.” (યેહ નકલ કરને કે બા'દ આ'લા હઝરત ફરમાતે હૈં) મેં કહતા હૂં : યેહ ઉસ દૌર કી બાત હૈ જબ સહાબા યા તાબેઈન થે જો નિહાયત મુઅદબ ઔર નિહાયત હી એહતિરામ વ ઈકરામ કરને વાલે થે, હમારે ઈસ દૌર કા ક્યા હાલ હોગા ! અલ્લાહ તઆલા હી ઈસ્લાહે અહવાલ કી તૌફીક દે. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 10, સ. 688)

બદન કહીં બી હો મગર દિલ મક્કે મદીને મેં રહે

આ'લા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 10 સફહા 690 પર ફરમાતે હૈં : (સાહિબે મદખલ ને હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ અબૂ તાલિબ મક્કી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْاَكْبَر કી) ફૂતુલ ફુલૂબ સે નકલ કિયા હૈ : બા'ઝ અસ્લાફ સે (મન્કૂલ) હૈ : “બહુત સે ખુરાસાન (ઈરાન) મેં રિહાઈશ પઝીર લોગ ઈસ બૈતુલ્લાહ કા તવાફ કરને વાલે કે મુકાબલે મેં કા'બા શરીફ સે ઝિયાદા કરીબ હૈં.” બા'ઝ ને ફરમાયા : “બન્દા અપને શહર મેં હો ઔર ઉસ કા દિલ અલ્લાહ તઆલા કે ઘર (યા'ની કા'બતુલ્લાહ) સે મુ-તઅલ્લિક હો યેહ ઈસ સે બેહતર હૈ કે બન્દા બૈતુલ્લાહ મેં હો ઔર દિલ કિસી ઔર શહર કે સાથ વાબસ્તા હો.” મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ને હ-રમૈને તય્યિબૈન وَقَدْ تَغَطَّتْ મેં મુજા-વરત (યા'ની મુસ્તકિલ કિયામ) કે બારે મેં કિયે ગએ સુવાલ

કે જવાબ મેં તફસીલી દલાઈલ દેને કે બા'દ ઇશાદિ ફરમાયા :
 “બિલ જુમ્લા હમારે દૌર મેં મુજા-વરત (યા'ની મુસ્તકિલ રિહાઈશ)
 કી કત્અન ઇજાઝત નહીં, અકલ મન્દ અપને લિયે ફકત
 એહતિયાત હી કી રાહ અપનાતા હૈ ઓર હર ઉસ રાસ્તે સે
 ઇજતિનાબ કરતા (યા'ની બચતા) હૈ જિસ સે હલાકત મેં ગિરને
 કા ખદશા હો, જિસ ને અપને નફસ કો સચ્ચા સમઝા (કે બસ જ
 ખૈર હૈ, કુછ નહીં હોતા) ઉસ ને ઝૂટે કી તસ્દીક કી (કે નફસ જો કે હૈ
 હી ઝૂટા ઇસ કો સચ્ચા સમઝ બૈઠા !) ઓર ખુદ ઇસ કા મુશા-હદા
 ભી કરે (યા'ની દેખ ભી લે) ગા. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 10,
 સ. 698) (હ-રમેને તઅય્યિબેન મેં રિહાઈશ ઇખ્તિયાર કરને કે બારે મેં તફસીલી
 મા'લૂમાત કે લિયે ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 10, સ. 677 તા 698 કા
 મુતા-લઆ ફરમાઈયે)

હરમ હૈ ઉસે સાહતે હર દો આલમ

જો દિલ હો ચુકા હૈ શિકારે મદીના

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

“વાહ કયા બાત પ્યારે મક્કે કી” કે ઉન્નીસ હુરફ
 કી નિરખત સે મક્કતુલ મુકર્રમા કી 19 ખુસૂસિયાત

(મક્કતુલ મુકર્રમા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ કી બે શુમાર ખૂબિયોં સે યહાં સિર્ફ ઉન્નીસ

ખુસૂસિયાત કા ઝિક્ર કિયા ગયા હૈ)

❀ નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મક્કતુલ મુકર્રમા
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મેં પૈદા હુએ ❀ પ્યારે આકા

ને દીને ઇસ્લામ કી તબ્લીગ કા આગાઝ યહીં ફરમાયા ❀ યહીં
કા'બએ મુશરફા હૈ, ઇસી કા તવાફ ક્રિયા જાતા હૈ ઓર નમાઝ
મેં દુન્યા ભર સે ઇસી તરફ મુંહ ક્રિયા જાતા હૈ ❀ મસ્જિદુલ
હરામ શરીફ યહીં પર હૈ જિસ મેં એક નમાઝ કા સવાબ એક
લાખ નમાઝ કે બરાબર હૈ ❀ આબે ઝમઝમ કા કુંવાં ❀ હ-જરે
અસ્વદ ❀ “મકામે ઇબ્રાહીમ” ઓર ❀ સફા મર્વહ યહીં હૈં ❀
મીકાત કે બાહર સે આને વાલે બિગૈર એહરામ કે મક્કે મેં
દાખિલ નહીં હો સકતે ❀ દુન્યા ભર સે મુસલ્માન હજ કી
સઆદત પાને કે લિયે યહીં હાઝિર હોતે હૈં ❀ જો ઇસ શહરે
મુકદ્દસ મેં દાખિલ હો જાએ મામૂન (અમ્ન પાને વાલા) હોગા.
(દિન કા કુછ વક્ત) યહાં કી ગરમી પર સબ્ર કર લેને વાલે કો
જહન્નમ કી આગ સે દૂર ક્રિયા જાતા હૈ ❀ યહાં ગારે હિરા હૈ
જહાં મક્કી મ-દની મુસ્તફા ﷺ પર પહલી
વહ્ય નાઝિલ હુઈ ❀ યહાં પર હર મૌસિમ કે ફલ મિલતે હૈં
❀ મે'રાજુન્નબી ઓર ❀ ચાંદ કે દો ટુકડે હોને કે મો'જિઝાત
ઇસ શહર મેં ઝાહિર હુએ ❀ દુન્યા કા સબ સે પહલા પહાડ
જ-બલે અબી કુબૈસ યહાં વાકેઅ હૈ ❀ પ્યારે પ્યારે આકા
ﷺ ને યહાં અપની હયાતે ઝાહિરી કે 53 બરસ
ગુઝારે ❀ હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મહ્મદી કા ઝુહૂર મક્કતુલ
મુકર્રમા ﷺ મેં હી હોગા.

મેં મક્કે મેં જા કર કરુંગા તવાફ ઓર

નસીબ આબે ઝમઝમ મુઝે હોગા પીના

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 323)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! ﷺ

કા'બે કે બારે મેં દિલયસ્ય મા'લૂમાત

મક્કએ મુકર્રમા ﷺ કી સબ સે અઝીમ ઝિયારત ગાહ કા'બએ મુશરફા હૈ. હર મુસલ્માન ઇસ કે દીદાર વ તવાફ કે લિયે બે કરાર રહતા હૈ. કા'બતુલ્લાહ કે બારે મેં બા'ઝ દિલયસ્ય મા'લૂમાત પેશ કી જાતી હૈં. કુરઆને કરીમ મેં કઈ મકામાત પર કા'બા શરીફ કા ઝિક્રે ખૈર ક્રિયા ગયા હૈ. યુનાન્યે પારહ અવ્વલ સૂ-રતુલ બ-કરહ આયત 125 મેં રબ્બુલ ઇબાદ عَزَّوَجَلَّ ઇશાદિ ફરમાતા હૈ :

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمَّا^۱ لِّلنَّاسِ وَآمَّا^۱ લિયે મરજઅ ઓર અમાન બનાયા.

હરમ મેં દરિન્દે શિકાર કા પીછા નહીં કરતે

ઇસ આયતે કરીમા કે તહત્ત સદરુલ અફઝિલ હઝરત અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી ખઝાઈનુલ ઇરફાન મેં લિખતે હૈં : (ઇસ આયતે મુબા-રકા કે લફઝ) “બૈત” સે કા'બા શરીફ મુરાદ હૈ ઓર ઇસ મેં તમામ હરમ શરીફ દાખિલ. “અમ્ન” બનાને સે યેહ મુરાદ હૈ કે હ-રમે કા'બા મેં કત્લો ગારત હરામ હૈ યા યેહ કે વહાં શિકાર તક કો અમ્ન હૈ યહાં તક કે હરમ શરીફ મેં શેર ભેડિયે ભી શિકાર કા પીછા નહીં કરતે છોડ કર લૌટ જાતે હૈં. એક કૌલ યેહ હૈ કે મોમિન ઇસ મેં દાખિલ હો કર અઝાબ સે મામૂન (મહફૂઝ) હો જાતા હૈ. હરમ કો ઇસ લિયે “હરમ” કહા જાતા હૈ કે ઇસ મેં કત્લ, શિકાર હરામ વ મમ્નૂઅ હૈ. (تفسيرات احمدية ص ٢٤)

અગર કોઈ મુજરિમ ભી દાખિલ હો જાએ તો વહાં ઈસ સે તઅરુઝ (યા'ની રોક ટોક) ન કિયા જાએગા. (તફીર નસફી ص ۷۷)

કા'બા સારે જહાન કે લિયે રાહનુમા હૈ

અલ્લાહુ રહમાન કા પારહ 4 સૂરએ આલે ઇમરાન આયત નમ્બર 96 મેં ફરમાને આલીશાન હૈ :

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : બેશક સબ મેં
لِلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَرَّكًَا وَهُدًى પહલા ઘર જો લોગોં કી ઇબાદત કો મુકરર
لِلْعَالَمِينَ હુવા વોહ હૈ જો મકકે મેં હૈ, બ-ર-કત
 ૧૧ વાલા સારે જહાન કા રાહનુમા.

મુફસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَان** ઈસ આયતે કરીમા કે તહત તહરીર ફરમાતે હેં : ઐ મુસલ્માનો ! યા ઐ સારે ઇન્સાનો ! યકીન સે જાન લો, કે સારી રૂએ ઝમીન પર સબ સે પહલે ઔર સબ સે અફઝલ ઘર જો લોગોં કે દીની ઔર દુન્યવી ફાએદોં કે લિયે પૈદા કિયા ગયા ઔર બનાયા ગયા વોહી હૈ જો કે મક્કા શરીફ મેં વાકેઅ હૈ, ન બૈતુલ મુકદ્દસ જો દ-રજે મેં ભી કા'બે કે બા'દ હૈ ઔર ફઝીલત મેં ભી. (તફસીરે નઈમી, જિ. 4, સ. 29 મુખ્તસરન)

“અલ્લાહ કા પાક ઘર” કે બારહ હુરફ કી નિરખત સે કા'બા શરીફ કે બારે મેં 12 મ-દની ફૂલ

મુફસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَان** ફરમાતે હેં : કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે ફઝાઈલ બે શુમાર હેં, ઇન મેં સે કુછ અર્ઝ કિયે જાતે હેં :

﴿1﴾ બૈતુલ મુકદ્દસ કે મશહૂર બાની હઝરતે સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام હૈં, કે આપ ને જિન્નાત સે તા'મીર કરાયા મગર કા'બતુલ્લાહ કે મશહૂર બાની હઝરતે ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ السَّلَام હૈં ﴿2﴾ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા મેં મકામે ઇબ્રાહીમ, સંગે અસ્વદ વગૈરા ઐસી કુદરત કી નિશાનિયાં મૌજૂદ હૈં જો બૈતુલ મુકદ્દસ મેં નહીં ﴿3﴾ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા પર પરિન્દે નહીં ઉડતે બલ્કે ઇસ કે આસ પાસ ફટ (યા'ની હટ) જાતે હૈં ﴿4﴾ હ-રમે કા'બા મેં બકરી ઔર શેર એક જગહ પાની પી લેતે હૈં, વહાં શિકારી જાનવર ભી શિકાર નહીં કરતે ﴿5﴾ હ-રમે કા'બા મેં તા કિયામત જંગો કિતાલ હરામ હૈં ﴿6﴾ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા સારે હિજાઝિયોં ખુસૂસન મકકે વાલોં કી પરવરિશ કા ઝરીઆ હૈં કે વોહ જગહ ગૈર ઝી ઝરૂઅ (યા'ની બે આબો ગિયાહ) હૈં, જહાં મઆશ કે ઝરાએઅ સબ નાપૈદ હૈં મગર વહાં કે બાશિન્દે દૂસરોં સે ઝિયાદા મઝે મેં હૈં, ગરઝ કે વોહ જગહ સિર્ફ ઇબાદતોં કે લિયે હૈં ﴿7﴾ રબ તઆલા ને કા'બે કી હિક્ફાઝત ખુદ ફરમાઈ, કે ફીલ (યા'ની હાથી) વાલોં કો અબાબીલ સે મરવા દિયા ﴿8﴾ હજ હમેશા કા'બે હી કા હુવા બૈતુલ મુકદ્દસ કા હજ કભી ન હુવા ﴿9﴾ અલ્લાહ કે આખિરી નબી હુઝૂર મુહમ્મદે મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે પાસ મક્કા શરીફ મેં પૈદા હુએ ﴿10﴾ રબ તઆલા ને કા'બે કે શહૂર હી કો بَلَدٌ اَمِیْن (યા'ની અમ્ન વાલા શહૂર) ફરમાયા ઔર ઇસી કી કસમ ફરમાઈ કે ફરમાયા : “وَهَذَا الْبَلَدُ الْاَمِیْنُ” તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : ઔર ઇસ

અમ્ન વાલે કી શહર કી (કસમ) ﴿11﴾ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે પાસ એક “નેકી” કા સવાબ એક લાખ ઓર બૈતુલ મુકદ્દસ કે પાસ પચાસ હઝાર ﴿12﴾ ફિરિશ્તોં ઓર બહુત સે અમ્બિયા عَلَيْهِمُ السَّلَام કા કિબ્લા કા'બા હી રહા ન કે બૈતુલ મુકદ્દસ.

(તફસીરે નઈમી, જિ. 4, સ. 30, 31)

બીમાર પરિન્દે હવાએ કા'બા સે ઇલાજ કરતે હૈં

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ખજાઈનુલ ઇરફાન મેં પારહ 4 સૂરએ આલે ઇમરાન કી 97વીં આયતે કરીમા فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ (તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : ઇસ મેં ખુલી નિશાનિયાં હૈં) કી તફસીર મેં લિખતે હૈં : જો ઇસ કી હુરમત વ ફઝીલત પર દલાલત કરતી હૈં, ઉન નિશાનિયોં મેં સે બા'ઝ યેહ હૈં કે પરિન્દે કા'બા શરીફ કે ઊપર નહીં બૈઠતે ઓર ઇસ કે ઊપર સે પરવાઝ નહીં કરતે બલ્કે પરવાઝ કરતે હુએ આતે હૈં તો ઇધર ઉધર હટ જાતે હૈં ઓર જો પરિન્દે બીમાર હો જાતે હૈં વોહ અપના ઇલાજ યેહી કરતે હૈં કે હવાએ કા'બા મેં હો કર ગુઝર જાએ ઇસી સે ઉન્હેં શિફા હોતી હૈ ઓર વુહૂશ (યા'ની જંગલી જાનવર) એક દૂસરે કો હરમ મેં ઇઝા નહીં દેતે હત્તા કે કુત્તે ઇસ સર ઝમીન મેં હિરન પર નહીં દૌડતે ઓર વહાં શિકાર નહીં કરતે ઓર લોગોં કે દિલ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કી તરફ ખિયતે હૈં ઓર ઇસ કી તરફ નઝર કરને સે આંસૂ જારી હોતે હૈં ઓર હર શબે જુમુઆ કો અરવાહે ઔલિયા ઇસ કે ગિર્દ હાઝિર હોતી હૈં

ઔર જો કોઈ ઈસ કી બે હુરમતી કા કસ્દ કરતા હૈ બરબાદ હો જાતા હૈ.
(ખજાઈનુલ ઈરફાન)

કા'બે કી ઝિયારત ઇબાદત હૈ

હદીસે પાક મેં હૈ : કા'બએ મુઅઝ્ઝમા દેખના ઈબાદત, કુરઆને અઝીમ કો દેખના ઈબાદત હૈ, ઔર આલિમ કા ચેહરા દેખના ઈબાદત હૈ. (ફરદુસ અખબાર, હદીથ ૨૭૧૧ જ ૧૮૧) ઔર રિવાયત મેં હૈ : ઝમઝમ કી તરફ દેખના ઈબાદત હૈ.

(અખબારુલ લાફઝી જ ૨૪૧૦ હદીથ ૧૧૦)

કા'બા કિબ્લા હૈ

હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્ને અબ્બાસ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ફરમાતે હેં : નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم જબ કા'બા શરીફ મેં દાખિલ હુએ તો ઉસ કે ગોશોં (યા'ની કોનોં) મેં દુઆ માંગી ઔર નમાઝ ન પઢી હતા કે વહાં સે તશરીફ લે આએ જબ નિકલે તો દો રક્બતેં કા'બે કે સામને પઢીં ઔર ફરમાયા : યેહ હૈ કિબ્લા.

(બઝારી જ ૧૦૬૧ હદીથ ૩૧૧૮)

મુફ્ફિસરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللہِ عَلَیْہِ “યેહ હૈ કિબ્લા” કી વઝાહત મેં લિખતે હેં : યા'ની તા કિયામત કા'બા તમામ મુસલ્માનોં કા કિબ્લા હો યુકા કભી મન્સૂખ (CANCEL) ન હોગા, ઈસ મેં લતીફ (યા'ની બારીક) ઈશારા ઈસ તરફ ભી હો રહા હૈ કે કા'બે કા હર હિસ્સા કિબ્લા હૈ સારા કા'બા નમાઝી કે સામને હોના ઝરૂરી નહીં.

(મિરઆતુલ મનાજ્જહ, જિ. 1, સ. 429)

કા'બે કે અન્દર નમાઝ મેં કહાં રુખ કરે ?

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ 1250 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “બહારે શરીઅત જિલ્દ અવ્વલ” સફહા 487 પર મસ્અલા નમ્બર 50 હે : કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે અન્દર નમાઝ પઢી, તો જિસ રુખ ચાહે પઢે, કા'બે કી છત પર ભી નમાઝ હો જાએગી, મગર ઉસ કી છત પર ચઢના મમ્નૂઅ હૈ.

(غنيہ ص ۶۱۶ وغیرھا)

સિર્ફ તીન મસ્જિદોં કે લિયે

સફર કી હદીસ મઝ તશરીહ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : તીન મસ્જિદોં કે સિવા ઓર કિસી તરફ કજાવે ન બાંધે જાએ (યા'ની સફર ન કિયા જાએ) (1) મસ્જિદે હરામ, (2) મસ્જિદે ન-બવી ઓર (3) મસ્જિદે અક્સા.

(بخاری ج ۱ ص ۴۰۱ حدیث ۱۱۸۹)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ

યાર ખાન رَحْمَةُ اللّٰہِ عَلَیْہِ તહરીર ફરમાતે હે : યા'ની સિવા ઇન મસ્જિદોં કે કિસી ઓર મસ્જિદ કી તરફ ઇસ લિયે સફર કર કે જાના કે વહાં નમાઝ કા સવાબ ઝિયાદા હૈ મમ્નૂઅ હૈ જૈસે બા'ઝ લોગ જુમુઆ પઢને બદાયૂં સે દેહલી જાતે થે તાકે વહાં કી જામેઅ મસ્જિદ મેં સવાબ ઝિયાદા મિલે યેહ ગલત હૈ. (તીન કે ઇલાવા)

હર જગહ કી મસ્જિદેં સવાબ મેં બરાબર હેં. ઇસ તૌજીહ (દલીલ) પર હદીસ બિલ્કુલ વાઝેહ હૈ. બા'ઝ લોગોં ને ઇસ કે મા'ના યેહ સમઝે કે સિવા ઇન ત્રીન મસ્જિદોં કે કિસી ઔર મસ્જિદ કી તરફ સફર હી હરામ હૈ. લિહાઝા ઉર્સ, ઝિયારતે કુબૂર વગૈરા કે લિયે સફર હરામ. અગર યેહ મતલબ હો તો ફિર તિજારત, ઇલાજ, દોસ્તોં કી મુલાકાત, ઇલ્મે દીન સીખને વગૈરા તમામ કામોં કે લિયે સફર હરામ હોંગે ઔર યેહ હદીસ, કુરઆન કે ખિલાફ હી હોગી ઔર દીગર અહાદીસ કે ભી, રબ ફરમાતા હૈ :

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ
انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكْذِبِينَ ۝ (پ ۷۰ الانعام: ۱۱)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : તુમ ફરમા દો, ઝમીન મેં સૈર કરો ફિર દેખો કે ઝુટલાને વાલોં કા કેસા અન્જામ હુવા.

“મિરકાત” ને ઇસી જગહ ઔર “શામી” ને (બાબ) “ઝિયારતે કુબૂર” મેં ફરમાયા કે “ચૂકે ઇન ત્રીન મસાજિદ કે સિવા તમામ મસ્જિદેં સવાબ મેં બરાબર હેં ઇસ લિયે ઔર મસ્જિદોં કી તરફ (ઝિયાદા સવાબ હાસિલ કરને કી નિયત સે) સફર મમ્નૂઅ હૈ ઔર ઔલિયાઉલ્લાહ કી કબ્રેં ફુયૂઝો બ-રકાત મેં મુખ્તલિફ હેં, લિહાઝા ઝિયારતે કુબૂર કે લિયે સફર જાઈઝ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1,

س. 431, ۱۷۸ ص ۳۹۷ تحت الحديث ۶۹۳، رد المحتار، ج ۳ ص 431، مرقاة ۲ ص ۳۹۷

હર કદમ પર નેકી ઓર ખતા કી મુઆફી

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હેં કે મેં ને અબુલ કાસિમ મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم કો ફરમાતે હુએ સુના : “જો ખા'નએ કા'બા કે કસ્દ (યા'ની ઇરાદે) સે આયા ઓર ઊંટ પર સુવાર હુવા તો ઊંટ જો કદમ ઉઠાતા ઓર રખતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઇસ કે બદલે ઇસ કે લિયે નેકી લિખતા હૈ ઓર ખતા મિટાતા હૈ ઓર દ-રજા બુલન્દ ફરમાતા હૈ, યહાં તક કે જબ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા કે પાસ પહોંચા ઓર તવાફ ક્રિયા ઓર સફા વ મર્વહ કે દરમિયાન સઈ કી ફિર સર મુંડાયા યા બાલ કતરવાએ તો ગુનાહોં સે એસા નિકલ ગયા, જૈસે ઇસ દિન, કે માં કે પેટ સે પૈદા હુવા.”

(شُعَبُ الْإِيمَان ج 3 ص 478 حديث 4110)

સય્યિદુના આદમ عليه السلام ઓર કા'બા

હઝરતે સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ علي نبينا وعليه الصلوة والسلام જબ જન્નત સે ઇસ દુન્યા મેં તશરીફ લાએ તો રબ્બુલ ઇબાદ عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં વહ્શત વ તન્હાઈ કી ફરિયાદ કી. પસ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને આપ علي نبينا وعليه الصلوة والسلام કો કા'બે કી તા'મીર ઓર ઇસ કે તવાફ કા હુકમ દિયા, હઝરતે સય્યિદુના નૂહ عليه السلام નજિયુલ્લાહ علي نبينا وعليه الصلوة والسلام કે ઝમાને તક યેહી કા'બા બર કરાર રહા, તૂફાને નૂહ મેં ઇસ કા'બે કો સાતવેં આસ્માન કી તરફ ઊપર કા'બે કે હુદૂદ કી સીધ મેં ઉઠા લિયા ગયા, અબ વહાં પર ફિરિશ્તે ઇસ ઘર મેં અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઇબાદત કરતે હેં.

(તફસીરે કબીર, જિ. 3, સ. 296)

વિલાદત કી ખુશી મેં કા'બે પર ઝંડા

સયિય-દતુના આમિના **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** ફરમાતી હેં : મેં ને દેખા કે તીન ઝંડે નસબ કિયે ગએ. એક મશરિક મેં, દૂસરા મગરિબ મેં, તીસરા કા'બે કી છત પર ઔર નબિયે રહમત **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી વિલાદત હો ગઈ.

(**خَصَائِصُ كُبْرَى ج ١ ص ٨٢ مختصراً**)

રુહુલ અમીં ને ગાડા કા'બે કી છત પે ઝંડા

તા અર્શ ઉડા ફરૈરા સુબ્હે શબે વિલાદત

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

કા'બે કી એક ઝબાન ઔર દો હોંટ હેં

શહન્શાહે ખુશ ખિસાલ, પૈકરે હુસ્નો જમાલ
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને આલીશાન હૈ : બેશક કા'બે કી એક ઝબાન ઔર દો હોંટ હેં ઔર ઈસ ને શિકાયત કરતે હુએ અર્ઝ કી : **يَا رَحْمَنُ! عَزَّوَجَلَّ** મેરી તરફ બાર બાર આને વાલે ઔર મેરી ઝિયારત કરને વાલે કમ હો ગએ હેં. તો અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ને વહ્ય ફરમાઈ : મેં ખુશૂઓ ખુઝૂઅ ઔર સજદે કરને વાલા ઈન્સાન પૈદા ફરમાને વાલા હું જો તેરા ઈસ તરહ મુશ્તાક (યા'ની શૌક રખને વાલા) હોગા જિસ તરહ કબૂતરી અપને અન્ડોં કી મુશ્તાક (યા'ની શૌક રખને વાલી) હોતી હૈ.

(**معجم اوسط ج ٤ ص ٣٠٥ حديث ٦٠٦٦**)

લશ્કરે સુલૈમાન ઓર કા'બા

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના

કી મતબૂઆ 561 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ “મલ્હૂઝાતે આ'લા હઝરત” સફહા 130 પર હૈ : હઝરત સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَام કા તખ્ત હવા પર ઉઠતા જા રહા થા જબ કા'બએ મુઅઝ્ઝમા સે ગુઝરા તો કા'બા રોયા ઓર બારગાહે અ-હદિયત મેં (યા'ની અલ્લાહ ﷻ કે હુઝૂર) અર્ઝ કી, કે એક નબી તેરે અમ્બિયા સે ઓર એક લશ્કર તેરે લશ્કરોં સે ગુઝરા ન મુઝ મેં ઉતરા, ન નમાઝ પઢી. ઇસ પર ઇશાદિ બારી તઆલા હુવા : ન રો ! મેં તેરા હજ અપને બન્દોં પર ફર્ઝ કરુંગા જો તેરી તરફ એસે ટૂટેંગે જૈસે પરિન્દે અપને ઘોંસલે કી તરફ ઓર એસે રોતે હુએ દૌડેંગે જિસ તરહ ઊંટની અપને બચ્ચે કે શૌક મેં ઓર તુઝ (યા'ની તેરે શહૂર) મેં નબિયે આબિરુઝ્ઝમાં (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કો પૈદા કરુંગા જો મુઝે સબ અમ્બિયા (عَلَيْهِمُ السَّلَام) સે ઝિયાદા પ્યારા હૈ. (تفسير بغوى ج 3 ص 301 ملخصاً)

કા'બા સોને કી ઝન્જરોં મેં બાંધ કર

મહશર મેં લાયા જાએગા

હઝરતે સય્યિદુના વહૂબ બિન મુનબ્બેહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : “તૌરૈત શરીફ” મેં હૈ કે અલ્લાહ ﷻ બરોઝે કિયામત અપને સાત લાખ મુકર્રબ ફિરિશતોં કો ભેજેગા જિન મેં સે હર એક કે હાથ મેં સોને કી એક ઝન્જર હોગી અલ્લાહ ﷻ ફરમાએગા : “જાઓ ! ઓર કા'બા ઇન ઝન્જરોં મેં બાંધ કર મહશર કી તરફ લે આઓ,” ફિરિશતે જાએંગે ઉસે ઝન્જરોં સે

લોગ ભી હોંગે જિન્હોં ને તેરે તવાફ કે બા'દ ગુનાહોં કા ઇરતિકાબ કિયા હોગા ઓર ઉન પર ઇસરાર કર કે અપને ઊપર જહન્નમ વાજિબ કર લિયા હોગા. તો કા'બા અર્ઝ કરેગા : “ઐ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! ઉન ગુનાહગારોં કે હક મેં ભી મેરી શફાઅત કબૂલ ફરમા જિન પર જહન્નમ વાજિબ હો ચુકા હૈ.” તો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ફરમાએગા : “મેં ને ઉન કે હક મેં તેરી શફાઅત કબૂલ ફરમાઈ.” તો વોહી ફિરશ્તા નિદા કરેગા : જિસ ને કા'બે કી ઝિયારત કી થી વોહ દીગર લોગોં સે અલગ હો જાએ. અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉન સબ કો કા'બે કે ગિર્દ જમ્અ કર દેગા. ઉન કે ચેહરે સફેદ હોંગે ઓર વોહ જહન્નમ સે બે ખોફ હો કર તવાફ કરતે હુએ તલ્બિયહ કહેંગે. ફિર ફિરિશ્તા પુકારેગા : ઐ કા'બતુલ્લાહ ! ચલ. તો કા'બા શરીફ (ઇસ તરહ) તલ્બિયહ કહેગા : “لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ، بِيَدَيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ، لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالْبُحْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ” ફિર ફિરિશ્તે ઉસ કો ખીંચ કર મૈદાને મહશર તક લે જાએંગે.

(الروض الفائق ص ૧૧)

બરોઝે કિયામત કા'બએ મુશર્ફા દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા

મન્કૂલ હૈ કે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને બૈતુલ્લાહ સે વા'દા ફરમાયા કે હર સાલ ૬th લાખ અફરાદ ઇસ કા હજ કરેંગે, અગર કમ હુએ તો અલ્લાહ તઆલા ફિરિશ્તોં કે ઝરીએ ઇન કી કમી પૂરી ફરમા દેગા. ઓર બરોઝે કિયામત કા'બએ મુશર્ફા પહલી રાત કી દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા

तो जिन लोगों ने इस का उज किया वोह इस के पदों के साथ लटके होंगे और इस के गिर्द तवाफ़ कर रहे होंगे यहाँ तक के येह (या'नी का'बा शरीफ़) जन्नत में दाखिल होगा तो वोह भी उस के साथ दाखिल हो जायेंगे. (احياء العلوم ج ۱ ص ۳۲۴)

तसद्दुक हो रहे हैं लाभों बन्दे गिर्द फिर फिर कर

तवाफ़े पानये का'बा अजब दिलयस्य मन्जर है

(जौके ना'त)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلٰی مُحَمَّدٍ

तवाफ़ के इत्ताफल

पारह 17 सू-रतुल उज आयत 29 में अल्लाह एज़ज़ का इरमाने आलीशान है :

وَلَيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۝

तर-ज-मअे कन्जुल इमान : और
इस आजाद घर का तवाफ़ करें.

(۲۹: ۱۷۷: ۱۷۷: ۲۹)

तवाफ़ की छवितदा कैसे हुष ?

मुफ़स्सिरे शहीर हकीमुल उम्मत हज़रते मुफ़्ती अहमद

यार पान एब्दुल्लाह "तफ़्सीरे नईमी" में नक़ल इरमाते हैं :

(साहिबे तफ़्सीरे) इहुल बयान और (साहिबे तफ़्सीरे) अज़ीज़ी ने इरमाया के ज़मीन से पहले पानी डी पानी था. कुदरती तौर पर दो हज़ार साल पहले का'बे की जगह इस पर सफ़ेद ज़ाग पैदा हुवा कुछ रोज़ में इस को फैला कर ज़मीन कर दिया गया फिर जब इरिशतों को रब (एज़ज़) ने आदम عَلَيْهِ السَّلَام की पैदाइश की खबर दी तो उन्होंने अपना ख़िलाफ़त का इस्तिहकाक (या'नी हक़दार होने का दा'वा) पेश किया और आदम عَلَيْهِ السَّلَام की पैदाइश

કી હિકમત પૂછી. મગર ઇસ જુરઅત કી મા'ઝિરત મેં તૌબા કી નિયત સે સાત બરસ અર્શે આ'ઝમ કા તવાફ કિયા, હુકમે ઇલાહી હુવા કે ઝમીન મેં ભી ઇસી ઝાગ કી જગહ નિશાન લગા દો જહાં મેરે બન્દે ખતા કર કે ઇસ કે તવાફ સે મુઝે રાઝી કિયા કરે. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 641, ૨૩૦ص ۱ تفسير روح البيان ج ۱)

તવાફ મેં હર કદમ કે બદલે દસ નેકિયાં ઔર.....

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ફરમાતે હેં કે મેં ને રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો ફરમાતે સુના કે જિસ ને ગિન કર તવાફ કે સાત ફેરે કિયે ઔર ફિર દો રકઅતેં અદા કીં તો યેહ એક ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર હૈ. ઔર તવાફ કરતે હુએ આદમી કે હર કદમ કે બદલે ઉસ કે લિયે દસ નેકિયાં લિખી જાતી હેં ઔર ઉસ કે દસ ગુનાહ મિટા દિયે જાતે હેં ઔર દસ દ-રજાત બુલન્દ કર દિયે જાતે હેં. (مسند امام احمد بن حنبل ج ۲ ص ۲۰۲ حديث ۴۴۶۲)

ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર સવાબ

રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદિ ફરમાયા : જો બૈતુલ્લાહ કે તવાફ કે સાત ફેરે કરે ઔર ઉસ મેં કોઈ લગ્વ (યા'ની બેહુદા) બાત ન કરે તો યેહ એક ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર હૈ. (المعجم الكبير ج ۲ ص ۳۶۰ حديث ۸۴۵)

ગુલામ આઝાદ કરને કી ફઝીલત

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હૈ : “જો શખ્સ મુસલ્માન ગુલામ કો આઝાદ કરેગા ઇસ (ગુલામ) કે હર ઉઝ્વ કે બદલે મેં અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ (આઝાદ કરને વાલે) કે હર ઉઝ્વ કો જહન્નમ સે

आजाद फ़रमायेगा.” हज़रते सय्यिदुना सईद बिन मरज़ाना
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ फ़रमाते हैं : मैं ने जब सय्यिदुना जैनुल आबिदीन
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ की बिदमते आली में येह हदीसे पाक सुनाई तो
 आप رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ने अपना अेक अैसा गुलाम आजाद कर दिया
 जिस की हज़रते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन ज़ा'फ़र رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ
 दस हज़ार दिरहम कीमत लगा चुके थे.

(बुख़ारी ज २ व १०० हदीथ २०१७)

रोज़ाना 120 रहमतों का नुमूल

हज़रते सय्यिदुना एब्ने अब्बास رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से
 रिवायत है के नबिय्ये रहमत, शफ़ीअे उम्मत صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم
 ने ईशाद फ़रमाया : बैतुल हराम का हज़ करने वालों पर हर
 रोज़ अल्लाह عَزَّوَجَلَّ 120 रहमतें नाज़िल फ़रमाता है 60 तवाफ़
 करने वालों के लिये और 40 नमाज़ पढ़ने वालों के लिये और 20
 नज़र करने वालों के लिये.” (हदीथ १२३ ज २ व १२३)
 याद रबिये ! ईस हदीसे पाक में बयान कर्दा इज़ीलत सिर्फ़
 हाजियों के लिये है.

पयास मर्तबा तवाफ़ करने की अज़ीम इज़ीलत

हज़रते सय्यिदुना एब्ने अब्बास رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से
 रिवायत है के मदीने के सुल्तान, रहमते आ-लमिय्यान, सरवरे
 जीशान صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم का फ़रमाने अ-ज़मत निशान है :
 जिस ने 50 मर्तबा तवाफ़ किया गुनाहों से अैसा निकल गया जैसे
 आज अपनी मां से पैदा हुवा. (तर्मज़ी ज २ व २६६ हदीथ ८१७)

તવાફ નમાઝ કી તરહ હૈ : હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્ને અબ્બાસ

رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا سے રિવાયત હૈ કે સરવરે કાએનાત, શાહે મૌજૂદાત

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદિ ફરમાયા : બૈતુલ્લાહ કે ગિર્દ તવાફ

નમાઝ કી તરહ હૈ સિવાએ ઇસ કે, કે તુમ ઇસ મેં કલામ કર સકતે હો,

તો જો તવાફ મેં કલામ કરે તો અચ્છા હી કલામ કરે.

(ترمذی ج ۲ ص ۲۸۶ حدیث ۹۶۲)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ

યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَان હદીસે પાક કે ઇસ હિસ્સે “બૈતુલ્લાહ કે

ગિર્દ તવાફ નમાઝ કી તરહ હૈ” કે તહત ફરમાતે હૈં : “તવાફ ભી

નમાઝ કી તરહ બેહતરીન ઇબાદત હૈ. ઉ-લમા ફરમાતે હૈં કે

મક્કે વાલોં કે લિયે (નફલી) નમાઝ (નફલી) તવાફ સે અફઝલ

હૈ ઓર બાહર વાલોં કે લિયે (નફલી) તવાફ (નફલી) નમાઝ સે

અફઝલ, કે ઇન્હે ઇસ ખાસ ઝમાને હી મેં તવાફ મુયસ્સર હોતા

હૈ.”

(મિરઆત, જિ. 4, સ. 132)

તવાફે કા'બા કે લિયે વુજૂ વાજિબ હૈ : વુજૂ ન હો તો

નમાઝ વ સજદાએ તિલાવત ઓર કુરઆન શરીફ ધૂને કે લિયે

વજૂ કરના ફર્જ હૈ ઓર ખાનએ કા'બા કે તવાફ કે લિયે વુજૂ

વાજિબ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 301, 302)

શદીદ ગરમી મેં તવાફ કી ફઝીલત : હઝરતે અલ્લામા

મુહમ્મદ હાશિમ ઠઠવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِيُّ નક્લ કરતે હૈં, ફરમાને

મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم હૈ : જિસ ને ખામોશ, ઝિકે ઇલાહી કે સાથ, શિદત કી ગરમી મેં, તવાફ ઇસ તરહ ક્રિયા કે ન કલામ ક્રિયા, ન કિસી કો ઇઝા દી ઓર હર શૌત (યા'ની ફૈરે) પર ઇસ્તિલામ ક્રિયા તો હર કદમ પર સત્તર હઝાર નેક્રિયાં લિખી જાએંગી. સત્તર હઝાર ગુનાહ મહૂવ હોંગે ઓર સત્તર હઝાર દ-રજે બુલન્દ હોંગે. (کتاب ۱/۸۰)

બરસાત મેં તવાફ કી ફઝીલત : હદીસે પાક મેં હૈ : જિસ ને બરસાત મેં તવાફ કે સાત ચક્કર લગાએ ઉસ કે સાબિકા (યા'ની પિછલે) ગુનાહ બખ્શ દિયે જાતે હેં. (قوت القلوب ج ۲ ص ۱۹۸)

જબ હમ બારિશ મેં તવાફ કર ચુકે તો....: હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઇકાલ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હેં કે એક મર્તબા મેં ને બારિશ કે દૌરાન હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ કે સાથ બૈતુલ્લાહ શરીફ કા તવાફ ક્રિયા. જબ હમ તવાફ મુકમ્મલ કરને કે બા'દ “મકામે ઇબ્રાહીમ” પર હાઝિર હુએ ઓર દો રક્ઝતેં અદા કીં તો હઝરતે સય્યિદુના અનસ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને હમ સે ફરમાયા કે “નએ સિરે સે અમલ શુરૂઅ કરો ક્યૂંકે તુમહારી મગ્ફિરત હો ચુકી હૈ.” ફિર ફરમાયા કે જબ હમ ને હુઝૂરે પાક, સાહિબે લૌલાક, સય્યાહે અફ્લાક صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સાથ બારિશ કે દૌરાન તવાફ ક્રિયા થા તો આપ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને હમ સે ઇસી તરહ ફરમાયા થા. (ابن ماجہ ج ۳ ص ۵۲۳ حدیث ۳۱۱۸)

આ'લા હઝરત ને બારિશ મેં તવાફે કા'બા કિયા :

દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ 561 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “મલ્કૂઝાતે આ'લા હઝરત” સફહા 209 પર હૈ : જબ અવાબિરે મુહર્રમ (યા'ની મુહર્રમુલ હરામ કે આબિરી દિનો) મેં بِفَضْلِ تَعَالَى સિદ્દહત હુઈ. વહાં એક સુલ્તાની હમ્મામ હૈ મેં ઉસ મેં નહાયા. બાહર નિકલા હું કે અબ્ર (યા'ની બાદલ) દેખા, હરમ શરીફ પહોંચતે પહોંચતે બરસના શુરૂઅ હુવા. મુઝે હદીસ યાદ આઈ કે “જો મીંહ (યા'ની બરસાત) બરસતે મેં તવાફ કરે વોહ રહમતે ઇલાહી મેં તૈરતા હૈ.” ફૌરન સંગે અસ્વદ શરીફ કા બોસા લે કર બારિશ હી મેં સાત ફેરે તવાફ કિયા, બુખાર ફિર ઔદ કર (યા'ની વાપસ) આયા. મૌલાના સય્યિદ ઇસ્માઈલ ને ફરમાયા : “એક ઝઈફ હદીસ કે લિયે તુમ ને અપને બદન કી યેહ બે એહતિયાતી કી !” મેં ને કહા : “હદીસ ઝઈફ હૈ મગર ઉમ્મીદ بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى કવી (યા'ની તાકત વર) હૈ.” યેહ તવાફ بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى બહુત મઝે કા થા. બારિશ કે સબબ તાઈફીન (યા'ની તવાફ કરને વાલોં) કી વોહ કસરત ન થી. (મલ્કૂઝાતે આ'લા હઝરત, હિસ્સએ દુવુમ, સ. 209)

આજ કલ બારિશ મેં તવાફ કી દુશ્વારિયાં : મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى કે દૌર મેં

હાજિયોં કી તા'દાદ બહુત કમ હોતી થી મગર આજ કલ કાફી બઢ ચુકી હૈ. લિહાઝા બારિશ કે અન્દર તવાફ મેં ઠીકઠાક હુજૂમ હોતા હૈ, ઇસ મેં મદીં ઔર ઔરતોં કા ઇખ્તિલાત, બે એહતિયાતિયોં કી વજહ સે બે પર્દગિયોં, બે સિત્રિયોં કે મુઆ-મલાત, મીઝાબે રહમત સે હતીમ શરીફ મેં નિછાવર હોને વાલે પાની મેં ગુસ્લ કરને વાલોં ઔર વાલિયોં કી લપક ઝપક વગેરા સબ કુછ હોતા હૈ, લિહાઝા એસે મૌકઅ પર હાજિયોં કો ખૂબ ગૌર કર લેના ચાહિયે કે કહીં મુસ્તહબ પર અમલ કરતે કરતે ગુનાહોં મેં ન જા પડે. અગર ઔરતોં સે બદન ટકરાએ બિગૈર બારિશ મેં તવાફ મુશ્કિન ન હો તબ તો જાન બૂઝ કર એસા કરને વાલે સવાબ કે હકદાર હોને કે બજાએ ગુનહગાર હોંગે. હાં જિન દિનોં ભીડ ન હો, મૌકઅ મિલને પર બારિશ મેં તવાફ કી સઆદત ઝરૂર હાસિલ કરની ચાહિયે.

મદીને મેં ચલૂં મક્કે કી ગલિયોં મેં ફિરૂં ચા રબ !

મેં બારિશ મેં તવાફ ખાનએ કા'બા કરૂં ચા રબ !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

સફા મર્વાહ : યેહ દોનોં પહાડ અલ્લાહ ﷻ કી નિશાનિયોં મેં સે હેં, યુનાન્થે અલ્લાહ તઆલા પારહ 2 સૂ-રતુલ બ-કરહ આયત નમ્બર 158 મેં ઇશાદિ ફરમાતા હૈ :

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ
اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ
يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

(٢: البقرة: ١٥٨)

મદ વ ઓરત પથ્થર બન ગએ : મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ

ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન રઝ્ઝે કુલ્લુલ ફરમાતે હૈં :
પિછલે ઝમાને મેં એક શખ્સ થા ઇસાફ ઓર એક ઓરત થી
નાઈલા, ઉન્હોં ને ખાનએ કા'બા મેં એક દૂસરે કો બદ નિયતી
સે હાથ લગાયા. અઝાબે ઇલાહી સે દોનોં પથ્થર હો (યા'ની બુત
બન) ગએ ઓર ઇબ્રત કે લિયે “ઇસાફ” કો તો સફા પહાડ પર
રખ દિયા ગયા ઓર “નાઈલા” કો મર્વહ પર તાકે લોગ ઇન્હેં
દેખ કર યહાં ગુનાહ કે ખયાલ સે બચે, કુછ ઝમાને કે બા'દ જબ
જહાલત કા ઝોર હુવા તો લોગોં ને ઇન કી પરસ્તિશ શુરૂઅ કર
દી કે જબ સફા ઓર મર્વહ કે દરમિયાન દૌડતે તો તા'ઝીમ કે
ઈરાદે સે ઉન્હેં ઘૂ લેતે, મુસલ્માનોં (સહાબએ કિરામ) કો સફા
મર્વહ કે દરમિયાન દૌડના ના પસન્દ હુવા ક્યૂંકે ઇસ મેં બુત

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : બેશક
સફા ઓર મર્વહ અલ્લાહ કે
નિશાનોં સે હૈં તો જો ઇસ ઘર કા
હજ યા ઉમ્રહ કરે ઇસ પર કુછ
ગુનાહ નહીં કે ઇન દોનોં કે ફેરે કરે
ઓર જો કોઈ ભલી બાત અપની
તરફ સે કરે તો અલ્લાહ નેકી કા
સિલા દેને વાલા ખબરદાર હે.

પરસ્તોં ઔર બુત પરસ્તી સે મુશા-બહત થી. તબ યેહ આયતે કરીમા ઉતરી જિસ મેં ઉન કી તસલ્લી ફરમાઈ ગઈ કે તુમ્હારા યેહ કામ (યા'ની સઈ કરના) રિઝાએ ઈલાહી કે લિયે હૈ, તુમ ઈસ મેં હરજ ન સમઝો. (તફસીરે નઈમી, જિ. 2, સ. 97)

બીબી હાજિરા કી સઘ કી ઇમાન અફરોઝ હિકાયત :

હુકમે ઇલાહી સે હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ
 عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ખજૂરોં કી એક ટોકરી, કુછ રોટી કે ટુકડે
 ઔર પાની કા મશકીઝા દે કર સય્યિ-દતુના હાજિરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا
 ઔર અપને દૂધ પીતે લખ્તે જિગર હઝરતે સય્યિદુના ઇસ્માઈલ
 عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કો બે આબો ગિયાહ મૈદાન મેં છોડ કર
 વાપસ તશરીફ લે ગએ. મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત
 હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللّٰه عَلَيْه ફરમાતે હેં : જબ
 તક ખુર્મા (યા'ની ખજૂરેં) ઔર પાની રહા હઝરતે હાજિરા
 (رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا) ઇત્મીનાન સે ગુઝર કરતી ઔર ફરઝન્દ કો દૂધ
 પિલાતી રહીં મગર પાની ખત્મ હોને પર ખ્યાસ ને સતાયા,
 લખ્તે જિગર ને બે ઇખ્તિયાર રોના શુરૂઅ કર દિયા અપની તો
 ઇતની ફિક ન હુઈ મગર નૂરે નઝર કી બે કરારી દેખી ન ગઈ,
 ઉઠીં ઔર સફા પર ચઢીં કે શાયદ કહીં પાની કા નિશાન મિલે
 મગર ન મિલા માયૂસ હો કર નીચે ઉતરીં, મર્વહ પહાડ કી તરફ
 રવાના હુઈ મગર નઝર ફરઝન્દ પર થી, રાહ કે કુછ હિસ્સે મેં

ફરઝન્દ સે આડ હો ગઈ તો આપ ઉસે જલ્દ તૈ કરને કે લિયે દૌડ
 કર ચલીં, ઇસ આડ સે નિકલ જાને પર ફિર આહિસ્તા ચલીં,
 યહાં તક કે “મર્વહ” પર પહોંચ ગઈ વહાં ચઢ કર ભી પાની
 કહીં ન દેખા ફિર “સફા” કી તરફ રવાના હુઈ. ઇસી તરહ સાત
 ચક્કર કિયે હર દફઅ દરમિયાન મેં દૌડતી થીં (સફા વ મર્વહ કી
 સઈ ઉસી કી યાદગાર હે) અખીર બાર “મર્વહ” પર ચઢીં તો એક
 હૈબત નાક આવાઝ કાન મેં પડી ! ડર કર ફરઝન્દ કે પાસ આઈ
 દેખા કે વોહ રોતે મેં અપની એડિયાં ઝમીન પર રગડ રહે હેં
 જિસ સે શીરીં (યા'ની મીઠે) પાની કા ચશ્મા જારી હૈ ! બહુત
 ખુશ હુઈ ઔર ઇસ કે ગિર્દ મિટ્ટી જમ્મ કર કે ફરમાને લગીં :
 يَا مَاءُ زَمْزَمِ (યા'ની) “ઐ પાની ! ઠહર ઠહર” ઇસ લિયે ઇસ કા
 નામ આબે ઝમઝમ હુવા. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 694)

ઇસ મેં ઝમઝમ હો, કે થમ થમ ઇસ મેં જમ જમ હો, કે બેશ

કસ્રતે કૌસર મેં ઝમઝમ કી તરહ કમ કમ નહીં

(હદાઈકે બખ્શિશ)

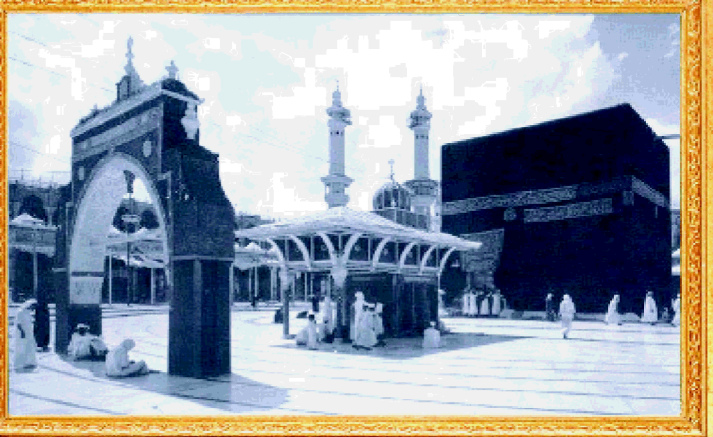
صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મકામે ઇબ્રાહીમ : મકામે ઇબ્રાહીમ કા કુરઆને કરીમ મેં ઝિક
 કિયા ગયા હૈ યુનાન્હે પારહ અવ્વલ સૂ-રતુલ બ-કરહ આયત
 125 મેં ઇશાદિ હોતા હૈ :

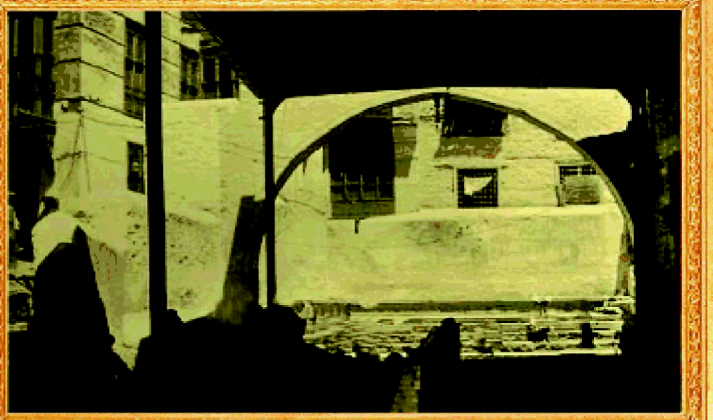
وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ
مُصَلًّى ط

તર-જ-મએ ક-ઝુલ ઈમાન : ઔર
ઈબ્રાહીમ કે ખડે હોને કી જગહ
કો નમાઝ કા મકામ બનાઓ.

“મકામે ઇબ્રાહીમ” જન્નતી પથ્થર હૈ. હઝરતે સચ્ચિદુના
ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ઈસ પર ત્રીન
મર્તબા ખડે હુએ : (1) ઈસ મુબારક પથ્થર પર ખડે હુએ
ઔર આપ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી બહૂ (ઝૌજએ સચ્ચિદુના
ઈસ્માઈલ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ને આપ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالસَّلَام કા
સરે અન્વર ધુલાયા (2) તા'મીરે કા'બા કે વક્ત જબ દીવારે
ઊંચી હુઈ સચ્ચિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالસَّلَام
ને સચ્ચિદુના ઈસ્માઈલ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالસَّلَام સે ફરમાયા : કોઈ
પથ્થર લાઓ તાકે ઊસ પર ખડે હો કર દીવાર બનાએ. સચ્ચિદુના
ઈસ્માઈલ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالસَّلَام પથ્થર કી તલાશ મેં “જ-બલે
અબી કુબૈસ” પર તશરીફ લે ગએ. રાહ મેં હઝરતે સચ્ચિદુના
જિબ્રીલ عَلٰیهِ الصَّلٰوةُ وَالસَّلَام મિલે ઔર કહા કે આઈયે મેં આપ કો
એક પથ્થર બતાઊં જો આદમ عَلَيْهِ السَّلَام કે સાથ દુન્યા મેં આયા
ઔર ઈસે ઈદરીસ عَلَيْهِ السَّلَام ને “તૂફાને નૂહ” કે ખૌફ સે ઈસ
પહાડ મેં દફન કર દિયા હૈ, ઈસ જગહ છોટે બડે દો પથ્થર
મદફૂન હેં છોટે કો તો કા'બે કી દીવાર મેં દરવાઝે કે કરીબ લગા
દો, કે હર તવાફ કરને વાલા ઈસ કો ચૂમા કરે યા'ની સંગે
અસ્વદ ઔર બડે પર ઇબ્રાહીમ عَلَيْهِ السَّلَام ખડે હો કર ઈમારત

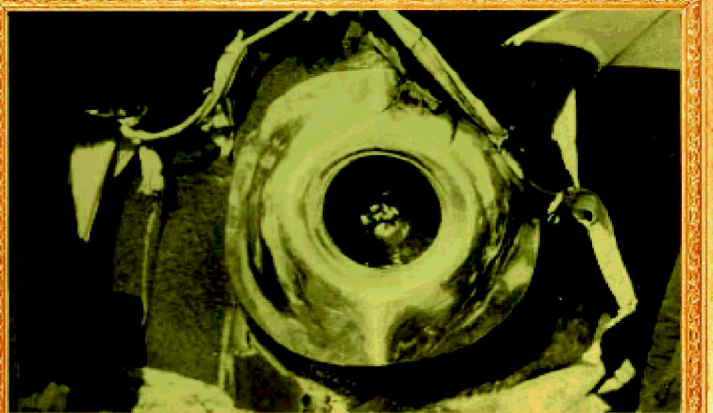

કા'બા શરીફ

મકામે ઇબ્રાહીમ

બનાએ. યુનાન્યે આપ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام દોનોં પથ્થર લે આએ ઔર યેહ પૈગામે ઇલાહી ભી પહોંચાયા ઇબ્રાહીમ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ને હુકમે ઇલાહી કે મુતાબિક સંગે અસ્વદ કો તો એક ગોશે મેં લગા દિયા ઔર બડે પર બડે હો કર તા'મીર કા કામ જારી કિયા જિસ કદર ઇમારત બુલન્દ હોતી જાતી થી યેહ પથ્થર ભી ઊંચા હોતા જાતા થા યહાં તક કે આપ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام તા'મીર સે ફારિગ હુએ.

(તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 680)

હોતે કહાં બલીલો બિના કા'બા વ મિના

લૌલાક વાલે ! સાહિબી સબ તેરે ઘર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

હ-જરે અસ્વદ : યેહ જન્નતી પથ્થર હૈ, હદીસે પાક મેં હૈ :

રુકન (યા'ની હ-જરે અસ્વદ) ઔર મકામે (ઇબ્રાહીમ) દો “જન્નતી યાકૂત” હૈ. પહલે બહુત નૂરાની થે. અલ્લાહ તઆલા ને ઇન કા નૂર મહૂવ કર (યા'ની છુપા) દિયા અગર ઐસા ન હોતા તો યેહ મશરિક વ મગરિબ કો ચમકાતે. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 630) એક ઔર રિવાયત મેં હૈ : જબ સંગે અસ્વદ દીવારે કા'બા મેં કાઈમ કિયા ગયા તો ઉસ કી રોશની ચારોં તરફ દૂર તક જાતી થી જહાં તક ઉસ કી રોશની પહોંચી વહાં તક હરમ કી હુદૂદ મુકરર હુઈ જિસ મેં શિકાર કરના મન્અ હૈ ઔર સંગે અસ્વદ કા રંગ બિલ્કુલ સફેદ થા ગુનહગારોં કે હાથોં સે સિયાહ હો ગયા.

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (ઐઝન, સ. 680, 681) હુઝૂર સય્યિદે આલમ ને ઇસે ચૂમા હૈ. ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને ફરમાયા : ઐ હ-જરે અસ્વદ ! મેં જાનતા હૂં તૂ પથ્થર હૈ, નફઅ વ નુકસાન કા માલિક નહીં, અગર મેં ને રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો તુઝે ચૂમતે ન દેખા હોતા તો તુઝે કભી ન ચૂમતા. (بدرالامين ص ۹۱) ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : રોઝે કિયામત યેહ પથ્થર ઉઠાયા જાએગા, ઇસ કી દો આંખે હોંગી જિસ સે દેખેગા, ઝબાન હોગી જિસ સે બોલેગા ઓર અપને ઇસ્તિલામ કરને વાલે કે હક મેં ગવાહી દેગા. (ترمذی ج ۲ ص ۲۸۶ حدیث ۹۶۳)

હ-જરે અસ્વદ કી 4 ખુસૂસિયાત : ❀ ઇસ કા મસ કરના (યા'ની છૂના) ગુનાહોં કો મિટાતા હૈ ❀ એ'લાને નુબુવ્વત સે પહલે ભી યેહ પથ્થર મુબારક શાહે ખૈરુલ અનામ ❀ ઇસ પથ્થર શરીફ કો સલામ કહતા થા ❀ ઇસ પથ્થર શરીફ કો ફિર એક મર્તબા અપની અસ્લ શકલ પર કર દિયા જાએગા ❀ કિયામત કે દિન ઇસ કા હજમ (યા'ની જસામત) જ-બલે અબી કુબૈસ જિતના હોગા.

(بدرالامين ص ۹۲ و الجامع اللطيف لابن ظهيرة ص ۳۷۳)

કાલક જબીં કી સજદએ દર સે છુડાઓગે

મુઝ કો ભી લે ચલો યેહ તમન્ના હજર કી હૈ

(દદાઈકે બખ્શિશ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

① મસ્જિદુલ હરામ : મક્કાએ મુકર્રમા ઝાહાલ્લાહુ શરફાં વૈત્ઘૈમ કી મશહૂર તરીન મસ્જિદ, “મસ્જિદુલ હરામ” હૈ, ઇસી મેં કા'બાએ મુશરફા જલ્વા ફરમા હૈ. કઈ અહાદીસે મુબારકા મેં ઇસ બાત કી સરાહત કી ગઈ હૈ કે મસ્જિદુલ હરામ મેં એક નમાઝ દૂસરી મસ્જિદ મેં એક લાખ નમાઝેં અદા કરને કે બરાબર હૈ. કુરઆને કરીમ મેં કઈ મકામાત પર મસ્જિદુલ હરામ કા ઝિક્રે ખૈર ક્રિયા ગયા હૈ મ-સલન 15વેં પારે કી ઇબ્તિદાઈ આયત મેં હૈ :

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ
لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى
الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : પાકી હૈ ઉસે જો રાતોં રાત અપને બન્દે કો લે ગયા મસ્જિદે હરામ સે મસ્જિદે અક્સા તક.

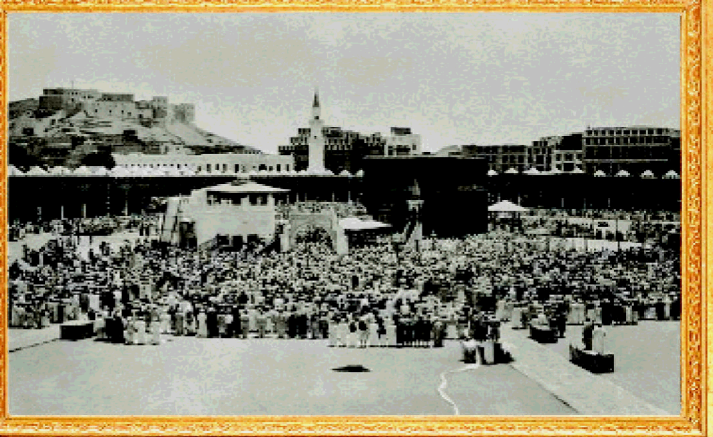
મસ્જિદુલ હરામ મેં 70 અમ્બિયાએ કિરામ કે મઝારાત : આ'લા હઝરત ઇમામે અહલે સુન્નાત મુજદિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن “ફતાવા ર-ઝવિયા” જિલ્દ 7 સફહા 303 તા 304 પર નકલ કરતે હેં : કિસી નબી યા વલી કે કુર્બ મેં (યા'ની કરીબ) મસ્જિદ બનાના ઔર ઉન કી કબ્રે કરીમ કે પાસ નમાઝ પઢના ન ઉન દો

નિયતોં સે (યા'ની ન નમાઝ સે કબ્ર કી તા'ઝીમ મક્સૂદ હો ન હી ઉસ કબ્ર કી તરફ મુંહ કરને કી નિયત હો) બલકે ઇસ લિયે કે ઉન કી મદદ મુઝે પહોંચે ઇન કે કુર્બ કી બ-ર-કત સે મેરી ઇબાદત કામિલ હો, ઇસ મેં કુછ મુઝા-યકા નહીં કે વારિદ હુવા હૈ કે ઇસ્માઈલ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કા મઝારે પાક “હતીમ” મેં મીઝાબુલ રહમત કે નીચે હૈ ઓર હતીમ મેં ઓર સંગે અસ્વદ વ ઝમઝમ કે દરમિયાન સત્તર પૈગમ્બરોં કી કબ્રેં હૈં عَلَيْهِم الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ઓર વહાં નમાઝ પઢને સે કિસી ને મન્અ ન ફરમાયા.

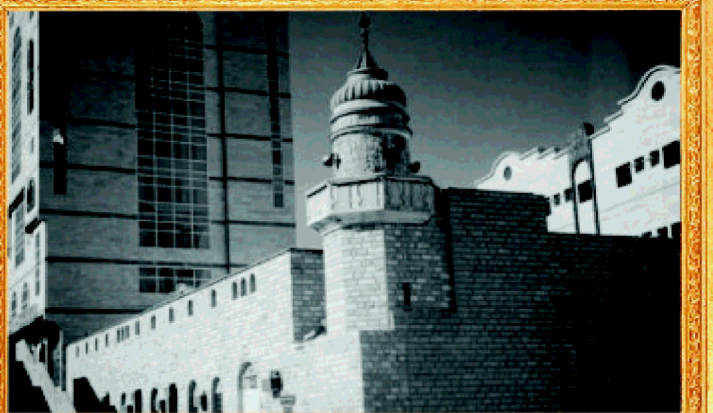
(لمعات التنقيح شرح مشكاة المصابيح ج ٣ ص ٥٢)

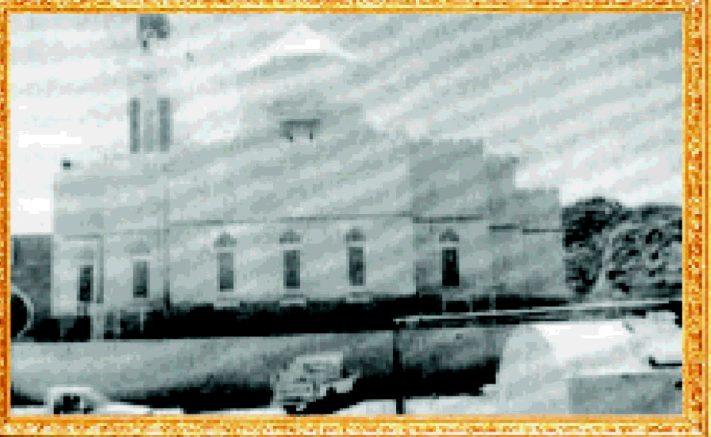
“યા નબી ! યસ્મે કરમ” કે ગ્યારહ દુરુફ કી નિર્બત સે ‘સયિદુલ હરામ મેં “નમાઝે મુસ્તાફા” કે 11 મકામાતે

﴿1﴾ બૈતુલ્લાહ શરીફ કે અન્દર ﴿2﴾ મકામે ઇબ્રાહીમ કે પીછે ﴿3﴾ મતાફ કે કનારે પર હ-જરે અસ્વદ કી સીધ મેં ﴿4﴾ હતીમ ઓર બાબુલ કા'બા કે દરમિયાન રુકને ઇરાકી કે કરીબ ﴿5﴾ મકામે હુફરા પર જો બાબુલ કા'બા ઓર હતીમ કે દરમિયાન દીવારે કા'બા કી જડ મેં હૈ. ઇસ મકામ કો “મકામે ઇમામતે જિબ્રાઈલ” ભી કહતે હૈં. શહન્શાહે દો આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇસી મકામ પર સયિદુના જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام કો પાંચ નમાઝોં મેં ઇમામત કા શરફ બખ્શા. ઇસી મુબારક મકામ પર સયિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ السَّلَام ને “તા'મીરે કા'બા” કે વક્ત મિટ્ટી કા ગારા

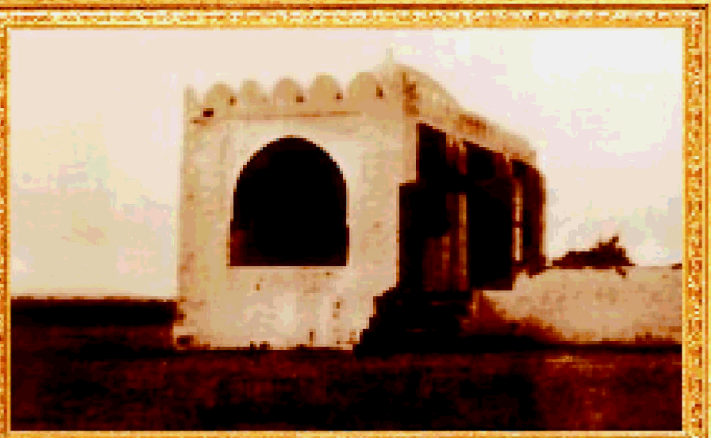

મસ્જિદુલ હરામ

મસ્જિદે જિઘરાનહ

બનાયા થા ﴿6﴾ બાબુલ કા'બા કી તરફ રુખ કર કે. (દરવાઝાએ કા'બા કી સીધ મેં નમાઝ અદા કરના તમામ અતરાફ કી સીધ સે અફઝલ હૈ) ﴿7﴾ મીઝાબે રહમત કી તરફ રુખ કર કે. (કહા જાતા હૈ કે મઝારે ઝિયાબાર મેં સરકારે આલી વકાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ચેહરએ પુર અન્વાર ઇસી જાનિબ હૈ) ﴿8﴾ તમામ હતીમ મેં ખુસૂસન મીઝાબે રહમત કે નીચે ﴿9﴾ રુકને અસ્વદ ઓર રુકને યમાની કે દરમિયાન ﴿10﴾ રુકને શામી કે કરીબ ઇસ તરહ, કે “બાબે ઉમ્રહ” આપ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી પુશ્તે અકદસ કે પીછે હોતા. ખ્વાહ આપ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم “હતીમ” કે અન્દર હો કર નમાઝ અદા ફરમાતે યા બાહર ﴿11﴾ હઝરતે સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ عَلَیْہِ الصَّلٰوَةُ وَالسَّلَام કે નમાઝ પઢને કે મકામ પર જો કે રુકને યમાની કે દાઈ યા બાઈ તરફ હૈ ઓર ઝાહિર તર ચેહ હૈ કે મુસલ્લાએ આદમ “મુસ્તજાર” પર હૈ. (کتاب الحج ۲۷۶)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

② મસ્જિદે જિન્ન : ચેહ મસ્જિદ જન્નતુલ મા'લા કે કરીબ વાકેઅ હૈ. સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે નમાઝે ફજા મેં કુરઆને પાક કી તિલાવત સુન કર યહાં જિન્નાત મુસલ્માન હુએ થે.

1 : કહા જાતા હૈ : પાક વ હિન્દ દરવાઝાએ કા'બા હી કી સમ્ત વાકેઅ હૈ. اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی اِحْسَانِہِ۔

وَاللّٰہُ تَعَالٰی اَعْلَمُ وَرَسُوْلُہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَصَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

બૂટા જિન્ન : હઝરતે સય્યિદુના સહ્લ બિન અબ્દુલ્લાહ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને એક બૂટે જિન્ન કો દેખા જો એક બેશ કીમત ખૂબ સૂરત જુબ્બા પહને બૈતુલ્લાહ શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે નમાઝ પઢ રહા હૈ, ઉસ કે સલામ ફૈરને પર ઈન્હોં ને ઉસે સલામ કિયા, સલામ કા જવાબ દિયા ઓર કહા : આપ ઈસ જુબ્બે પર તઅજજુબ કર રહે હૈં ! યેહ જુબ્બા 700 બરસ સે મેરે પાસ હૈ, મૈં ને ઈસી જુબ્બે મેં હઝરતે સય્યિદુના ઈસા રુહુલ્લાહ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَام કા દીદાર કિયા હૈ, ઈસી મેં પ્યારે પ્યારે આકા, મક્કી મ-દની મુસ્તફા, મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત કી સઆદત પાઈ હૈ. ઓર મઝીદ સુનિયે મૈં ઉન્હીં જિન્નાત મેં સે હૂં જિન કે બારે મેં સૂરતુલ જિન્ન નાઝિલ હુઈ હૈ.

(حَقِيقَةُ الصُّفُوَّةِ ج ٤ ص ٣٥٧، بلد الامين ص ١٢٨)

જિન્નો ઈન્સાનો મલક કો હૈ ભરોસા તેરા
સરવરા ! મરજએ કુલ હૈ દરે વાલા તેરા

(ઝાંકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

③ મસ્જિદુરયહ : યેહ મસ્જિદે જિન્ન કે કરીબ હી સીધે હાથ કી તરફ હૈ. “રાયહ” અ-રબી મેં ઝન્ડે કો કહતે હૈં. યેહ વોહ તારીખી મકામ હૈ જહાં ફત્હે મક્કા કે મૌકઅ પર હમારે પ્યારે પ્યારે આકા સરદારે મક્કએ મુકર્રમા, સરકારે મદીનએ

મુનવ્વરહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ने अपना उनका शरीफ नरब
इरमाया था.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

④ મસ્જિદે ખેફ : યેહ મિના શરીફ મેં વાકેઅ હૈ. હિજજતુલ
વદાઅ કે મૌકઅ પર મક્કે મદીને કે તાજદાર, મહબૂબે રબ્બે
ગફફાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને યહાં નમાઝ અદા ફરમાઈ હૈ.

મદીને કે સુલ્તાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم
કા ફરમાને રહમત નિશાન હૈ: صَلَّی فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ سَبْعُونَ نَبِيًّا :
યા'ની મસ્જિદે ખેફ મેં 70 અમ્બિયા (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) ને નમાઝ
અદા ફરમાઈ. (مُعْجَم أَوْسَط ج ٤ ص ١١٧ حدیث ٥٤٠٧) એક ઔર
રિવાયત મેં ફરમાયા : صَلَّی فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ قَبْرُ سَبْعِينَ نَبِيًّا :
યા'ની મસ્જિદે ખેફ મેં 70 અમ્બિયા (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) કી કબ્રે હેં.

(مُعْجَم كَبِير ج ١٢ ص ٣١٦ حدیث ١٣٠٢٠) અબ ઇસ મસ્જિદ શરીફ કી
કાફી તૌસીઅ હો ચુકી હૈ, મઝારાત કી ઝિયારત નહીં હો સકતી.
ઝાઈરીને કિરામ કો ચાહિયે કે બસદ અકીદતો એહતિરામ ઇસ
મસ્જિદ શરીફ કી ઝિયારત કરે, અમ્બિયાએ કિરામ
عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી ખિદમતોં મેં ઇસ તરહ સલામ અઝ કરે :
يَا أَيُّهَا اللَّهُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
કર કે દુઆ માંગે.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

અબ્દુલ હક મુહદિસા દેહલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَوْنِي “અખ્બારુલ અખ્યાર” મેં નકલ કરતે હેં કે મેરે પીરો મુશિદ હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ વહ્હાબ મુત્તકી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَوْنِي ને મુઝે તાકીદ ફરમાઈ હૈ કે મૌકઅ મિલને પર જિઈરના સે ઝરૂર ઉમ્મે કા એહરામ બાંધના કે યેહ એસા મુ-તબરક મકામ હૈ કે મેં ને યહાં એક રાત કે મુખ્તસર સે હિસ્સે કે અન્દર સો સે ઝાઈદ બાર મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ખ્વાબ મેં દીદાર કિયા હૈ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِحْسَانِهِ. હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ વહ્હાબ મુત્તકી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَوْنِي કા મા'મૂલ થા કે ઉમ્મે કા એહરામ બાંધને કે લિયે રોઝા રખ કર પૈદલ જિઈરના જાયા કરતા થે.

(مُلَخَّصٌ از اخبار الاخيار ص ۲۷۸)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّيْ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

⑥ **મસ્જિદે તન્ઈમ** : મસ્જિદુલ હરામ સે તકરીબન સાત કિલો મીટર પર હુદૂદે હરમ સે બાહર મકામે તન્ઈમ પર યેહ આલીશાન મસ્જિદ વાકેઅ હૈ, ઇસે “મસ્જિદે આઈશા” ભી કહતે હેં. ખુશ નસીબ ઝાઈરીને કિરામ યહાં સે ઉમ્મે કા એહરામ બાંધતે હેં, અવામ ઇસ મકામ કો “છોટા ઉમ્મહ” બોલતે હેં. ઇસ મસ્જિદ કા તારીખી પસ મન્ઝર મુલા-હઝા હો યુનાન્થે 9 સિ.હિ. મેં જબ હુઝૂર સય્યિદે આલમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હજ કે લિયે તશરીફ લાએ ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના

આઈશા સિદીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا સાથ થી, બારી કે દિનોં કે બાઈસ તવાફ અદા ન કર સકી, હુઝૂર સરવરે મા'સૂમ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم તશરીફ લાએ તો ઈન્હે મગ્મૂમ પાયા. ફરમાયા : આઈશા પરેશાન ન હો યેહ આરિઝા બનાતે આદમ (યા'ની ખવાતીન) પર લિખા ગયા હૈ. હુઝૂરે પુરનૂર صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈન કે ભાઈ હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુરહમાન બિન અબી બક રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا કો ફરમાયા : આઈશા કો લે જાએં ઔર મકામે તન્ઈમ સે એહરામ બાંધ કર ઉમ્રહ કર લેં.

(بخاری ج ۱ ص ۱۲۷ حدیث ۳۱۷، بلد الامین ص ۱۳۸)

અબૂ લહબ ઔર ઉસ કી બીવી કી કબ્રેં : ઇબને જુબૈર ને અપને સફર નામે મેં લિખા હૈ : તન્ઈમ સે કુછ દૂર બાઈ તરફ અબૂ લહબ ઔર ઉસ કી બીવી ઉમ્મે જમીલ કી કબ્રેં હેં જિન પર પથ્થરોં કે ઢેર લગે હુએ હેં અબ તક લોગ આતે જાતે ઈન મન્હૂસ કબ્રોં પર પથરાવ કરતે હેં. (وَالْعِيَادُ لِلَّهِ تَعَالَى -) (بلد الامین ص ۱۳۸، تاریخ طبرستان ص ۴۴۵) આજકલ કા મા'લૂમ નહીં કે ઈન કી કબ્રેં નઝર આતી હેં યા ઝમીન મેં ધંસ ગઈ હેં યા કિસી ઈમારત તલે દબ ગઈ હેં. બહર હાલ યેહ કોઈ ઝિયારત ગાહ નહીં સિર્ફ ઈબ્રત કે લિયે તઝકિરા કર દિયા હૈ.

ન ઉઠ સકેગા કિયામત તલક ખુદા કી કસમ !

કે જિસ કો તૂ ને નઝર સે ગિરા કે છોડ દિયા

મસ્જિદે તન્ઈમ કી તા'મીરાત : તન્ઈમ કે ઇસ તારીખી મકામ પર સબ સે પહલે મુહમ્મદ બિન અલી શાફેઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي ને મસ્જિદ તા'મીર કી, ફિર અબુલ અબ્બાસ અમીરે મક્કા ને કુબ્બા (યા'ની ગુમ્બદ) બનવાયા, બા'દ અઝાં એક બૂઢી ખાતૂન ને ખૂબ સૂરત મસ્જિદ બનવાઈ. (બદા'યીન વ ૧૩૯, ૧૩૮)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

⑦ મસ્જિદે નિમરા : યેહ આલીશાન મસ્જિદ મૈદાને અ-રફાત કે મગરિબી (west) કનારે પર અપને જલ્વે લુટા રહી હૈ, ઇસ કે મઝીદ દો નામ યેહ હૈં : (1) મસ્જિદે અ-રફા (2) મસ્જિદે ઇબ્રાહીમ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

⑧ મસ્જિદે ઝી તુવા : મસ્જિદુલ હરામ સે જાનિબે તન્ઈમ જાતે હુએ રાસ્તે મેં યેહ મસ્જિદ વાકેઅ થી. શહન્શાહે દો આલમ, શાફેએ ઉમમ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉમ્રહ યા હજ કે મુબારક સફર મેં ઇસી મસ્જિદે મુકદ્દસ કો નવાઝા, યહાં રાત કિયામ ભી ફરમાયા. હમારે પ્યારે આકા, મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇતિબાઅ યા'ની પૈરવી મેં સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ને ભી અપને અસ્ફારે મુકદ્દસા (યા'ની મુબારક સફરો) મેં ઐસા હી કિયા.

(બદા'યીન વ ૧૩૯, ૧૩૮)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

⑨ મસ્જિદે કબ્શ : મસ્જિદે કબ્શ કોહે સબીર કે પહલૂ મેં હૈ.

ઈસી મુકદ્દસ મકામ પર સચ્ચિદુના ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ

علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام سے ઈર્શાદ હુવા :

قَدْ صَدَقْتَ الرَّعْيَا إِنَّا كَذَلِكَ

نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ⑩

(۲۳: ۱۰۵: ۱۰۵)

તર-જ-મએ કન્સુલ ઈમાન :

બેશક તૂ ને ખ્વાબ સચ કર

દિખાયા હમ ઐસા હી સિલા દેતે

હેં નેકોં કો.

(المؤمنين ص ۱۴۶) કહા જાતા હૈ ઈસી મકામ પર હઝરતે સચ્ચિદુના

ઈસ્માઈલ ઝબીહુલ્લાહ علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام કો ઝબ્હ કે લિયે

લિટાયા ગયા થા, યહીં જન્નત સે નાઝિલ શુદા મેંઢા ઝબ્હ હુવા

થા, યેહ કબૂલિયતે દુઆ કા મકામ હૈ, અબ મસ્જિદ કી ઝિયારત

નહીં હો સકતી. યેહ મકામ મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللَّهُ تَعَالَى وَتَغَطَّى سے આતે વક્ત “બડે શૈતાન” કી સીધી જાનિબ 70 યા 80 કદમ

કે ફાસિલે પર હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ગારે મુર-સલાત

ગારે મુર-સલાત મિના શરીફ કી મસ્જિદે ખૈફ સે

શિમાલ (NORTH) કી તરફ પહાડ પર વાકેઅ હૈ, યેહ પહાડ

અ-રફાત શરીફ સે મિના આતે હુએ સીધે હાથ કી તરફ પડેગા.

સરવરે કાએનાત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર ઇસ મુબારક ગાર મેં
“સૂ-રતુલ મુર-સલાત” નાઝિલ હુઈ. કહા જાતા હૈ સરકારે
નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઇસ મુબારક ગાર મેં તશરીફ
ફરમા હુએ તો ઊપર કે પથ્થર સે સરે અન્વર મસ (TOUCH)
હુવા, પથ્થર નર્મ હો ગયા ઔર ઇસ મેં સરે પાક કા નિશાન બન
ગયા. આશિકાને રસૂલ હુસૂલે બ-ર-કત કે લિયે ઇસ નિશાને
મુબારક સે અપના સર લગાતે હૈ. (بلد الامين ص ૧૧૫, کتاب الحج ص ૨૧૮ بتغير)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

વિલાદત ગાહે સરવરે આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : હઝરતે
અલ્લામા કુતબુદીન رَحْمَةُ اللهِ الْمُبِين ફરમાતે હૈં : હુઝૂરે અકરમ
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી વિલાદત ગાહ પર દુઆ કબૂલ હોતી
હૈ. (بلد الامين ص ૧૧૫) યહાં પહોંચને કા આસાન તરીકા યેહ હૈ કે
આપ કોહે મર્વહ કે કિસી ભી કરીબી દરવાઝે સે બાહર આ
જાઈયે. સામને નમાઝિયોં કે લિયે બહુત બડા ઇલાતા બના હુવા
હૈ, ઇલાતે કે ઉસ પાર યેહ મકાને આલીશાન અપને જલ્વે લુટા
રહા હૈ, ઇન إِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ દૂર હી સે નઝર આ જાએગા. ખલીફા હાઝન
رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهَا કી વાલિદએ મોહ-ત-રમા ને યહાં મસ્જિદ તા'મીર કરવાઈ થી. આજ કલ ઇસ મકાને
અ-ઝમત નિશાન કી જગહ લાયબ્રેરી કાઈમ હૈ ઔર ઇસ પર
યેહ બોર્ડ લગા હુવા હૈ : “મક-ત-બતુ મકકતલ મુકર્રમા”

४-जले अबू कुबैस : येह दुन्या का सब से पहला पहाड

है, मस्जिदुल हुराम के बाहर सफा व मर्वह के करीब वाकेअ है.

ईस पहाड पर हुआ कबूल होती है, अहले मक्का कइत-साली

के मौकअ पर ईस पर आ कर हुआ मांगते थे. हदीसे पाक

में है के ह-जरे अस्वद जन्नत से यहीं नाजिल हुवा था

(الترغيب والترهيب २/४८ १५५ حدیث २०)

कहा गया है के “तूफाने नूह” में ह-जरे अस्वद ईस पहाड पर

ब डिफाजत तमाम तशरीफ़ फ़रमा रहा, अक रिवायत के मुताबिक

का'बअ मुशर्रफ़ा की ता'मीर के मौकअ पर ईस पहाड ने हजरते

सय्यिदुना एब्राहीम जुलीलुल्लाह عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام को पुकार

कर अर्ज की : “ह-जरे अस्वद एधर है.” (بلد الامین ص २०६ بتقریل)

मन्कूल है, हमारे प्यारे आका صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ने इसी

पहाड पर जल्वा अफ़रोज हो कर यांद के दो टुकड़े फ़रमाये थे.

यूँके मक्कअ मुकर्रमा رَاٰكَ اللّٰهُ مُرَفَّأً وَتَغَفَّلًا पहाडों के दरमियान

घिरा हुवा है युनान्हे ईस पर से यांद देखा जाता था पहली

(दूसरी और तीसरी) रात के यांद को हिलाल कहते हैं लिहाजा

ईस जगह पर बतौर यादगार मस्जिद हिलाल ता'मीर की

गई. बा'ज लोग ईसे मस्जिद बिलाल رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ कहते हैं.

واللّٰهُ وَرَسُولُهُ اعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم पहाड पर अब शाही महल

ता'मीर कर दिया है, और अब उस मस्जिद शरीफ़ की जियारत

મસ્જિદે નિમરા

गारे हिरा

નહીં હો સકતી. 1409 સિ.હિ. કે મૌસિમે હજ મેં ઇસ મહલ કે કરીબ બમ કે ધમાકે હુએ થે ઓર કઈ હુજજાજે કિરામ ને જામે શહાદત નોશ કિયા થા, ઇસ લિયે અબ મહલ કે ગિર્દ સપ્ત પહરા રહતા હૈ. મહલ કી હિફાઝત કે પેશે નઝર ઇસી પહાડ કી સુરંગોં મેં બનાએ હુએ વુઝૂખાને ભી ખત્મ કર દિયે ગએ હેં. એક રિવાયત કે મુતાબિક હઝરતે સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ عَلٰی نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ઇસી જ-બલે અબૂ કુબૈસ પર વાકેઅ “ગારુલ કન્ઝ” મેં મદફૂન હેં જબ કે એક મુસ્તનદ રિવાયત કે મુતાબિક મસ્જિદે ખૈફ મેં દફૂન હેં જો કે મિના શરીફ મેં હૈ.

وَاللّٰهُ تَعَالٰی اَعْلَمُ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَصَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

જ-બલે નૂરો જ-બલે સૌર ઓર ઇન કે ગારોં કો સલામ

નૂર બરસાતે પહાડોં કી કિતારોં કો સલામ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 581)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّدٍ

ખદી-જતુલ કુબ્રા رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا **કા મકાન** : મકકે મદીને કે સુલ્તાન صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જબ તક મકકએ મુકર્રમા મેં રહે ઇસી મકાને આલીશાન મેં સુકૂનત પઝીર રહે. શહઝાદએ અઝીમ સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ કે ઇલાવા તમામ ઔલાદ બ શુમૂલ શહઝાદિયે કૌનૈન બીબી ફાતિમા ઝહરા رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا કી યહીં વિલાદત હુઈ. સય્યિદુના

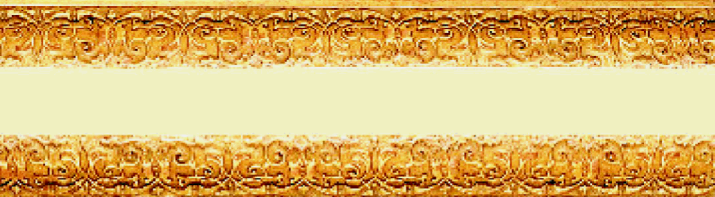
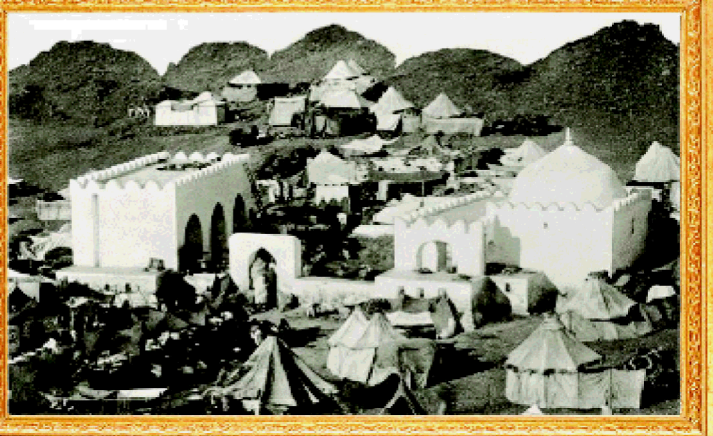
જિબ્રઈલે અમીન عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ને બારહા ઇસ મકાને આલીશાન કે અન્દર બારગાહે રિસાલત મેં હાઝિરી દી, હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર કસરત સે નુઝૂલે વહ્ય ઇસી મેં હુવા. મસ્જિદે હરામ કે બા'દ મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં ઇસ સે બઢ કર અફઝલ કોઈ મકામ નહીં. સદ કરોડ બલકે અરબોં ખરબોં અફસોસ ! કે અબ ઇસ મકાને વાલા શાન કે નિશાન તક મિટા દિયે ગએ હેં ઔર લોગોં કે ચલને કે લિયે યહાં હમવાર ફર્શ બના દિયા ગયા હૈ. મર્વહ કી પહાડી કે કરીબ વાકેઅ બાબુલ મર્વહ સે નિકલ કર બાઈ તરફ (LEFT SIDE) હસરત ભરી નિગાહોં સે સિર્ફ ઇસ મકાને અર્શ નિશાન કી ફઝાઓં કી ઝિયારત કર લીજિયે.

એ ખદીજા ! આપ કે ઘર કી ફઝાઓં કો સલામ

ઠન્ડી ઠન્ડી દિલકુશા મહકી હવાઓં કો સલામ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ગારે જ-બલે સૌર : યેહ ગાર મુબારક મક્કએ મુકર્રમા رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી દાઈ જાનિબ “મહલ્લએ મસ્ફલા” કી તરફ કમો બેશ ચાર કિલો મીટર પર વાકેઅ “જ-બલે સૌર” મેં હૈ. યેહ વોહ મુકદ્દસ ગાર હૈ જિસ કા ઝિક કુરઆને કરીમ મેં હૈ, મક્કે મદીને કે તાજવર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અપને યારે ગાર વ યારે મઝાર આશિકે અકબર હઝરતે સય્યિદુના સિદ્દીકે અકબર

વિલાદત ગાહે સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કે સાથ બ વક્તે હિજરત યહાં ત્રીન રાત કિયામ પઝીર રહે. જબ દુશ્મન તલાશતે હુએ ગારે સૌર કે મુંહ પર આ પહોંચે તો હઝરતે સય્યિદુના સિદીકે અકબર رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ગમઝદા હો ગએ ઔર અર્જ કી : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! દુશ્મન ઇતને કરીબ આ ચુકે હેં કે અગર વોહ અપને કદમોં કી તરફ નઝર ડાલેંગે તો હમં દેખ લેંગે, સરકારે નામદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને તસલ્લી દેતે હુએ ફરમાયા : لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا તર-જ-મએ ક-જુલ ઈમાન : ગમ ન ખા બેશક અલ્લાહ હમારે સાથ હૈ (૧૦૫, તૌબ: ૬૦) ઇસી જ-બલે સૌર પર કાબીલ ને સય્યિદુના હાબીલ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કો શહીદ કિયા.

ખૂબ ચૂમે હેં કદમ સૌરો હિરા ને શાહ કે

મહકે મહકે પ્યારે પ્યારે દોનોં ગારોં કો સલામ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 582)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ગારે હિરા : તાજદારે રિસાલત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ જુહૂરે રિસાલત સે પહલે યહાં ઝિકો ફિક મેં મશગૂલ રહે હેં. યેહ કિબ્લા રુખ વાકેઅ હૈ. સરકારે નામદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર પહલી વહ્ય ઇસી ગાર મેં ઉતરી, જો કે اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ سے તક પાંચ આયતે હેં. યેહ ગાર મુબારક મસ્જિદુલ હરામ સે જાનિબે મશરિક તકરીબન ત્રીન મીલ પર વાકેઅ “જ-બલે

હિરા” પર હૈ, ઇસ મુબારક પહાડ કો જ-બલે નૂર ભી કહતે હૈ.
 “ગારે હિરા” ગારે સૌર સે અફઝલ હૈ ક્યૂંકે ગારે સૌર ને ત્રીન
 દિન તક સરકારે દો આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે કદમ ચૂમે
 જબ કે ગારે હિરા સુલ્તાને દો સરા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી
 સોહબતે બા બ-ર-કત સે ઝિયાદા અર્સા મુશરફ હુવા.

કિસ્મતે સૌરો હિરા કી હિસ હૈ

ચાહતે હૈ દિલ મેં ગહરા ગાર હમ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

દારે અરકમ : દારે અરકમ કોહે સફા કે કરીબ વાકેઅ થા.

જબ કુફકારે જફાકાર કી તરફ સે ખતરાત બઢે તો સરવરે કાએનાત
 صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઇસી મેં પોશીદા તૌર પર તશરીફ ફરમા
 રહે. ઇસી મકાને આલીશાન મેં કઈ સાહિબાન મુશરફ બ ઇસ્લામ
 હુએ. સય્યિદુશ્શુ-હદા હઝરતે સય્યિદુના હમ્મા رَضِی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ઔર
 અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ
 رَضِی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ઇસી મકાને બ-ર-કત નિશાન મેં દાખિલે ઇસ્લામ
 હુએ. ઇસી મેં પારહ 10 સૂ-રતુલ અન્ફાલ આયત નમ્બર 64
 يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۝

ખલીફા હાઝન રશીદ રહ્માલ્લાહ મિજીદ કી વાલિદએ માજિદા
 رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ને ઇસ જગહ પર મસ્જિદ બનવાઈ. બા'દ કે કઈ

ખુ-લફા અપને અપને દૌર મેં ઇસ કી તઝ્ઝઈન (યા'ની ઝીનત દેને) મેં હિસ્સા લેતે રહે. અબ યેહ તૌસીઅ મેં શામિલ કર લિયા ગયા હૈ ઓર ઇસ કી કોઈ અલામત નહીં મિલતી.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

મહલ્લએ મસ્ફહ : યેહ મહલ્લા બડા તારીખી હૈ, હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام યહીં રહા કરતે થે, હઝરાતે સિદીક વ ફારૂક વ હમ્ઝા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمْ ભી ઇસી મહલ્લએ મુબારકા મેં કિયામ પઝીર થે. યેહ મહલ્લા ખાનએ કા'બા કે હિસ્સએ દીવાર “મુસ્તજાર” કી જાનિબ વાકેઅ હૈ.

રહમતે હોં ઇસ મહલ્લે પર ઐ રબ્બે દો જહાં !

થા મકાં ઇસ મેં નબી કા થે સહાબા કે મકાં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

જન્નતુલ મા'લા : જન્નતુલ બકીઅ કે બા'દ જન્નતુલ મા'લા દુન્યા કા સબ સે અફઝલ કબ્રિસ્તાન હૈ. યહાં ઉમ્મુલ મુઅમિનીન ખદી-જતુલ કુબ્રા, હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર ઓર કઈ સહાબા વ તાબેઈન رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ ઓર ઔલિયા વ સાલિહીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ الْمُبِیْن કે મઝારાતે મુકદ્દસા હેં. અબ ઇન કે કુબ્બે (યા'ની ગુમ્બદ) વગૈરા શહીદ કર દિયે ગએ હેં, મઝારાત મિસ્માર કર કે ઉન પર રાસ્તે નિકાલે ગએ હેં. લિહાઝા બાહર રહ કર દૂર હી સે ઇસ તરહ સલામ અર્ઝ કીજિયે.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ

सलाम हो आप पर औ कब्रों में रहने वाले मोमिनो और मुसल्मानो !

الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ

और हम भी (इन्) आप से मिलने वाले हैं, हम अल्लाह से

بِكُمْ لَاحِقُونَ نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ ط

आप की और अपनी आफ़ियत के तालिब हैं.

अपनी, अपने वालिदैन् और तमाम उम्मत की मग़्फ़िरत

के लिये हुआ मांगिये और बिल भुसूस अहले जन्नतुल मा'ला के लिये इसावे सवाब भी कीजिये. इस कब्रिस्तान में हुआ कबूल होती है.

जन्नतुल मा'ला के मदफ़्नीन पर लाफ़ों सलाम

बे अदद हों रहमतें अल्लाह की एन पर मुदाम

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

मज़ारे मैमूना : رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا

रَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا ने उतरते सय्यि-दतुना मैमूना से ब हालते ओहराम निकाह फ़रमाया. मदीना रोड पर “नवारिया” के करीब मकाम सरिफ़ पर वाक़ेअ है. येह मज़ार शरीफ़ अग़र्ये मक्कअ मुकर्रमा رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا से बाहर है ताहम यहां हुज्जज कोशिश करें तो हाज़िरी दे सकते हैं, हुसूले सआदत और ब उम्मीदे नुज़ूले रहमत सय्यि-दतुना मैमूना

ﷺ કે મઝાર શરીફ કા ઝિક્રે ખૈર કિયા જાતા હૈ. તા દમે તહરીર (16 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ, 1433 હિ.) યહાં કી હાઝિરી કા એક તરીકા યેહ હૈ કે આપ બસ 2A યા 13 મેં સુવાર હો જાઈયે, યેહ બસ મદીના રોડ પર તન્ઈમ યા'ની મસ્જિદે આઈશા ﷺ સે ગુઝરતી હુઈ આગે બઢતી હૈ, મસ્જિદુલ હરામ સે તકરીબન 17 કિલો મીટર પર ઈસ કા આખિરી સ્ટોપ “નવારિયા” હૈ, યહાં ઉતર જાઈયે ઔર પલટ કર રોડ કે ઉસી કનારે પર મક્કએ મુકર્રમા ﷺ કી તરફ ચલના શુરૂઆ કીજિયે, દસ યા પન્દરહ મિનટ ચલને કે બા'દ એક પોલિસ ચેક પોસ્ટ (નુક્તએ તફ્તીશ) હૈ ફિર મૌકિકે હુજજા બના હુવા હૈ ઈસ સે થોડા આગે રોડ કી ઉસી જાનિબ એક ચાર દીવારી નઝર આએગી. યહીં ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના મૈમૂના ﷺ કા મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર હૈ. યેહ મઝારે મુબારક સડક કે બીચ મેં હૈ. લોગોં કા કહના હૈ કે સડક કી તા'મીર કે લિયે ઈસ મઝાર શરીફ કો શહીદ કરને કી કોશિશ કી ગઈ તો ટ્રેક્ટર (TRACTOR) ઉલટ જાતા થા, નાચાર યહાં ચાર દીવારી બના દી ગઈ. હમારી પ્યારી પ્યારી અમ્મીજાન સય્યિ-દતુના મૈમૂના ﷺ કી કરામત મરહબા !

અહલે ઈસ્લામ કી મા-દરાને શફીક બાનુવાને તહારત પે લાખોં સલામ

બા'દે વફાત સય્યિ-દતુના મૈમૂના ને અંગૂર ખિલાએ

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના મૈમૂના ﷺ કી બા'દે વફાત રૂનુમા હોને વાલી કરામત પઢિયે ઔર ઈમાન તાઝા કીજિયે. યુનાન્યે આપ ﷺ કે મઝારે

પુર અન્વાર કા ઝાહિરી દરવાઝા જિન દિનોં ઝાઈરીન કે લિયે ખુલા રહતા થા ઉન દિનોં કી હિકાયત એક ઝાઈર કી ઝબાની સુનિયે : આધી રાત કે વક્ત હમ મક્કએ મુકર્રમા ﷺ سے مَدِیْنَةِ مَكَّةَ جَانِے والے راستے پر واكے اَمَّ مَكَامِے سَرِیْف پہاڻیے جَہاں اُمُّمُؤلِ مُمُؤمِیْنِیْنِ ہُؤر تے سَیْیِی-ءِ تُونَا مَیْمُونَا رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہَا کَا مَؤَارِ ہِے, اَجْجَبِ ءِئْتِیْکَاکِ ہِے کَے اُس دِیْنِ مَیْنِے نَے کُؤھ نَہِیْنِ پَاِیَا تَا, تَمُؤکِ کِی شِیءِءِ کِی وَجْہِ سے مَہِری تَاکُتِ جَوَابِ دَے یُؤکِی تھی, رَؤتِی ہَا سِیْلِ کَرْنِے کِی بَہُؤتِ کَؤشِیْشِ کِی مَؤَارِ کَہِیْنِ سے نِ مِیْلِی, مَجْہُؤْرِنِ اِیْیَارَتِ کَے لِیْیَے ہُؤجَرِ اَے مُمُؤکَدِّسَا مَیْنِے گَیَا, مَیْنِے نَے مَؤَارِے فَاِئْؤُؤلِ اَنْوَارِ کَے سَا مَنَے سَلَامِ اَرْؤِ کِیَا, سُؤ-رَتُؤلِ فَاِئِیْہَا اُؤِؤرِ سُؤ-رَتُؤلِ ءِیْہِیْہَا سِ پَہِ کَرِ ءِیْنِ کِی رُہَے پُؤرِ کُؤتُؤہِ کَؤِ ءِیْسَا لَے سِوَابِ کِیَا, ءِکِیْرَانَا سَدَا لِگَا ءِی : “اَے پْیَارِی اَمْمِیْجَان ! مَیْنِے اَپ کَا مَہِؤْمَانِ ہُؤں, پَانِے کَے لِیْیَے کُؤھ ءِیْنَا یَتِ فَر مَآ ءِیْیَے اُؤِؤرِ اَپ نَے اَدْلَا ءِے کَرِیْمَانَا سے مُمُؤؤے مَہِؤِؤْمِ نِ لَؤِؤَا ءِیْیَے.” مَیْنِے بَہِؤَا ہُؤِوَآ تَا کَے رَؤْؤَاکَے مُمُؤَلِکِ جُؤْجُؤْ کِی تَرْفِ سے ی_kَا ی_k تَاؤَا اَنْگُؤرِ کَے دَؤِے گُؤْخَے مَہِے ہَا تھِ مَیْنِے آ گَؤے ! اَجْجَبِ تَرِیْنِ بَا تِ یَہِ تھی کَے سَدِیْیَؤِ کَا مَؤِسِیْمِ تَا اُؤِؤرِ کَہِیْنِ تھی تَاؤَا اَنْگُؤرِ مُمُؤَسْسَرِ نِ تھے, مَیْنِے ہَیْرَانِ رَہِ گَیَا, اَکَکِ گُؤْخَا تَؤِے مَیْنِے نَے وَہِیْنِ پَا لِیْیَا, مَؤَارِ شَرِیْفِ سے بَاہَرِ آ کَرِ اَکَکِ اَکَکِ دَانَا سَا تِیْیَؤِ مَیْنِے ت_k_سیْمِ کَرِ دِیَا.

(મખ્ખને અહમદી, સ. 99)

હાથ ઉઠા કર એક ટુકડા એં કરીમ !

હેં સખી કે માલ મેં હકદાર હમ

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

મદીને કી ઝિયારત

દુરદ શરીફ કી ફઝીલત

સરકારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના, સાહિબે મુઅત્તર
પસીના. صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને આફિયત નિશાન હે :
જો મુઝ પર એક દિન મેં એક હજાર બાર દુરદે પાક પઢેગા વોહ ઉસ
વક્ત તક નહીં મરેગા જબ તક જન્મત મેં અપના મકામ ન દેખ લે.

(الْتَرغِيب وَالتَّرْهيب ج ٢ ص ٣٢٨ حديث ٢٢)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

મદીનતુલ મુનવ્વર કે ફઝાઇલ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اٰتٰنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَشْكُرَہُ
જિકે મદીના આશિકાને રસૂલ કે લિયે
બાઈસે રાહતે કલ્બો સીના હે. ઉશ્શાકે મદીના ઇસ કી ફુરકત મેં
તડપતે ઔર ઝિયારત કે બેહદ મુશ્તાક રહતે હેં. દુન્યા કી જિતની
ઝબાનોં મેં જિસ કદર કસીદે મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَاٰهَا اللهُ شَرْفًا وَتَعْظِيمًا
કે હિજરો ફિરાક ઔર ઇસ કે દીદાર કી તમન્ના મેં પઢે ગએ યા

પઢે જાતે હેં ઉતને દુન્યા કે કિસી ઔર શહર યા ખિત્તે કે લિયે નહીં પઢે ગએ ઔર નહીં પઢે જાતે, જિસે એક બાર ભી મદીને કા દીદાર હો જાતા હૈ વોહ અપને આપ કો બખ્ત બેદાર સમજતા ઔર મદીને મેં ગુઝરે હુએ હસીન લમ્હાત કો હમેશા કે લિયે યાદગાર કરાર દેતા હૈ. કિસી આશિકે રસૂલ ને ક્યા ખૂબ કહા હૈ !

વોહી સાઅતેં થીં સુઝર કી, વોહી દિન થે હાસિલે ઝિન્દગી

બ હુઝરે શાફેએ ઉમ્મતાં મેરી જિન દિનોં ત-લબી રહી

મદીનતુલ મુનવ્વરહ **ذَاكَهَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا** કી ઝિયારાત” કી તફ્સીલાત સે કબ્લ દિયારે હબીબ કે કુછ ફઝાઈલ મુલા-હઝા ફરમા લીજિયે તાકે દિલ મેં મદીને કી મહબ્બત વ લગન મઝીદ મૌજ-ઝન હો :

કુરઆને પાક મેં ઝિક્રે મદીના : કુરઆને કરીમ મેં

મુ-તઅદિદ મકામાત પર ઝિક્રે મદીના કિયા ગયા હૈ મ-સલન પારહ 28 સૂ-રતુલ મુનાફિકૂન આયત નમ્બર 8 મેં હૈ :

يَقُولُونَ لَيْنِ رَجْعًا إِلَى
الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ
مِنْهَا إِلَّا ذُلٌّ لِلَّهِ الْعِزَّةُ
لِرَسُولِهِ وَلِلَّهِ مُنِيرِينَ وَلَكِنَّ
الْمُتَّقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

(પ ૨૮, المنافقون: ૮)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : કહતે હેં : “હમ મદીના ફિર કર ગએ તો ઝરૂર જો બડી ઈઝ્ઝત વાલા હૈ વોહ ઈસ મેં સે નિકાલ દેગા ઉસે જો નિહાયત ઝિલ્લત વાલા હૈ” ઔર ઈઝ્ઝત તો અલ્લાહ ઔર ઉસ કે રસૂલ ઔર મુસલ્માનોં હી કે લિયે હૈ મગર મુનાફિકોં કો ખબર નહીં.

“મદીનતુલ મુનવ્વરહ” કે બારહ હુરફ કી નિસ્બત્ત'સે મદીને'કે 12 નામ

ઉ-લમાએ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ને મદીનતુલ મુનવ્વરહ
 رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ કે કમો બેશ 100 નામ લિખે હૈં ઓર દુન્યા કે
 કિસી ભી શહર કે ઇતને નામ નહીં. હુસૂલે બ-ર-કત કે લિયે
 યહાં સિર્ફ 12 મુબારક નામ પેશ કિયે જાતે હૈં : ﴿1﴾ મદીના
 ﴿2﴾ મદીનતુર્સૂલ ﴿3﴾ તય્યિબા ﴿4﴾ દારુલ અબરાર ﴿5﴾
 તાબા ﴿6﴾ મુબા-રકા ﴿7﴾ નાજિયા ﴿8﴾ આસિમા ﴿9﴾ શાફિયા
 ﴿10﴾ હ-સના ﴿11﴾ જઝી-રતુલ અરબ ﴿12﴾ સય્યિ-દતુલ બુલ્દાન

નામે મદીના લે દિયા યલને લગી નસીમે ખુલ્લ

સોઝિશે ગમ કો હમ ને ભી કેસી હવા બતાઈ કયું

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં મરને કી ફઝીલત : દો

જહાં કે તાજવર, સુલ્તાને બહરો બર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા
 ફરમાને રૂહ પરવર હૈ : “તુમ મેં સે જો મદીને મેં મરને કી ઇસ્તિતાઅત
 રખે વોહ મદીને હી મેં મરે ક્યૂંકે જો મદીને મેં મરેગા મેં ઉસ કી શફાઅત
 કરુંગા ઓર ઉસ કે હક મેં ગવાહી દૂંગા.”

(شعب الایمان ج ۳ ص ۴۹۷ حدیث ۱۴۸۲)

ઝમીં થોડી સી દે દે બહરે મદફૂન અપને કૂચે મેં
લગા દે મેરે પ્યારે મેરી મિટ્ટી ભી ઠિકાને સે

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

દજ્જાલ મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં દાખિલ નહીં હો

સકતા : સરકારે વાલા તબાર, હમ બે કસોં કે મદદગાર

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ઇશાદિ ખુશ ગવાર હૈ :

مَدِيْنَةُ الْمَدِيْنَةِ لَا يَدْخُلُهَا الطَّاعُونَ وَلَا الدَّجَالُ મદીને

મેં દાખિલ હોને કે તમામ રાસ્તોં પર ફિરિશ્તે હેં, ઇસ મેં તાઊન ઓર

દજ્જાલ દાખિલ ન હોંગે.

(بخاری ج ۱ ص ۶۱۹ حدیث ۱۸۸۰)

મદીનતુલ મુનવ્વરહ હર આફત સે મહફૂઝ : નબિયે

મુકર્રમ, નૂરે મુજસ્સમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને મુઅઝ્ઝમ

હૈ : “ઉસ ઝાત કી કસમ જિસ કે દસ્તે કુદરત મેં મેરી જાન હૈ ! મદીને

મેં ન કોઈ ઘાટી હૈ ન કોઈ રાસ્તા મગર ઉસ પર દો ફિરિશ્તે હેં જો ઇસ

કી હિફાઝત કર રહે હેં.”

(مسلم ص ۷۱۴ حدیث ۱۳۷۶)

ઇમામ ન-વવી ફરમાતે હેં : ઇસ રિવાયત મેં મદીનતુલ

મુનવ્વરહ رَاكَاهَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا કી ફઝીલત કા બયાન હૈ ઓર

તાજદારે રિસાલત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ઝમાને મેં ઇસ કી

હિફાઝત કી જાતી થી, કસરત સે ફિરિશ્તે હિફાઝત કરતે ઓર

ઉન્હોં ને તમામ ઘાટિયોં કો સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કી ઇઝ્ઝત અફઝાઈ કે લિયે ઘેરા હુવા હૈ.

(شرح صحيح مسلم للنووي ج ۵ جزء ۹ ص ۱۴۸)

મલાઈક લગાતે હૈં આંખોં મેં અપની

શબો રોઝ બાકે મઝારે મદીના

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મદીને કે તાઝા ફલ : હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા

رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ سے મરવી હૈ કે લોગ જબ મૌસિમ કા પહલા ફલ

દેખતે, ઉસે હુઝૂરે પાક, સાહિબે લૌલાક, સચ્ચાહે અફલાક

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ખિદમતે સરાપા રહમત મેં હાઝિર લાતે,

સરકારે નામદાર (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) ઉસે લે કર ઇસ તરહ

દુઆ કરતે : ઇલાહી ! તૂ હમારે લિયે હમારે ફલોં મેં બ-ર-કત દે ઔર

હમારે લિયે હમારે મદીને મેં બ-ર-કત કર ઔર હમારે સાઅ વ મુદ

(عَزَّوَجَلَّ) (યેહ પૈમાનોં કે નામ હૈં ઇન) મેં બ-ર-કત કર, યા અલ્લાહ !

બેશક ઇબ્રાહીમ તેરે બન્દે ઔર તેરે ખલીલ ઔર તેરે નબી હૈં ઔર

બેશક મેં તેરા બન્દા ઔર તેરા નબી હૂં. ઉન્હોં ને મકકે કે લિયે તુઝ સે

દુઆ કી ઔર મેં મદીને કે લિયે તુઝ સે દુઆ કરતા હૂં, ઉસી કી મિસ્લ

જિસ કી દુઆ મકકે કે લિયે ઉન્હોં ને કી ઔર ઇતની હી ઔર (યા'ની

મદીને કી બ-ર-કતેં મકકે સે દુગની હોં). ફિર જો છોટા બચ્ચા સામને

હોતા ઉસે બુલા કર વોહ ફલ અતા ફરમા દેતે.

(مسلم ص ۷۱۳ حدیث ۱۳۷۳)

હાથ ઉઠા કર એક ટુકડા ઐ કરીમ !

હેં સખી કે માલ મેં હકદાર હમ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

મદીના લોગોં કો પાકો સાફ કરેગા : રસૂલે નઝીર, સિરાજે

મુનીર, મહબૂબે રબ્બે કદીર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને

દિલ પઝીર હૈ : “મુઝે એક ઐસી બસ્તી કી તરફ (હિજરત) કા હુકમ

હુવા જો તમામ બસ્તિયોં કો ખા જાએગી (સબ પર ગાલિબ આએગી)

લોગ ઉસે “યસરિબ” કહતે હેં ઔર વોહ મદીના હૈ, (યેહ બસ્તી)

લોગોં કો ઇસ તરહ પાકો સાફ કરેગી જૈસે ભટ્ટી લોહે કે મૈલ કો.”

(صحیح البخاری حدیث ૧૮૪૧, ૧૮૪૨, ૧૮૪૩)

મદીને કો યસરિબ કહના ગુનાહ હૈ : મીઠે મીઠે ઇસ્લામી

ભાઈયો ! ઇસ રિવાયત મેં મદીનતુલ મુનવ્વરહ મુનવ્વરહ رَاكَاهَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا કો

“યસરિબ” કહને કી મુમા-ન-અત કી ગઈ હૈ. ફતાવા

ર-ઝવિયા જિલ્દ 21 સફહા 116 પર હૈ : મદીનએ તય્યિબા કો

યસરિબ કહના ના જાઈઝ વ મમ્નૂઅ વ ગુનાહ હૈ ઔર કહને

વાલા ગુનહગાર. રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ફરમાતે હેં :

જો મદીના કો યસરિબ કહે ઉસ પર તૌબા વાજિબ હૈ, મદીના તાબા હૈ

મદીના તાબા હૈ. અલ્લામા મનાવી “તૈસીર શર્હે જામેએ સગીર”

મેં ફરમાતે હેં : ઇસ હદીસ સે મા'લૂમ હુવા કે મદીનએ તય્યિબા

કા યસરિબ નામ રખના હરામ હૈ કે યસરિબ કહને સે તૌબા કા

હુકમ ફરમાયા ઔર તૌબા ગુનાહ હી સે હોતી હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 21, સ. 116)

યસરિબ કહના કયૂં મન્અ હૈ ? : ફતાવા ર-ઝવિયા

જિલ્દ 21 સફહા 119 પર હૈ : હઝરતે અલ્લામા શૈખ અબ્દુલ

હક મુહદિસ દેહલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ અશિ'અતુલ્લામ્માત શર્હુલ

મિશકાત મેં ફરમાતે હૈં : આં હઝરત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને

વહાં લોગોં કે રહને સહને ઔર જમ્અ હોને ઔર ઇસ શહર સે

મહબ્બત કી વજહ સે ઇસ કા નામ “મદીના” રખા ઔર

આપ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇસે યસરિબ કહને સે મન્અ

ફરમાયા ઇસ લિયે કે યેહ ઝમાનએ જાહિલિય્યત કા નામ હૈ યા

ઇસ લિયે કે યેહ “સરબુન” સે બના હૈ જિસ કે મા'ના હલાકત

ઔર ફસાદ હૈ ઔર તસરીબુન બ મા'ના સર-ઝનિશ ઔર

મલામત હૈ યા ઇસ વજહ સે કે યસરિબ કિસી બુત યા કિસી

જાબિર વ સરકશ બન્દે કા નામ થા. ઇમામ બુખારી

(عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ) અપની તારીખ મેં એક હદીસ લાએ હૈં કે જો

કોઈ “એક મર્તબા યસરિબ” કહ દે તો ઉસે (કફરે મેં) “દસ

મર્તબા મદીના” કહના ચાહિયે. કુરઆને મજીદ મેં જો

“يَا هَلْ يَثْرَبَ” (યા'ની ઐ યસરિબ વાલો !) આયા હૈ. વોહ દર

અસ્લ મુનાફિકીન કા કૌલ (યા'ની કહી હુઈ બાત) હૈ કે યસરિબ

કહ કર વોહ મદીનતુલ મુનવ્વરહ કી તૌહીન કા ઇરાદા રખતે

થે. એક દૂસરી રિવાયત મેં હૈ કે યસરિબ કહને વાલા અલ્લાહ

તઆલા સે ઇસ્તિઝ્ફાર (યા'ની તૌબા) કરે ઔર મુઆફી માંગે.

ઠાકમા اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا और बा'उ ने फरमाया है के मदीनतुल मुनव्वरह को जो यसरिब कहे उस को सज्जा देनी चाहिये. हैरत की बात है के बा'उ बडे लोगों की उबान से अश्शार में लफ्ज “यसरिब” सादिर हुवा है और अल्वाह तआला ખૂબ જાનતા હૈ और અ-ઝ-મતો શાન વાલે કા ઈલ્મ બિલ્કુલ પુખ્તા और હર તરહ સે મુકમ્મલ હૈ.

ઝિન્દગી ક્યા હૈ ! મદીને કે કિસી કૂચે મેં મૌત

મૌત પાકો હિન્દ કે જુલ્મત કદે કી ઝિન્દગી

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મદીને કી સપ્તિયોં પર સબ્ર કરને વાલે કે લિયે શફાઅત

કી બિશારત : શહ-શાહે મદીના, કરારે કલ્બો સીના

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને બા કરીના હૈ : મેરા કોઈ ઉમ્મતી

મદીને કી તક્લીફ ઓર સપ્તી પર સબ્ર ન કરેગા મગર મેં કિયામત કે

દિન ઉસ કા શફીઅ (યા'ની શફાઅત કરને વાલા) હોઉંગા.

(مسلم ص ٧١٦ حديث ١٣٧٨)

મુફરિસે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ

યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمَنَّان ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત લિખતે

હેં : (યા'ની) શફાઅતે ખુસૂસી. હક યેહ હૈ કે યેહ વા'દા સારી

ઉમ્મત કે લિયે હૈ કે મદીને મેં મરને વાલે હુઝૂરે અન્વર

(صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કી ઈસ શફાઅત કે મુસ્તાહિક હેં.

તયબા મેં મર કે ઠન્ડે ચલે જાઓ આંખેં બન્દ

સીધી સડક યેહ શહરે શફાઅત નગર કી હૈ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

ہیال رہے کے لڑکے انوار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کی
 حیرت سے پہلے مکہ میں اڑنا میں رہنا بہتر تھا اور
 حیرت کے با'د کتھے مکہ سے پہلے مکہ میں اڑنا میں
 رہنا مسلمان کو مآں ہو گیا، حیرت واہی ہو گی
 اور کتھے مکہ کے با'د وہاں رہنا تو جائز ہوا، مگر
 مہینے میں اڑنا کتھ کر پاوا، کے وہاں لڑکے
 انوار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سے کرب ہے، اسی لیے زیادہ تر
 کتھل مہینے پاک میں رہنے کے آئے ہیں۔

(میراتول منازل، ج. 4، س. 210)

مہینا اس لیے اتار جائے دیں سے ہے پھرا

کے رہتے ہیں میرے آکا میرے دیوار مہینے میں

(وہاں بکشا، س. 406)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

مہینتول میں اڑنا بہتر ہے : نور کے پیکر، تمام
 نبیوں کے سرور صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کا فرمانہ اڑنا پرور
 ہے : “اڈلے مہینا پر اکے امانا اسی اڈر آئےگا کے لوگ
 پشالہ کی تلال میں وہاں سے رالہاوں کی ترک نکال جائے، کیر
 جب وہ پشالہ پا لےں تو لٹ کر آئےں اور اڈلے مہینا
 کو اس کشا-دگی کی ترک جانے پر آماڈا کرےں لالہاں کے اکر وہ
 جان لےں تو مہینا ان کے لیے بہتر ہے۔”

(مسند امام احمد بن حنبل ج ۵ ص ۱۰۶ حدیث ۱۶۶۸۶)

شہد کونین نے جب سدکا پاٹا

آمانے ہر کو دم میں کر دیا پش

(آؤکے نا'ت)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

مہینے تاریخہ کی تکالیف پر سب کی

فہمیت : دا'وتے ہسلا می کے ہشاہتی ہدارے مک-ت-ہتول

مہینا کی مٹبوا 243 سفلات پر مشتہیل کیتاہ

“ہیلشت کی کونجیاں” سفلہ 116 پر ہے : رسوے اکرم،

نورے مشسسہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نے فرمایا کے جو شہس ہیل

کسٹ (یا'نی ہراہتن) ہری زیارت کو آہا وول کیتاہت کے ہین

ہری مولا-فلت (یا'نی لیکفلت) میں رہےگا اور جو شہس مہینے میں

سوکنت (یا'نی ریلہہش ہشتیار) کرےگا اور مہینے کی تکالیف پر

سب کرےگا تو میں کیتاہت کے ہین اس کی گوالی ہگا اور اس کی

شفاہت کڑےگا اور جو شہس ہ-رہین (یا'نی مکے، مہینے) میں سے

کسی اک میں ہرےگا اہلاہلَّ عَزَّوَجَلَّ اس کو ہس لال میں کبر سے وکاہےگا

کے وول کیتاہت کے ہوے سے آمین میں رہےگا۔

(مشکاۃ المصابیح ج ۱ ص ۱۲ حدیث ۲۷۰۰)

مہینے میں ریلہش ہشتیار کرنا کسا ? : یاہ

رہے ! مہینہتول مینہرہ رَاٰکَ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِیْمًا میں سیرے وسی کو

کیتاہ کی ہفلت ہے جو ہلاں کا اہلیرام ہر کرار رہ

سکتا لو، جو اسیا نہی کر سکتا اس کے لیتے ہلاں مستکیل

یا زیادہ اسے ریلہش کی مہا-ن-ہت ہے یوناہے ہتاہا

ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 10 સફહા 695 પર હૈ : (સાહિબે ફતુલ કદીર ફરમાતે હૈ) મેં કહતા હૂં : ક્યૂંકે મદીનએ તય્યિબા મેં રહમત અક્સર, લુત્ફ વાફિર, કરમ સબ સે વસીઅ ઓર અફવ (યા'ની મુઆફી મિલના) સબ સે જલ્દી હોતા હૈ જૈસા કે શાહિદ મુજર્બ (યા'ની તજરિબે સે સાબિત) હૈ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. ઇસ કે બા વુજૂદ ઉક્તાને કા ડર ઓર વહાં કે એહતિરામ વ તૌકીર મેં કિલ્લતે અદબ કા ખૌફ તો મૌજૂદ હૈ ઓર યેહ ભી તો મુજા-વરત સે માનેઅ (યા'ની મુસ્તકિલ રિહાઈશ સે રુકાવટ) હૈ, હાં વોહ અફરાદ જો ફિરિશ્તા સિફત હોં તો ઉન કા વહાં ઠહરના ઓર (તવીલ રિહાઈશ ઇખ્તિયાર કર કે) ફૌત હોના સઆદતે કામિલા હૈ.

મદીને મેં ઇસ્તિન્જા કરને કે મુ-તઅલ્લિક હિકાયત

આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ફતાવા ર-ઝવિયા જિલ્દ 10 સફહા 689 પર “અલ મદ્ખલ” કે હવાલે સે હિકાયત નક્લ કરતે હૈં : “અસ્સયિદુલ જલીલ અબૂ અબ્દુલ્લાહ અલ કાઝી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કે બારે મેં બયાન કિયા ગયા કે ઇન્હેં શહરે મદીના મેં રફ્એ હાજત કી ઝરૂરત પેશ આઈ તો વોહ શહર મેં એક મકામ કી તરફ ગએ ઓર વહાં કઝાએ હાજત કા ઇરાદા કિયા તો ગૈબ સે આવાઝ આઈ જો ઇસ અમલ સે ઇન્હેં મન્અ કર રહી થી, તો ઉન્હોં ને કહા : “તમામ હુજ્જાજ એસા કરતે હૈં,” તો જવાબ મેં તીન દફઅ આવાઝ આઈ : કહાં કે હુજ્જાજ ? કહાં કે

हुज्जज ? कहां के हुज्जज ? फिर वोह शहर से बाहर चले गये और रुक़्ने छाजत (या'नी पेशाब वगैरा) की और फिर लौटे.

मदीने का असल कियाम आका के

अहकाम पर अमल करना है

आगे चल कर साहिबे मद्भल के हवाले से मज़ीद तहरीर है : हुज़ूर صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ की मुज़ा-वरत आप صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के अवाभिर इत्तिबाअ (या'नी अहकामात की बजा आ-वरी) और नवाही से इजतिनाअ (या'नी जिन बातों से मन्अ फ़रमाया उन से बचने) की सूरत में है ज्वाह ईन्सान किसी जगह मुकीम हो, और अस्लन (हकीकतन) मुज़ा-वरत येही है.

(इतावा २-अविख्या मुभर्रज, जि. 10, स. 689)

गमे मुस्तफ़ा जिस के सीने में है

कहीं भी रहे वोह मदीने में है

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

**“यारा यारा है मदीना” के सतरहे हुर्इ की निस्खत
से मदीनेतुल मुनव्वरह की 17 भुसूसियात**

(यूं तो मदीने में बे शुमार भूबियां हैं मगर हुसूले अ-र-कत के लिये यहां

सिर्फ 17 बयान की हैं)

✽ इमे अभीन का कोई ऐसा शहर नहीं जिस के अस्माअे

ગિરામી યા'ની મુબારક નામ ઇતની કસરત કો પહોંચે હોં જિતને મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَدَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે નામ હેં, બા'ઝ ઉ-લમા ને 100 તક નામ તહરીર કિયે હેં ❀ મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَدَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا એસા શહર હે જિસ કી મહબ્બત ઔર હિજરો ફરકત મેં દુન્યા કે અન્દર સબ સે ઝિયાદા ઝબાનોં ઔર સબ સે ઝિયાદા તા'દાદ મેં કસીદે લિખે ગએ, લિખે જા રહે હેં ઔર લિખે જાતે રહેંગે ❀ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે પ્યારે હબીબ, હબીબે લબીબ, તબીબોં કે તબીબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇસ કી તરફ હિજરત કી ઔર યહીં કિયામ પઝીર રહે ❀ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને ઇસ કા નામ તાબા રખા ❀ સરકારે આલી વકાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ જબ સફર સે વાપસ તશરીફ લાતે તો મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَدَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે કરીબ પહોંચ કર ઝિયાદતિયે શૌક સે અપની સુવારી તેઝ કર દેતે ❀ મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَدَاكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં આપ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા કલ્બે મુબારક સુકૂન પાતા ❀ યહાં કા ગર્દો ગુબાર અપને ચેહરએ અન્વર સે સાફ ન ફરમાતે ઔર સહાબએ કિરામ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ કો ભી ઇસ સે મન્અ ફરમાતે ઔર ઇશાદ ફરમાતે કે ખાકે મદીના મેં શિફા હે. (جذب القلوب ص ۲۲) હઝરતે સયિદુના સા'દ બિન અબી વક્કાસ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હે કે જબ રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ગઝવએ તબૂક સે વાપસ તશરીફ લા રહે થે તો તબૂક મેં શામિલ હોને સે રહ જાને વાલે કુછ સહાબએ

کیرام عَلَیْهِمُ الرِّضْوَانُ میںے اُنہوں نے رارڈ اڈاا، اےک شمس نے اپنی ناک ڈاںپ لی آاپ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نے اُن کی ناک سے کپڈا اڈااا اور اُشارڈ فرماا : اُس آات کی کسم جس کے کبڑاے کڈرے میںے مری آان ہے ! “مہینے کی پاک میںے اڈر بیمارا سے شفا ہے.” (جامع الاصول للجزری ج ۱ ص ۲۹۷ حدیث ۶۹۶۲) ❀ جاب کوڈ موسلمان زیارے کی نیآت سے مہینے تل میںے مر ڈ کا اُستیکبال کرتے ہیں. ع. (جذب القلوب ص ۳۱۱) ❀ سرکارے مہینا میںے رَاكَ اللہُ شَرَفًا وَتَعْظِيًا صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نے مہینے میںے مرنے کی ترگیب اُشارڈ فرماا ❀ اڈاں مرنے والے کی سرکارے مہینے میںے مر ڈاے مکتے مکرما صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم شفاآت فرمااے گے ❀ آو لوڑ کر کے آاے اور میںرے اڈن-بویا ششریک عَلَی صَاحِبِ الصَّلٰوةِ وَالسَّلَام میںے نماز اڈا کرے اُسے اڈ کا سواب میںاا ہے ❀ اڈرے مباب-رکا اور میںے مر ڈاے اڈر میاں کی آاڈ آنات کے بابوں میںے سے اےک باب (آنات کی کبارا) ہے ❀ میںرے اڈن-بویا ششریک عَلَی صَاحِبِ الصَّلٰوةِ وَالسَّلَام میںے اےک نماز پڈنا پآاس اڈار نمازوں کے بارابر ہے. (ابن ماجہ ج ۲ ص ۱۷۶ حدیث ۱۶۱۳) ❀ مہینے میںے مر ڈاے کی سر اُمین پر مارے مر ڈاے ہے آاں سبڈو شام ستر ستر اڈار اُشارڈ اڈار اڈاے ہیں ❀ اڈاں کی اُمین کا وول مبابرک اڈسا جس پر رسالے انور،

મદીને કે તાજવર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા જિસ્મે મુનવ્વર તશરીફ ફરમા હૈ વોહ હર મકામ હતા કે ખાનએ કા'બા, બૈતુલ મા'મૂર, અર્શ વ કુર્સી ઔર જન્નત સે ભી અફઝલ હૈ ❀ દજાજલ મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَاكَاهُ اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં દાખિલ નહીં હો સકેગા ❀ અહલે મદીના સે બુરાઈ કા ઇરાદા કરને વાલા અઝાબ મેં ગિરિફતાર હોગા ❀ યહાં કા કબ્રિસ્તાન જન્નતુલ બકીઅ દુન્યા કે તમામ કબ્રિસ્તાનોં સે અફઝલ હૈ, યહાં તકરીબન 10 હઝાર સહાબએ કિરામ વ અજલ્લએ અહલે બૈતે અત્હાર عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ ઔર બે શુમાર તાબિઈને કિરામ વ ઔલિયાએ ઇઝામ رَحْمَهُمُ اللهُ السَّلَام ઔર દીગર ખુશ નસીબ મુસલ્માન મદફૂન હેં.

રહેં ઉન કે જલ્લે બસેં ઉન કે જલ્લે

મેરા દિલ બને યાદગારે મદીના

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ કી અરાઝી કા હુસૂલ : મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી અરાઝી (યા'ની ઝમીન) દો યતીમ બચ્ચોં સહલ ઔર સુહૈલ (رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا) કી મિલ્કિયત થી, યહાં મુશ્રિકીન કી કબ્રે થી, ઝમીન ના-હમવાર થી, યેહ દોનોં બચ્ચે હઝરતે સય્યિદુના અસ્મદ બિન ઝુરારા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે ઝેરે કફાલત (ઝિમ્મેદારી) થે. ઇસ ઝમીન પર ખજૂરે ખુશક કી જાતી થી. હુઝૂર સય્યિદે

આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને બચ્ચોં સે ફરમાયા : યેહ કત્અએ અરાઝી (યા'ની PLOT) હમેં ફરોખ્ત કર દો તાકે યહાં મસ્જિદ તા'મીર કી જા સકે. બચ્ચોં ને બસદ અ-દબો નિયાઝ અર્ઝ કી : આકા ! યેહ અરાઝી હમારી તરફ સે બતૌરે નઝરાના કબૂલ ફરમાઈયે તો સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઉન કી ઇસ પેશકશ કો શ-રફે કબૂલિયત સે ન નવાઝા. બિલ આખિર કીમત અદા કર કે યેહ ઝમીન ખરીદ લી ગઈ. આશિકે અકબર હઝરતે સય્યિદુના સિદીકે અકબર رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને 10 હઝાર દીનાર અદા કિયે (مدينة الرسول ص ۱۳۰) દ્સરી રિવાયત મેં હૈ કે યેહ જગહ બનૂ નજજાર કી થી. સરકારે દો જહાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઉન સે યેહ જગહ કીમતન ફરમાઈ તો ઉન્હોં ને અર્ઝ કી : હમ ઇસ કી કીમત (યા'ની અજ) અલ્લાહ તઆલા સે લેંગે. (وفاء الوفاء ج ۱ ص ۳۲۳) અરાઝી કા રકબા તકરીબન 100 મુરબબઅ ગઝ થા.

બારગાહે રિસાલત મેં જિબ્રઈલે અમીન કી હાઝિરી :

હઝરતે સય્યિદુના હસન બસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللہِ الْقَرِی سے રિવાયત હૈ, જબ હુઝૂરે અન્વર, મદીને કે તાજવર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી તા'મીર કા ઇરાદા ફરમાયા તો હઝરતે જિબ્રઈલ عَلَيْهِ السَّلَام હાઝિર હુએ ઔર અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! ઇસ કી ઊંચાઈ સાત હાથ (યા'ની તકરીબન સાઢે તીન ગઝ) રખિયે, ઇસ કી તઝ્ઘન

(وفاء الوفاء ج ۱ ص ۳۳۶) (યા'ની ઝૈબો ઝીનત) મેં તકલ્લુફ ન હો. ઉસ વક્ત તા'મીરાત કા યેહી અન્દાઝ થા, મસ્જિદ મેં તાક નુમા મેહરાબ, ગુમ્બદ ઓર મનારા વગૈરા ન હોતા. તબ્દીલિયે હાલાત કે સબબ અબ આલીશાન મસ્જિદે બનાને કી ઇજાઝત હૈ. ફતાવા ર-ઝવિયા શરીફ જિલ્દ 8 સફહા 106 પર “દુરે મુખ્તાર” કે હવાલે સે દિયે હુએ એક જુઝ્ઝીયે કા હિસ્સા હૈ : (મેહરાબ કે ઇલાવા (મસ્જિદ કે દીગર હિસ્સે) મુનક્કશ કરને મેં કોઈ હરજ નહી) ક્યૂંકે મેહરાબ કા નક્શો નિગાર નમાઝી કો મશ્ગૂલ (ગાફિલ) કર દેતા હૈ, અલબત્તા બહુત ઝિયાદા નક્શો નિગાર કે લિયે તકલ્લુફ કરના ખુસૂસન દીવારે કિબ્લા મેં મકરૂહ હૈ.

મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ علیٰ صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી તા'મીર :

ઇસ કત્બએ અરાઝી (PLOT) સે ખજૂરોં કે દરખ્ત કટવા દિયે ગએ, મુશ્રિકીન કી કબ્રે ઉખડવા દી ગઈ. (રબીઉલ અવ્વલ 1 સિ.હિ. મુતાબિક અક્તૂબર 622 સિ.ઈ. મેં મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ **علي صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** કા સંગે બુન્યાદ રખા ગયા.)

સહાબએ કિરામ **رَضَوَانِ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ** કે સાથ ખુદ હુઝૂર રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** ઈંટે ઉઠા ઉઠા કર લાતે ઓર અપની ઝબાને ફૈઝ તરજુમાન સે યેહ ભી ફરમાતે :

اللّٰهُمَّ اِنَّ الْاَجْرَ اَجْرُ الْاٰخِرَةِ - فَارْحِمِ الْاَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ

કુદૂસ ! આખિરત કા બદલા હી બેહતર હૈ તૂ અન્સાર ઓર મુહાજિરીન પર રહ્મ ફરમા.

(وفاء الوفاء ج ۱ ص ۳۲۶)

તા'મીરે મસ્જિદે ન-બવી મેં આકા ને શિર્કત ફરમાઈ :

સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હેં : મદીને વાલે આકા, મીઠે મીઠે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઈંટે ઉઠા કર લા રહે થે, યેહ દેખ કર મેં ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! યેહ ઈંટ મુઝે દે દીજિયે મેં લે જાતા હૂં. ફરમાયા : ઔર કાફી ઈંટ રખી હેં, ઉઠા લાઓ ! યેહ મેં લે જા રહ્યા હૂં. (مسند امام احمد ج 3 ص 323 حديث 8960)

મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ علي صاحبها الصلوة والسلام કી કચ્ચી ઈંટોં સે તા'મીર કી ગઈ ઔર ઈસ કી છત ખજૂર કી શાખોં સે થી ઔર ઈસ કે સુતૂન ખજૂર કે તને થે. (وفاء الوفاء ج 1 ص 327)

તેરી સાદગી પે લાખોં તેરી આજિઝી પે લાખોં
હોં સલામે આજિઝાના મ-દની મદીને વાલે

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 285)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ علي صاحبها الصلوة والسلام મેં નમાઝ

કે ફરમાયલ : તીન ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (1) : જિસ ને મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ علي صاحبها الصلوة والسلام મેં ચાલીસ નમાઝોં મુ-તવાતિર અદા કીં ઉસ કે લિયે જહન્નમ ઔર નિફાક સે નજાત લિખ દી જાતી હૈ. (مسند امام احمد ج 4 ص 311 حديث 12086)

(2) જો પાકો સાફ હો કર સિર્ફ મેરી મસ્જિદ મેં નમાઝ કી અદાએગી કે ઈરાદે સે નિકલા યહાં તક કે ઉસ મેં નમાઝ અદા કી તો ઉસ કા સવાબ હજ કે

બરાબર હૈ. (3) (شعب الإيمان ج 3 ص 499 حدیث 1191) મેરી ઇસ મસ્જિદ કી એક નમાઝ પચાસ હઝાર નમાઝોં કે બરાબર હૈ.

(ابن ماجه ج 2 ص 176 حدیث 1413)

સદ ગૈરતે ફિરદૌસ મદીને કી ઝમીં હૈ

બાઈસ હૈ યેહી ઇસ કા કે તૂ ઇસ મેં મકીં હૈ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

રૌઝએ રસૂલ કે બારે મેં દિલચસ્પ મા'લૂમાત

સબ્જ સબ્જ ગુમ્બદ હર આંખ કા નૂર ઔર હર દિલ કા સુરૂર હૈ. હર આશિકે રસૂલ ઇસ બાત કા તમન્નાઈ હોતા હૈ કે વોહ જોતે જો કમ અઝ કમ એક બાર તો ઝરૂર સબ્જ સબ્જ ગુમ્બદ વ મીનાર કે દીદારે ફરૂહત આસાર સે શરફ યાબ હો. મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં સબ સે બા બ-ર-કત બલકે રૂએ ઝમીન કી અઝીમ તરીન ઝિયારત ગાહ રૌઝએ રસૂલ હૈ. કિસી આશિકે રસૂલ ને કિતના પ્યારા શે'ર રકમ કિયા હૈ :

એ'ઝાઝ યેહ હાસિલ હૈ તો હાસિલ હૈ ઝમીં કો

અફલાક પે તો ગુમ્બદે ખઝરા નહીં કોઈ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

સરકારે દો જહાન કા મકાને અર્શ નિશાન : મસ્જિદુન્ન-

બવિયિયશશરીફ عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام મેં મશરિકી જાનિબ વોહ બુક્અએ નૂર વાકેઅ હૈ જહાં મદીને કે તાજવર, મહબૂબે રબ્બે અકબર صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જલ્લા ગર હેં, યેહ વોહી હુજરએ મુબા-રકા હૈ જિસે મસ્જિદુન્ન-બવિયિયશશરીફ عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી પહલી બાર તા'મીર કે વક્ત હી સરકારે આલી વકાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી રિહાઈશ કે લિયે તય્યાર કિયા ગયા થા ઔર યહીં ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સયિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا તકરીબન 9 બરસ તક અપને સરતાજ, સાહિબે મે'રાજ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે કદમોં મેં હાઝિર રહીં, ઈસી બિના પર ઈસે હુજરએ આઈશા ભી કહતે હેં. ગારે ઔર મિટ્ટી સે બની દીવારોં ઔર ખજૂર કી ટહનિયોં ઔર પત્તોં કી છત પર મુશ્તમિલ મુખ્તસર રકબે કા યેહ ઘર શાયદ ઉસ વક્ત મદીનએ મુનવ્વરહ مَزِيْنًا وَتَعْظِيْمًا کِي سَادَا તરીન ઈમારત થી ઈસ મકાને આલીશાન કી છત શરીફ કી બુલન્દી કદે આદમ યા'ની ઈન્સાની કદ સે એક હાથ (યા'ની તકરીબન આધા ગઝ ઝિયાદા બુલન્દ) થી. બા'દ મેં ઈસ કે અતરાફ મેં એસે હી હુજુરાતે મુબા-રકા દીગર ઉમ્મહાતુલ મુઅમિનીન رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا કે લિયે યકે બા'દ દીગરે તા'મીર કિયે ગએ. હઝરતે અલ્લામા શૈખ અબ્દુલ હક મુહદિસ દેહલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِي ફરમાતે હેં : બા'ઝ મકાનાત જરીદે નખ્લ યા'ની ખજૂર કી સાફ ટહનિયોં કે થે, ઈન

કો કમ્બલ સે ઢાંપા હુવા થા ઓર દરવાઝે પર ભી કમ્બલ કે પદે થે. તમામ મકાનાત કિબ્લે કી તરફ ઓર મશરિક વ શામ કી જાનિબ થે, મગરિબ કી સમત કોઈ મકાન ન થા. બા'ઝ મકાન શરીફ કચ્ચી ઈંટોં કે ભી થે. (جذب القلوب ص ۹۷) જિન આશિકાને રસૂલ કો અપને મકાન છોટે ઓર તંગ મહસૂસ હોતે હેં ઉન કો ચાહિયે કે સુલ્તાને દો જહાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે મકાને આલીશાન પર ગૌર કર કે અપને લિયે સબ્રો તહમ્મુલ કા સામાન કરેં.

ખુસ્સ્વે કૌનો મકાં ઓર તવાઝોઅ ઐસી

હાથ તક્યા હેં તેરા ખાક બિછોના તેરા

(ઝૌકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

હુજરએ મુબા-રકા મેં વિસાલ વ તદફીન

રસૂલે બે મિસાલ, સાહિબે જૂદો નવાલ, હબીબે રબ્બે ઝુલ જલાલ, બીબી આમિના કે લાલ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇસી હુજરએ આઈશા મેં ઝાહિરી વિસાલ ફરમાયા, ઘર કે જિસ હિસ્સે મેં ઇન્તિકાલ શરીફ હુવા વોહી હિસ્સએ ઝમીન આપ હિસ્સે મેં ઇન્તિકાલ શરીફ હુવા. ઉમ્મુલ મુઅમિનીન આઈશા સિદ્દીકા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી કબ્રે અન્વર બનને ઓર જિસ્મે મુનવ્વર સે લિપટને સે મુશરફ હુવા. ઉમ્મુલ મુઅમિનીન આઈશા સિદ્દીકા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم અપની વફાત શરીફ તક ઇસી હુજરએ મુકદ્દસા મેં મુકીમ રહીં.

શેખેને કરીમેન કી હુજરએ મુતહદ્દરા મેં તદફીન

અમીરુલ મુઅમિનીન ખલીફતુલ મુસ્લિમીન હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક્ર સિદીક રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કા જબ વક્તે રુખ્સત આયા તો આપ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને વસિયત ફરમાઈ કે મેરે જનાઝે કો શાહે બહરો બર, મદીને કે તાજવર, હબીબે દાવર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે રૌઝએ અન્વર કે પાક દર કે સામને રખ કર અર્ઝ કરના : **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ بِالْبَابِ** : “યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અબૂ બક્ર હાઝિરે દરબાર હૈ.” અગર દરવાઝએ મુબા-રકા ખુદ બ ખુદ ખુલ જાએ તો અન્દર લે જાના વરના જન્નતુલ બકીઅ મેં દફન કર દેના. બા'દે રિહલત હસ્બે વસિયત રૌઝએ અન્વર કે સામને જનાઝએ મુબા-રકા રખ કર જૂં હી અર્ઝ ક્રિયા ગયા : **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ** અબૂ બક્ર હાઝિરે દરબાર હૈ.” દરવાઝે કા તાલા ખુદ બ ખુદ ખુલ ગયા ઓર આવાઝ આને લગી : **أَدْخِلُوا الْحَبِيبَ إِلَى الْحَبِيبِ فَإِنَّ الْحَبِيبَ إِلَى الْحَبِيبِ مُشْتَاقٌ** : દોસ્ત કો દોસ્ત સે મિલા દો, કે દોસ્ત કો દોસ્ત કા ઇશ્તિયાક (યા'ની શૌક) હૈ.” (ابن عساکر ج ૩૦ ص ૪૩૬, تفسير كبير ج ૭ ص ૪૩૩) યુનાન્ચે આપ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કો હુઝૂરે પાક, સાહિબે લૌલાક, સય્યાહે અફ્લાક صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે પહલૂ (યા'ની બરાબર) મેં દફન ક્રિયા ગયા ઓર કબ્ર ઇસ તરહ ખોદી ગઈ કે આપ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કા મુબારક સર હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ કે મુબારક શાનો (યા'ની બ-ર-કત વાલે કન્ધો) કે સામને આતા થા. ફિર

તકરીબન 10 સાલ બા'દ જબ ઇમામુલ આદિલીન, અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન ખત્તાબ رضي الله تعالى عنه ને શહાદત પાઈ તો આપ رضي الله تعالى عنه ત્વી હુજરએ મુતહ્હરા કે અન્દર ખલીફતુલ મુસ્લિમીન હઝરતે સય્યિદુના સિદીકે અકબર رضي الله تعالى عنه કે પહલૂએ અન્વર મેં મદફૂન હુએ.

યા ઇલાહી ! અઝ પએ હઝરાતે સિદીકો ઉમર

ખૈર દે દુન્યા કે અન્દર આખિરત મહમૂદ કર

صَلِّ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

હુજરએ મુકદ્દસા દો હિસ્સોં મેં તક્સીમ થા

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદીકા رضي الله تعالى عنها કા હુજરએ મુબા-રકા દો હિસ્સોં મેં મુન્કસિમ (યા'ની તક્સીમ) થા, એક વોહ હિસ્સા જહાં કુબૂરે મુબા-રકા થીં ઔર દૂસરા વોહ જહાં આપ رضي الله تعالى عنه કી રિહાઈશ થી, દોનોં હિસ્સોં કે દરમિયાન એક દીવાર થી, આપ رضي الله تعالى عنه ફરમાતી હેં કે મેં અપને ઘર કે ઉસ હિસ્સે મેં જિસ મેં રસૂલુલ્લાહ رضي الله تعالى عنه ઔર મેરે વાલિદે માજિદ رضي الله تعالى عنه આરામ ફરમા થે, ઈસ હાલ મેં દાખિલ હુવા કરતી થી કે પદે કા કુછ ખાસ એહતિમામ ન હોતા થા, મેં કહતી થી કે એક મેરે શોહરે નામદાર હેં ઔર દૂસરે મેરે વાલિદે બુઝુર્ગવાર. જબ ઈન કે સાથ અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رضي الله تعالى عنه દફૂન હુએ તો અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી કસમ ! હઝરતે ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رضي الله تعالى عنه સે હયા કી બિના

પર ઇસ તરહ દાખિલ હોતી થી કે મૈં ને અપને જિસ્મ કો ખૂબ અચ્છી તરહ કપડોં મેં લપેટા હુવા હોતા થા. (મસ્નદામ અમદ ૧૦૨૫૧૮૧૮) મા'લૂમ હુવા કે ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદહ આઈશા સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا કો ઇસ અમ્ર મેં કોઈ શક ન થા કે દુન્યા સે પર્દા ફરમા લેને કે બા વુજૂદ ભી સાહિબે મે'રાજ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઔર પ્યારે પિદર સય્યિદુના સિદ્દીકે અકબર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ અપને અપને રૌઝએ અન્વર કે અન્દર રહતે હુએ ભી મુઝે દેખ રહે હૈં ઔર યેહી અકીદા અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે બારે મેં થા, જભી તો આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે રૌઝએ અત્હર મેં દફન હોને કે બા'દ આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا હાઝિરી દેતે વક્ત પર્દે કા ખુસૂસી એહતિમામ ફરમાયા કરતી થીં. હાલાં કે કબ્રોં કે પાસ ઇસ તરહ પર્દે કા હુકમ નહીં હૈ.

મેરી મ-દની બેટિયાં યા રબ ! સભી પર્દા કરેં

સુન્નતોં કી ખૂબ ખિદમત બહરે સિદ્દીકા કરેં

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

શૈબેને કરીમૈન કે બા'દ કોઈ યહાં દફન નહીં હુવા

શૈબેને કરીમૈન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا કે બા'દ હુજરએ મુબારકા મેં કિસી ઔર કી તદફીન કી તરકીબ નહીં બની, ઝુન્નૂરૈન, જામેઉલ કુરઆન હઝરતે સય્યિદુના ઉસ્માન ઇબ્ને અફફાન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી શહાદત અગર્યે મદીનતુલ મુનવ્વરહ મેં હુઈ લેકિન એક ફસાદી ગુરૌહ ને હુજરએ

પાક કે અન્દર આપ ﷺ કી તદફીન નહીં હોને દી
 યુનાન્યે આપ ﷺ કો જન્નતુલ બકીઅ મેં દફન કિયા
 ગયા. જબ કે મૌલા મુશ્કિલ કુશા હઝરતે અલિય્યુલ મુર્તઝા
 શેરે ખુદા ﷻ કી શહાદત મદીનએ મુનવ્વરહ
 ﷻ سے बहुत दूर कूड़े में छुई लिहाजा आप
 ﷺ की तदफ़ीन भी छुजरये मुतह्हरा में न छुई. जब
 नवासअे रसूल, ज़िगर गोशअे बतूल हज़रते सय्यिदुना इमाम
 હસન મુજતબા ﷺ કો ઝહૂર દે કર શહીદ કિયા ગયા
 ઔર આપ ﷺ કી તદફીન છુજરએ મુકદ્દસા મેં કરને કી
 કોશિશ છુઈ તો ઉસ વક્ત મદીનએ મુનવ્વરહ ﷻ
 કા ગવર્નર મરવાન જો કે અહલે બૈત કા મુખાલિફ થા, મુસલ્લહ
 હો કર આડે આયા યુનાન્યે ખૂની તસાદુમ સે બચને કે લિયે
 હઝરતે સય્યિદુના ઇમામે હસન ﷺ કી તદફીન જન્નતુલ
 બકીઅ મેં કર દી ગઈ.

વોહ હસન મુજતબા સય્યિદુલ અસ્મિયા

રાકિબે દોશે ઈઝ્ઝત પે લાખોં સલામ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

હુજરએ મુબા-રકા કા દરવાઝા બન્દ કર દિયા ગયા

સિદ્દીકા બિન્તે સિદ્દીક, મહબૂબએ મહબૂબે રબ્બુલ
 આ-લમીન, ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા
 સિદ્દીકા ﷺ કા જબ વિસાલ હુવા તો આપ ﷺ

કો જન્નતુલ બકીઅ મેં દફન કિયા ગયા ઔર હુજરએ મુતહ્હરા કે દરવાઝએ મુબા-રકા કે બાહર એક મઝબૂત દીવાર ખડી કર કે ઉસ મેં દાખિલે કા રાસ્તા બન્દ કર દિયા ગયા. ઉમ્મુલ મુઅમિનીન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا કે વિસાલ કે બા'દ વોહ જગહ ભી ખાલી હો ગઈ જહાં આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا કિયામ પઝીર થીં. યૂં અબ હુજરએ મુનવ્વરહ મેં ચૌથી કબ્ર કી જગહ ખાલી હૈ. કુર્બે કિયામત મેં હઝરતે સય્યિદુના ઈસા રૂહુલ્લાહ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કા નુઝૂલ હોગા ઔર બા'દે ઇન્તિકાલ આપ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી તદફીન હુજરએ પાક મેં કી જાએગી.

હુજરએ મુબા-રકા કી દીવારોં કી તા'મીર

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી હયાતે ઝાહિરી કે દૌર મેં મકાને આલીશાન કી દીવારેં પક્કી ન થીં, સબ સે પહલે અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને પક્કી દીવારેં તા'મીર કરવાઈ, ફિર પહલી સદી કે મુજદિદ હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને પહલી સદી હિજરી મેં જબ મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી તા'મીરે નૌ કી તો સિયાહ પથ્થરોં સે (બિગેર દરવાઝે કે) દીવારેં બના કર હુજરએ આઈશા કા અસ્લી રકબા મહફૂઝ કર દિયા ઔર ઈસ કે ગિર્દ પંજગોશા (યા'ની પાંચ કોને વાલી) દીવાર તા'મીર કરવા દી જિસ મેં કોઈ દરવાઝા નહીં હૈ.

જાલી મુબારક કી તારીખ

મકસૂરા શરીફ લોહે ઔર પીતલ કી ઉસ જાલી મુબારક

કો કહા જાતા હૈ જિસે કુબૂરે મુબા-રકા કે અતરાફ મેં હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رضي الله تعالى عنه કી તા'મીર કદા પંજગોશા (પાંચ કોની) દીવાર કે ઇર્દ ગિર્દ નસ્બ કિયા ગયા હૈ. સબ સે પહલે મિસ્રી સુલ્તાન રુકનુદીન બૈરસ ને 668 હિ. મેં લકડી કી જાલી મુબારક બનાઈ થી, ઉસ વક્ત ઉસ કી બુલન્દી દો આદમિયોં કે કદ કે બરાબર થી. ફિર શાહ ઝૈનુદીન કલ્બુગા ને 694 હિ. મેં ઇસ કે ઊપર મઝીદ જાલી બઢા દી જો છત સે જા લગી. 886 હિ. મેં આતશ ઝ-દગી કે હાદિસે મેં યેહ જાલી મુબારક શહીદ હો ગઈ તો સુલ્તાન કાયિત્બાઈ ને લોહે ઔર પીતલ કી જાલિયાં તય્યાર કરવાઈ જિન મેં સે પીતલ કી જાલિયાં જાનિબે કિબ્લા જબ કે લોહે કી જાલિયાં બકિયા તીનોં અતરાફ મેં નસ્બ કી ગઈ. મક્સૂરા શરીફ મેં કઈ દરવાઝે હૈં : એક કિબ્લે કી દીવાર મેં જિસ કા નામ બાબુતૌબા હૈ, એક મગરિબી દીવાર મેં જિસે બાબુલ વુફૂદ કહતે હૈં, એક મશરિકી દીવાર મેં જિસ કા નામ બાબે ફાતિમા હૈ ઔર એક શિમાલી જાનિબ જિસે બાબુતહજજુદ કહતે હૈં. બાબે ફાતિમા કે ઇલાવા તમામ દરવાઝે બન્દ હી રહતે હૈં, બાબે ફાતિમા ભી ઉસી વક્ત ખોલા જાતા હૈ જબ કોઈ ગવર્નમેન્ટ કા મેહમાન યા વફૂદ આએ, યેહ લોગ અગર્યે મક્સૂરા શરીફ યા'ની જાલી મુબારક મેં દાખિલ તો હો જાતે હૈં લેકિન પંજગોશા દીવાર કે અન્દર નહીં જા સકતે ક્યૂંકે ઇસ મેં દાખિલે કા કોઈ દરવાઝા હી નહીં હૈ. પંજગોશા કે ઇર્દ ગિર્દ બડે બડે પર્દે આવેઝાં હૈં.

ત્રીન કબ્રોં કી નક્લી તસાવીર

આજ કલ ત્રીન કબ્રોં કી તસ્વીર વાલે તુગરે બાઝાર મેં બિકતે હેં, જિસ મેં એક કબ્ર સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી તરફ મન્સૂબ કી હુઈ હેં, યેહ જા'લી (નક્લી) હેં ક્યૂંકે ત્રીનોં મુબારક કબ્રેં પંજગોશા દીવારોં કે અન્દર હેં ઔર અન્દર હાઝિર હોને કા કોઈ રાસ્તા હી નહીં. જબ ઝાહિરી આંખોં સે ઇન મુબારક કબ્રોં કી ઝિયારત મુશ્કિન હી નહીં તો યેહ તસ્વીરેં કહાં સે ઔર કિસ તરહ ઉતારી ગઈ ?

હિજરો ફિરાક મેં જો યા રબ ! તડપ રહે હેં

ઉન કો દિખા દે મૌલા મીઠે નબી કા રોઝા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 299)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

રૌઝાએ અન્વર પર ગુમ્બદે અત્હર કી તા'મીર

હુજરએ મુબારકા પર પહલે કિસી કિસ્મ કા ગુમ્બદ ન થા, છત પર સિર્ફ નિસ્ફ કદે આદમ (યા'ની આઘે ઇન્સાની કદ) કે બરાબર ચાર દીવારી થી તાકે જો કોઈ ભી કિસી ગરઝ સે મસ્જિદુન્ન-બવિય્ચિશરીફ عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી છત પર જાએ ઉસે એહસાસ રહે કે વોહ નિહાયત અદબ કે મકામ પર હૈ ઔર કહીં ભૂલ મેં ભી ઉસ પર ન ચઢે. યહાં યેહ બયાન કરના દિલચસ્પી સે ખાલી નહીં કે અબ્બાસી ખિલાફત કે ઇબ્તિદાઈ

મકામે ઇબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સૌર

ગારે હિરા

જબલે હિદુદ

મેહરાબે ન-અવી

મિમ્બરે રસૂલ

દૌર મેં મુક્તદર શખ્સિયાત કે મઝારાત પર ગુમ્બદ બનાને કા સિલ્સિલા હુવા ઔર ફિર દેખતે હી દેખતે બગદાદ શરીફ ઔર દિમશ્ક મેં ગુમ્બદ દીની શખ્સિયાત કે મઝારાત કા બા કાઈદા હિસ્સા બન ગયા. બગદાદ શરીફ મેં ઇમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى کے મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર પર ભી ગુમ્બદ સલ્જૂકી સુલ્તાન મલિક શાહ ને પાંચવી સદી મેં તા'મીર કરવાયા થા. ઇસ કે બા'દ ઇસ તર્જે તા'મીર કો મિસ્ર મેં ખૂબ રવાજ મિલા ઔર વહાં થોડે હી અર્સે મેં બહુત સે મઝારાત પર ગુમ્બદ બન ગએ. જબ કલાવૂન ખાનદાન કા દૌર આયા તો ગુમ્બદ તકરીબન તમામ મુસ્લિમ અલાકોં મેં આમ હો ચુકા થા. મિસ્ર મેં ચૂકે યેહ ફન્ને તા'મીર બહુત મકબૂલ થા ઇસ લિયે સુલ્તાન મન્સૂર કલાવૂન ને જબ રૌઝએ રસૂલ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર પહલી મર્તબા ગુમ્બદ બનવાને કા ફૈસલા કિયા તો મિસ્રી મિ'મારોં કી ખિદમાત હાસિલ કી ગઈ જિન્હોં ને અપને હુનર કો કામ મેં લાતે હુએ 678 સિ. હિજરી મેં હુજરએ મુતહ્હરા પર લકડી કે તપ્તોં કી મદદ સે ખૂબ સૂરત ગુમ્બદ બનાયા. રૌઝએ રસૂલ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે નિસ્બત ને ઇસ ગુમ્બદ શરીફ કો એસા હુસ્ન બખ્શા કે ઝાઈરીને મદીના કી આંખોં કા તારા બન ગયા.

વસીલા તુઝ કો બૂ બકો ઉમર, ઉસ્માનો હેદર કા

ઈલાહી તૂ અતા કર દે હમેં ભી ઘર મદીને મેં

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 404)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

બડે ઔર છોટે ગુમ્બદ શરીફ કી તા'મીર

પહલા ગુમ્બદ શરીફ તકરીબન એક સદી તક આશિકાને રસૂલ કી આંખેં ઠન્ડી કરતા રહા. ફિર વક્ત ગુઝરને કે સાથ સાથ સીસા પિલાએ હુએ લકડી કે તપ્તોં મેં સે ચન્દ તપ્તે “ઝઈફ” હો ગએ, યુનાન્યે સુલ્તાનુન્નાસિર હસન બિન મુહમ્મદ કલાવૂન ને ગુમ્બદ શરીફ કી કુછ ખિદમત કી, ફિર બા'દ મેં સુલ્તાન અશરફ શા'બાન બિન હુસૈન બિન મુહમ્મદ ને 765 હિજરી મેં મઝીદ ખિદમત કી સઆદત હાસિલ કી. અભી એક સદી ઔર ગુઝરી હોગી કે ઈસ બાત કી ઝરૂરત મહસૂસ હુઈ કે ગુમ્બદ શરીફ કી વસીઅ બુન્યાદોં પર “ખિદમત” યા તા'મીરે નૌ કી જાએ ઔર સાથ હી ઉસ પંજગોશા ઇલાતે કી ભી “તા'મીરી ખિદમત” કી જાએ જો હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને બનવાયા થા. સુલ્તાન અશરફ કાયિત્બાઈ ને અવ્વલન અપને એક નુમાયન્દે કો ઈસ કી તહકીકાત પર મા'મૂર કિયા. નુમાયન્દે કી રિપોર્ટ કે મુતાબિક હુજરએ મુતહ્હરા કી દીવારોં કી “ખિદમત” કી અશદ ઝરૂરત થી ઔર ખાસ તૌર પર પંજગોશા શરીફ કી શર્કી (EAST) દીવાર કી ભી કે ઉસ મેં કુછ દરાઝેં પડની શુરૂઅ હો ગઈ થી. યુનાન્યે 14 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 881 સિને હિજરી કો પંજગોશા શરીફ કે મુ-તઅસ્સિર હિસ્સે નિકાલ લિયે ગએ, સાથ હી સાથ હુજરએ મુતહ્હરા કી પુરાની છત શરીફ ભી હટા લી ગઈ ઔર શર્કી જાનિબ તકરીબન એક તિહાઈ હિસ્સે પર છત ડાલ દી ગઈ જિસ

સે યેહ એક તહખાને કી માનિન્દ નઝર આને લગા, જબ કે બાકી કે દો તિહાઈ હિસ્સે પર છત કી તરકીબ નહીં કી ગઈ બલ્કે ઈસ કે ઊપર તીનોં મુબારક કબ્રોં કે સિરહાનોં કી જાનિબ મુનક્કશ પથ્થરોં સે બના હુવા એક છોટા સા, મગર અ-ઝમત મેં બહુત બડા ગુમ્બદ હુજરએ પાક પર તા'મીર કર દિયા ગયા ઉસ કે ઊપર સફેદ સંગે મરમર લગાયા ગયા ઔર પીતલ કા હિલાલ (ચાંદ) નસબ કર દિયા ગયા. ઉસ કે ઊપર મસ્જિદુન્ન-બવિયિશરીફ علیٰ صَاحِبِهَا الصَّلَوةُ وَالسَّلَام કી છત કો મઝીદ બુલન્દ કર દિયા ગયા તાકે યેહ છોટા ગુમ્બદ અપને હિલાલ (ચાંદ) સમેત મસ્જિદે કરીમ કી છત શરીફ કી નીચે આ જાએ. ફિર ઈસ કે ઊપર બડા ગુમ્બદ શરીફ તા'મીર કિયા ગયા. 17 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 881 હિજરી કો હુજરએ મુતહ્હરા કી “ખિદમત” ઔર તા'મીરે નૌ કા કામ શુરૂઅ હુવા ઔર દો માહ મેં મુકમ્મલ હુવા, યેહ કામ 7 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 881 હિજરી કો ખત્મ હુવા. સુલ્તાન કાયિત્બાઈ મુઅર્રખા 22 ઝુલ હિજજતિલ હરામ 881 હિ. કો મદીનએ મુનવ્વરહ كَلَامُ اللَّهِ تَعَالَى હાઝિર હુએ ઔર ઉન્હોં ને ઉસી મકામ સે હાઝિરી દી જહાં સે અવામુન્નાસ ખડે હો કર સલામ અઝ્ઝ કરતે હૈં (યા'ની જાલી મુબારક કે સામને ખડે હો કર મુવા-જહા શરીફ કે સામને સે). જબ ઉન્હેં જાલી મુબારક કે અન્દર દાખિલ હોને કી અઝ્ઝ કી ગઈ તો ફરમાને લગે : મેં ઈસ કાબિલ કહાં ! અગર મુશ્કિન હોતા તો મેં મુવા-જહા શરીફ સે ભી દૂર ખડે હો કર સલામ અઝ્ઝ કરતા.

ન હમ આને કે લાઈક થે ન કાબિલ મુંહ દિખાને કે
મગર ઉન કા કરમ બન્દા નવાઝો બન્દા પરવર હે

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મુઅઝ્ઝિન પર દોરાને અઝાન આસ્માની બિજલી ગિરી

13 ર-મઝાનુલ મુબારક 886 હિજરી કો આસ્માને મદીના કા મત્લઅ અબ્ર આલૂદ થા, મુઅઝ્ઝિન સાહિબ હસ્બે મા'મૂલ મીનારએ રઈસિયા પર અઝાન દેને કી ગરઝ સે ચઢે હી થે કે અયાનક ઉન પર બિજલી ગિરી, મુઅઝ્ઝિન સાહિબ મૌકઅ પર હી શહીદ હો ગએ ઔર મીનારએ રઈસિયા મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી જાનિબ ગિર પડા, મસ્જિદે કરીમ મેં આગ ભડક ઊઠી, ના-ગહાની આગ કી લપેટ મેં આ કર ઔર ભગદડ વગૈરા મેં મઝીદ દસ આદમી ફૌત હુએ, આગ ઔર મનારે કે ગિરને સે ગુમ્બદ શરીફ કો ભી “સદમા” પહોંચા ઔર કુછ મલ્બા હુજરએ મુતહ્હરા કે અન્દર ભી હાઝિરી કે લિયે જા પહોંચા, તાહમ હુજરએ શરીફા “સદમે” સે મહફૂઝ રહા, અગર્યે ફૌરી નોઈય્યત કી “તા’મીરી ખિદમત” તો કરવા દી ગઈ મગર મુકમ્મલ તફ્સીલાત કે સાથ સુલ્તાન કાયિત્બાઈ કો 16 ર-મઝાનુલ મુબારક કો કાસિદ કે ઝરીએ પૈગામ ભેજ દિયા ગયા. સુલ્તાન ને મિસ્ર સે ઝરૂરી સામાન ઔર એક સો સે ઝિયાદા મિ’માર, કારીગર ઔર મઝદૂર મદીનતુલ મુનવ્વરહ رَوَانَا رَوَانَا رَوَانَا કર દિયે. કામ શુરૂઅ કર દિયા ગયા, બાહર વાલા ગુમ્બદ શરીફ જિસ કો બહુત ઝિયાદા “સદમા” પહોંચા થા મુકમ્મલ તૌર પર હટા

લિયા ગયા, સુલ્તાન કાયિત્બાઈ કે હુકમ સે 892 સિને હિજરી મેં બાહર કી જાનિબ એક નયા ગુમ્બદ શરીફ તા'મીર કિયા ગયા જો કે સદિયોં તક કાઈમ રહા.

સબ્જ ગુમ્બદ કબ બનાયા

કિસી ઝરૂરત કી વજહ સે તુર્કી સુલ્તાન મહમૂદ બિન અબ્દુલ હમીદ ખાન ને સુલ્તાન કાયિત્બાઈ કા બનવાયા હુવા ગુમ્બદ શરીફ શહીદ કરવા કર 1233 હિજરી મેં દોબારા ગુમ્બદ તા'મીર કરવા દિયા. 1253 હિ. મુતાબિક 1837 ઈ. મેં ઈસે સબ્જ રંગ કર દિયા ગયા ઔર ઈસ કે સબ્જ રંગ કી વજહ સે ઈસે ગુમ્બદે ખઝરા કહા જાતા હૈ. ઈસ મેં 67 રોશન દાન હેં, જિન મેં સે કુછ તો ગોલ શકલ કે હેં ઔર બાકી મુસ્તતીલ (યા'ની લમ ચોરસ) હેં.

ગુમ્બદે ખઝરા ખુદા તુઝ કો સલામત રખે

દેખ લેતે હેં તુઝે પ્યાસ બુઝા લેતે હેં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

દોનોં ગુમ્બદોં મેં એક છોટા સા સૂરાખ રખા ગયા

નિચલે ગુમ્બદ શરીફ કે ઊપર એક ઐસા સૂરાખ રખા ગયા હૈ જિસ સે કબ્ર શરીફ ઔર આસ્માન કે દરમિયાન કોઈ ચીઝ હાઈલ નહીં રહતી, ઈસ પર એક બારીક જાલી લગાઈ ગઈ હૈ તાકે ઈસ મેં કબૂતર વગૈરા દાખિલ ન હો સકેં. ઔર બિલ્કુલ ઈસી તરહ ઈસ કે ઐન ઊપર ગુમ્બદે ખઝરા મેં જુનૂબ કી સમ્ત હિલાલ (ચાંદ) કે નીચે ભી સૂરાખ રખા ગયા થા, જબ કભી કહ્ત કા સામના હોતા અહલે મદીના ઈસ રોઝન (સૂરાખ

શરીફ) કો ખોલ દિયા કરતે થે, જૂંહી ધૂપ કી કિરનેં હુજરએ મુતહ્હરા કે અન્દર હાઝિરી કી સઆદત પાતીં, બાદલ પાની લે કર હાઝિર હો જાતે ઔર અહલે મદીના કે લિયે ખૂબ બારાને રહમત બરસાતે. અબ ઇસે બન્દ કર દિયા ગયા હૈ.

બાદલ ઘિરે હુએ હેં બારિશ બરસ રહી હેં

લગતા હે ક્યા સુહાના મીઠે નબી કા રોઝા

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 299)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ગુમ્બદ શરીફ કે મુખ્તલિફ રંગ

ગુમ્બદ શરીફ કે મુખ્તલિફ અદવાર મેં મુખ્તલિફ રંગોં કી વજહ સે ઇસે ઇન રંગોં કી નિસ્બત સે શોહરત રહી હૈ, મ-સલન જબ ઇસ કા રંગ સફેદ થા તો ઇસે “કુબ્બતુલ બૈઝા” કહતે, જબ નીલા રંગ હુવા તો ઇસે “કુબ્બતુઝઝરકા” કહને લગે, ઔર ફિર 1253 હિ. મુતાબિક 1837 ઈ. સે અબ તક યેહ સબ્જ રંગ કી વજહ સે “કુબ્બતુલ ખઝરા” (યા'ની સબ્જ ગુમ્બદ) કે નામ સે મશહૂર હૈ. યેહ નિહાયત દિલ આવેઝ, બહુત હી પ્યારા ઔર આશિકાને રસૂલ કી આંખોં કા તારા હૈ, દુન્યા ભર કે આશિકાને રસૂલ ઇસ સે બેહદ મહબ્બત કરતે હેં ઔર ઇસ કી એક અલામત યેહ ભી હૈ કે દુન્યા ભર કી બે શુમાર મસ્જિદોં કે ગુમ્બદ “ગુમ્બદે ખઝરા” કી યાદ મેં સબ્જ રંગ કે બનાએ જાતે હેં. બા'ઝ મસાજિદ પર તો ગુમ્બદોં કી શકલો શબાહત ઔર સબ્જ રંગત મેં કાફી મુશા-બહત (યા'ની યક્સાનિયત) દેખી જાતી હૈ જિસ કી એક મિસાલ બાબરી ચોક

ચિલ્લાને લગા, યેહ હાલ દેખ કર તમામ હાઝિરીન ભી બે
 ઇજ્તિયાર રોને લગે. સરકારે બહરો બર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
 ને મિમ્બરે મુનવ્વર સે ઉતર કર ઉસ ખજૂર કે તને પર દસ્તે
 અન્વર ફેર કર ફરમાયા : “તૂ ચાહે તો તુઝે તેરી જગહ છોડ દૂં
 જિસ હાલત મેં તૂ પહલે થા, અગર તૂ ચાહે તો જન્નત મેં લગા દૂં તાકે
 જન્નતી તેરા ફલ ખાતે રહેં,” લમ્હે ભર કે બા'દ સરકારે નામદાર
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ કી તરફ
 મુ-તવજજેહ હો કર ફરમાયા : “ઇસ ને જન્નત ઇજ્તિયાર કી.”
 ઇસી રોને કી વજહ સે ઉસ તને કા નામ “હન્નાના” પડ ગયા.
 હઝરતે સય્યિદુના હસન બસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْاَقْرَى જબ યેહ વાકિઆ
 સુનતે તો ખૂબ રોતે ઔર ફરમાતે : ઐ લોગો ! જબ ખજૂર કા
 એક બે જાન તના ફિરાકે રસૂલ મેં રો સકતા હૈ તો ક્યા તુમ નહીં
 રો સકતે. ?

(وفاء الوفاء ج ١ ص ٣٨٨-٣٩٠-٤٣٩)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿2﴾ ઉસ્તુવાનએ આઈશા

યેહ સુતૂને રહમત રૌઝએ અન્વર સે તીસરે નમ્બર પર
 હૈ ઔર મિમ્બરે મુનવ્વર સે ભી તીસરે નમ્બર પર. રહમતે
 અનામ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઔર કઈ અકાબિર સહાબએ
 કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ ને યહાં બારહા નમાઝ પઢી હૈ ઔર આપ
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ યહાં અકસર તશરીફ રખા કરતે થે.

(وفاء الوفاء ج ١ ص ٤٤١)

અગર લોગોં કો પતા લગ જાએ તો કુરઆ અન્દાઝી કરેં

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદ-દતુના આઈશા

સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ને એક મર્તબા સરકારે આલી વકાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ઇશદિ ખુશ ગવાર બયાન કિયા : “મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ મેં એક જગહ બહુત ઝિયાદા બા બ-ર-કત હૈ, અગર લોગોં કો ઇલ્મ હો જાએ તો ઉન્હેં વહાં નમાઝ પઢને કે લિયે હુજૂમ કી વજહ સે કુરઆ ડાલના પડે !” સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا સે વોહ જગહ દરયાફત કરના ચાહી મગર ઉન્હોં ને બતાને સે પહલૂ તહી કી, બા'દ અઝાં સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે ઇસરાર પર ઉન્હોં ને જગહ કી નિશાન દેહી ફરમા દી જિસ પર મૌસૂફ ફૌરન વહાં પહોંચે ઔર નફલ પઢને મેં મસરૂફ હો ગએ. ઇસ તરહ સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કો ભી ઉસ સુતૂને રહમત કા ઇલ્મ હો ગયા. ઇસી વજહ સે ઇસે “ઉસ્તુવાનએ આઈશા” કહા જાતા હૈ. એક રિવાયત કે મુતાબિક યેહ જગહ દુઆ કી કબૂલિયત કે લિયે ખુસૂસી અહમ્મિયત રખતી હૈ. (وفاء الوفاء ج ١ ص ٤٤٠)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿3﴾ ઉસ્તુવાનએ તૌબા

યેહ સુતૂને રહમત કબ્રે અન્વર સે દૂસરે ઔર મિખરે મુનવ્વર સે ચૌથે નમ્બર પર હૈ. હમારે પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અકસર યહાં નફલ અદા ફરમાતે થે. મુસાફિર યા મેહમાન ભી યહાં આ કર ઠહરતે થે. ઇસી જગહ તશરીફ ફરમા હો કર આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ફુ-કરા વ મસાકીન હઝરાત મેં કુરઆને કરીમ કી તા'લીમ ઔર ઇસ્લામી અહકામ કી તરબિયત ફરમાતે થે. ઇસ સુતૂને રહમત કા દૂસરા

નામ “ઉસ્તુવાનએ અબૂ લુબાબા” હૈ. એક ગ-લતી કી બિના પર બ ગ-રઝે કબૂલે તૌબા હઝરતે સય્યિદુના અબૂ લુબાબા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને અપને આપ કો ઇસી સુતૂને રહમત કે સાથ બંધવા દિયા થા ઓર કસમ ખા લી થી કે જબ તક રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અપને મુબારક હાથોં સે આઝાદ નહીં ફરમાએંગે ન ઇસ કૈદ સે નિકલૂંગા ન ખાગિંગા ન પિયૂંગા, બસ ઇસી હાલત મેં મર જાગિંગા યા મેરા ગુનાહ બખ્શા જાએગા. ઇન્હેં સિફ નમાઝોં ઓર તબઈ હાજતોં કે લિયે ખોલા જાતા, વોહ તકરીબન સાત દિન બંધે રહે ન કુછ ખાયા ન પિયા, ફિર અલ્લાહ તઆલા ને ઇન કી તૌબા કબૂલ ફરમાઈ ઓર આકાએ નામદાર, મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇન્હેં અપને દસ્તે પુર અન્વાર સે ખોલા. (وفاء الوفاء ج ۱ ص ۴۴۲-۴۴۰)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿4﴾ ઉસ્તુવા-નતુસ્સરીર

યેહ સુતૂને રહમત ઉસ્તુવાનએ તૌબા કી મશરિકી જાનિબ જાલી મુબારક સે મિલા હુવા હૈ. જબ તાજદારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ એ’તિકાફ કે લિયે મસ્જિદુન્ન-બવિય્ચિશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَوةُ وَالسَّلَام મેં કિયામ ફરમાતે તો કબી ઇસી જગહ સરીર યા’ની ચારપાઈ બિછાતે જો ખજૂર કી શાખોં સે બની હુઈ થી. ઓર અક્સર રાત કો હસીર યા’ની ચટાઈ પર ઇસ્તિરાહત (યા’ની આરામ) ફરમાતે.

(وفاء الوفاء ج ۱ ص ۴۴۷-۴۴۶ جذب القلوب ص ۹۳)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿5﴾ ઉસ્તુવા-નતુલ હરસ

ઈસે ઉસ્તુવા-નતુલ હરસ ઓર “ઉસ્તુવાનએ અલી” ભી કહતે હૈં. હઝરતે મૌલા અલી મુશ્કિલ કુશા શેરે ખુદા ﷺ અકસર યહાં નવાફિલ અદા ફરમાતે ઓર રાતોં કો મહબૂબે બારી ﷺ કી પહરે દારી કી ખિદમાત અન્જામ દેતે. (وفاء الوفاء ج ۱ ص ۴۸-۴۹)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿6﴾ ઉસ્તુવાનએ વુફૂદ

યેહ સુતૂને રહમત ઉસ્તુવા-નતુલ હરસ કે પીછે વાકેઅ હે. જબ કભી ગિદોં નવાહ સે વુફૂદે અરબ કબૂલે ઇસ્લામ કે લિયે દરબારે રિસાલત મેં હાઝિર હોતે તો હમારે પ્યારે આકા મક્કી મ-દની મુસ્તફા ﷺ અકસર ઇસી મકામ પર તશરીફ ફરમા હો કર ઉન કો અપની ઝિયારત સે મુશરફ ફરમાતે ઓર સહાબએ કિબાર عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ઈદ ગિદ બૈઠતે.

(وفاء الوفاء ج ۱ ص ۴۹)

ઈક સમ્ત અલી ઈક સમ્ત ઉમર, સિદીક ઈધર ઉસ્માન ઉધર

ઈન જગમગ જગમગ તારોં મેં, મહતાબ કા આલમ ક્યા હોગા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿7﴾ ઉસ્તુવાનએ જિબ્રાઈલ

હઝરતે સય્યિદુના જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام અકસર યહીં વહ્ય લે કર નાઝિલ હોતે. યેહ સુતૂને મુબારક સય્યિદહ બીબી ફાતિમા રَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهَا કે હુજરએ પાક સે મુતસિલ ઓર “સુફફા શરીફ” કે ઠીક સામને યા'ની કિબ્લે કી સમ્ત સબ્જ જાલી મુબારક

કે અન્દર છે.

(جذب القلوب ص ۹۴)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿8﴾ ઉસ્તુવાનએ તહજજુદ

યહાં સરકારે મદીના صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને બારહા તહજજુદ અદા ફરમાઈ છે, યેહ સુતૂને રહમત “સુફ્ફા શરીફ” કે સામને જાનિબે કિબ્લા હુજરએ ફાતિમા ઝહરા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهَا કે પીછે જાનિબે શિમાલ સજ્જ જાલિયોં કે અન્દર છે. (وفاء الوفاء ج ۱ ص ۶۰۲) બાહર કુરઆને પાક રખને કી અલ્મારિયોં કે સબબ ઝિયારત મુશ્કિલ છે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

દીગર સુતૂન ભી મુ-તબરક હૈં

મસ્જિદુન્ન-બવિયિયિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَوةُ وَالسَّلَام કે મુ-તઝક્કરા આઠ સુતૂને રહમત બેશક અફઝલ તરીન હૈં મગર દીગર સુતૂન મુબારક ભી બલકે સારી હી મસ્જિદ શરીફ મુ-તબરક હૈ. કદીમ મસ્જિદુન્ન-બવિયિયિશશરીફ કે હર હર સુતૂન પર હુઝૂરે અન્વર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી મુબારક નઝર પડી છે ઔર કોઈ ભી ઉસ્તુવાના (યા'ની સુતૂન) ઔસા નહીં જહાં સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને નમાઝ ન પઢી હો. સહીહ બુખારી મેં છે : હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ ફરમાતે હૈં : મેં ને સરકારે મદીના صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે બડે બડે સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કો દેખા છે કે વોહ મગરિબ કે વક્ત સુતૂનોં કી તરફ સબ્કત કરતે યા'ની જલ્દી જલ્દી પહોંચતે થે.

(بخاری ج ۱ ص ۱۸۷ حدیث ۵۰۳)

મે'રાજ કા સમાં હે કહાં પહોંચે ઝાઈરો !

કુર્સી સે ઊંચી કુર્સી ઇસી પાક ઘર કી હે

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

રૌ-ઝતુલ જન્નહ (જન્નત કી ક્યારી)

તાજદારે મદીના صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે હુજરમે

મુબારકા (જિસ મેં સરકાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા મઝારે પુર

અન્વાર હે) ઔર મિમ્બરે નૂરબાર (જહાં આપ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم આપ

ખુત્બા ઇશાદ ફરમાયા કરતે થે) કા દરમિયાની હિસ્સા જિસ કા

તૂલ (યા'ની લમ્બાઈ) 22 મીટર ઔર અર્જ (ચૌડાઈ) 15 મીટર

હે. રૌ-ઝતુલ જન્નહ યા'ની “જન્નત કી ક્યારી” હે. યુનાન્યે

હમારે પ્યારે આકા صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન

હે : مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْ بَرِي رَوْضَةٍ مِّن رَّيَاضِ الْجَنَّةِ :

મિમ્બર કી દરમિયાની જગહ જન્નત કે બાગોં મેં સે એક બાગ હે.

(بخاری ج ۱ ص ۴۰۲ حدیث ۱۱۹۰)

આમ બોલયાલ મેં લોગ ઇસે

“રિયાઝુલ જન્નહ” કહતે હૈં મગર અસ્લ લફઝ “રૌ-ઝતુલ

જન્નહ” હે.

યેહ પ્યારી પ્યારી ક્યારી તેરે ખાના બાગ કી

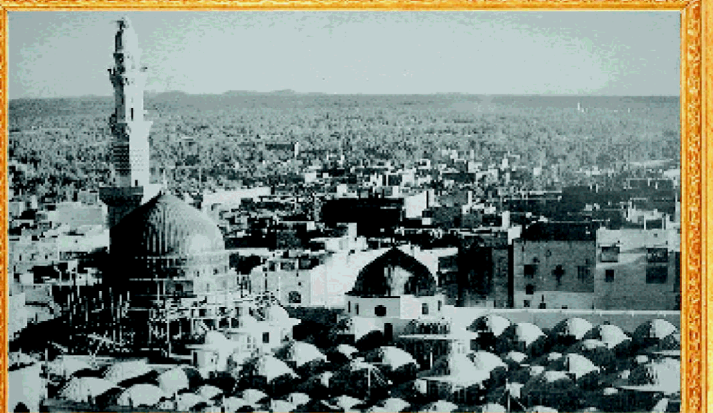
સદ ઇસ કી આબો તાબ સે આતશ સકર કી હે

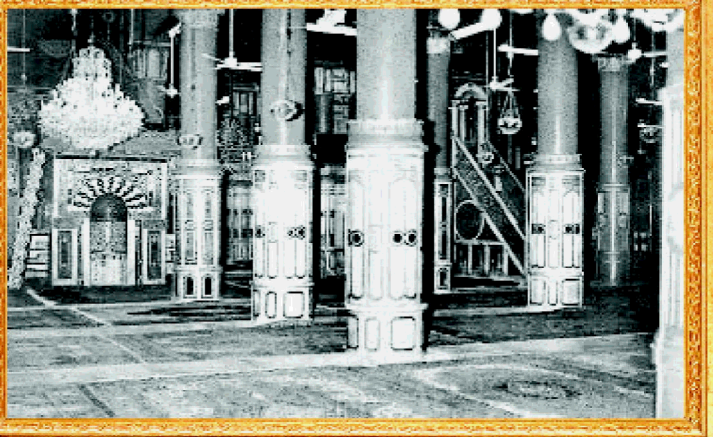
(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

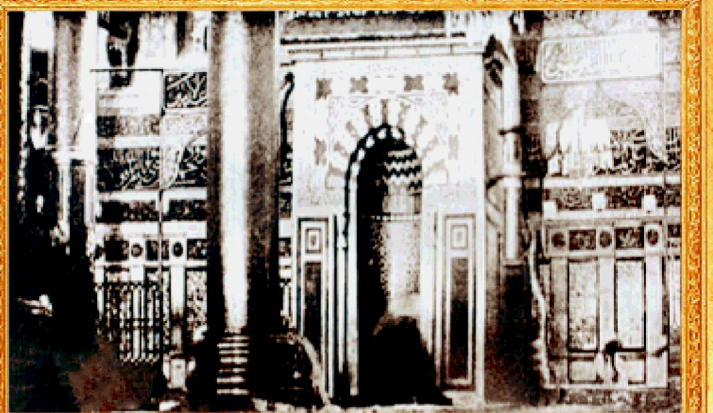

રૌઝાએ રસૂલ

રૌ-મતુલ જાનહ

મેહરાબે ન-બવી عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام

મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં તા
 ઠમે તહરીર ચાર મેહરાબેં અપને અન્વાર લુટા રહી હેં (1)
 મેહરાબુન્નબી (2) મેહરાબે ઉસ્માની (3) મેહરાબે તહજજુદ (4)
 મેહરાબે સુલૈમાની. યહાં સિર્ફ મેહરાબુન્નબી કા ઝિક્ર કિયા
 જાતા હૈ : તહવીલે કિબ્લા (યા'ની કિબ્લે કી તબ્દીલી) કા હુકમ
 નાઝિલ હોને કે બા'દ 14 યા 15 રોઝ તક ઇમામુલ અમ્બિયા
 عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
 મેં સુતૂને આઈશા કે સામને ખડે હો કર ઇમામત ફરમાતે
 રહે ફિર 15 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 2 સિ.હિ. કો “સુતૂને
 હન્નાના” કે મકામ કો શ-રફે કિયામ સે મુશરફ ફરમાયા, યેહ
 મેહરાબ શરીફ ઇસી જગહ પર કા'બએ મુશરફા કે “મીઝાબે
 રહમત” કી સમ્ત બની હુઈ હૈ. હુઝૂર રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન
 عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان રાશિદીન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
 ઝરીન મેં મેહરાબ કી મૌજૂદા અલામત રાઈજ નહીં થી ઇસ કો
 પહલી સદી કે મુજદિદ, હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ
 અઝીઝ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ખલીફા વલીદ બિન અબ્દુલ મલિક કે
 હુકમ સે 88 હિજરી (706 ઈ.) મેં ઈજાદ કિયા ઓર યેહ વોહ
 “બિદ્અતે હ-સના” હૈ જિસે તમામ ઉમ્મત ને કબૂલ કિયા ઓર
 અબ દુન્યા ભર કી મસાજિદ કી તાક નુમા મેહરાબેં હઝરતે
 સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી ઈજાદે
 મુબારક સે બ-ર-કતેં લિયે હુએ હેં. ઇસ સે યેહ બાત ભી સીખને
 કો મિલી કે દૌરે સહાબા મેં કિસી ચીઝ કા ન હોના ઉસે ના

જાઈઝ નહીં કર દેતા, જૈસે યેહી મુરવ્વજા મેહરાબ, સંગે મરમર
કે મિમ્બર, મસાજિદ પર ગુમ્બદો મીનાર, સજ્જ સજ્જ ગુમ્બદો
મીનાર, કુબૂરે ઔલિયા પર ઇમારાત વ ગુમ્બદ, ખત્મે બુખારી,
માઈક પર અઝાન વ ખુત્બા, અઝાન સે કબ્લ દુરુદ શરીફ પઢના,
હર સાલ જશને વિલાદત કી ધૂમધામ, ગ્યારહવીં શરીફ, આ'રાસે
બુઝુગાનિ દીન વગૈરા વગૈરા.

મેહરાબો મિમ્બર ઓર વોહ હરિયાલી જાલિયાં

ઔર મસ્જિદે હબીબ કા જલ્વા નસીબ હો

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 119)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મિમ્બરે રસૂલ

(1) : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ફરામીને મુસ્તફા
يَا'ની મેરા મિમ્બર મેરે હોઝ (યા'ની હોઝે
કૌસર) પર હૈ. (بخاری ج ۱ ص ۴۰۳ حدیث ۱۱۹۶) મિમ્બર શરીફ કા
વોહ ગોલા જિસે રહમતે આલમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ થામા
કરતે થે, સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان (બ-ર-કત કે લિયે) ઉસ
પર હાથ ફૈરા કરતે થે. (2) (الطَّبَقَاتُ الْكُبْرَى لِابْنِ سَعْدٍ ج ۱ ص ۱۹۶)
يَا'ની મેરા મિમ્બર જન્નત કે બાગોં મેં
સે એક બાગ મેં વાકેઅ હૈ. (وفاء الوفاء ج ۱ ص ۴۲۶)

અસલ મિમ્બરે મુનવ્વર લકડી કા થા

સરવરે કૌનો મકાન, સુલ્તાને ઝમીનો ઝમાન
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે લિયે સબ સે પહલા મિમ્બરે મુનવ્વર 8
હિજરી મેં તય્યાર કિયા ગયા થા, ઉસ કે તીન ઝીને થે. આપ

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મિમ્બરે મુતહ્હર પર રૌનક અફરોઝ હોતે વક્ત તીસરે દ-રજે (યા'ની ઝીને) પર બેઠતે ઔર દૂસરે દ-રજે પર પાઉં મુબારક રખતે થે. હુઝૂરે અકદસ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે મિમ્બરે મુબારક કા તૂલ (યા'ની લમ્બાઈ) દો હાથ, અઝ (યા'ની ચૌડાઈ) એક હાથ ઔર હર ઝીને કી ચૌડાઈ એક બાલિશ્ત થી. (جذب القلوب ص ૧૦) દરમિયાન વાલા હિસ્સા જિસ કે સાથ તક્યા (યા'ની ટેક) લગાતે થે વોહ એક હાથ લમ્બા ઔર જિન હિસ્સોં પર ખુત્બે કે લિયે બેઠતે વક્ત હાથ મુબારક રખતે થે વોહ એક બાલિશ્ત ઔર દો ઉંગલ ઊંચે થે. (وفاء الوفاء ص ૬૦૦-૬૦૧) મિમ્બરે મુનવ્વર મુબારક કે તીનોં જાનિબ પાંચ લકડિયાં લગી હોતી થી. મિમ્બરે અત્હર કી યેહ કેફિયત હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે બા'દ સય્યિદુના સિદ્દીકે અકબર, સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ, સય્યિદુના ઉસ્માને ગન્ની ઔર હઝરતે મૌલાએ કાએનાત, અલિય્યુલ મુર્તઝા શેરે ખુદા رَضَوُا اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ કે ઝમાને મેં ભી કાઈમ રહી. (جذب القلوب ص ૧૦) મૌજૂદા દૌર કે સંગે મરમર કે મિમ્બર “દૌરે સહાબા” મેં ન હોને કે બા વુજૂદ જાઈઝ હેં.

છુપ છુપ કે દેખૂં મિમ્બરે અકદસ કી ફિર બહાર

શાયદ કભી તો શાહ કા જલ્વા નસીબ હો

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 119)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મકામે અઝાને બિલાલ કી નિશાન દેહી નહીં હો સક્તી

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ

મિમ્બરે રસૂલ કે અન્દર જન્નત કી ક્યારી મેં મૌજૂદ મિમ્બર

શરીફ કે ઐન સામને આઠ સુતૂનોં પર કાઈમ સંગે મરમર કા ખૂબ સૂરત ચબૂતરા હૈ, ઇસે “મુકબ્બિરિય્હ” કહતે હૈં, ઇસી પર ખડે હો કર અઝાન વ ઇકામત કહી જાતી હૈ. યેહ યાદ રહે !

ઇસ જગહ પર હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ હબશી رضي الله تعالى عنه કા અઝાન દેના સાબિત નહીં. (મુલખ્ખસન જુસ્તજૂએ મદીના, સ. 518)

હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ હબશી رضي الله تعالى عنه કહાં ખડે હો કર અઝાન દેતે થે અબ ઉસ જગહ કી નિશાન દેહી દુશ્વાર હૈ, ઇસ કી તારીખ મુલા-હજા હો :

અહકામે અઝાન કે નિફાઝ કે બા'દ શુરૂઅ શુરૂઅ મેં હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ ઇબ્ને રબાહ મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ કે કરીબ વાકેઅ એક ઊંચે મકાન કી છત પર તશરીફ લે જા કર અઝાન દિયા કરતે થે મગર ઇસ કે બા'દ ઇન કે લિયે લકડી કા એક સ્ટૂલ બનવા દિયા ગયા થા

જિસ પર ખડે હો કર વોહ ઉસ વક્ત તક અઝાન દેતે રહે જબ તક કે વોહ આઝિમે દિમશ્ક નહીં હુએ. ઇસ સ્ટૂલ કો હુજરએ ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના હફ્સા બિન્તે ઉમર ફારૂક رضي الله تعالى عنه કી છત પર રખ દિયા ગયા થા જિસ પર ખડે હો કર અઝાન દી જાતી થી. ઇસ કે બા'દ આલે ઉમર ફારૂક ને ઇસે સય્યિદુના હઝરતે બિલાલ ઇબ્ને રબાહ હબશી رضي الله تعالى عنه કે તબરૂક ઔર આસાર કે તૌર પર સંભાલ લિયા થા જો કે સદિયોં તક મહફૂઝ રહા. કુત્બુદ્દીન હ-નફી (મુ-તવફ્ફા 990 હિજરી) અપની તારીખે મદીના મેં તસ્દીક કરતે હૈં કે ઇન કે અય્યામ મેં ભી વોહ સ્ટૂલ હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ હબશી رضي الله تعالى عنه કે આસાર કે તૌર પર મહફૂઝ થા ફિર જબ દારે આલે ઉમર કો એક

મદ્રસે મેં તહવીલ કર દિયા ગયા તબ ભી વોહ મુ-તબરક આસાર કાઈમો દાઈમ રહા લેકિન બીસવીં સદી કે શુરૂઅ મેં વોહ ગોશઅ ગુમનામી મેં ચલા ગયા.

સુફ્ફા શરીફ

સુફ્ફા સાએબાન ઔર સાએદાર જગહ કો કહતે હેં. મસ્જિદુન્ન-બવિય્ચિશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં બાબે જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام સે દાખિલ હોં તો કુછ કદમ ચલને કે બા'દ સીધે હાથ કી જાનિબ સુફ્ફા શરીફ અપને જલ્વે લુટા રહા હે. સુફ્ફા ઝમીન સે આધા મીટર બુલન્દ હે જબ કે ઈસ કી લમ્બાઈ 12 મીટર ઔર ચૌડાઈ 8 મીટર હે ઔર ઈસ કે અતરાફ મેં તક્રીબન દો ફુટ ઊંચી પીતલ કી જાલી કા ખૂબ સૂરત હિસાર (યા'ની જંગલા) બના હુવા હે, યહાં ઝાઈરીન તિલાવતે કુરઆને મુબીન ભી કરતે હેં ઔર નમાઝ ભી પઢતે હેં. યેહી વોહ મકામ હે જહાં ફુ-કરાએ મુહાજિરીન સહાબઅે કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કા એક ગુરૌહ ઈસ્લામી તા'લીમ કે હુસૂલ ઔર તત્હીરે કુલૂબ (યા'ની દિલોં કી પાકીઝગી કે હુસૂલ) કી ખાતિર સુબહો શામ કિયામ પઝીર રહતા થા. ઈન કી તા'દાદ 70 ઔર 400 કે દરમિયાન રહી હે. તાજદારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે પાસ જબ કહીં સે સ-દકા હાઝિર કિયા જાતા તો અસ્હાબે સુફ્ફા عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કે યહાં ભિજવા દેતે ઔર અગર કહીં સે હદિય્યા (યા'ની તોહફા વ નઝરાના) હાઝિરે ખિદમત હોતા તો ખુદ ભી તનાવુલ ફરમાતે ઔર અસ્હાબે સુફ્ફા عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કો ભી શરીક ફરમા લેતે. ઈલ્મે દીન કે યેહ શાઈકીન નિહાયત સાદા ઔર

ગરીબ વ મિસ્કીન હુવા કરતે થે ઈન્હીં મેં સે એક મશહૂર સહાબી હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رضي الله تعالى عنه બયાન ફરમાતે હૈં : મેં ને 70 અસ્હાબે સુફફા કો દેખા કે ઈન કે પાસ ચાદર તક ન થી ફકત તહબન્દ થા યા કમ્બલ જિસે અપની ગરદન મેં બાંધ કર લટકા લેતે થે ઔર વોહ ભી ઈસ કદર છોટા હોતા કે કિસી કી આધી પિંડલિયોં તક પહોંચતા ઔર કિસી કે ટપ્પોં તક ઔર હાથ સે ઉસે થામે રહતે કે કહીં સિત્ર ખુલ ન જાએ. (૬૬૪ صحیح ૧૧/૧૮૭૫) સય્યિદુના મુજાહિદ رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હૈં કે હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رضي الله تعالى عنه બયાન ફરમાયા કરતે થે : કસમ હૈં ઉસ ઝાતે પાક કી જિસ કે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં ! કે મેં બસા અવકાત ભૂક કી શિદત કે બાઈસ અપના શિકમ (યા'ની પેટ) ઔર સીના ઝમીન પર લગા દેતા ઔર બા'ઝ અવકાત પેટ પર પથ્થર બાંધ લેતા તાકે સીધા ખડા હો સકૂં. (૧૬૦૧ حدیث ૨૩૬ ص ૬૮ بخاری) જનાબે રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ઈન ઈલ્મે દીન કે આશિકીન કી હૌસલા અફઝાઈ કરતે હુએ અપને વજદ આફરીન કલિમાત સે નવાઝતે હુએ ઉન સે ફરમાયા : “અગર તુમ્હેં મા'લૂમ હો જાએ કે રબ્બે કાએનાત (عَزَّوَجَلَّ) ને તુમ્હારે લિયે કેસે કેસે ઈન્આમાત તય્યાર કર રખે હૈં તો તુમ તમન્ના કરતે કે કાશ ! ફકરો ફાકે કા યેહ સિલ્સિલા ઔર તવીલ હો જાએ.” (૨૩૧૦ حدیث ૧૧૨ ص ૬૮ ترمذی)

જુસ્ત-જૂ મેં ક્યૂં ફિરેં માલ કી મારે મારે

હમ તો સરકાર કે ટુકડોં પે પલા કરતે હૈં

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 144)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મસાજિદે મદીના

મદીનએ મુનવ્વરહ رَافِعًا شَرَفًا وَتَعَفُّفًا ઔર ઇસ કે ગિદ્દો નવાહ મેં મુ-તઅદિદ એસી મસાજિદ હેં જો અલ્લાહ કે મહબૂબ, ફાતેહુલ કુલૂબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી તરફ મન્સૂબ હેં. ઉન મેં અક્સર કે નિશાનાત ખત્મ હો ચુકે હેં. તાહમ હુસૂલે બ-ર-કત કે લિયે ચન્દ કા ઝિક્ર કિયા જાતા હે તાકે ઝાઈરીને આશિકીન ઇન્હે તલાશ કર કે જહાં જહાં મસ્જિદેં મિલેં વહાં નફલેં પઢેં ઔર જહાં આસાર ન પાઐં વહાં બ નિગાહે હસરત ફઝાઓં કી ઝિયારત કર કે બ-ર-કત હાસિલ કરેં ઔર વહાં દુઆએં માંગેં કે જહાં જહાં સુલ્તાને કૌનો મકાં صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી તશરીફ આ-વરી હુઈ હૈ વહાં દુઆ કબૂલ હોતી હૈ. મુહકિક્ક અલલ ઇત્લાક, ખાતિમુલ મુહદિસીન, હઝરતે અલ્લામા શૈખ અબ્દુલ હક મુહદિસ દેહલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ ને ઇશકો મસ્તી મેં ડૂબ કર કિતની પ્યારી ખાત કહી હૈ કે “અરબાબે બસીરત (યા'ની દિલ કી નઝર રખને વાલે) યેહ જાનતે હેં કે ઇન (મક્કે મદીને કે) પહાડોં ઔર વાદિયોં મેં અ-સરે જમાલે મુહમ્મદી ઔર હુદૂરે કમાલે અહમદી સે કિસ કદર નૂરાનિયત ઝાહિર હો રહી હૈ ! બેશક ઇસ કા સબબ યેહી હૈ કે ઇન તમામ જગહોં મેં કોઈ ભી એસા ઝર્આ નહીં જિસ પર નઝરે મુબારક ન પડી હો ઔર વોહ દીદારે રિસાલત મઆબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَرِيمِ સે શરફ યાબ ન હુવા હો.

(جذب القلوب ص ۱۴۸)

આ, કે મેં રૂહ કી હર તહ મેં સમો લૂં તુઝ કો

એ હવા તૂ ને તો સરકાર કો દેખા હોગા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿1﴾ મસ્જિદે કુબા

મદીનએ તય્યિબા رَاكَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا سے તકરીબન ત્રીન કિલો મીટર જુનૂબે મગરિબ કી તરફ “કુબા” નામી એક કદીમી ગાઉં હૈ જહાં યેહ મુ-તબરક મસ્જિદ બની હુઈ હૈ, કુરઆને કરીમ ઓર અહાદીસે સહીહા મેં ઈસ કે ફઝાઈલ નિહાયત એહતિમામ સે બયાન ફરમાએ ગએ હેં. મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام سے દરમિયાની ચાલ સે ચલ કર તકરીબન 40 મિનટ મેં આશિકાને રસૂલ મસ્જિદે કુબા પહોંચ સકતે હેં. બુખારી શરીફ મેં હૈ : હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હર હફતે કો કભી પૈદલ તો કભી સુવારી પર મસ્જિદે કુબા તશરીફ લે જાતે થે. (بخاری ج ۱ ص ۴۰۲ حدیث ۱۱۹۳)

ઉમ્મે કા સવાબ

દો ફરામીને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : ﴿1﴾ મસ્જિદે કુબા મેં નમાઝ પઢના “ઉમ્મે” કે બરાબર હૈ. (ترمذی ج ۱ ص ۳۴۸ حدیث ۳۲۴)
﴿2﴾ જિસ શખ્સ ને અપને ઘર મેં વુઝૂ કિયા ફિર મસ્જિદે કુબા મેં જા કર નમાઝ પઢી તો ઉસે “ઉમ્મે” કા સવાબ મિલેગા.

(ابن ماجه ج ۲ ص ۱۷۰ حدیث ۱۴۱۲)

ફારૂકે આ'ઝમ ઓર કુબા

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે

મિઝારે રસૂલ

મસ્જિદે કુબા

આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ મસ્જિદે કુબા મેં દાખિલ હુએ તો ઇશાદ ફરમાયા : અલ્લાહ કી કસમ ! મુઝે ઇસ મસ્જિદ મેં એક નમાઝ પઢના બૈતુલ મુકદ્દસ મેં એક નમાઝ પઢને કે બા'દ ચાર રકઅતેં પઢને સે ઝિયાદા મહબૂબ હૈ, ઔર અગર યેહ મસ્જિદ દૂર દરાઝ અલાકે મેં હોતી તબ ભી હમ ઊંટોં કે જિગર ફના કર દેતે (યા'ની ઇસ કી ઝિયારત કે લિયે હમ ઝરૂર સફર કરતે).

(کنز العمال ج ٧ ص ٦٢ حديث ٣٨١٧٤)

અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર ઔર કુબા

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا હર હફ્તે મસ્જિદે કુબા મેં હાઝિર હોતે થે.

(مسلم ص ٧٢٤ حديث ١٣٩٩)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿2﴾ મસ્જિદે ફઝીખ

યેહ મસ્જિદ શરીફ મસ્જિદે કુબા સે મશરિકી જાનિબ એક કિલો મીટર કે ફાસિલે પર હૈ. જબ લશ્કરે ઇસ્લામ ને બની નુઝૈર કા મુહા-સરા કિયા થા, ઉસ વક્ત શહન્શાહે મદીના કા મુબારક ખૈમા યહી લગાયા ગયા થા. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા મુબારક ખૈમા યહી લગાયા ગયા થા ઔર ઇસ મકામ પર આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને 6 દિન નમાઝેં અદા ફરમાઈ થીં. (وفاء الوفاء ٨٢١) ઇસ કી યાદગાર મેં યેહ મસ્જિદ બનાઈ ગઈ. બા'ઝ લોગ ગલત ફહૂમી કે સબબ ઇસ કો “મસ્જિદે શમ્સ” કહતે થે. અગસ્ટ 2001 ઇ. મેં યેહ મુબારક મસ્જિદ શહીદ કર દી ગઈ, કુછ અર્સા મલ્બા શરીફ તશરીફ

ફરમા રહા ફિર વોહ ભી ઉઠા લિયા ગયા, જગહ હમવાર હો ગઈ ઓર અલાકે કે લોગોં કી ગારિયોં કી પાર્કિંગ કી જગહ બન ગઈ !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❸ ખમ્સા (યા સબ્જા) મસાજિદ

મદીનએ તય્યિબા કાહાલ્લાહુ સિર્રાહુ ટૅગૅયિયા કે શિમાલ મગરિબી તરફ સલ્અ પહાડ કે દામન મેં પાંચ મસ્જિદેં એક દૂસરે કે કરીબ કરીબ વાકેઅ હેં. દર અસ્લ યહાં પહલે સાત મસાજિદ હુવા કરતી થીં અ-રબી મેં સાત કો “સબ્જ” કહતે હેં લિહાઝા યેહ અલાકા “સબ્જ મસાજિદ” કે નામ સે જાના જાતા થા. કુછ સાલ કબ્લ દો મસાજિદ શહીદ કર કે વહાં લારી અઢા, દુકાનેં ઓર પાર્કિંગ એરિયા વગૈરા કી તરકીબ કર લી ગઈ. ચૂંકે અબ પાંચ મસ્જિદેં રહ ગઈ હેં ઓર અ-રબી મેં પાંચ કો “ખમ્સા” કહતે હેં ઇસ લિયે આહિસ્તા આહિસ્તા યેહ મકામ “ખમ્સા મસાજિદ” કે નામ સે મશહૂર હો ગયા. ઇન પાંચ મેં સે એક મસ્જિદ બનામ “મસ્જિદુલ ફતહ” ટીલે પર વાકેઅ હૈ જિસ પર ચઢને કે લિયે સીઢિયાં ભી મૌજૂદ હેં. “ગઝ્વએ અહ્ઝાબ” કે મૌકઅ પર (જિસે ગઝ્વએ ખન્દક ભી કહા જાતા હૈ) હુઝૂર તાજદારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને મસ્જિદુલ ફતહ કે મકામ પર પીર, મંગલ, બુધ તીન દિન મુસલ્માનોં કી ફત્હો નુસરત કે લિયે દુઆ ફરમાઈ, તીસરે દિન ઝોહૂર વ અસ્ર કે દરમિયાન ફત્હ કી બિશારત મિલી ઓર એસી ફત્હે કામિલ હાસિલ હુઈ કે

ઈસ કે બા'દ હમેશા કુફરાર મગ્લૂબ (યા'ની દબે હુએ) રહે. હઝરતે સય્યિદુના જાબિર رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ફરમાતે હૈં : “જબ મુઝે મુશ્કિલ પેશ આતી હૈ તો “મસ્જિદે ફત્હ” મેં જા કર દુઆ માંગતા હૂં તો મુશ્કિલ હલ હો જાતી હૈ.” મસ્જિદુલ ફત્હ કે ઈલાવા દીગર છ મસ્જિદોં કે નામ યેહ હૈં : (1) મસ્જિદે સય્યિદુના અબૂ બક સિદ્દીક رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ (યેહ અસ્લ મેં મસ્જિદે અલી બિન અબી તાલિબ હૈ) (2) મસ્જિદે સય્યિદુના ઉમર બિન ખત્તાબ (શહીદ હો ચુકી હૈ) (3) મસ્જિદે સય્યિદુના અલી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ وَجْهَهُ الْكَرِيم યેહ માઝી કરીબ મેં મસ્જિદે અબૂ બક સિદ્દીક કે નામ સે જાની જાતી થી અબ શહીદ કર દી ગઈ હૈ (4) મસ્જિદે સય્યિદુલ ફાતિમા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا. (યેહ મસ્જિદ દૌરે સહાબા મેં ન થી, ઈસ કી કોઈ તારીખ મન્કૂલ નહીં, કહા જાતા હૈ કે 1329 હિ. (1911 ઈ.) કે બા'દ બનાઈ ગઈ હૈ) (5) મસ્જિદે સય્યિદુના સલમાન ફારસી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ (6) મસ્જિદે અબૂ ઝર ગિફારી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ (શહીદ હો ચુકી હૈ.)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿4﴾ મસ્જિદે ગમામા

મક્કા મુકર્રમા رَادَكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا યા જદ્દા શરીફ સે જબ મદીનએ મુનવ્વરહ رَادَكَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا આતે હૈં તો મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام આને સે કબ્લ ઊંચે કુબ્બોં (ગુમ્બદોં) વાલી એક નિહાયત હી ખૂબ સૂરત મસ્જિદ આતી હૈ યેહી “મસ્જિદે ગમામા” હૈ. હમારે પ્યારે આકા મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને 2 સિ.હિ. મેં પહલી બાર ઈદુલ

ફિત્ર ઓર ઈદુલ અઝ્હા કી નમાઝ ઇસ મકામ પર ખુલે મૈદાન મેં અદા ફરમાઈ હૈ. યહીં આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને બારિશ કે લિયે દુઆ ફરમાઈ, દુઆ ફરમાતે હી બાદલ ઘિર ગએ ઓર બારિશ બરસની શુરૂઅ હો ગઈ. “બાદલ” કો અ-રબી ઝબાન મેં ગમામા કહતે હૈં ઇસી નિસ્બત સે ઇસે અબ મસ્જિદે ગમામા કહતે હૈં. યહાં ખુલા મૈદાન થા, પહલી સદી કે મુજદિદ, અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને યહાં મસ્જિદ તા'મીર કરવા દી.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

5 મસ્જિદે ઘજાબા

યેહ મસ્જિદ મુબારક મદીનએ મુનવ્વરહ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી કદીમ તરીન 9 મસાજિદ મેં સે એક હૈ જો કે શારેએ મલિક ફૈસલ (પુરાના નામ શારેએ સિત્તીન યા પહલે તરીક દાઈરી Round about) પર જન્નતુલ બકીઅ કી શિમાલ મશરિકી જાનિબ (શારેહે સિત્તીન ઓર શારેહે મલિક અબ્દુલ અઝીઝ કે ચોક કી ઉલટી તરફ) વાકેઅ હૈ. ઇસ મકામ પર એક બાર હમારે પ્યારે આકા, મકકે મદીને વાલે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને દો રકઅત નમાઝ અદા ફરમાઈ ઓર “તીન દુઆએ” ફરમાઈ ઇન મેં સે દો કબૂલ હુઈ ઓર એક સે રોક દિયા ગયા. વોહ તીન દુઆએ યેહ થીં. (1) યા અલ્લાહ غَرَّجَل ! મેરી ઉમ્મત કહ્ત-સાલી કે સબબ હલાક ન હો. (કબૂલ હુઈ) (2) યા અલ્લાહ غَرَّجَل ! મેરી ઉમ્મત પાની મેં ડૂબ કર હલાક ન હો. (કબૂલ હુઈ) (3) યા અલ્લાહ غَرَّجَل !

મેરી ઉમ્મત આપસ મેં ન લડે. (રોક દિયા ગયા)

(મુસલિમ વ ૧૦૬૬ હદીથ ૨૮૧૦)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

6 મસ્જિદે સુક્યા

યેહ મસ્જિદ શરીફ, અજાઈબ ઘર કે કરીબ મદીનએ મુનવ્વરહ રાઝાહાલ્લે સુફા'ત ટેગ્ઝિયા કે રેલ્વે સ્ટેશન કે ઇલાતે મેં હૈ, મસ્જિદે સુક્યા ઉસ તારીખી મકામ પર બનાઈ ગઈ થી જહાં યેહ ઈમાન અફરોઝ વાકિઆ હુવા થા યુનાન્યે અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે મૌલાએ કાએનાત, અલિય્યુલ મુર્તઝા શેરે ખુદા ક્રમ્ અલ્લાહુ તૈઆલ્હાં વજહેલ્લે ક્રિમ્ : સુલ્તાને દો જહાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી મઈય્યત મેં હમ મદીનએ તયિયા રાઝાહાલ્લે સુફા'ત ટેગ્ઝિયા સે નિકલે, જબ સા'દ બિન અબી વક્કાસ રઝાહાલ્લે સુફા'ત કે હર્તુસ્સુક્યા કે કરીબ પહોંચે તો આપ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને પાની તલબ ફરમાયા, વુઝૂ કર કે કિબ્લા રૂ ખડે હો કર અહાલિયાને મદીનએ બા સકીના રાઝાહાલ્લે સુફા'ત ટેગ્ઝિયા લિયે ઈસ તરહ ખૈરો બ-ર-કત કી દુઆ ફરમાઈ : ઐ અલ્લાહ ! ઇબ્રાહીમ તેરે બન્દે ઔર ખલીલ થે, ઉન્હોં ને મકકે વાલોં કે લિયે બ-ર-કત કી દુઆ ફરમાઈ થી ઔર મેં તેરા બન્દા ઔર રસૂલ હૂં તુઝ સે અહલે મદીના કે લિયે દુઆ કરતા હૂં કે ઈન કે મુદ્દ ઔર સાઅ (યેહ દો પૈમાનોં કે નામ હેં ઈન) મેં અહલે મકકા કી નિસ્બત દો ગુના બ-ર-કત અતા ફરમા. (તરમ્ઝી જ ૫૦૬ ૪૮૨ હદીથ ૩૧૬૦)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

7 મસ્જિદે સજદા

“મસ્જિદે સજદા” ઉસ મુકદ્દસ મકામ પર વાકેઅ હૈ જહાં એક મશહૂર વાકિઆ હુવા થા યુનાન્યે દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ 743 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “જન્નત મેં લે જાને વાલે આ'માલ” સફહા 496 પર હૈ : હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુરહમાન બિન ઔફ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે મરવી હૈ કે શહન્શાહે ખુશ ખિસાલ પૈકરે હુસ્નો જમાલ, દાફેએ રન્જો મલાલ, સાહિબે જૂદો નવાલ, રસૂલે બે મિસાલ, બીબી આમિના કે લાલ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ એક મર્તબા બાહર તશરીફ લાએ તો મૈં ભી પીછે હો લિયા. આપ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ એક બાગ મેં દાખિલ હુએ ઔર સજદે મેં તશરીફ લે ગએ, આપ ને સજદા ઇતના તવીલ કર દિયા કે મુઝે અન્દેશા હુવા કહીં અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ ને રૂહે મુબા-રકા કબ્જ ન ફરમા લી હો ! યુનાન્યે મૈં કરીબ હો કર બગૌર દેખને લગા, જબ સરે અકદસ ઉઠાયા તો ફરમાયા : “ઐ અબ્દુરહમાન ! ક્યા હુવા ?” મૈં ને જવાબન અપના ખદશા ઝાહિર કર દિયા તો ફરમાયા : જિબ્રઈલ અમીન (عَلَيْهِ السَّلَام) ને મુઝ સે કહા : “ક્યા આપ (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કો યેહ બાત ખુશ નહીં કરતી કે અલ્લાહ (عَزَّ وَجَلَّ) ફરમાતા હૈ કે જો તુમ પર દુરૂદે પાક પઢેગા મૈં ઉસ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઊંગા ઔર જો તુમ પર સલામ ભેજેગા મૈં ઉસ પર સલામતી નાઝિલ ફરમાઊંગા.” (مسند احمد ૧/૧૭૬: ૬૦૧: ૪૦૧) બતૌરે યાદગાર ઇસ મકામે પુર અન્વાર પર “મસ્જિદે સજદા” બના દી ગઈ

થી. આજ કલ વોહ જદીદ તા'મીર કે સાથ મૌજૂદ તો હૈ મગર વહાં આવેઝાં તપ્તી પર “મસ્જિદે અબૂ ઝર” લિખા હુવા હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❧ 8 ❧ મસ્જિદે ઝિબાબ (યા મસ્જિદે રાયા)

“સનિય્યતુલ વદાઅ” સે જ-બલે ઉહુદ કી તરફ જાતે હુએ ઉલટે હાથ પર મદીનએ મુનવ્વરહ رَاَدَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا સે શિમાલ (NORTH) કી તરફ “ઝિબાબ” નામી પહાડ પર ગઝવએ તબૂક સે વાપસી પર યા બા'ઝ રિવાયાત કે મુતાબિક “ગઝવએ ખન્દક” કે મૌકઅ પર સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ, સરદારે મક્કએ મુકર્રમા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ખૈમા શરીફ નસ્બ ક્રિયા ગયા થા. રિવાયત હૈ કે સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને “જ-બલે ઝિબાબ” પર નમાઝ ભી અદા ફરમાઈ હૈ.

(جذب القلوب ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵) ઉસ મુબારક પહાડ પર અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને બતૌરે યાદગાર એક મસ્જિદ બનાઈ જિસે “મસ્જિદે ઝિબાબ” યા “મસ્જિદે રાયા” કહા જાતા હૈ. ઇસે માઝી મેં “મસ્જિદે કરીન” ઔર “મસ્જિદે ઝાવિયા” કે નામ સે ભી પુકારા જાતા થા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❧ 9 ❧ મસ્જિદે ઐનેન

યેહ મસ્જિદ શરીફ મઝારે હઝરતે સય્યિદુના હમ્ઝા

رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે દરવાઝાએ મુબારકા કે સામને જાનિબે કિબ્લા વાકેઅ પહાડ “જ-બલુરુમાહ” પર વાકેઅ થી. ઉદુદ કે દિન લશકરે ઇસ્લામ કે તીર અન્દાઝ ઇસ પર ખરે થે, કહતે હેં, સય્યિદુના હમ્મા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કો ઇસી મકામ પર બરછી લગી થી. સય્યિદુના જાબિર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ, શહન્શાહે ખૈરુલ અનામ عَلَیْهِمُ الرِّضْوَانُ વહાં صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મઅ સહાબએ કિરામ وقاء الوفاء ۸۴۸-۸۴۹) મુસલ્લહ નમાઝ અદા ફરમાઈ થી.

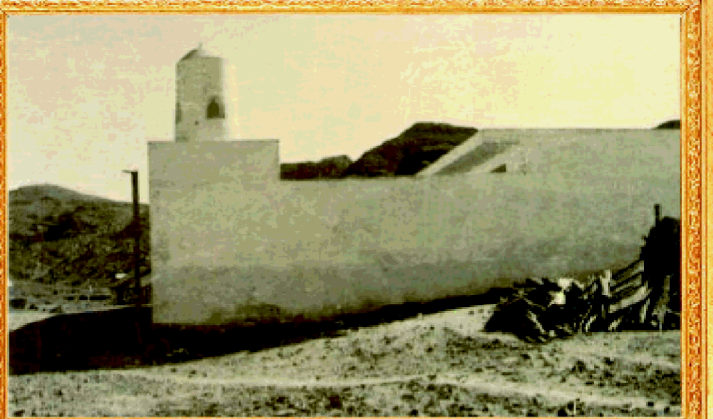
صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

﴿10﴾ મસ્જિદે મશરબહ ઉમ્મે ઇબ્રાહીમ

યેહ મસ્જિદ શરીફ હરરએ શરકિયા કે કરીબ નખિલસ્તાન (યા'ની ખજૂર કે બાગ) મેં વાકેઅ થી. મશરબહ યા'ની બાગ ઔર ઉમ્મે ઇબ્રાહીમ સે મુરાદ ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના મારિયા કિબ્તિયા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا હેં, યેહ ઇન હી કા બાગ થા ઔર હકીકી મ-દની મુન્ને, આશિકાને રસૂલ કી આંખોં કે તારે, મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે દુલારે હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી વિલાદતે બા સઆદત યહીં હુઈ થી. સરકારે મદીના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા યહાં નમાઝ પઢના સાબિત હૈ. (جذب القلوب ۱۲) આજ કલ યેહ મુકદ્દસ મશરબહ યા'ની મુબારક બાગ કબ્રિસ્તાન બના હુવા હૈ ઔર ઇસે ચાર દીવારી મેં બન્દ કર દિયા ગયા હૈ ઔર યહાં આશિકાને રસૂલ કા દાખિલા મમ્નૂઅ હૈ, કબ્રિસ્તાન કે દરમિયાન એક છોટી સી

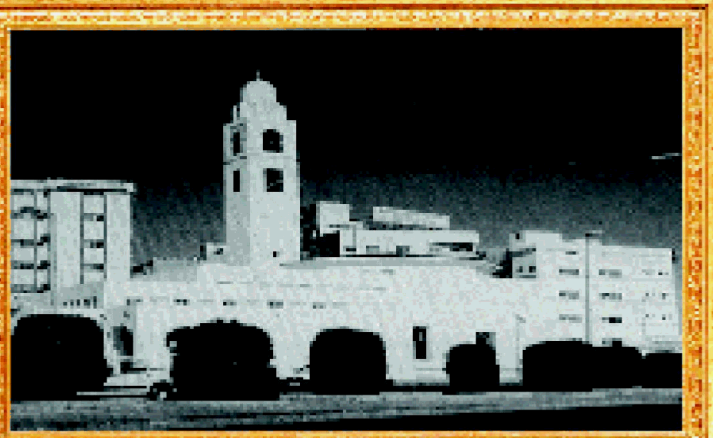

મસ્જિદે મશરબહ ઉમ્મે ઇબ્રાહીમ

મસ્જિદે ગમામા

કદીમ મસ્જિદ હૈ જિસ કે સેહ્ન મેં એક નિહાયત હી ખસ્તા હાલ ફૂંવાં હૈ. એક મુઅર્રિખ કા બયાન હૈ : “મુઝે જબ ભી દાખિલે મેં કામ્યાબી મિલી, મેં ને ઇસ મસ્જિદ મેં તદફીન કા સામાન પાયા હૈ !” મૌજૂદા ચાર દીવારી કે બાહર પુરાની તર્જ કી એક બિગૈર છત કી મસ્જિદ બના દી ગઈ હૈ. એક મુહકિક્ક કા કહના હૈ કે ઇસ કી કોઈ તારીખી હૈસિયત નહીં અસ્લ મસ્જિદ શરીફ મશરબહ (યા'ની બાગ શરીફ) કે અન્દર હી હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

﴿11﴾ મસ્જિદે બની કુરૈઝા

યેહ મસ્જિદ શરીફ હર્રએ શરકિય્યા કે પાસ “મસ્જિદે શમ્સ” સે કાફી ફાસિલે પર જાનિબે મશરિક (EAST) મસ્જિદે ફઝીહ ઓર મશરબએ ઉમ્મે ઇબ્રાહીમ કે દરમિયાન વાકેઅ થી. સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને બનૂ કુરૈઝા કે મુહા-સરે કે દૌરાન ઇસ મસ્જિદ કો નમાઝ કે લિયે મુકરર ક્રિયા થા. (۱۰۷۸۷۱۱) એક રિવાયત કે મુતાબિક “મસ્જિદે બની કુરૈઝા” ઉસ મુકદ્દસ મકામ પર બનાઈ ગઈ થી જહાં 5 હિજરી (627 ઇ.) મેં “ગઝ્વએ બનૂ કુરૈઝા” કે મૌકઅ પર મહબૂબે રબ્બે અર્શ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે લિયે “અરીશ” (યા'ની ધૂપ સે બચને કે લિયે સાએબાન) નસ્ખ ક્રિયા ગયા થા. એક રિવાયત કે મુતાબિક કરીબ હી એક ખાતૂન કા ઘર થા જિસ મેં સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને નમાઝ અદા ફરમાઈ થી. હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને તૌસીઅ કે

દૌરાન ઉસ મુબારક મકાન કો ભી મસ્જિદ શરીફ મેં શામિલ કર લિયા થા. (جذب القلوب ૧૫) અબ ઉસ મસ્જિદે બનૂ કુરૈજા કી ઝિયારત નહીં હો સકતી. આહ ! ઉસ મુકદ્દસ મકામ પર પિછલે સાલોં “વર્કશોપ” બની હુઈ દેખી ગઈ થી ! વહાં કી ફજાઓં કો હસરત સે ચૂમિયે ઔર ઈશકે રસૂલ મેં દિલ જલાઈયે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿12﴾ મસ્જિદુન્નૂર

એક બાર હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર ઔર હઝરતે સય્યિદુના ઉબ્બાદ બિન બિશર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا દોનોં દરબારે રિસાલત સે કાફી રાત ગુઝરને કે બા'દ અપને ઘરોં કો રવાના હુએ. અંધેરી રાત મેં જબ રાસ્તા નઝર નહીં આયા તો અયાનક હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી લાઠી રોશન હો ગઈ ઔર યેહ દોનોં ઉસ કી રોશની મેં ચલતે રહે. જબ દોનોં કા રાસ્તા અલગ અલગ હો ગયા તો હઝરતે સય્યિદુના ઉબ્બાદ બિન બિશર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી લાઠી ભી રોશન હો ગઈ ઔર દોનોં અપની અપની લાઠી શરીફ કી રોશની મેં અપને અપને ઘર પહોંચ ગએ. (مسند امام احمد ج ૬ ص ૨૭૭ حدیث ૧૨૬૦) જિધર દોનોં સહાબી જુદા હુએ થે વહાં યા'ની મસ્જિદુન્ન-બવિય્ચિશશરીફ કે શિમાલ મશરિકી હિસ્સે મેં જન્નતુલ બકીઅ કે ઉસ પાર જહાં કબીલએ બની અબ્દુલ અશહલ આબાદ થા પહલી સદી હિજરી કે મુજદ્દિદ અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ

ને “મસ્જિદુન્નૂર” તા’મીર કરવાઈ થી. અબ ઉસ કી ઝિયારત નહીં હો સકતી, આશિકાને રસૂલ સિફ ફઝાએ ચૂમ કર બ-ર-કતે હાસિલ કરે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

❦ 13 ❦ મસ્જિદે ફસ્હ

જ-બલે ઉહુદ કે દામન મેં “શ-અબે જરર” કી જાનિબ એક છોટી સી મસ્જિદ હૈ. ગઝવએ ઉહુદ કે મશહૂરો મા’રૂફ કમસિન મુજાહિદ હઝરતે સય્યિદુના રાફેઅ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ, સરકારે મદીના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને યહાં ચન્દ નમાઝેં અદા કી થી. (تاریخ المدينة المنورة لابن شبة ج ١ ص ٥٧) મ-તરી કે કૌલ કે મુતાબિક “ઝોહર વ અસ્ર કી નમાઝેં યહાં અદા ફરમાઈ થી.” (وفاء الوفاء ج ٢ ص ٨٤) બા’ઝ મુઅર્રિખીન કે નઝદીક ગઝવએ ઉહુદ મેં સરકારે મદીના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઝખ્મહાએ મુબા-રકા યહાં ધોએ ગએ થે ઈસ લિયે યેહ “મસ્જિદે ગુસ્લ” કે નામ સે ભી જાની જાતી થી. સગે મદીના غُفَّى عَنْهُ ને બહુત સાલ પહલે ઉસ મકામ પર મસ્જિદ કા એક ખન્ડર દેખા થા જિસ કે ગિર્દ લોહે કે ખારદાર તાર લગે હુએ થે. ગાલિબન યેહ “મસ્જિદે ફસ્હ” હી થી. ઈસ મસ્જિદ શરીફ કી ઝબૂં હાલી ખૂન કે આંસૂ બહાને કા મકામ હૈ કે યેહ હમારે મક્કી મ-દની સરકાર, રાહતે કલ્બે બે કરાર صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી સજદા ગાહ કી યાદગાર હૈ. ખુદા જાને અબ વોહ ખન્ડર ભી બાકી હૈ યા નહીં !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿14﴾ મસ્જિદે બની ઝફર (યા મસ્જિદે બગલા)

જન્નતુલ બકીઅ કે શર્કી જાનિબ (યા'ની EAST મેં) હરરએ શરકિય્યા કી તરફ “ઔસ” નામી કબીલે કી એક શાખ “કબીલએ બની ઝફર” આબાદ થા, યેહ “મસ્જિદે બની ઝફર” વહાં થી, ઇસે મસ્જિદે બગલા (યા'ની ખચ્ચર વાલી મસ્જિદ) ભી કહા જાતા હૈ. વહાં સરકારે દો આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને એક ચટ્ટાન પર તશરીફ ફરમા હો કર હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે તિલાવત સુની થી, ઔર ઇસ કદર રોએ થે કે દાઢી મુબારક આંસૂઓ સે તર હો ગઈ થી.

(معجم کبیر ۱/۹ ص ۲۴۳ حدیث ۵۶۶) વોહ ચટ્ટાન મુબારક તબર્કુકન મસ્જિદ મેં રખી ગઈ થી. આશિકાને રસૂલ ઉસ કી ઝિયારત સે અપની આંખેં ઠન્ડી કરતે થે. બા'ઝ મુઅર્રિખીન ને લિખા હે કે બે ઔલાદ ઔરતેં ઉસ પર બૈઠ કર દુઆ કરતીં તો ઔલાદ કી ને'મત સે સરફરાઝ હો જાતી થીં. (جذب القلوب ۱/۸) વહાં ઔર ભી તબર્કુકાત થે, જિન મેં એક પથ્થર શરીફ પર સુલ્તાને બહરો બર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી સુવારી કે ખચ્ચર કે સુમ (યા'ની ખુર) મુબારક કા નિશાન થા, એક પથ્થરે મુનવ્વર પર બે કસોં કે યાવર, મદીને કે તાજવર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી કોહની મુબારક ઔર મુકદ્દસ ઉંગ્લિયોં કે નિશાનાત થે. (ایضاً) અફસોસ ન અબ ઉસ મસ્જિદ કી ઇમારત રહી ન હી તબર્કુકાત. આશિકાને રસૂલ સિર્ફ વહાં કી ફઝાઓં કી ઝિયારત ફરમાએ, દિલ જલાએ ઔર

હો સકે તો આંસૂ બહાએ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿15﴾ મસ્જિદે માઘદા

મસ્જિદે બની ઝફર કે કરીબ હી “મસ્જિદે માઘદા” વાકેઅ થી. મન્કૂલ હૈ યેહ ઉસી મકામ પર બની થી જિસે સુલ્તાને કૌનો મકાન صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને નજરાન કે નસ્રાનિયોં કે સાથ મુબા-હલે કે લિયે મુન્તાખબ ફરમાયા થા ઓર જિસ જગહ સચ્ચિદુના સલમાન ફારસી رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ ને સરકારે નામદાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે લિયે લકડિયાં ગાડ કર અપની યાદર તાન કર સાએબાન ખડા કિયા થા ઓર હુઝૂરે પુરનૂર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم અપને અહલે બૈત કે હમરાહ વહાં તશરીફ લાએ થે. એક તારીખી રિવાયત કે મુતાબિક ઇસ મકામ પર આકાએ નામદાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ઓર અહલે બૈતે અત્હાર કે લિયે જન્નત સે “પાંચ પિયાલોં” મેં ખાના નાઝિલ હુવા થા. ઇસ લિયે ઇસે “મસ્જિદે પંજ પિયાલા” ભી કહતે હૈં. યહાં આશિકાને રસૂલ ને બતૌરે યાદગાર ગુમ્બદ બનાએ થે. 1400 સિ.હિ. મેં સગે મદીના غَفِی غَفِی ને ઉસ મુકદ્દસ મકામ કે ખન્ડર કી ઝિયારત કી થી, ગુમ્બદ વગૈરા મૌજૂદ નહીં થે ઓર યેહ લિખતે વક્ત ફઝાઓં કે સિવા કુછ નહીં બચા. આશિકાને રસૂલ કે લિયે ઉન ફઝાઓં કી ઝિયારત કર કે ઇશકે રસૂલ મેં દિલ જલાના ભી બહુત બડી સઆદત હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

﴿16﴾ મસ્જિદે બની હરામ

યેહ મસ્જિદ શરીફ હઝરતે સય્યિદુના જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે ઉસી મકાને આલીશાન કી જગહ પર આશિકે રસૂલ, હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને બનવાઈ થી જહાં સરવરે કાએનાત, શહન્શાહે મૌજૂદાત صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે યેહ તીન મો'જિઝાત ઝાહિર હુએ થે : ﴿1﴾ એક બકરી મેં બહુત સારે (એક રિવાયત કે મુતાબિક 1500) સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કા પેટ ભર ગયા થા ﴿2﴾ સરકારે નામદાર صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હઙિયોં પર દસ્તે મુબારક રખ કર કુછ પઢા તો બકરી ઝિન્દા હો ગઈ થી ﴿3﴾ સય્યિદુના જાબિર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે ફૌત શુદા દો મ-દની મુન્ને સરકારે નામદાર صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી દુઆ સે ઝિન્દા હો ગએ થે. (ઇન ઈમાન અફરોઝ વાકિઆત કી તફસીલ “ફેઝાને સુન્નત” જિલ્દ અવ્વલ સફહા 345 તા 349 પર મુલા-હઝા ફરમાઈયે) ઈસી મકાને અઝીમુશ્શાન મેં સરકારે દો જહાન صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને એક નમાઝ ભી અદા ફરમાઈ થી. યેહ મસ્જિદ શરીફ, મસ્જિદુન્ન-બવિય્યિશશરીફ عَلَيْهِمَا السَّلَام સે “બમ્સા મસાજિદ” જાતે હુએ “અસ્સીહ” કે અલાકે મેં સડક કે સીધે હાથ પર ઉસ બસ્તી કે અન્દર વાકેઅ હૈ જો કે જ-બલે સલ્અ કે દામન મેં આબાદ હૈ. 1409 સિ.હી. મેં કદીમ બુન્યાદોં પર યહાં શાનદાર મસ્જિદ બના દી ગઈ હૈ મગર બાહર મુલ્કોં સે આએ હુએ હુજજાજ વ મો'તમિરીન અકસર

ઇસ કે દીદાર સે મહરૂમ હી રહતે હૈં ક્યૂંકે ઇસે આબાદી કે અન્દર જા કર તલાશ કરના દુશ્વાર હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿17﴾ મસ્જિદે શૈબૈન

મસ્જિદુન્ના-બાવિય્ચિશશરીફ صَلَّوْا عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام સે મઝારે સય્યિદુના હમ્દા રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ પર જાતે હુએ ઉલટે હાથ પર દૂર હી સે યેહ મસ્જિદ શરીફ નઝર આ જાતી હૈ. ઇસ મુબારક મકામ કો બહુત સારી મ-દની નિસ્બતેં હાસિલ હૈં મ-સલન ﴿1﴾ ગઝવએ ઉહુદ કે લિયે જાતે હુએ સરકારે દો જહાં صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને યહાં પહલા પઢાવ ફરમાયા ઔર રાત કા કુછ હિસ્સા ગુઝારા થા ﴿2﴾ યહાં આકાએ મદીના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને એક યા દો નમાઝેં અદા ફરમાઈ થીં ﴿3﴾ ઇસી જગહ જિસ્મે પુર અન્વાર પર હથિયાર ઔર ઝિરહેં સજાઈ થીં ﴿4﴾ યહાં જંગી તય્યારિયોં કા મુઆ-યના ઔર મજાહિદીન કા ઇન્તિખાબ ફરમાયા થા ઔર કઈ મ-દની મુન્નોં કો વાપસ લૌટાયા થા ﴿5﴾ યહીં મ-દની મુન્ને હઝરતે સય્યિદુના રાફેઅ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બડે નઝર આને કે લિયે પાઉં કી ઉંગ્લિયોં પર બડે હો ગએ થે તો બારગાહે રહમત સે ઇજાઝત મિલ ગઈ થી, ઇસ પર એક ઔર મ-દની મુન્ને સય્યિદુના સમુરહ બિન જુન્દુબ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને અર્ઝ કી થી કે મેં રાફેઅ સે ઝિયાદા તાકત વર હું, ફિર દોનોં મેં કુશ્તી હુઈ ઔર સમુરહ ગાલિબ આ ગએ થે ઔર સાથ ચલને કી ઇજાઝત પા ગએ થે. ઇસ મસ્જિદ શરીફ કો

“મસ્જિદુશ્શૈખૈન” કહને કી વજહ યેહ હૈ કે યહાં એક બૂઢે અન્ધે યહૂદી ઔર અન્ધી યહૂદન બુઢિયા કે જુદા જુદા દો કલ્એ થે. બૂઢે કો અ-રબી મેં “શૈખ” કહતે હૈં, ઇસ વજહ સે વોહ આબાદી દો બૂઢોં કે સબબ “શૈખૈન” કે નામ સે મશહૂર થી. ઇસ મસ્જિદ શરીફ કે ઔર ભી નામ હૈં (1) મસ્જિદે દિર્અ (2) મસ્જિદે બદા-ઇઅ ઔર (3) મસ્જિદે અ-દવી. આજ કલ અવકાફે મદીના કી તરફ સે જદીદ તર્જ પર તા'મીર કર કે ઇસ કા નામ “મસ્જિદે ખૈર” રખા ગયા હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

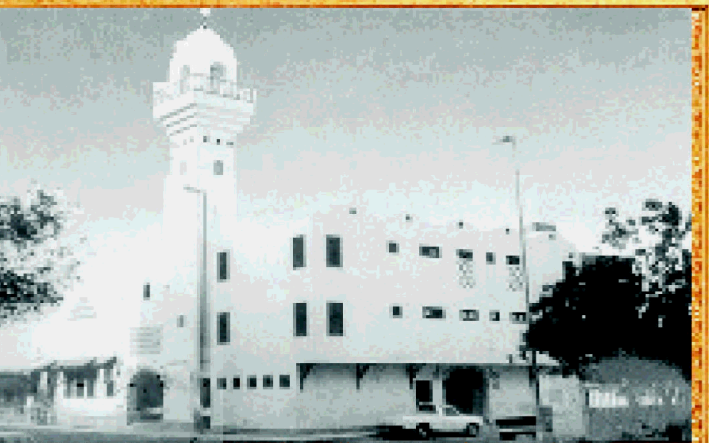
﴿18﴾ મસ્જિદે મિસ્તરાહ

યેહ મસ્જિદ શરીફ મસ્જિદે શૈખૈન સે થોડે હી ફાસિલે પર ઉહુદ શરીફ કી તરફ જાતે હુએ ઔન સડક પર વાકેઅ હે. ઇબ્તિદાએ ઇસ્લામ મેં ઇસે “મસ્જિદે બની હારિસા” કહા જાતા થા ક્યૂંકે યહાં કબીલએ બની હારિસા (ઔસી) આબાદ થા. એક રિવાયત કે મુતાબિક એક સહાબી (સય્યિદુના હારિસ બિન સા'દ બિન ઉબૈદુલ હારિસી رضي الله تعالى عنه) ફરમાતે હૈં : “રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હમારી મસ્જિદ મેં નમાઝ અદા ફરમાઈ થી.” (۸۱۵) رواه الوفاء સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ગઝ્વએ ઉહુદ સે વાપસી પર યહાં થોડી દેર ઇસ્તિરાહત યા'ની આરામ ફરમાયા થા. ઇસી લિયે ઇસે મસ્જિદે મિસ્તરાહ” કહા જાતા હૈ. આજ કલ યહાં આલીશાન મસ્જિદ બની હુઈ હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મસ્જિદે શૈખેન

મસ્જિદે મિસ્જાહ (યા મસ્જિદે બની ઉનેફ)

﴿19﴾ મસ્જિદે મિસ્જાહ (યા મસ્જિદે બની ઉનેફ)

યેહ મસ્જિદ શરીફ મસ્જિદે કુબા કે સામને વાલે અલાકે મેં વાકેઅ હૈ. મસ્જિદે કુબા કે સામને સર્વિસ રોડ પર આબાદી કે અન્દર કી તરફ દાખિલ હોં તો આગે ચલ કર “مُسْتَوْدَعَاتُ الْغَسَّان” કે ફૌરન બા'દ એક ખસ્તા હાલ મસ્જિદ શરીફ કી ગૈર મુસક્કફ (યા'ની બિગૈર છત કે) ચાર દીવારી નઝર આતી થી જિસ કે અતરાફ મેં મલબે કા ઢેર ભી દેખા ગયા હૈ. (ખુદા જાને તા દમે તહરીર વોહ મસ્જિદ શરીફ કિસ હાલ મેં હૈ !)

કબીલએ બની ઉનેફ કે લોગ યહાં આબાદ થે, ઇસ મકામ પર સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان હો કર સરકારે મક્કએ મુકર્રમા صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી મક્કા શરીફ સે આમદ કા ઇન્તિઝાર કિયા કરતે થે, આખિર કાર ઉન કી મુરાદ બર આઈ ઔર સરકારે દો આલમ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બ સૂરતે હિજરત તશરીફ આ-વરી હો ગઈ. ઇસી મકામ પર સરકારે આલી વકાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હિજરત કે બા'દ પહલી નમાઝે ફજ્ર અદા ફરમાઈ થી.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿20﴾ મસ્જિદે બની મુરૈક

બૈઅતે અ-ક-બએ અવ્વલ મેં ઇમાન લાને કે બા'દ હઝરતે સય્યિદુના અબૂ રાફેઅ બિન માલિક મુરૈક رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ ને અલ્લાહ કે મહબૂબ, ફાતેહુલ કુલૂબ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَاهَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِیْمًا મેં વુરૂદે મસ્જિદ સે કબલ હી

યેહ મસ્જિદ શરીફ બના લી થી ઔર ઈમાન લાને વાલે હઝરાત વહાં નમાઝ પઢતે ઔર સચ્ચિદુના અબૂ રાફેઅ બિન માલિક ઝુરૈફ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ કો બારગાહે રિસાલત સે ઉસ વક્ત તક કા નાઝિલ શુદા કુરઆને કરીમ કા જો હિસ્સા ઈનાયત હુવા થા ઉસ કી તિલાવત કરતે થે. સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઈસ મસ્જિદ મેં દાખિલ હુએ હેં. (۸۵۷ م ۲۷۰) મસ્જિદે ઝુરૈફ મસ્જિદે ગમામા ઔર મૌજૂદા કોર્ટ કે દરમિયાની હિસ્સે મેં કિસી જગહ પર વાકેઅ થી, આહ ! ઈસ તારીખી ઔર મદીને કી સબ સે પહલી મસ્જિદ કા અબ કોઈ નામો નિશાન બાકી નહીં રહા. આશિકાને રસૂલ અચ્છી અચ્છી નિયતોં કે સાથ વહાં કી ફઝાઓ કો નિગાહોં સે ચૂમ કર બ-ર-કતેં હાસિલ કરેં.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

﴿21﴾ મસ્જિદે કતીબા

મદીનએ મુનવ્વરહ કَذَاكَ اللہُ شَرَفًا وَ تَعْظِیْمًا કે અવ્વલીન અન્સારી સહાબી હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ રાફેઅ બિન માલિક ઝુરૈફ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ગઝવએ ઉદુદ મેં શહીદ હો ગએ. મુબારક લાશ કી આપ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ કે મકાને આલીશાન હી મેં તદફીન કી ગઈ. બા'દ મેં ખાનદાન વાલોં ને ઉસ મકાને બ-ર-કત નિશાન પર ઈસ તરહ મસ્જિદ તા'મીર કી કે આપ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ કા મઝારે પુર અન્વાર સેહન મેં આ ગયા. સૂફિયાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللہُ السَّلَام કા મશહૂર સિલ્સિલએ તરીકત “સનૌસિયહ” આપ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ

હી કી ઔલાદ સે જારી હુવા હૈ. ઇસ મસ્જિદ શરીફ કે કરીબ ઉસ્માનિયોં (તુર્કો) ને આરિઝી ફૌજ બારકેં બનવાઈ હુઈ થીં, ચૂંકે અ-રબી મેં ફૌજ બટાલિયન યા યૂનિટ કો “કતીબા” કહતે હૈં ઇસ લિયે વોહ અલાકા “કતીબા” કહલાને લગા ઔર ઇસી વજહ સે ઉસ મસ્જિદ શરીફ કો “મસ્જિદુલ કતીબા” કહા જાને લગા. યેહ મસ્જિદ મઅ એક કદીમ મીનાર ઇસ તહરીર સે ચન્દ સાલ કબ્લ તક બાકી થી, પંજ વક્તા નમાઝોં કી ભી તરકીબ થી, અલબત્તા સદ કરોડ અફસોસ કે મઝાર શરીફ શહીદ કર કે ફર્શ હમવાર કર દિયા ગયા થા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿22﴾ મસ્જિદે બની દીનાર

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક સિદ્દીક રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને હિજરત કે બા'દ મદીનએ મુનવ્વરહ મેં રَاَدَا اللهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا મેં ખાનદાને બની દીનાર બિન અન્નજજાર કી એક ખાતૂન સે શાદી ફરમાઈ, એક બાર ઉન્હોં ને સરકારે નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ખિદમત મેં દા'વત પેશ કી ઔર તશરીફ લા કર નમાઝ અદા કર કે ઘર કો મુનવ્વર કરને કી ઇત્તિજા કી. શ-રફે કબૂલિયત સે સરફરાઝી મિલી ઔર વહાં કદમ રન્જા ફરમા કર શહન્શાહે રિસાલત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને નમાઝ અદા ફરમાઈ. (۱۸۶۴ھ/۱۸۶۴) ઇસી મકાને આલીશાન પર સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને બતૌરે

યાદગાર “મસ્જિદે બની દીનાર” બનવાઈ. બા'દ મેં અલાકએ બની દીનાર મેં ધોબિયોં કી આબાદી હો ગઈ, વહાં ધોબી ઘાટ બન ગએ, જિસ સે વોહ મહલ્લા “અલાકએ ગસ્સાલીન” મશહૂર હુવા ઓર યેહ મસ્જિદ, “મસ્જિદે ગસ્સાલીન” કહલાને લગી. આજ કલ ઇસે “મસ્જિદે મુગૈ-સલહ” કહતે હેં. ઇસ મસ્જિદ શરીફ કા નયા મહલ્લે વુફૂઅ યા'ની પતા : મહલ્લતુલ માલિહા, મદ્રસએ અસ્કરિયા કે પીછે આબાદી મેં તકરીબન આધા કિલો મીટર અન્દર કી તરફ હૈ. અબ ઇસ તારીખી મુ-તબરક મસ્જિદ કે કરીબ જદીદ સહૂલતોં સે આરાસ્તા એક બડી મસ્જિદ બના દી ગઈ હૈ. જિસ કી વજહ સે ઉસ મુબારક મસ્જિદ કી તરફ લોગોં કા રુજહાન કમ હૈ ઓર ઇસ કી અસ્લ હૈસિયત પર ગુમનામી કી ધુંધલાહટ છા રહી હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿23﴾ મસ્જિદે મીના-રતૈન

હઝરતે સય્યિદુના હરામ બિન સા'દ બિન મુહયિસા

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે મરવી હૈ કે શાહે ખૈરુલ અનામ (وفاء الوفاء ج ٢ ص ٨٧٨-٨٧٩). ઇસ મકામ પર નમાઝ પઢી થી. આશિકાને રસૂલ ને બતૌરે યાદગાર યહાં “મસ્જિદે મીના-રતૈન” તા'મીર ફરમાઈ. ઇસ કા પતા યેહ હૈ : મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ (کَدِيمِ نَامِ شَارِعِهِ عَلَيَّ صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) સે હો કર વાદિયે અકીક કી તરફ જાએ તો તકરીબન

આધે કિલો મીટર કે ફાસિલે પર પેટ્રોલ પમ્પ આએગા, ઈસ સે થોડા સા આગે સીધે હાથ પર એક ખુલા મૈદાન હૈ જહાં ઈસ તહરીર સે કબ્લ દૂર હી સે ઈસ મસ્જિદ શરીફ કે ખન્ડરાત નઝર આ જાતે થે. બકૌલ એક જદીદ મુઅર્રિખ કે ઉસ મકામ પર અબ એક બહુત બડી મસ્જિદ બનાને કા મન્સૂબા તય્યાર હો ગયા હૈ, જિસે “મસ્જિદે મીના-રતૈન” હી કે નામ સે પુકારા જાએગા, મગર સદ કરોડ અફસોસ ! વોહ ઝાહિરન મુખ્તસર સી મસ્જિદ જિસે રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી સજદા ગાહ બનને કા શરફ હાસિલ હુવા થા વોહ ગલત મન્સૂબા બન્દી સે નઈ ઈમારત કે સદ્ર દરવાઝે (મેન એન્ટ્રેન્સ) કે પાસ મકાદ્દાશ જૂતે ઉતારને કી જગહ પડતી હૈ. (ઈસ તહકીક કો તા દમે તહરીર કુછ સાલ ગુઝર ચુકે હૈં, હો સકતા હૈ નઈ મસ્જિદ અબ બન ચુકી હો)

મરી હુઈ બકરી

યેહ મશહૂર વાકિઆ ભી “મસ્જિદે મીના-રતૈન” વાલે મકામ કી તરફ ગુઝરતે હુએ હુવા થા. યુનાન્યે એક મર્તબા શાહે ખૈરુલ અનામ, સાહિબે ગેસૂએ મુશક ફામ ﷺ સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કે હમરાહ ઈસી મકામ સે ગુઝર રહે થે. અયાનક હુઝૂરે પુરનૂર ﷺ કી નિગાહે મુબા-રકા એક મુદ્દા બકરી પર પડી જિસ સે બદબૂ આ રહી થી, સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને નાક પર કપડે ડાલ લિયે જિસ પર રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઈર્શાદ ફરમાયા : ઈસ બકરી

કા અપને માલિક પર કયા અસર દેખતે હો ? ઉન્હોં ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! યેહ કયા અસર દિખા સકતી હૈ ? રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા કે સામને યેહ દુન્યા ઈસ સે ભી હલકી હૈ જિતના યેહ બકરી અપને માલિક કે લિયે હલકી હૈ. (وفاء الوفاء ج ۲ ص ۸۷)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿24﴾ મસ્જિદે જુમુઆ

યેહ મસ્જિદ શરીફ મસ્જિદે કુબા સે મસ્જિદુન્ના-બવિયિયિશશરીફ عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી તરફ જાતે હુએ સીધે હાથ પર આતી હૈ. હિજરતે મુબા-રકા કે મૌકઅ પર કુબા શરીફ સે ફારિગ હો કર મહબૂબે રબ્બુલ અનામ, સાહિબે ગેસૂએ અમ્બર ફામ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મઅ સહાબએ કિરામ આઝિમે મદીના હુએ ઔર યેહ જુલૂસે મુબારક જબ “બની સાલિમ” કે અલાકે સે ગુઝરા તો મકામી હઝરાત ને કુદ્ર દેર અપને યહાં કિયામ કી ઈલ્તિજા કી, જો મન્જૂર કર લી ગઈ. ઈસી દૌરાન નમાઝે જુમુઆ કા વક્ત આ ગયા, તો રહમતે આલમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને સહાબએ કિરામ આઝિમે રફૂઆન કે હમરાહ બા જમાઅત પહલી જુમુઅતુલ મુબારક અદા ફરમાઈ. જહાં નમાઝ અદા કી ગઈ વહાં બા કાઈદા મસ્જિદ બના લી ગઈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

﴿25﴾ મસ્જિદે મે'રાસ

યેહ મસ્જિદ શરીફ મીકાતે અહલે મદીના “ઝુલ હુલૈફા” કે કિબ્લે કી જાનિબ હુવા કરતી થી. યેહ ઉસ મુકદ્દસ જગહ પર વાકેઅ થી જહાં શહન્શાહે કાએનાત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને મક્કએ મુકર્રમા رَأَى كَهَا اللهُ شَرَفًا وَتَغَطَّى સે વાપસી પર રાત ગુઝારી થી ઔર આરામ ફરમાયા થા. અબ ઇસ મસ્જિદ મુબારક કી ઝિયારત નહીં હો સકતી !

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿26﴾ મસ્જિદે ઝુલ હુલૈફા

યેહ મસ્જિદ શરીફ મસ્જિદુન્ન-બાવિયિશ શરીફ મેં જુનૂબ મગરિબ મેં તકરીબન 9 કિલો મીટર કે ફાસિલે પર વાકેઅ હૈ. આજ કલ યેહ મકામ બીરે અલી યા અબ્યારે અલી કે નામ સે મશહૂર હૈ ઔર યેહ અહલે મદીનએ મુનવ્વરહ કી મીકાત હૈ. મસ્જિદે ઝુલ હુલૈફા કા પુરાના નામ “મસ્જિદે શ-જરા” હૈ. હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا સે મરવી હૈ કે નબિય્યે આખિરુઝ્ઝમાન, શહન્શાહે કૌનો મકાન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મદીનએ મુનવ્વરહ رَأَى كَهَا اللهُ شَرَفًا وَتَغَطَّى સે “શ-જરા” કે રાસ્તે સે બાહર તશરીફ લે જાતે ઔર મુઅર્રસ કે રાસ્તે સે મદીને આતે ઔર જબ મક્કતુલ મુકર્રમા رَأَى كَهَا اللهُ شَرَفًا وَتَغَطَّى તશરીફ લે જાતે તો “મસ્જિદે શ-જરા” મેં નમાઝ પઢતે થે ઔર જબ વાપસ તશરીફ

ફરમા હોતે તો રૂલ હુલૈફા મેં નાલે કે બીય મેં નમાઝ અદા કરતે થે, વહીં રાત ભર કિયામ રહતા યહાં તક કે સુબ્હ હોતી. (بخاری ج ۱ ص ۵۱۶ حدیث ۱۵۳۳) હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ફરમાતે હેં કે રસૂલે ગૈબદાન, આકાએ દો જહાન صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને રૂલ હુલૈફા મેં રાત બસર ફરમાઈ ઔર ઇસ કી મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢી. (مسلم ص ۶۰۷ حدیث ۱۱۸۸) સય્યિદુલ મુબત્તિલીન, રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم હિજજતુલ વદાઅ કે લિયે તશરીફ લે જાતે વક્ત રૂલ હુલૈફા પહોંચે તો વહાં મસ્જિદ મેં દો રક્અત પઢી. (ایضاً ص ۳۹۶ تاریخ المدينة المنورة ص ۵۰۱-۵۰۲) અબ યહાં બનામ “મસ્જિદે રૂલ હુલૈફા” એક આલીશાન મસ્જિદ કાઈમ હે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

﴿27﴾ મસ્જિદે કિબ્લતૈન

યેહ મુબારક મસ્જિદ (الْحَرَّةُ الْوُبْرَةُ) (الْحَرَّةُ الْغُرْبِيَّةُ) મેં “વાદિયે અકીક” કે “અલ અરસા” નામી મૈદાન કે કરીબ વાકેઅ હે. મસાજિદે ખમ્સા ભી વહીં કરીબ હી વાકેઅ હેં. “બીરે રૂમા” (યા’ની સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કા કૂવાં) મદીનએ મુનવ્વરહ رَاكَا اللہُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا સે જાતે હુએ ઇસ મસ્જિદ શરીફ કે દાઈ (યા’ની સીધી) જાનિબ હે. હુઝૂરે પુરનૂર, ફૈઝ ગન્જૂર صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને યહાં નમાઝે ઝોહ્ર અદા ફરમાઈ હે. યેહ મસ્જિદે મુકદ્દસ “બનૂ સુલૈમ” કે નામ સે મુ-તઆરફ થી

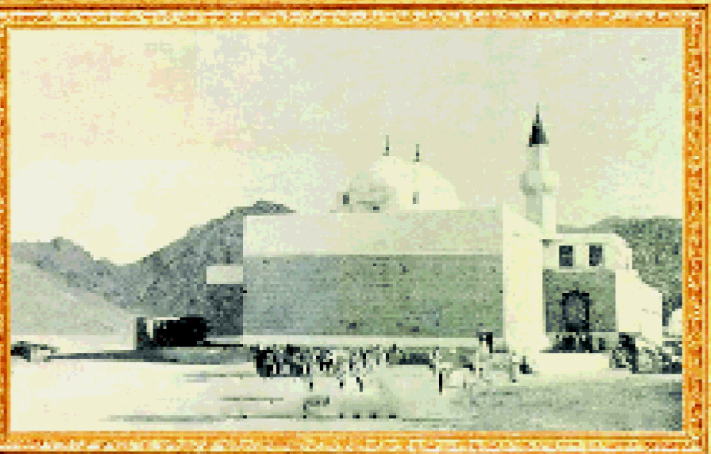

મસ્જિદે મુલ હુલેફા

જ-ભલે ઉહુદ

ક્યૂંકે યહાં કબીલએ બનૂ સુલૈમ આબાદ થા. હિજરત કે સત્તરહવેં મદીને 15 ર-જબુલ મુરજજબ 2 સિ.હિ. (જનવરી 624 સિ.ઈ.) બરોઝ શમ્બા (યા'ની હફ્તે કે રોઝ) મેરે આકા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને યહાં પર અભી ઝોહ્ર કી દો રકઅત અદા ફરમાઈ થીં કે તહ્વીલે કિબ્લા કા હુક્મ નાઝિલ હો ગયા, બકિયા દો રકઅત બૈતુલ્લાહ શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે અદા ફરમાઈ. ઇસ વજહ સે ઇસ કા નામ મસ્જિદે કિબ્લતૈન (યા'ની દો કિબ્લોં વાલી મસ્જિદ) હુવા. બતૌરે યાદગાર આશિકાને રસૂલ ને બૈતુલ મુકદ્દસ કી તરફ દીવાર મેં કિબ્લે કા નિશાન બના દિયા થા ઔર ઇસ મેં “આયાતે તહ્વીલે કિબ્લા” નકશ કર દી થીં, આશિકીને ઝાઈરીન ઇસ નિશાન કો ભી મસ કર કે બ-ર-કત હાસિલ કરતે થે. અબ વોહ દીવાર શરીફ હટા દી ગઈ હૈ ઔર સદ્ર દરવાઝે કી જાનિબ છત પર કિબ્લએ અવ્વલ કી સમ્ત કે ઇઝહાર કે લિયે મુસલ્લે કા નકશ બના દિયા ગયા હૈ.

જ-બલે ઉહુદ

જ-બલે ઉહુદ મદીનએ મુનવ્વરહ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી જાનિબે શિમાલ વાકેઅ યેહ એક નિહાયત હી મુકદ્દસ પહાડ હૈ. હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અબ્સ બિન જબ્ર رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : “يَا نَبِيَّ اللَّهِ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ” યા'ની “યેહ ઉહુદ પહાડ હમ સે મહબ્બત કરતા હૈ ઔર હમ ઇસ સે મહબ્બત કરતે હેં. (મઝીદ ફરમાયા :) ઔર યેહ જન્ત કે દરવાઝોં મેં સે એક દરવાઝે

પર હે જબ કે ઐર જો હમ સે દુશ્મની કરતા હે ઐર હમ ઉસે દુશ્મન સમજતે હે, વોહ જહન્નમ કે દરવાજોં મેં સે એક દરવાજે પર હે.” (૧૦૦૦ حدیث ૩۷ ص ۵۰ ع اوسط ج ۵) “જ-બલે ઐર” ઉહુદ પહાડ કે સામને જુનૂબ (south) કી તરફ મક્કએ મુકર્રમા ﷺ اَدَّاهَا اللهُ شَرًّا وَ تَعْظِيْمًا صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ નામદાર કે રાસ્તે મેં વાકેઅ હે જિસે સરકારે નામદાર ﷺ ને અપના દુશ્મન કરાર દિયા હે. મા’લૂમ હુવા જમાદાત (યા’ની ઠોસ ચીજો) મેં ભી મહબ્બત વ અદાવત કી કેફિયત પાઈ જાતી હે.

ਮਯਾਰੇ ਸਾਧਿਯੁਨਾ ਫਾੜਨ

હઝરતે સચ્ચિદ્રના હાડન **عَلَى نَبِيِّنا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام** કા મઝારે પુર અન્વાર જ-બલે ઉહુદ પર વાકેઅ હૈ. મગર અફ્સોસ અબ ઈસ કી ઝિયારત બેહદ મુશ્કિલ હૈ, પહાડ કે નીચે હી સે “**السلام عليك يانبي الله**” અર્ઝ કર દીજિયે.

ਮਯਾਰੇ ਸਾਧਿਯੁਨਾ ਹਮਯਾਰ

આપ ﷺ ગઝવએ ઉહુદ (ઉ.સિ.હિ.) મેં શહીદ હુએ થે, આપ ﷺ કા મઝારે ફાઈઝુલ અન્વાર ઉહુદ શરીફ કે કરીબ વાકેઅ હૈ. સાથ હી હઝરતે સય્યિદુના મુસ્અબ બિન ઉમૈર ﷺ ઔર હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન જહ્શ ﷺ કે મઝારાત ભી હૈં. નીઝ ગઝવએ ઉહુદ મેં 70 સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને જામે શહાદત નોશ કિયા થા ઉન મેં સે બેશ્તર શુ-હદાએ ઉહુદ ભી સાથ હી બની હુઈ ચાર દીવારી મેં હૈં.

બા'ઝ શુ-હદાએ ઉહુદ કે મઝારાત કી નિશાન દેહી

ઈન મેં સે ચન્દ શુ-હદાએ કિરામ رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ
કી મુબારક કબ્રેં સચ્ચિદુના અમીરે હમ્મા رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ કી શહાદત
ગાહ સે “સચ્ચિદુશુ-હદા અમીરે હમ્મા સ્કૂલ” કી દૂસરી જાનિબ
એક છોટી સી ઘાટી પર હૈં જિસ કે ગિર્દ તુર્કો ને એક ચાર
દીવારી તા'મીર કરવા દી થી. ઉસ ચાર દીવારી કો હાલ હી મેં
મઝીદ બુલન્દ કર દિયા ગયા હૈ. યેહ એક છોટા સા કબ્રિસ્તાન
હૈ જિસ મેં હઝરતે સચ્ચિદુના અમ્ર બિન જમૂહ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ આપ
رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ કે એક ગુલામ ઓર આપ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ કે એક ભત્તીજે
કી મુબારક કબ્રેં હૈં. પહલી બાર હઝરતે સચ્ચિદુના અમ્ર બિન
જમૂહ ઓર હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્રિબ્નુલ હરામ
رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ કો ઇકઠ્ઠા એક કબ્ર મેં દફન કિયા ગયા થા. મગર
જબ તદફીને નૌ હુઈ તો ઇન કો અલા-હદા અલા-હદા કબ્રોં
મેં મુન્તકિલ કિયા ગયા. “વાકિદી” કે કૌલ કે મુતાબિક ઇસ
કબ્રિસ્તાન મેં હઝરતે સચ્ચિદુના ખારિજા બિન ઝૈદ, હઝરતે
સચ્ચિદુના સા'દ બિન રબીઅ, હઝરતે સચ્ચિદુના નો'માન
બિન માલિક ઓર હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દહ બિન હસહાસ
تَارِخُ الْمَدِیْنَةِ الْمَوْرُوۃُ ۱۱۰۱ بِن شَبَّۃُ ۱۱۹ (ભી મદફૂન હૈં).
ઇસ કે ઇલાવા મઝીદ દો સહાબએ કિરામ હઝરતે સચ્ચિદુના
અબુલ યમન ઓર હઝરતે સચ્ચિદુના ખલ્લાદ બિન અમ્ર
બિન જમૂહ ભી વહીં આરામ ફરમા હૈં. رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ.

હુઝૂરે અકદસા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ۷૨ સાલ કે શુરૂઅ મેં
કુબૂરે શુ-હદાએ ઉહુદ પર આતે ઔર ફરમાતે :
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَعِمَّ غُصْبَى الدَّارِ (યા'ની સાલમતી હો તુમ
પર તુમહારે સબ્ર કા બદલા તો પિછળા ઘર કયા હી ખૂબ મિલા !)

(مصنف عبد الرزاق ج ۳ ص ۳۸۱ حدیث ۶۷۶۰)

શુ-હદાએ ઉહુદ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان કો સલામ કરને કી ફઝીલત

હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ હક મુહદિસ દેહલવી
نکલ કરતે હેં : જો શખ્સ ઈન શુ-હદાએ ઉહુદ સે
ગુઝરે ઔર ઈન કો સલામ કરે યેહ કિયામત તક ઉસ પર સલામ
ભેજતે રહતે હેં. શુ-હદાએ ઉહુદ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان ઔર બિલ ખુસૂસ
મઝારે સય્યિદુશુ-હદા સય્યિદુના હમ્દા رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે બારહા
જવાબે સલામ કી આવાઝ સુની ગઈ હૈ. (جذب القلوب ص ۱۷۷)

સય્યિદુના હમ્દા કી બિદમત મેં સલામ

الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَنَا حَمْرَةَ السَّلَام

તરજમા : સલામ હો આપ પર ઔ સય્યિદુના હમ્દા رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સલામ

عَلَيْكَ يَا عَمْرُسُ وَاَللّٰهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ

હો આપ પર ઔ મોહતરમ યયા રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે, સલામ હો

يَا عَزَّ نَبِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَزَّ

आप पर औ अम्मे बुग़्ग़ावर अल्लाह उ ए़ुज़ल के नबी, सलाम हो

حَبِيبِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَزَّ

आप पर औ यया अल्लाह उ ए़ुज़ल के मउबूअ, सलाम हो आप

المُصْطَفَى السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الشُّهَدَاءِ

पर औ यया मुस्तफ़ा, सलाम हो आप पर औ सरदार

وَيَا أَسَدَ اللَّهِ وَأَسَدَ رَسُولِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ

शलहीदों के और औ शेर अल्लाह उ ए़ुज़ल के और शेर उस के रसूल, सलाम हो

يَا سَيِّدَ نَاعِبِدَ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ السَّلَامُ عَلَيْكَ

के. सलाम हो आप पर औ सयिदुना अब्दुल्लाह बिन ज़इश, सलाम हो

يَا مُضْعَبَ بْنِ عُمَيْرٍ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا

सलाम हो आप पर औ मुस्अब बिन उमैर, सलाम हो औ शु-हदाओ

شُهُدَاءِ أَحَدٍ كَافَّةً عَامَّةً وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

उहुद आप सत्मी पर और अल्लाह उ ए़ुज़ल की रहमतें और ब-र-कतें.

शु-हदाओ उहुद ^{عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان} को मजभूद सलाम

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا شَهِدَاءُ يَا سَعْدَاءُ

तरजमा : सलाम हो आप पर ओ शहीदो ! ओ नेक अप्तो ! ओ शरीफो ! ओ

يَا نُجَبَاءُ يَا نَقَبَاءُ يَا أَهْلَ الصِّدْقِ وَالْوَفَاءِ

सरदारो ! ओ मुजस्समे सिद्दको वफ़ा ! सलाम हो आप पर ओ मुजहिदो !

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا مُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

सलाम हो आप पर अल्लाह की राह में ज़िहाद का हक़ अदा करने वालो !

حَقِّ جِهَادِهِ ^ط سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ

तर-ज-मअ क-ज़ुल ईमान : सलामती हो तुम पर तुम्हारे सभ्र का बदला

عُقْبَى الدَّارِ ^{٢٣} السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا شَهِدَاءُ

तो पिछला घर क्या ही भूब मिला सलाम हो ओ शु-हदाओ उहुद आप

أَحَدِكُمْ كَافَّةً عَامَّةً وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

सभी पर और अल्लाह की रहमते और ब-र-कते नाज़िल हों.

तालिबे ग़मे मदीना, व
बकीअ व मकिरत व
बे हिसाब जन्नतुल
किरदीस में आका
का पड़ोस

28 शव्वालुल मुकर्रम 1433 सि.हि.
16-9-2012

अक रुप सो सुन

ماخذ و مراجع

مطبوعہ	کتاب	مطبوعہ	کتاب
دارالکتب العلمیہ بیروت	فردوس الاخبار	مکتبہ المدینہ باب المدینہ	قرآن مجید
دارالفکر بیروت	مجمع الزوائد	دار احیاء التراث العربی بیروت	تفسیر کبیر
دارالکتب العلمیہ بیروت	جمع الجوامع	دارالفکر بیروت	دور منثور
دارالکتب العلمیہ بیروت	جامع صغیر	دار المعرفہ بیروت	تفسیر نفی
دارالکتب العلمیہ بیروت	کنز العمال	دارالکتب العلمیہ بیروت	تفسیر لغوی
المکتبہ العصریہ بیروت	کتاب الهوائف	دار احیاء التراث العربی بیروت	تفسیر روح البیان
دارالکتب العلمیہ بیروت	حلیۃ الاولیاء	کونہ	تفسیرات احمدیہ
دارالکتب العلمیہ بیروت	دلائل النبوة	مکتبہ المدینہ باب المدینہ	تفسیر خزائن العرفان
دارالکتب العلمیہ بیروت	جامع الاصول	مکتبہ اسلامیہ مرکز الاولیاء لاہور	تفسیر نعیمی
دارالکتب العلمیہ بیروت	کشف الخفاء	دارالکتب العلمیہ بیروت	صحیح البخاری
دارالکتب العلمیہ بیروت	فتح الباری	دار ابن حزم بیروت	صحیح مسلم
دارالکتب العلمیہ بیروت	شرح صحیح مسلم	دارالفکر بیروت	سنن الترمذی
دار احیاء التراث العربی بیروت	شرح الزرقانی علی الموطا	دار المعرفہ بیروت	ابن ماجہ
دارالکتب العلمیہ بیروت	فیض القدیر	دار المعرفہ بیروت	موطا امام مالک
دارالفکر بیروت	مرقاۃ	دارالفکر بیروت	مسند امام احمد بن حنبل
مکتبہ المعارف العلمیہ مرکز الاولیاء لاہور	لمعات التنقیح	دارالکتب العلمیہ بیروت	مشکوٰۃ المصابیح
فیضان القرآن پبلی کیشنز مرکز الاولیاء لاہور	مرآۃ المناجیح	دار احیاء التراث العربی بیروت	مجمع کبیر
فرید بک اسٹال مرکز الاولیاء لاہور	زینۃ القاری	دارالکتب العلمیہ بیروت	مجمع اوسط
دارالکتب العلمیہ بیروت	تہذیب التہذیب	دارالکتب العلمیہ بیروت	مصنف عبدالرزاق
دارالکتب العلمیہ بیروت	الطبقات الکبریٰ لابن سعد	دارالفکر بیروت	مصنف ابن ابی شیبہ
دارالفکر بیروت	الطبقات الکبریٰ للشعرانی	دار المعرفہ بیروت	مستدرک
دارالکتب العلمیہ بیروت	مواہب اللدنیہ	دارالکتب العلمیہ بیروت	شعب الایمان
دار احیاء التراث العربی بیروت	وفاء الوفاء	دارالکتب العلمیہ بیروت	الترغیب والترہیب

جذب القلوب	نوری بک ڈیپ مرکز الاولیاء لاہور	عیون الحکایات	دار الکتب العلمیہ بیروت
حجتہ اللہ علی العلمین	مرکز اہلسنت برکات رضا ہند	روض الفائق	دار الکتب العلمیہ بیروت
شواہد الحق	مرکز اہلسنت برکات رضا ہند	روض الریاحین	دار الکتب العلمیہ بیروت
الشفاء	مرکز اہلسنت برکات رضا ہند	رشفۃ الصادی	دار الکتب العلمیہ بیروت
بستان المحمدین	باب المدینہ کراچی	لقطہ المرجان	دار الکتب العلمیہ بیروت
تاریخ المدینہ الموسو لہ لابن شہب	دار الفکر ایران	فنیہ	سہیل اکیڈمی مرکز الاولیاء لاہور
تاریخ مدینہ دمشق	دار الفکر بیروت	رد المحتار	دار المعرفۃ بیروت
اخبار مکہ	دار حضر بیروت	المسک المنقط فی المنک التوسط	باب المدینہ کراچی
تاریخ الاسلام	دار الکتب العربیہ بیروت	رفیق المناسک	جامعہ اسلامیہ مدینہ العلم باب المدینہ کراچی
خصائص کبریٰ	دار الکتب العلمیہ بیروت	بحر العمیق	مؤسسۃ الریان بیروت
مدارج النبوت	مرکز اہلسنت برکات رضا ہند	الحاوی للمفتاویٰ	دار الفکر بیروت
سیرت عمر بن عبدالعزیز	المکتبۃ الوہبہ	فتاویٰ رضویہ	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
العقد الثمین	دار الکتب العلمیہ بیروت	کتاب الحج	مکتبۃ نعمانیہ خیاب کوٹ سیالکوٹ
بحر الدموع	دار الفجر دمشق	بہار شریعت	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ
رسالۃ القشیریۃ	دار الکتب العلمیہ بیروت	بہشت کی کنجیاں	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ
اخبار الارخار	فاروق اکیڈمی گمبٹ	ملفوظات اعلیٰ حضرت	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی
مستطرف	دار الفکر بیروت	جنت میں لے جانے والے اعمال	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ
الذکر فی الوعظ	دار المعرفۃ بیروت	بلد الامین	مکتبۃ نظامیہ سایہ وال
قوت القلوب	دار الکتب العلمیہ بیروت	مدینۃ الرسول	مکتبۃ نظامیہ سایہ وال
لباب الاحیاء	دار المیر و قی و دمشق	سنی علماء کی حکایات	فرید بک اشال مرکز الاولیاء لاہور
احیاء العلوم	دار صادر بیروت	حیات محدث اعظم پاکستان	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
الزواجر	دار المعرفۃ بیروت	مخزن احمدی	ہند
احسن الوعاء	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ	مہر منیر	نظر پکستان پرنٹرز مدینہ الاولیاء پاکستان
سرور القلوب	شیر برادر مرکز الاولیاء لاہور	پرس کے بارے میں سوال جواب	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ
انوار علمائے اہلسنت، سندھ	زاویہ ہلیٹر زمرکز الاولیاء لاہور	الجامع اللطیف لابن ظہیرۃ	دار احیاء الکتب العربیہ مصر
انوار قطب مدینہ	برکاتی ہلیٹر زب المدینہ کراچی	وسائل بخشش	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ

કા'બા શરીફ

આશિકાને રસૂલ કી હિકાયાત મઝા મકકે મદીને કી ડિયારતે

સજ્જા ગુરબાદ

મકામે ઈબ્રાહીમ

હજરે અસ્વદ

ગારે સોર

ગારે હિરા

જબલે ઊહુદ

મેહરાબે નબવી

મિખરે રસૂલ

મસ્જિદે કિબલતેન

રૌ-ઝતુલ જન્નહ

મઝારે મૈમુના

મઝારે સાયિદના હમ્મા

મસ્જિદે ખેફ

મસ્જિદે જિન્ન

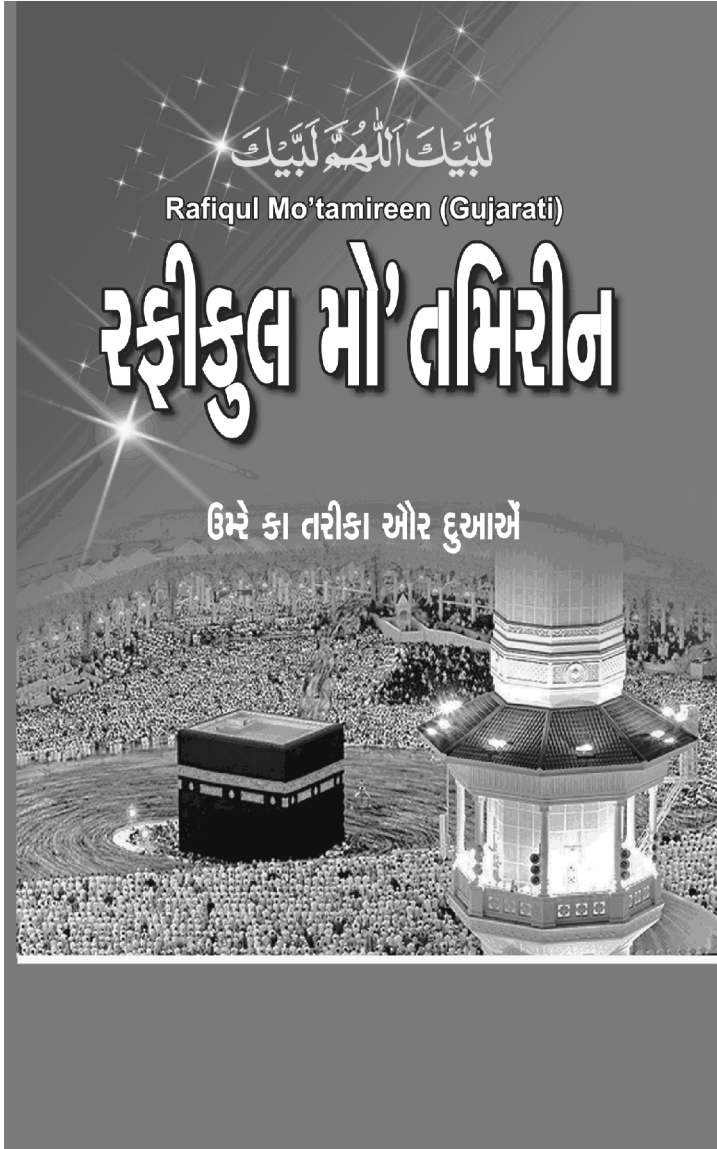
મસ્જિદે જિદરાના

મસ્જિદે નિન્રહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબેન

કા'બા શરીફ

આશિકાને રસૂલ કી હિકાયાત મઝ મકકે મદીને કી ડિયારતે

સજ્જા ગુરબાદ

મકામે ઈબ્રાહીમ

હજરે અરવદ

ગારે સોર

ગારે હિરા

જ-બલે ડિહુદ

મેહરાબે ન-બવી

મિમ્બરે રસૂલ

મસ્જિદે કિબલતેન

રો-ઝતુલ જન્નહ

મઝારે મૈમુના

મઝારે સાયિદના હમ્મા

મસ્જિદે ખેફ

મસ્જિદે જિન્ન

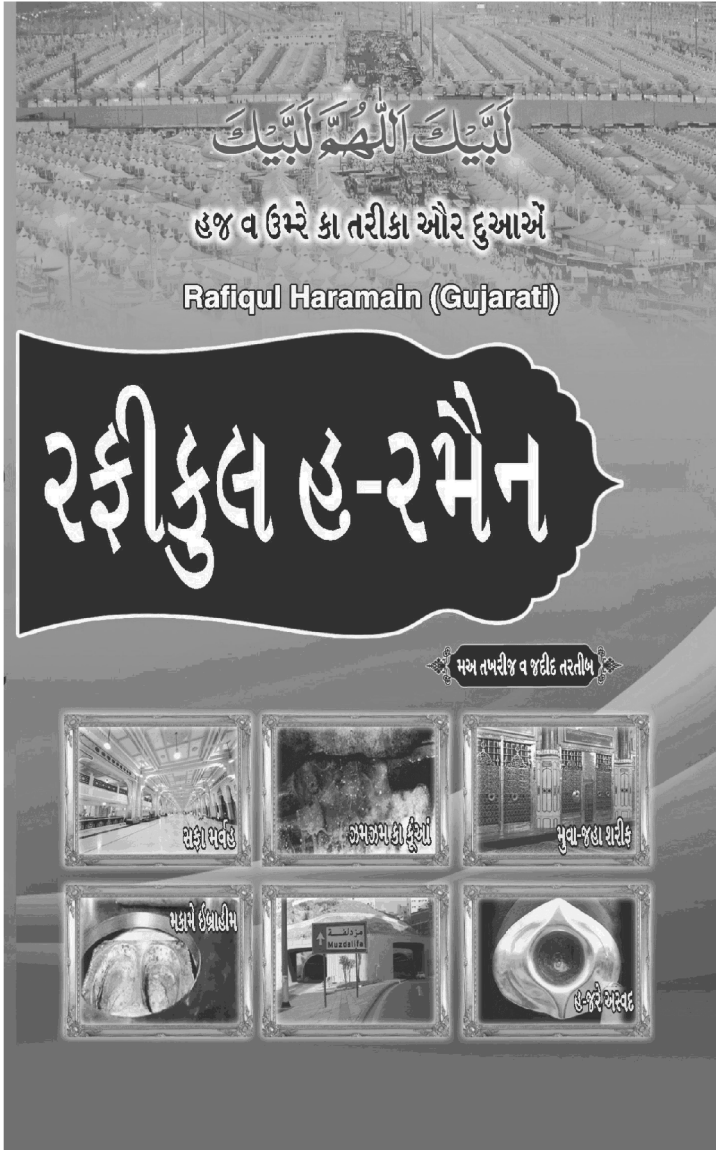
મસ્જિદે જિદરાના

મસ્જિદે નિન્રહ

મસ્જિદે ગમામા

મસ્જિદે જુમુઆ

મસ્જિદે શૈબેન

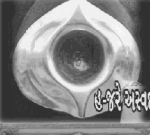
મઝ તખરીજ વ જદીદ તરતીબ

રફીકુલ હ-રમૈન

અહમદી દુઆ

મુવા-જલા શરીફ

મકામે ઈબ્રાહીમ

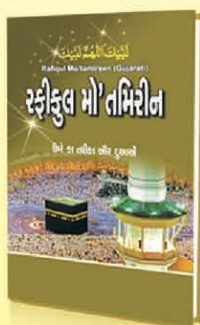

હજરે અરવદ

સુન્નત કી બહારે

رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક દા'વતે ઈસ્લામી કે મહકે મહકે મ-દની માહોલ મેં બ કસરત સુન્નતેં સીખી ઔર સિખાઈ જાતી હૈં, હર જુમા'રાત ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ આપ કે શહર મેં હોને વાલે દા'વતે ઈસ્લામી કે હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ મેં રિઝાએ ઈલાહી કે લિયે અચ્છી અચ્છી નિયતોં કે સાથ સારી રાત ગુઝારને કી મ-દની ઈસ્તિજા હૈ. આશિકાને રસૂલ કે મ-દની કાફિલોં મેં બ નિયતે સવાબ સુન્નતોં કી તરબિયત કે લિયે સફર ઔર રોઝાના ફિકે મદીના કે ઝરીએ મ-દની ઈન્આમાત કા રિસાલા પુર કર કે હર મ-દની માહ કે ઈબ્તિદાઈ દસ દિન કે અન્દર અન્દર અપને યહાં કે ઝિમ્મેદાર કે જોઅમ કરવાને કા મા'મૂલ બના લીજિયે, اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ, ઈસ કી બ-ર-કત સે પાબન્દે સુન્નત બનને, ગુનાહોં સે નફરત કરને ઔર ઈમાન કી હિફાઝત કે લિયે કુદને કા ઝેહન બનેગા.

હર ઈસ્લામી ભાઈ અપના યેહ ઝેહન બનાએ કે “મુઝે અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હૈ. اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ” અપની ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે “મ-દની ઈન્આમાત” પર અમલ ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે “મ-દની કાફિલોં” મેં સફર કરના હૈ. اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ

મક-ત-બતુલ મદીના®

દા'વતે ઈસ્લામી

ફેઝાને મદીના ગ્રી કોનિયા બગીચે કે પાસ, મિરઝાપૂર, અહમદાબાદ, ગુજરાત, ઇન્ડિયા
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net